Ref. Ares(2026)9432897 - 06/10/2026

Πρόγραμμα SFC2021 που υποστηρίζεται από το ΕΤΠΑ (Στόχος «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη»), το ΕΚΤ+, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΤΘΑ — άρθρο 21 παράγραφος 3

CCI	2021EL16JTPR001
Τίτλος στα αγγλικά	Just Development Transition
Τίτλος στην εθνική γλώσσα ή γλώσσες	EL - Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση
Έκδοση	4.0
Πρώτο έτος	2021
Τελευταίο έτος	2027
Επιλέξιμο από	1 Ιαν 2021
Επιλέξιμο έως	31 Δεκ 2030
Αριθμός απόφασης της Επιτροπής	
Ημερομηνία απόφασης της Επιτροπής	
Αριθμός τροποποιητικής απόφασης του κράτους μέλους	
Ημερομηνία έναρξης ισχύος της τροποποιητικής απόφασης του κράτους μέλους	
Μη ουσιαστική μεταφορά (άρθρο 24 παράγραφος 5 του ΚΚΔ)	Όχι
Φραστικές ή τυπογραφικές διορθώσεις (άρθρο 24 παράγραφος 6 του ΚΚΔ)	Όχι
Εγκρίθηκε από την επιτροπή παρακολούθησης	Ναι
Περιφέρειες NUTS που καλύπτονται από το πρόγραμμα	EL4 - Νησιά Αιγαίου, Κρήτη EL41 - Βόρειο Αιγαίο EL411 - Λέσβος, Λήμνος EL412 - Ικαρία, Σάμος EL413 - Χίος EL42 - Νότιο Αιγαίο EL421 - Κάλυμνος, Κάρπαθος – Ηρωική Νήσος Κάσος, Κως, Ρόδος EL422 - Άνδρος, Θήρα, Κέα, Μήλος, Μύκονος, Νάξος, Πάρος, Σύρος, Τήνος EL43 - Κρήτη EL431 - Ηράκλειο EL432 - Λασίθι EL433 - Ρέθυμνο EL434 - Χανιά EL53 - Δυτική Μακεδονία EL531 - Γρεβενά, Κοζάνη EL532 - Καστοριά EL533 - Φλώρινα EL651 - Αργολίδα, Αρκαδία EL653 - Λακωνία, Μεσσηνία
Οικείο/-α ταμείο/-α	ΤΔΜ
Πρόγραμμα	☐ στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» μόνο για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες

Πίνακας περιεχομένων

1. Στρατηγική του προγράμματος: βασικές προκλήσεις και μέτρα πολιτικής 9
Πίνακας 1 19
2. Προτεραιότητες 21
2.1. Προτεραιότητες εκτός της τεχνικής βοήθειας 21
2.1.1. Προτεραιότητα: 1. Ενίσχυση και Προώθηση Επιχειρηματικότητας 21
2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ) 21
2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων 21
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+: 21
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ: 24
Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+ 24
Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ 25
Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ 25
Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ 25
2.1.1.1.2. Δείκτες 26
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών 26
Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων 27
2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης 28
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης 28
Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης 29
Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση 29
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+ 29
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ 30
2.1.1. Προτεραιότητα: 2. Ενεργειακή Μετάβαση - Κλιματική Ουδετερότητα 31
2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ) 31
2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων 31
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+: 31
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ: 33
Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+ 33
Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ 34
Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ 34
Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ 34
2.1.1.1.2. Δείκτες 35

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών 35
Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων 36
2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης 37
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης 37
Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης 38
Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση 38
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+ 38
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ 39
2.1.1. Προτεραιότητα: 3. Αναπροσαρμογή Χρήσεων Γης - Κυκλική Οικονομία 40
2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ) 40
2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων 40
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+: 40
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ: 41
Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+ 41
Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ 42
Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ 42
Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ 42
2.1.1.1.2. Δείκτες 42
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών 42
Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων 43
2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης 43
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης 43
Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης 43
Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση 43
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+ 44
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ 44
2.1.1. Προτεραιότητα: 4. Δίκαιη Εργασιακή Μετάβαση 45
2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ) 45
2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων 45
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+: 45
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ: 48
Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+ 48
Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ 49
Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ 49

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ....50
2.1.1.1.2. Δείκτες....50
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών....50
Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων....50
2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης....51
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης....51
Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης....52
Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση....52
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+....52
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ....52
2.1.1. Προτεραιότητα: 5. Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Μικρής Κλίμακας....54
2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)....54
2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων....54
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+:....54
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:....55
Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+....56
Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ....57
Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ....57
Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ....57
2.1.1.1.2. Δείκτες....57
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών....57
Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων....58
2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης....58
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης....58
Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης....59
Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση....60
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+....60
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ....60
2.1.1. Προτεραιότητα: 5Α. Δράσεις Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου....61
2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)....61
2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων....61
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+:....61
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:....63
Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+....64

Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ....65
Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ....65
Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ....65
2.1.1.1.2. Δείκτες....66
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών....66
Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων....67
2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης....69
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης....69
Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης....70
Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση....71
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+....71
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ....71
2.1.1. Προτεραιότητα: 7. Στήριξη κρίσιμων τεχνολογιών σε στρατηγικούς τομείς (STEP)....72
2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)....72
2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων....72
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+:....72
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:....74
Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+....74
Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ....75
Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ....75
Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ....75
2.1.1.1.2. Δείκτες....76
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών....76
Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων....77
2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης....77
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης....77
Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης....78
Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση....78
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+....78
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ....78
2.2. Προτεραιότητες της τεχνικής βοήθειας....80
2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 6. Τεχνική Βοήθεια Προγράμματος....80
2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων....80
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ....80
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:....81
2.2.1.2. Δείκτες....81
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών....81
2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης....82

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης 82
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+ 82
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ 82
2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 6Α. Τεχνική Βοήθεια Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου 83
2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων 83
Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ 83
Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ: 84
2.2.1.2. Δείκτες 84
Πίνακας 2: Δείκτες εκροών 84
2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης 84
Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης 85
Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+ 85
Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ 85
3. Σχέδιο χρηματοδότησης 86
3.1. Μεταφορές και συνεισφορές (1) 86
Πίνακας 15Α: Συνεισφορές στο InvestEU* (κατανομή ανά έτος) 86
Πίνακας 15Β: Συνεισφορές στο InvestEU* (συνοπτικά) 86
Αιτιολόγηση που λαμβάνει υπόψη τον τρόπο με τον οποίο τα ποσά αυτά συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων πολιτικής που έχουν επιλεγεί στο πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 του κανονισμού InvestEU 87
Πίνακας 16Α: Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση (κατανομή ανά έτος) 87
Πίνακας 16Β: Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση* (συνοπτικά) 87
Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση — Αιτιολόγηση 87
Πίνακας 17Α: Μεταφορές μεταξύ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+ και Ταμείου Συνοχής ή προς άλλο ταμείο ή ταμεία* (κατανομή ανά έτος) 87
Πίνακας 17Β: Μεταφορές μεταξύ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+ και Ταμείου Συνοχής ή προς άλλο ταμείο ή ταμεία (συνοπτικά) 87
Μεταφορές μεταξύ ταμείων επιμερισμένης διαχείρισης, μεταξύ άλλων και μεταξύ των ταμείων της πολιτικής συνοχής — Αιτιολόγηση 88
Πίνακας 21: Πόροι που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 21γ παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 88
3.2. ΤΔΜ: κατανομή στο πρόγραμμα και μεταφορές (1) 88
3.2.1. Κονδύλια του ΤΔΜ προς το πρόγραμμα προ μεταφορών ανά προτεραιότητα (κατά περίπτωση) (2) 88
Πίνακας 18: Κονδύλια του ΤΔΜ προς το πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού ΤΔΜ, προ μεταφορών 88
3.2.2. Μεταφορές στο ΤΔΜ ως συμπληρωματική στήριξη (1) (κατά περίπτωση) 89
Πίνακας 18Α: Μεταφορές στο ΤΔΜ εντός του προγράμματος (κατανομή ανά έτος) 89
Πίνακας 18Β: Μεταφορά πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+ στο ΤΔΜ εντός του προγράμματος 89
Πίνακας 18Γ: Μεταφορές στο ΤΔΜ από το άλλο πρόγραμμα / τα άλλα προγράμματα (κατανομή ανά έτος) 90
Πίνακας 18Δ: Μεταφορά πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+ από άλλα προγράμματα στο ΤΔΜ εντός αυτού του προγράμματος 91
Αιτιολόγηση της συμπληρωματικής μεταφοράς από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ βάσει των προγραμματισμένων τύπων παρεμβάσεων 92
3.3. Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση 93
Πίνακας 19Α: Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση εντός του προγράμματος (κατανομή ανά έτος) 93
Πίνακας 19Β: Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση προς άλλα προγράμματα (κατανομή ανά έτος) 93
3.4. Επιστρεπτέα μεταφορά (1) 94
Πίνακας 20Α: Επιστρεπτέες μεταφορές (κατανομή ανά έτος) 94

Πίνακας 20Β: Επιστρεπτέες μεταφορές* (συνοπτικά) 94
3.5. Χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος 95
Πίνακας 10: Χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος 95
3.6. Σύνολο χρηματοδοτικών πιστώσεων ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση 96
Πίνακας 11: Σύνολο χρηματοδοτικών πιστώσεων ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση 96
4. Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι 98
5. Αρμόδιες για το πρόγραμμα αρχές 111
Πίνακας 13: Αρχές του προγράμματος 111
Κατανομή των επιστρεφόμενων ποσών για τεχνική βοήθεια κατά το άρθρο 36 παράγραφος 5 του ΚΚΔ, εάν έχουν προσδιοριστεί περισσότεροι του ενός φορείς για τη λήψη πληρωμών από την Επιτροπή ... 111
6. Εταιρική σχέση 112
7. Επικοινωνία και προβολή 115
8. Χρήση μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών, ενιαίων συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες 117
Πίνακας 14: Χρήση μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών, ενιαίων συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες 117
Προσάρτημα 1: Συνεισφορά της Ένωσης βάσει μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών 118
Α. Σύνοψη των κύριων στοιχείων 118
Β. Λεπτομερή στοιχεία ανά τύπο πράξης 119
Γ. Υπολογισμός της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών 119
1. Πηγή δεδομένων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών (ποιος παρήγαγε, συνέλεξε και καταχώρισε τα δεδομένα, πού αποθηκεύονται τα δεδομένα, προθεσμίες, επαλήθευση κ.λπ.) 119
2. Να διευκρινιστεί για ποιον λόγο ενδείκνυνται η προτεινόμενη μέθοδος και ο προτεινόμενος υπολογισμός βάσει του άρθρου 94 παράγραφος 2 του ΚΚΔ για τον τύπο πράξης. 119
3. Να προσδιορίσετε τον τρόπο διενέργειας των υπολογισμών, ιδίως περιλαμβάνοντας τυχόν παραδοχές ως προς την ποιότητα ή τις ποσότητες. Κατά περίπτωση, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται και, εάν ζητηθεί, να παρέχονται στατιστικά αποδεικτικά στοιχεία και τιμές αναφοράς, σε μορφότυπο που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την Επιτροπή. 119
4. Να εξηγήσετε πώς εξασφαλίσατε ότι στον υπολογισμό της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίου κόστους, κατ' αποκοπή ποσού ή ενιαίου συντελεστή έχουν περιληφθεί μόνον επιλέξιμες δαπάνες. ... 119
5. Αξιολόγηση από την ή τις ελεγκτικές αρχές της μεθοδολογίας υπολογισμού και των ποσών, καθώς και των ρυθμίσεων για τη διασφάλιση της επαλήθευσης, της ποιότητας, της συλλογής και της αποθήκευσης των δεδομένων. 120
Προσάρτημα 2: Συνεισφορά της Ένωσης βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες 121
Α. Σύνοψη των κύριων στοιχείων 121
Β. Λεπτομερή στοιχεία ανά τύπο πράξης 122
Προσάρτημα 3 133
Εδαφικό σχέδιο δίκαιης μετάβασης - TJTP_ISL.TJTP North & South Aegean Islands and Crete (4.0) ..134
1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό 134
2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη: 137
Έδαφος: Νησιά Βορείου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτη 138
2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050 138
2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050 140
2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια 142
2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων 144
3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης 148
4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων 150

Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης 150
Πίνακας 1. Δείκτες εκροών 151
Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων 151
Εδαφικό σχέδιο δίκαιης μετάβασης - TJTP_MEG.TJTP Megalopolis (4.0) 152
1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό 152
2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη: 156
Έδαφος: Μεγαλόπολη 156
2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050 156
2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050 159
2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια 161
2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων 163
3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης 169
4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων 171
Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης 171
Πίνακας 1. Δείκτες εκροών 172
Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων 172
Εδαφικό σχέδιο δίκαιης μετάβασης - TJTP_WM.TJTP Western Macedonia (4.0) 173
1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό 173
2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη: 177
Έδαφος: Δυτική Μακεδονία 177
2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050 177
2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050 181
2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια 183
2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων 185
3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης 191
4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων 193
Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης 193
Πίνακας 1. Δείκτες εκροών 194
Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων 194
ΕΓΓΡΑΦΑ 196

1. Στρατηγική του προγράμματος: βασικές προκλήσεις και μέτρα πολιτικής

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο α) σημεία i) έως viii) και άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο α) σημείο x) και άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 (ΚΚΔ)

1.1 Υφιστάμενη κατάσταση και κύριες προκλήσεις

1.1.1 Ισχύουσες δεσμεύσεις

Το Πρωτόκολλο του Κιότο & η Συμφωνία του Παρισιού έθεσαν τις βάσεις για να ορίσει η ΕΕ ως στόχο της την επιτυχημένη και βιώσιμη μετάβαση σε μια οικονομία κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 και να καθορίσει το σχέδιο στρατηγικής για τον μετασχηματισμό αυτό με την «Πράσινη Συμφωνία». Η Ελλάδα επικύρωσε το Πρωτόκολλο του Κιότο το 2002 και τη Συμφωνία του Παρισιού το 2016, ενώ με την 4/2019 (ΦΕΚ 4893/Β/2019) Απόφαση του Κυβερνητικού Συμβουλίου κυρώθηκε το ΕΣΕΚ, το βασικό εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα της επόμενης 10ετίας. Το ΕΣΕΚ αντικατοπτρίζει τις αυξημένες κλιματικές φιλοδοξίες και τον εθνικό στόχο που τέθηκε στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα τον 9ο/2019: «Πλήρης απολιγνιτοποίηση της χώρας με δραστική μείωση και απένταξη του λιγνίτη από το μίγμα ηλεκτροπαραγωγής, βάσει οργανωμένου σχεδίου απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων έως το 2028 και απανθρακοποίηση των νησιών έως το 2029». Ο στόχος αυτός χαρακτηρίστηκε ως ορθή πρακτική στο Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της ΕΕ για την «Αξιολόγηση του τελικού εθνικού σχεδίου της Ελλάδας για την ενέργεια & το κλίμα». Παράλληλα, η Ελλάδα έχει αναπτύξει τη «Μακροπρόθεσμη Στρατηγική 2050», με σενάρια απαλλαγής από τις ανθρακούχες πηγές. Βάσει των σεναρίων, συμβατών με τη συγκράτηση της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας κάτω από τον 1,5°C, η χώρα επιτυγχάνει μείωση των καθαρών εκπομπών της κατά 95% σε σχέση με το 1990.

Η χώρα αξιοποιεί τον νέο Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης (ΜΔΜ) της ΕΕ, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις ευρύτερες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις περιοχές όπου η απασχόληση και το εισόδημα εξαρτώνται έντονα από τα ορυκτά καύσιμα ή από βιομηχανίες υψηλής έντασης εκπομπών.

1.1.2 Νεότερες εξελίξεις

Από την κύρωση του ΕΣΕΚ έως σήμερα έχουν επέλθει ραγδαίες εξελίξεις στην ενέργεια και την κλιματική αλλαγή με βασικότερες: α) τη δέσμη μέτρων “Fit for 55” που εισάγει ένα φιλόδοξο κλιματικό στόχο (55%) σε σχέση με το 40% που ίσχυε όταν εκπονήθηκε το ΕΣΕΚ, β) την κοινή ευρωπαϊκή δράση “REPowerEU”.

Η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στις δεσμεύσεις της για την απολιγνιτοποίηση και υλοποιεί σταθερά ένα στοχευμένο πλέγμα συναφών δράσεων, το οποίο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει: διείσδυση ΑΠΕ, αδειοδοτικό/ρυθμιστικό πλαίσιο για την αποθήκευση ενέργειας και το Η2, ενεργειακή αναβάθμιση, κίνητρα για την ηλεκτροκίνηση, τηλεθέρμανση, εγκατάσταση ΥΒΣ. Με αυτό το πλέγμα δράσεων εναρμονίζονται τα ΕΣΔΙΜ, τα οποία περιλαμβάνουν παρεμβάσεις που προωθούν τις μηδενικές εκπομπές ρύπων από την παραγωγή ενέργειας και συνδράμουν στους λοιπούς τομείς ενδιαφέροντος του ΕΣΕΚ.

Η χώρα παρακολουθεί τις τρέχουσες εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα και θα προβεί σε κατάλληλες προσαρμογές, εφόσον απαιτηθεί.

1.1.3 Απόσυρση λιγνιτικών μονάδων/λιγνιτωρυχείων

Η μετάβαση προς τους στόχους της ΕΕ για το 2030 ακολουθεί συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα ως προς την παύση της εξόρυξης λιγνίτη και της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από την καύση του. Πολλές λιγνιτικές μονάδες ήδη έχουν αποσυρθεί. Η διακύμανση της παραγωγής ενέργειας των μονάδων της ΔΕΗ από τον λιγνίτη, έχει ως εξής

1.
   - 2011: παραγωγή 27,4 TWh
   - 2019: 10,417 TWh (μείωση 62%)
   - 2020: 5,7 TWh (μείωση 30% έναντι των 8,1 TWh, πρόβλεψη ΕΣΕΚ)

Όλες οι λιγνιτικές μονάδες επιδιώκεται να αποσυρθούν έως το 2023, πλην της Πτολεμαΐδας V που θα αποσυρθεί το 2028.

1.1.4 Μετάβαση στα νησιά

Στο Β. Αιγαίο, το Ν. Αιγαίο & την Κρήτη η μετάβαση έως το 2029 υλοποιείται διττά: α) αυξάνοντας σταδιακά τις ΑΠΕ στην κατανάλωση, βάσει του εγκεκριμένου πλάνου διασυνδέσεων με το ηπειρωτικό ΗΣ ή/και με την εγκατάσταση ΥΒΣ και β) αποσύροντας σταδιακά τη λειτουργία των 32 αυτόνομων θερμικών ΗΣ, που τροφοδοτούν τα ΜΔΝ. Απώτερος στόχος είναι η κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των νησιών με ΑΠΕ και η εξαγωγή της υπερβάλλουσας καθαρής ενέργειας στην ηπειρωτική χώρα.

Με αφετηρία το 2020, η συνολική συμμετοχή των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε είναι:

- Κρήτη: 24%
- Κυκλάδες: 30%
- Δωδεκάνησα: 16%
- Β. Αιγαίο: 18%.

Έως το πέρας της ΠΠ 2021-2027, προβλέπεται εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος ΑΠΕ, η οποία, βάσει στοιχείων του ΕΣΕΚ και παραδοχών στο πλαίσιο του ΕΣΔΙΜ, εκτιμάται ότι μπορεί να οδηγήσει σε επίτευξη συνολικής συμμετοχής των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε, με συνεκτιμημένο το μείγμα των διασυνδέσεων, 76%, 72%, 71%, και 75%, αντίστοιχα.

Ενδιάμεσα (2025-2026), στόχο αποτελεί η εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος: 155-182 MW σε Κρήτη, 50-63,5 MW σε Δωδεκάνησα, 42-50 MW σε Β. Αιγαίο, 14MW σε Κυκλάδες.

Η διαθέσιμη έκταση ανά συστάδα νησιών για την ανάπτυξη της παραπάνω ισχύος ΑΠΕ, θα προσδιορισθεί με την έγκριση του Ειδικού Χωροταξικού ΑΠΕ.

Η εγκατάσταση ισχύος ΑΠΕ στο νησιωτικό χώρο εξαρτάται από τα διαθέσιμα περιθώρια (ηλεκτρικός χώρος) του δικτύου. Οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις των ΜΔΝ αυξάνουν τον «ηλεκτρικό χώρο» & η παραγόμενη ενέργεια από τους θερμικούς σταθμούς αντικαθίσταται από καθαρές μορφές. Μετά το πέρας των διασυνδέσεων, ορισμένες θερμικές μονάδες θα τεθούν σε καθεστώς ψυχρής εφεδρείας για την εγγύηση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Η υιοθέτηση νέων τεχνολογικών λύσεων & επιχειρηματικών μοντέλων μπορεί να άρει το εμπόδιο του «ηλεκτρικού χώρου» ανεξάρτητα από τις διασυνδέσεις. Το σχέδιο για την εγκατάσταση ΥΒΣ στα νησιά χωρίς σαφές πλάνο διασύνδεσης μπορεί να οδηγήσει σε διείσδυση ΑΠΕ στην κατανάλωση άνω του 50%, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες ανά νησί. Εφόσον κριθεί αναγκαίο θα εκπονηθεί εξειδικευμένη μελέτη για τον προσδιορισμό του κατάλληλου ποσοστού διείσδυσης ΑΠΕ ανά κατηγορία νησιών.

Σύμφωνα με το πλάνο διασυνδέσεων και το πέρας των 3 πρώτων φάσεων διασύνδεσης των Κυκλάδων, τρία από τα ΗΣ ΜΔΝ έχουν συνδεθεί ήδη με το ηπειρωτικό δίκτυο. Με βάση το χρονοδιάγραμμα περάτωσης των υπολειπόμενων ηλεκτρικών διασυνδέσεων, βάσει του ΔΠΑ 2023-2032 του ΕΣΜΗΕ & του ΣΑΔ 2021-2025 του ΔΕΔΔΗΕ, όλα τα νησιά αναφοράς του ΕΣΔΙΜ και του ΠΔΑΜ (μεμονωμένα ή ως τμήμα ενός αυτόνομου ΗΣ) θα έχουν διασυνδεθεί με το ηπειρωτικό σύστημα έως το 2028, εκτός από 8 ΗΣ ΜΔΝ που καλύπτουν 9 νησιά (Γαύδος, Αγ. Ευστράτιος, Σύμη, Πάτμος, Μεγίστη, Αστυπάλαια, Αρκιοί, Μαράθι, Αγαθονήσι). Για τα νησιά αυτά και όσα έχουν ορίζοντα διασύνδεσης μετά το 2025, η μετάβαση δρομολογείται κατά προτεραιότητα με την ανάπτυξη ΥΒΣ Η/Π που συνδυάζουν αιολική-ηλιακή ενέργεια με συστήματα αποθήκευσης, σύμφωνα με το εγκεκριμένο από την ΕΕ σχέδιο.

1.1.5 Στάδια και δράσεις διαδικασίας μετάβασης

Η Ελλάδα ακολουθεί τα επιμέρους στάδια, πυλώνες και υποστηρικτικές δράσεις που προτάθηκαν στον οδικό χάρτη της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη ΔΜ για το σύνολο της διαδικασίας ΔΑΜ, προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, σε 2 στάδια: Σχεδιασμός και Υλοποίηση.

Καθορίζονται 3 πυλώνες για τη ΔΑΜ:

1. Αποκατάσταση & επανάχρηση υποβαθμισμένων εκτάσεων-εγκαταστάσεων

2. Κοινωνική συνοχή & οικονομικός μετασχηματισμός (Μετάβαση σε νέο παραγωγικό μοντέλο)

3. Διακυβέρνηση

Ο σχεδιασμός στον 1ο πυλώνα ΔΑΜ, ξεκίνησε με τον Ν. 4759/2020 για το ΣΔΑΜ και θα ολοκληρωθεί με την έγκριση νέων χρήσεων γης (ΕΠΣ). Η υλοποίηση θα ξεκινήσει με την αποκατάσταση των λιγνιτικών πεδίων και θα ολοκληρωθεί με τη λειτουργία των πρώτων κυττάρων-οργανωμένων υποδοχέων το 2025.

Η εκπόνηση του ΣΔΑΜ (2020) ενεργοποίησε τον σχεδιασμό του 2ου πυλώνα ΔΑΜ, που θα οριστικοποιηθεί με την έγκριση των ΕΣΔΙΜ & του ΠΔΑΜ. Η ενεργοποίηση του ΠΔΑΜ αναμένεται το 2022, με ολοκλήρωση στο τέλος της ΠΠ (Ταμείο ΔΑΜ, 1ος πυλώνας ΜΔΜ). Στο 2ο πυλώνα ΔΑΜ περιλαμβάνεται επίσης, η ενεργοποίηση δράσεων των άλλων δύο πυλώνων του ΜΔΜ.

Ο 3ος πυλώνας ΔΑΜ ενεργοποιήθηκε με το Ν. 4685/2020 με τη συγκρότηση Κυβερνητικής & Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ και η οργάνωση του συστήματος διοίκησης ολοκληρώθηκε με το νόμο ΔΑΜ, Ν. 4872/2021.

Ως ορόσημα της διαδικασίας μετάβασης, καταγράφονται:

- 07.2020: Ανοιχτή πρόσκληση υποβολής μη δεσμευτικών επενδυτικών προτάσεων και αναπτυξιακών σχεδίων από φορείς εκτός δημοσίου τομέα, σε συνεργασία με το Enterprise Greece.
- 2020-2021: Δρομολόγηση δράσεων για πιλοτική εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων σε Αγ. Ευστράτιο και Αστυπάλαια, με έμφαση σε καθαρή ενέργεια, εξοικονόμηση και ηλεκτροκίνηση.
- 04.2021: Υιοθέτηση από την ΕΕ Αναθεωρημένων κατευθύνσεων περιφερειακών ενισχύσεων.
- 06.2021: Ανοιχτή πρόσκληση σε δημόσιους φορείς για την υλοποίηση άμεσων παρεμβάσεων ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, αναπροσανατολισμού της απασχόλησης, διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας, προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων και την προετοιμασία για την υποδοχή νέων δραστηριοτήτων και επενδύσεων μεγαλύτερης κλίμακας στις ΠΕ Κοζάνης, Φλώρινας & στον Δ. Μεγαλόπολης.
- 09.2021: Σχεδιασμός και έναρξη προγραμμάτων για τη στήριξη της απασχόλησης από τον ΟΑΕΔ.

1.2 Προσδιορισμός επηρεαζόμενων εδαφών και αξιολόγηση προκλήσεων ανά περιοχή

Οι περιοχές παρέμβασης του ΠΔΑΜ καθορίζονται στα 3 ΕΣΔΙΜ, σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 11 του Καν. ΤΔΜ και είναι:

• Οι Περιφέρειες :

- Δυτικής Μακεδονίας
- Β. Αιγαίου
- Ν. Αιγαίου
- Κρήτης

• Οι Δήμοι της Περιφέρειας Πελοποννήσου :

- Μεγαλόπολης
- Γορτυνίας
- Τρίπολης
- Οιχαλίας

Με βάση τα οικονομικά τους στοιχεία (κατηγοριοποίηση των Περιφερειών ΕΕ σύμφωνα με το κατά κεφαλή ΑΕΠ), οι περιοχές αυτές κατατάσσονται στις Λιγότερο Ανεπτυγμένες Περιφέρειες, με εξαίρεση το Ν. Αιγαίο (Περιφέρεια Μετάβασης).

Οι ηπειρωτικές λιγνιτικές περιοχές εμφανίζουν ισχυρή εξειδίκευση στην εξόρυξη και την παραγωγή ενέργειας από τον λιγνίτη (Location Quotient 6,36 στην ΠΔΜ), καθώς προμηθεύουν με ενέργεια εδώ και 10ετίες ολόκληρη τη χώρα. Η λιγνιτική δραστηριότητα δεν έχει προκαλέσει σημαντικές βιομηχανικές δευτερογενείς επιπτώσεις (spillovers), ικανές να ενισχύσουν περαιτέρω τη βιομηχανική ανάπτυξη και να αντισταθμίσουν τις απώλειες της απολιγνιτοποίησης. Η εξειδίκευση στους υπόλοιπους παραγωγικούς

τομείς είναι αδύναμη έως μέτρια. Αυτή η μονοκαλλιέργεια του λιγνίτη, καθιστά την οικονομία των συγκεκριμένων περιοχών ιδιαίτερα εξαρτημένη και ευάλωτη. Με συνέπεια, η απολιγνιτοποίηση να επηρεάσει άμεσα, έμμεσα και επαγόμενα το σύνολο της ΠΔΜ και τους λιγνιτικούς δήμους της Πελοποννήσου.

Επιπλέον, οι περιοχές αυτές εμφανίζουν πολύ χαμηλές δαπάνες στην Ε&Α σε σύγκριση με τον εθνικό μ.ο (μελέτη ΟΟΣΑ). Τα στοιχεία καταδεικνύουν την πολύ περιορισμένη ικανότητα της τοπικής ερευνητικής και παραγωγικής βάσης να καινοτομεί, του δημόσιου τομέα να υποστηρίζει την καινοτομία και του ιδιωτικού τομέα να προχωρά σε διαρθρωτικές προσαρμογές για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας. Η απολιγνιτοποίηση αναμένεται να εντείνει το πρόβλημα της χαμηλής επένδυσης/αποεπένδυσης στην καινοτομία, προκαλώντας περαιτέρω δυσμενείς επιπτώσεις στον μετασχηματισμό της οικονομίας, την ανταγωνιστικότητα και την ελκυστικότητα των περιοχών, ως τόπων κατοικίας και εργασίας.

Σύμφωνα με μελέτη του ΙΟΒΕ, στη ΔΜ θα χαθούν ~10,6 χιλ. θέσεις εργασίας από την απολιγνιτοποίηση έως το 2029 (άμεσα, έμμεσα και επαγόμενα), σε σχέση με το έτος 2019. Η άμεση επίπτωση της απολιγνιτοποίησης (αφορά μόνο στην ηλεκτροπαραγωγή και εξόρυξη λιγνίτη) εκτιμάται σε 5,7 χιλ. θέσεις εργασίας έως το 2029. Το ΙΟΒΕ εκτιμά την απώλεια ΑΠΑ σε επίπεδο χώρας από την απολιγνιτοποίηση της ΔΜ, σε €1.580 εκ. έως το 2029 και στη ΔΜ σε περισσότερο από €1 δις έως το 2029 (σε σχέση με το 2019), ή στο 26% του ΑΕΠ της Περιφέρειας το 2019 (~€ 4 δις).

Αντίστοιχα, το ΙΟΒΕ υπολογίζει ότι, στη Μεγαλόπολη θα χαθούν ~3.100 θέσεις εργασίας από την απολιγνιτοποίηση έως το 2029, σε σχέση με το 2019. Η άμεση επίπτωση της απολιγνιτοποίησης στην περιοχή θα είναι 1.263 θέσεις εργασίας (σε σχέση με το 2019). Περισσότερες από τις μισές θέσεις που θα χαθούν (1.837), σχετίζονται με τον λιγνιτικό κλάδο έμμεσα και επαγόμενα, συνέπεια της μονοκαλλιέργειας του λιγνίτη, των υψηλών αμοιβών και της επίδρασής τους στην κατανάλωση, και γενικότερα σε όλη την τοπική οικονομία. Η μελέτη εκτιμά την απώλεια ΑΕΠ από τη μετάβαση στην Πελοπόννησο σε ~€313 εκ. (ή ~22% του εκτιμώμενου ΑΕΠ της Αρκαδίας το 2019), εκ των οποίων €217 εκ. είναι η άμεση και €96 εκ. η έμμεση και επαγόμενη.

Οι οικονομικές δραστηριότητες που θα πληγούν περισσότερο από την απολιγνιτοποίηση, κατηγοριοποιούνται σε παρακμάζουσες και μετασχηματιζόμενες, ως εξής:

- Παρακμάζουσες δραστηριότητες. Είναι οι οικονομικές δραστηριότητες που στηρίζονται στην παραγωγή ορυκτών καυσίμων και στις οποίες αναμένεται παύση ή σημαντική μείωση δραστηριοτήτων λόγω της μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα. Περιλαμβάνουν άμεσα τους τομείς εξόρυξης λιγνίτη και παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος με χρήση λιγνίτη και έμμεσα τους τομείς συλλογής, επεξεργασίας και διαχείρισης εξορυκτικών αποβλήτων και εξυγίανσης.
- Μετασχηματιζόμενες δραστηριότητες. Πρόκειται για τις οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται με την αλυσίδα αξίας της εξόρυξης λιγνίτη και της συμβατικής παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος.

Η απολιγνιτοποίηση θα επηρεάσει έναν σημαντικό αριθμό φορέων με ιδιαίτερο ρόλο στις δύο περιοχές, που θα χρειαστεί να επαναπροσδιορίσουν τις υπηρεσίες που παρέχουν. Ενδεικτικά αναφέρονται οι: ΟΤΑ, ΑΕΙ, ΕΚΕΤΑ, Εταιρεία Διαχείρισης Απορριμμάτων ΔΜ, CLuBE, κ.ά.

Ακόμη, όπως αναφέρθηκε, οι επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης θα λειτουργήσουν σωρευτικά σε μια ήδη επιβαρυμένη κοινωνικο-οικονομική κατάσταση. Οι περιοχές είναι αραιοκατοικημένες, με αρνητικούς δημογραφικούς δείκτες και ένα γηράσκοντα πληθυσμό.

Εμφανίζουν ιδιαίτερα αρνητικούς κοινωνικούς δείκτες, όπως πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων, υψηλά ποσοστά μετανάστευσης των νέων και υψηλά ποσοστά φτώχειας.

Η επίπτωση της απολιγνιτοποίησης δεν περιορίζεται στην απασχόληση και τα εισοδήματα, καθώς η ηλεκτρική ενέργεια και η θέρμανση αποτελεί για τις περιοχές αυτές όχι μόνο μέσο βιοπορισμού, αλλά και κοινωνικό αγαθό. Ένα από τα «οφέλη» της λιγνιτικής εποχής υπήρξε η αξιοποίηση της πλεονάζουσας θερμότητας των λιγνιτικών μονάδων για τη λειτουργία τηλεθέρμανσης. Επίσης, στους οικιακούς καταναλωτές ηλεκτρικού ρεύματος των δύο περιοχών, παρέχεται ως σήμερα ενίσχυση στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος ως αντιστάθμισμα της επιβάρυνσης από τη λιγνιτική δραστηριότητα. τ/θ Συγκεκριμένα, λόγω των κλιματικών χαρακτηριστικών της, η ΔΜ έχει την υψηλότερη απαίτηση σε

θέρμανση μεταξύ των Περιφερειών της χώρας (2,22 χιλ. βαθμοημέρες θέρμανσης το 2019 έναντι 1,45 της χώρας) και αποτέλεσε την πρώτη Περιφέρεια στην Ελλάδα όπου μελετήθηκαν και εγκαταστάθηκαν τα συστήματα τ/θ για τις ανάγκες των πολιτών (Πτολεμαΐδα, Κοζάνη, Αμύνταιο). Συγκεκριμένα, περίπου 42 χιλ. νοικοκυριά και επιχειρήσεις, χρησιμοποιούν τ/θ με συνολική ζήτηση ~600 GWh (ΙΕΝΕ, 2020). Στη Μεγαλόπολη υπήρξε επίσης αξιοποίηση της πλεονάζουσας θερμότητας για τηλεθέρμανση, αν και σε μικρότερο βαθμό.

Ως απόρροια της ανωτέρω ανάλυσης, τεκμαίρεται ότι στις ηπειρωτικές λιγνιτικές περιοχές είναι επιτακτική ανάγκη η ενδυνάμωση και διαφοροποίηση του τοπικού παραγωγικού συστήματος μέσω της αξιοποίησης των εγγενών πλεονεκτημάτων τους και της ανάδειξης νέων.

Αναφορικά με τη ΔΜ, επιδιώκεται η ανάδειξή της σε εναλλακτικό κόμβο ενέργειας, ενώ και στις δύο περιοχές η μετατροπή τους σε επιχειρηματικούς πόλους με τη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων και την προσέλκυση νέων επενδύσεων σε δυναμικούς τομείς της οικονομίας. Η ενίσχυση της ΕΤΑΚ θα συνδράμει στον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό, τον εκσυγχρονισμό και τη διαφοροποίηση των οικονομιών των περιοχών που επηρεάζονται και σε συνδυασμό με την υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού, αναμένεται να συντείνουν στη αντιμετώπιση της ανεργίας και τη συγκράτηση του πληθυσμού σε αυτές. Η αποκατάσταση και αναπροσαρμογή των γαιών (εφαρμογή Προγραμματικών Συμβάσεων, Ν. 4759/2020, αρ. 155) θα οδηγήσει σε α) νέες χρήσεις γης και κατ΄επέκταση οικονομικές δραστηριότητες, β) βελτίωση της ποιότητας ζωής, γ) αναβάθμιση και προστασία του περιβάλλοντος. Η προώθηση δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας, αυτοπαραγωγής και στήριξης των ΑΠΕ, θα συμβάλλουν στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και τη διατήρηση της ενεργειακής ταυτότητας των περιοχών αυτών.

Η απανθρακοποίηση επηρεάζει τα νησιά με ανόμοιο τρόπο, λόγω της διαφορετικής βαρύτητας των δραστηριοτήτων παραγωγής ενέργειας στο παραγωγικό σύστημα του κάθε νησιού, των εγγενών προκλήσεων της νησιωτικότητας (π.χ. απόσταση/γεωγραφική απομόνωση από την ηπειρωτική χώρα, έλλειψη οικονομιών κλίμακας και εξειδικευμένων ανθρώπινων πόρων, χαμηλή διαφοροποίηση της οικονομίας) καθώς και του ανόμοιου αριθμού εργαζομένων σε αυτές.

Συνολικά, η διακοπή της λειτουργίας των ΗΣ ΜΔΝ συνεπάγεται άμεσες και έμμεσες απώλειες θέσεωνεργασίας (τακτικό προσωπικό, συμβασιούχοι & εργολάβοι) της τάξης των 1.220 ΙΠΑ (485 στην Κρήτη, 369 στα Δωδεκάνησα, 236 στο Β. Αιγαίο και 130 στις ΝΔ Κυκλάδες).

Το Β. Αιγαίο έχει υψηλή ανεργία, έως και 30% χαμηλότερη ΑΠΑ από τον εθνικό μ.ό., ενώ ο πληθυσμός του κατέγραψε τη μεγαλύτερη μείωση μεταξύ των νησιών την περίοδο 2011-2016, ένδειξη της ιδιαίτερα αρνητικής επίπτωσης της απανθρακοποίησης στην περιοχή.

Η απανθρακοποίηση και η σταδιακή διείσδυση ΑΠΕ αναμένεται να επηρεάσει ευρύτερα τις τοπικές οικονομίες κατά την προσαρμογή τους σε πράσινες και βιώσιμες μορφές δραστηριοτήτων.

Σε μειονεκτική θέση βρίσκονται ιδίως νησιά με χαμηλό πληθυσμό που χαρακτηρίζονται από πληθυσμιακή στασιμότητα, αδύναμες οικονομίες, χαμηλή ποιότητα δημόσιων υποδομών/υπηρεσιών, γεωγραφική απομόνωση. Αυτά τα νησιά εμπίπτουν στο αντικείμενο της εθνικής πρωτοβουλίας Greco Islands, διατομεακού χαρακτήρα, που σχεδιάζεται σε συνεργασία με την ΕΕ. Η Πρωτοβουλία χρηματοδοτείται κυρίως από το Τομεακό Πρόγραμμα Περιβάλλον & Κλιματική Αλλαγή και συμπληρωματικά από το ΠΔΑΜ και τα οικεία ΠΕΠ. Η συμβολή του ΠΔΑΜ θα εστιάσει στον μετασχηματισμό-εκσυγχρονισμό του παραγωγικού μοντέλου με αφετηρία την ενεργειακή μετάβαση και τις αλλαγές που αυτή επιφέρει στις τοπικές οικονομίες.

Ιδιαίτερα σημαντικές για τα νησιά είναι οι ευρύτερες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που απορρέουν από τους κλιματικούς στόχους της ΕΕ [Οδηγία (ΕΕ) 2015/2193], που καθιστούν πρακτικά αδύνατο για τις μονάδες των ΗΣ των μικρότερων νησιών να λειτουργούν περισσότερο από 500 ώρες ετησίως (από το 2025 για νέες και από το 2030 για υφιστάμενες μονάδες), καθώς και οι προβλέψεις για την επέκταση του ΣΕΔΕ στη ναυτιλία και τη σταδιακή κατάργηση των δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών για τις αερομεταφορές, κ.ά.), εντείνοντας τον επείγοντα χαρακτήρα της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία.

Στο πλαίσιο αυτό, για να είναι δίκαιη η μετάβαση των νησιών στην κλιματική ουδετερότητα, οι νησιωτικές οικονομίες και κοινωνίες πρέπει να ενισχυθούν ώστε οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις να

αναστραφούν μέσω της παραγωγής καθαρής ηλεκτρικής ενέργειας και της ανάπτυξης επιχειρηματικών οικοσυστημάτων γύρω από αυτή. Παράλληλα, χρειάζεται η συμβολή στην ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας, δηλ. στους κύριους πυλώνες ανάπτυξης και τους μεγαλύτερους καταναλωτές ενέργειας των νησιών, με βάση τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες.

1.3 Διδάγματα από την ΠΠ 2014 - 2020 και τη διεθνή εμπειρία

Το ΠΔΑΜ αποτελεί νέο Πρόγραμμα στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ. Κατά τον σχεδιασμό λαμβάνονται υπόψη α) Διδάγματα από την αξιολόγηση υλοποίησης των ΕΠ της ΠΠ 2014-2020 (δηλ. οι παράγοντες που καθυστέρησαν ή επηρέασαν αρνητικά την αποτελεσματική υλοποίηση των παρεμβάσεων), κυρίως των ΕΠΑνΕΚ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΠΕΠ των περιοχών μετάβασης, β) Προτάσεις και συμπεράσματα συγκεκριμένων μελετών.

1.3.1 Διδάγματα από την αξιολόγηση υλοποίησης των ΕΠ της ΠΠ 2014-2020

Σημειώνεται ότι ορισμένες από τις αιτίες καθυστερήσεων αφορούν σε όλα τα Προγράμματα και για την αντιμετώπισή τους ελήφθη ή θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Ως σημαντικότερα σε σχέση με τη θεματολογία του ΠΔΑΜ, αναφέρονται:

- Οριζόντια συστημικά θέματα, όπως π.χ. στο θεσμικό πλαίσιο η εφαρμογή της Νομοθεσίας περί Δημόσιων Συμβάσεων (Ν. 4412/2016), ή η έκδοση νέου ΚΕΝΑΚ. Ήδη με την έκδοση του Ν. 4782/2021 απλοποιούνται πολλές διαδικασίες των Δημοσίων Συμβάσεων και διευθετούνται πολλά πρακτικά ζητήματα ενώ εκδόθηκαν Προκηρύξεις μικτών συμβάσεων (εργολαβία – προμήθεια) που αφορούν στις Ενεργειακές Αναβαθμίσεις. Κατά την υλοποίηση του Προγράμματος, η ΕΥΔ θα μεριμνήσει για την εν γένει προώθηση όπου είναι εφικτό της στρατηγικής χρήσης των δημοσίων συμβάσεων. Προς το σκοπό αυτό θα συμπεριλαμβάνει σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο στις προσκλήσεις της την εκάστοτε Εθνική Στρατηγική για τις Δημόσιες Συμβάσεις που είναι σε ισχύ και θα ενθαρρύνει τους Δικαιούχους να χρησιμοποιούν κατά το σχεδιασμό των έργων τους κριτήρια σχετικά με την ποιότητα και το κόστος του κύκλου ζωής. Ειδικότερα -και όπου είναι εφικτό νομικά και θεσμικά- θα ενθαρρύνει τους δικαιούχους των κατάλληλων έργων του προγράμματος, να ενσωματώνουν στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων των έργων τους, περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια καθώς και κίνητρα καινοτομίας.
- Οριζόντια θέματα διαχείρισης, όπως η διευκόλυνση του ελέγχου συμβατότητας δράσεων και έργων με τους Κανονισμούς περί ΚΕ. Αξιοποιούνται σχετικές διευκρινιστικές Εγκύκλιοι και Οδηγίες της ΕΥΚΕ.
- Ενίσχυση αδύναμων Δικαιούχων και ελλιπών τεχνικών μελετών. Η υλοποίηση του ΠΔΑΜ θα υποστηριχθεί από ειδική δομή που περιλαμβάνεται στο οικείο σύστημα Διακυβέρνησης, για την υποστήριξη των Δικαιούχων στην ωρίμανση και υλοποίηση πράξεων.
- Καθυστερημένη ενεργοποίηση των ΕΠ της ΠΠ 2014-2020. Ο σχεδιασμός του ΠΔΑΜ προβλέπει εμπροσθοβαρείς δράσεις και ένταξη σε αυτό έργων με επιλεξιμότητα κατά την ΠΠ 2021-2027, από το Ειδικό Μεταβατικό Πρόγραμμα ΔΑΜ που ήδη έχει σχεδιαστεί και ενεργοποιηθεί.
- Συνθήκες ανταγωνισμού προσκλήσεων και σύγχυση των δυνητικών Δικαιούχων από την ύπαρξη ομοειδών δράσεων σε διαφορετικά ΕΠ. Έχει γίνει σημαντική προσπάθεια ώστε το ΠΔΑΜ να διαχωριστεί θεματικά και χωρικά με τα ΤΕΠ και θεματικά με τα ΠΕΠ. Ενδεικτικά, σε δράσεις ΕΤΑΚ το ΠΔΑΜ θα εστιαστεί αποκλειστικά σε τομείς της ΕΣΕΕ όπου η εκάστοτε περιφέρεια έχει εξειδίκευση, το ΠΑΝ θα καλύψει και άλλους τομείς εθνικής σημασίας και τα ΠΕΠ τομείς περιφερειακής σημασίας. Επίσης, σε συνεργασία με τη ΓΓΕΚ, ως καθ' ύλην αρμόδιου φορέα, έχει εκπονηθεί διακριτή Στρατηγική ΕΤΑΚ για τις περιοχές παρέμβασης του ΠΔΑΜ, η οποία θα αποτελέσει τη βάση για τη συνεργασία των φορέων κατά την υλοποίηση των Προγραμμάτων.
- Η δυσκολία πρόσβασης των επιχειρήσεων στο τραπεζικό σύστημα τόσο λόγω των δυσμενών οικονομικών στοιχείων τους αλλά και της δυσλειτουργίας του Τραπεζικού Συστήματος στη Χώρα, αναδείχθηκε ως ένας από τους βασικούς ανασταλτικούς παράγοντες για τη συμμετοχή στις δράσεις του ΠΑΝ, ειδικά των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Στο ΠΔΑΜ σχεδιάζεται η εφαρμογή Χρηματοδοτικών Μέσων, σε συνέχεια αποτελεσμάτων σχετικών μελετών και την εμπειρία εφαρμογής στην ΠΠ 2014-2020.

1.3.2 Προτάσεις και συμπεράσματα συγκεκριμένων μελετών

Κατά τον σχεδιασμό του ΠΔΑΜ έχουν ληφθεί υπόψη συγκεκριμένες συστάσεις που περιλαμβάνονται στη μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη μετάβαση της ΔΜ στη μεταλιγνιτική εποχή. Προτάσεις της μελέτης έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση της Μεγαλόπολης. Ενδεικτικά αναφέρεται η πρόταση σύστασης οχήματος ειδικού σκοπού για την αξιοποίηση με την απόκτηση νέων χρήσεων των εδαφών που θα αποκατασταθούν καθώς και η προώθηση της ΕΤΑΚ.

1.4 Αρχιτεκτονική του ΠΔΑΜ 2021-2027

Στο πλαίσιο της κατάρτισης του Εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ συγκεντρώθηκαν και συσχετίστηκαν τεχνοοικονομικά κ.ά. στοιχεία εξειδικευμένων μελετών. Από την επεξεργασία και σύνθεσή τους, διαμορφώθηκε το πλαίσιο αρχών και το γενικό πλαίσιο στρατηγικής, τα οποία εξειδικεύτηκαν στη συνέχεια σε συγκεκριμένους στόχους, αναπτυξιακές επιλογές και τρόπους υλοποίησης. Συγκεκριμένα, σχεδιάστηκε ένα συνεκτικό Πρόγραμμα για την ανασυγκρότηση των τοπικών οικονομιών των περιοχών μετάβασης με στόχο τη ΔΑΜ μέσω της αύξησης των επενδύσεων ανταγωνιστικού χαρακτήρα, σε τομείς όπως η καθαρή ενέργεια, η βιομηχανία και το εμπόριο, η έξυπνη αγροτική παραγωγή, ο βιώσιμος τουρισμός, η τεχνολογία και η εκπαίδευση. Ως προϋποθέσεις για την επίτευξη της μετάβασης, καταγράφονται η επίλυση των διαρθρωτικών τομεακών προβλημάτων, ο αποτελεσματικός προγραμματισμός, η διαχείριση και η υλοποίηση του ΠΔΑΜ μέσω κατάλληλου Συστήματος Διακυβέρνησης.

Η στρατηγική του ΠΔΑΜ ακολουθεί τις κατευθύνσεις των ΕΣΔΙΜ ΔΜ, Μεγαλόπολης, και Νήσων Β. - Ν. Αιγαίου & Κρήτης. Το ΠΔΑΜ αναπτύσσεται στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου για το ΤΔΜ διασφαλίζοντας, παράλληλα, συνέργειες και συμπληρωματικότητα με τους Ειδικούς Στόχους των υπολοίπων Ταμείων, ακολουθώντας τις επιλογές πολιτικής που έχουν αναφερθεί στο σχέδιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 για το ΤΔΜ.

Η Αρχιτεκτονική του ΠΔΑΜ οριστικοποιήθηκε μετά την θέσπιση των Κανονισμών της περιόδου 2021-2027 και λαμβάνοντας υπόψη τις εισροές από τους φορείς της εταιρικής σχέσης κατά τη διαβούλευση των ΕΣΔΙΜ και του Εννοιολογικού Υπομνήματος του Προγράμματος, τις κατευθύνσεις της ΕΥΣΣΑ (αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων για το ΕΣΠΑ 2021-2027) και τις διευκρινίσεις και προτάσεις των αρμόδιων ΓΔ της ΕΕ.

Λαμβάνοντας υπόψη τις προτεραιότητες των ΕΣΔΙΜ και το πεδίο εφαρμογής του ΤΔΜ (άρθ. 8 Καν.ΤΔΜ), το ΠΔΑΜ περιλαμβάνει τις ακόλουθες 9 Προτεραιότητες:

1. Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας

Εστιάζει:

- στον πράσινο, ψηφιακό και καινοτόμο μετασχηματισμό και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των υφιστάμενων επιχειρήσεων όλων των μεγεθών οι οποίες χρειάζονται στήριξη για τη μετάβασή τους στην οικονομία μηδενικών ρύπων με ταυτόχρονη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- στην ίδρυση και προσέλκυση νέων επιχειρήσεων, όλων των μεγεθών, που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας και οδηγούν σε οικονομική διαφοροποίηση, εκσυγχρονισμό και μετασχηματισμό του υφιστάμενου παραγωγικού μοντέλου
- στη διασύνδεση της ΕΤΑΚ με την παραγωγή, την προώθηση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας και τη δημιουργία τεχνοβλαστών, καθώς και την ανάπτυξη ερευνητικής δραστηριότητας ιδίως σε τομείς εθνικής σημασίας, όπου οι περιφέρειες διαθέτουν σχετική εξειδίκευση
- στην ενίσχυση υποδομών και μηχανισμών για την περαιτέρω ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και τη στήριξη της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων

2. Ενεργειακή μετάβαση - κλιματική ουδετερότητα

Εστιάζει στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης για τα δημόσια κτίρια, σε συστήματα και υποδομές οικονομικά προσιτής καθαρής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της αυτοπαραγωγής από ΑΠΕ και της υιοθέτησης τεχνολογιών αποθήκευσής της. Δεν περιλαμβάνονται οι παρεμβάσεις της Περιφέρειας Ν. Αιγαίου.

3. Αναπροσαρμογή χρήσεων γης - κυκλική οικονομία

Εστιάζει στην αποκατάσταση, αναγέννηση και επανάχρηση των υποβαθμισμένων από τη λιγνιτική δραστηριότητα εκτάσεων και εγκαταστάσεων, τις πράσινες υποδομές και τα τεχνικά έργα αναπροσαρμογής της χρήσης γης.

4. Δίκαιη εργασιακή μετάβαση

Εστιάζει :

- στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση των ανέργων ως αποτέλεσμα της ενεργειακής μετάβασης και των εργαζομένων/αυτοαπασχολούμενων που χρειάζονται στήριξη για τη μετάβασή τους στην οικονομία μηδενικών ρύπων
- στη σύνδεσή τους με τις ανάγκες των νέων επιχειρήσεων και την υποστήριξη τους κατά την αναζήτηση εργασίας
- σε επενδύσεις σε υποδομές για τους σκοπούς της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της διευκόλυνσης της ένταξης στην αγορά εργασίας,
- στην επέκταση/αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και πρόνοιας, τον εκσυγχρονισμό εξοπλισμού και προσαρμογή ωρών λειτουργίας υφιστάμενων δομών

5. Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας

Περιλαμβάνει την υλοποίηση παρεμβάσεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών, που θα προκύψουν κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ολοκληρωμένων εδαφικών στρατηγικών.

5Α. Δράσεις Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Αποτελεί διακριτή Προτεραιότητα για την Περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου, η οποία ανήκει στην κατηγορία περιφερειών σε «μετάβαση». Περιλαμβάνει την υλοποίηση παρεμβάσεων που ενσωματώνονται στις Προτεραιότητες 1, 2, 4 και 5, όπως αναλύθηκαν ανωτέρω.

6. Τεχνική Βοήθεια Προγράμματος

Αφορά στην κάλυψη των αναγκαίων δαπανών (προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών, υποστήριξη Δικαιούχων, κ.ά.), που θα ενισχύσουν την υλοποίηση των στόχων του ΠΔΑΜ.

6Α. Τεχνική Βοήθεια Προγράμματος Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Αφορά στην κάλυψη των αναγκαίων δαπανών (προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών, υποστήριξη Δικαιούχων, κ.ά.), που θα ενισχύσουν την υλοποίηση των στόχων του ΠΔΑΜ, στην Περιφέρεια Ν. Αιγαίου.

7. Προτεραιότητα Step

Αφορά στην υλοποίηση δράσεων στους τομείς STEP όπως αυτοί καθορίζονται στο «Σημείωμα καθοδήγησης σχετικά με ορισμένες διατάξεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795 για τη θέσπιση της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)».

1.5 Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Το ΠΔΑΜ 2021-2027 έχει προϋπολογισμό ~€1,6 δις. Το ποσό περιλαμβάνει τους πόρους του ΤΔΜ, των ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+ που ενσωματώνονται στο ΤΔΜ εκ μεταφοράς, καθώς και την εθνική συμμετοχή.

Το ΠΔΑΜ εμφανίζει συνέργειες και συμπληρωματικότητα με τους υπόλοιπους πυλώνες του ΜΔΜ (Ειδικό Καθεστώς InvestEU για τη ΔΑΜ με σκοπό την μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων, Δανειακή Διευκόλυνση του δημόσιου τομέα με στήριξη από την ΕΤΕπ για την υλοποίηση των αναγκαίων δημόσιων επενδύσεων, κυρίως στον τομέα των υποδομών), τα άλλα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027, το Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας, το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑΥ, που σχεδιάζονται από τους αρμόδιους φορείς και αφορούν ή καλύπτουν γεωγραφικά τις ίδιες περιοχές.

Αναφορικά με τις παρεμβάσεις του ΠΔΑΜ που αφορούν στην ΕΣΕΕ, θα υπάρξει απόλυτη συνεργασία της δομής Διακυβέρνησης ΠΔΑΜ με το νέο Σύστημα Διακυβέρνησης της ΣΕΕ σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ιδίως με τη Μονάδα ΕΣΕΕ και τις δομές των περιφερειών. Στο σχεδιασμό του

ΠΔΑΜ και τη συνεργασία με τα λοιπά Προγράμματα, έχουν ληφθεί υπόψη οι τομείς προτεραιότητας της νέας ΕΣΕΕ και των περιφερειακών ΣΕΕ.

Σε σχέση με τα Προγράμματα για την Ανταγωνιστικότητα, το Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή, το Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή και τις Μεταφορές, καθώς και τα Προγράμματα ΔΜ, Πελοποννήσου, Β. Αιγαίου, Ν. Αιγαίου & Κρήτης, η διάκριση των δράσεων βασίζεται σε συγκεκριμένα κριτήρια όπως στόχευση και επιλεξιμότητες Ταμείων, κατηγορίες Δικαιούχων, κ.α., από την επεξεργασία των οποίων προκύπτουν:

α) Αυτοτελείς παρεμβάσεις του ΠΔΑΜ.

β) Συμπληρωματικές παρεμβάσεις, για τις οποίες η συμπληρωματικότητα θα οριστικοποιηθεί κατά την εξειδίκευση των Προγραμμάτων ή την έκδοση των σχετικών προσκλήσεων. Ως πιθανοί τρόποι αντιμετώπισης, καταγράφονται: διαφορετικός χρονισμός έκδοσης προσκλήσεων, κοινή έκδοση πρόσκλησης με συμπληρωματικούς πόρους από περισσότερα του ενός Προγράμματα, εφαρμογή «ρήτρας δίκαιης μετάβασης» σε προσκλήσεις Προγραμμάτων πέραν του ΠΔΑΜ.

Για τις παρεμβάσεις του Ταμείου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας, η Γενική Δ/νση Στρατηγικής & Σχεδιασμού στο ΥΠΑΝΕπ θα εκπονεί σε ετήσια βάση ή/και νωρίτερα εφόσον κρίνεται απαραίτητο, Έκθεση εντοπισμού των συμπληρωματικοτήτων μεταξύ του ΤΑΑ & του παρόντος Προγράμματος και θα παρουσιάζεται στις συνεδριάσεις της ετήσιας αναθεώρησης και στις επιτροπές παρακολούθησης.

Συμπληρωματικότητα παρεμβάσεων εντοπίζεται επίσης, με το Στρατηγικό Σχέδιο ΚΑΠ για την Ελλάδα 2023-2027 στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ. Εθνική πολιτική αποτελεί η ενθάρρυνση του σχεδιασμού επενδύσεων και πρακτικών αγροτικής ανάπτυξης ειδικότερα προσανατολισμένων προς την εξυπηρέτηση των απαιτήσεων και προκλήσεων που προκύπτουν από το στόχο της διαφοροποίησης της οικονομίας των περιοχών μετάβασης της χώρας.

Μετά την οριστικοποίηση του ΠΔΑΜ και του ΠΑλΥΘ 2021-2027, προβλέπεται η συνεργασία των αρμόδιων ΔΑ κατά την εξειδίκευση προτεραιοτήτων και παρεμβάσεων για τον προσδιορισμό των συμπληρωματικών παρεμβάσεων στην γαλάζια οικονομία.

Στο πλαίσιο υλοποίησης του ΠΔΑΜ, θα αναζητηθεί η δυνατότητα συνεργασίας (διαπεριφερειακή – διασυνοριακή – διακρατική) και ανάπτυξης κοινών δράσεων με άλλα Κράτη – Μέλη και χώρες, που αντιμετωπίζουν ανάλογα προβλήματα μετάβασης, στο πλαίσιο των προγραμμάτων εδαφικής συνεργασίας, καθώς και στο πλαίσιο μη θεσμοθετημένων πρωτοβουλιών της ΕΕ που στοχεύουν στη μετάβαση στην καθαρή ενέργεια και τη διασφάλιση του δίκαιου χαρακτήρα της, όπως οι λιγνιτικές Περιφέρειες σε μετάβαση στην ΕΕ, τα Δυτικά Βαλκάνια και την Ουκρανία (“Coal regions in transition”, “Coal regions in transition in the Western Balkans and Ukraine”) και η πρωτοβουλία «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ» (“Clean energy for EU islands” Initiative). Η ΔΑ θα συντονίζεται και θα παρακολουθεί τη δράση των ΔΑ των εν λόγω προγραμμάτων και φορέων υλοποίησης για τη μεγιστοποίηση της προστιθέμενης αξίας των παρεμβάσεων.

Επίσης, το ΠΔΑΜ θα στηρίξει την ανάπτυξη ελληνικών πρωτοβουλιών στο πρόγραμμα Horizon Europe/Widening Participation and Strengthening the European Research Area και τη συμμετοχή σε διεθνείς συνεργασίες συμπεριλαμβανομένων των European Partnerships, όπου απαιτείται συγχρηματοδότηση δράσεων ανάπτυξης ερευνητικών υποδομών από εθνικούς διαρθρωτικούς πόρους. Ιδίως στο πλαίσιο του νέου ERA και της προτεινόμενης “Pact for Research and Innovation in Europe” θα επιδιωχθεί η ανάπτυξη συμπληρωματικοτήτων στους τομείς όπου οι περιοχές παρέμβασης εμφανίζουν πλεονεκτήματα, όπως η ενέργεια (συμπεριλαμβανομένου του πράσινου Η2), η βιοοικονομία, το περιβάλλον και η κυκλική οικονομία, η γαλάζια οικονομία, η αγροδιατροφή, η υγεία, οι ΤΠΕ.

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις συνέργειες με το CEF2 digital και την επικείμενη ανάπτυξη των Ευρωπαϊκών Χώρων Δεδομένων, όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση για τη «Στρατηγική της ΕΕ για τα Δεδομένα».

1.6 Διατομεακά θέματα

- Κατά τον σχεδιασμό του ΠΔΑΜ λαμβάνονται υπόψη τα μέτρα πολιτικής της ΕΕ για τον προσδιορισμό, την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας. Παράλληλα, η διασφάλιση της ισότητας ευκαιριών, της ένταξης και της καταπολέμησης κάθε μορφής

διακρίσεων, καθώς και η διασφάλιση της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ, διατρέχει οριζόντια το Πρόγραμμα.

- Το Πρόγραμμα θα χρησιμοποιήσει απλοποιημένα κόστη για δράσεις κάτω των 200 χιλ. ευρώ σύμφωνα με τα άρθρα 53-56 του ΚΚΔ και δεν θα κάνει χρήση των άρθρων 94 & 95 του ΚΚΔ.
- Θα διασφαλιστεί πρόσβαση σε ανοικτά δεδομένα και θα τηρείται η οδηγία Open Data Directive (Directive (EU)2019/1024).
- Όλες οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Το πρόγραμμα δύναται να υποστηρίξει επενδύσεις που συνδυάζουν τις αρχές της αειφορίας, αισθητικής & συμμετοχικότητας της πρωτοβουλίας New European Bauhaus με σκοπό την εξεύρεση χωρίς αποκλεισμούς βιώσιμων λύσεων για τις κλιματικές προκλήσεις

1. Στρατηγική του προγράμματος: βασικές προκλήσεις και μέτρα πολιτικής

Πίνακας 1

Στόχος πολιτικής ή ειδικός στόχος ΤΔΜ	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (περίληψη)
8. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού	JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού	Το ΕΣΕΚ θέτει ως στόχο την παύση λειτουργίας των λιγνιτικών μονάδων έως το 2028, με ενδιάμεσο ορόσημο την απόσυρση μονάδων που αντιπροσωπεύουν το 80% της εγκατεστημένης ισχύος έως το 2023. Το ΤΔΜ επικεντρώνεται στη στήριξη αφενός των εξαρτώμενων από την εξόρυξη και καύση λιγνίτη για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας περιοχών, αφετέρου σε νησιωτικές περιοχές εξαρτώμενες από την καύση μαζούτ και ντίζελ. Ο ακριβής χωρικός προσδιορισμός των επηρεαζόμενων περιοχών και η σχετική τεκμηρίωση γίνεται στα ΕΣΔΙΜ. Η διακοπή της λιγνιτικής δραστηριότητας οδηγεί σε σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στις επηρεαζόμενες περιοχές, όπου οι κλάδοι Ενέργειας-Εξόρυξης αποτελούν την κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και ευρύτερη περιοχή Μεγαλόπολης). Στα πλεονεκτήματα των περιοχών αυτών που μπορούν να προσδώσουν αναπτυξιακή δυναμική συγκαταλέγονται το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, οι διαθέσιμες εκτάσεις και εγκαταστάσεις, τα ενεργειακά δίκτυα, καθώς και άλλες λανθάνουσες αναπτυξιακές δυνατότητες (αγροδιατροφή, τουρισμός, πολιτισμός, κ.λπ.). Στις Περιφέρειες Νοτίου και Βορείου Αιγαίου και Κρήτης, η σταδιακή κατάργηση των αναποτελεσματικών και πολύ ρυπογόνων Αυτόνομων Σταθμών Ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν μαζούτ και ντίζελ, θα έχει

Στόχος πολιτικής ή ειδικός στόχος ΤΔΜ	Ειδικός στόχος ή ειδική προτεραιότητα*	Αιτιολόγηση (περίληψη)
		μικρότερο αντίκτυπο στις τοπικές κοινωνίες όπου οι κλάδοι έντασης απασχόλησης είναι το εμπόριο και ο τριτογενής τομέας, με έμφαση στον τουρισμό. Τα νησιά επηρεάζονται δυσανάλογα και ανόμοια από τη μετάβαση λόγω των εγγενών προκλήσεων της νησιωτικότητας π.χ. απόσταση/γεωγραφική απομόνωση από την ηπειρωτική χώρα, έλλειψη οικονομίας κλίμακας και εξειδικευμένων ανθρώπινων πόρων, χαμηλή διαφοροποίηση της οικονομίας. Για να είναι δίκαιη, η διαδικασία μετάβασης των νησιών στην κλιματική ουδετερότητα πρέπει να ενισχύσει τις νησιωτικές οικονομίες και κοινωνίες ώστε οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις της να αναστραφούν μέσω της παραγωγής καθαρής ηλεκτρικής ενέργειας και της ανάπτυξης επιχειρηματικών οικοσυστημάτων γύρω από αυτή. Παράλληλα πρέπει να συμβάλλει στο μετασχηματισμό του τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας, δηλ. στους κύριους πυλώνες ανάπτυξης και στους μεγαλύτερους καταναλωτές ενέργειας των νησιών, προς ένα πιο βιώσιμο και καινοτόμο μοντέλο με βάση τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες.

* Ειδικές προτεραιότητες σύμφωνα με τον κανονισμό ΕΚΤ+

2. Προτεραιότητες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 2 και άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο γ) του ΚΚΔ

2.1. Προτεραιότητες εκτός της τεχνικής βοήθειας

2.1.1. Προτεραιότητα: 1. Ενίσχυση και Προώθηση Επιχειρηματικότητας

2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)

2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημεία i), iii), iv), v), vi) και vii) του ΚΚΔ

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+:

Η Προτεραιότητα 1 προετοιμάζει το κατάλληλο επιχειρηματικό περιβάλλον, προωθεί τον πράσινο, ψηφιακό και καινοτόμο μετασχηματισμό των υφιστάμενων επιχειρήσεων & συμβάλλει στην προσέλκυση νέων επενδύσεων για να διαφοροποιηθεί το παραγωγικό μοντέλο των περιοχών. Συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, μέσω της παραγωγής & προώθησης προϊόντων/ υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας και της πραγματοποίησης στοχευμένων επενδύσεων & με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Ε&Α. Στις νησιωτικές περιοχές μετάβασης, δίνεται έμφαση στην εφαρμογή σχεδίων ψηφιακού μετασχηματισμού και μείωσης του ανθρακικού αποτυπώματος.

Η διαστασιολόγηση των αναγκών ενίσχυσης των επιχειρήσεων στις περιοχές μετάβασης και η επιλογή των κατάλληλων Χρηματοδοτικών Μέσων που θα διευκολύνουν την πρόσβαση των δικαιούχων σε προϊόντα χρηματοδότησης, θα προκύψει σε συνέχεια αποτελεσμάτων εκ των προτέρων αξιολόγησης [ΚΚΔ, άρ. 56 (3)]. Επίσης, θα αξιοποιηθεί η εμπειρία εφαρμογής αντίστοιχων εργαλείων μέσω παρεμβάσεων ΕΠ της προηγούμενης ΠΠ 2014-2020.

Η προβλεπόμενη από τον ΚΚΔ (άρθρο 65) δυνατότητα για μείωση της δεσμευτικής πενταετίας σε τριετία για επενδύσεις και δημιουργούμενες θέσεις απασχόλησης στις περιπτώσεις ενισχύσεων ΜΜΕ θα προβλέπεται εφόσον επιλεγεί στο πλαίσιο των σχετικών προκηρύξεων.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Κατηγορίες Παρεμβάσεων

1.1.Έρευνα - Καινοτομία - Προηγμένες τεχνολογίες

Περιλαμβάνονται δράσεις στήριξης της ΕΤΑΚ & ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, μέσω:

α. της αποτελεσματικής διασύνδεσης των επιχειρήσεων με το σύστημα ΕΤΑΚ

β. της επιλεγμένης συνεισφοράς, ανά περιοχή παρέμβασης, σε συγκεκριμένους δυναμικούς τομείς και προτεραιότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας (π.χ. ενέργεια, περιβάλλον-κυκλική και γαλάζια οικονομία, βιοοικονομία, αγροδιατροφή, υγεία, βιώσιμος τουρισμός, υλικά, ΤΠΕ), όπως εξειδικεύονται στην Εθνική και κατά περίπτωση στις αντίστοιχες Περιφερειακές ΣΕΕ

γ. διεπαφών (nexus) μεταξύ μη κοινών τομέων των δύο στρατηγικών (π.χ. υλικά μπαταριών, ηλιακών πάνελ, ανεμογεννητριών, κ.ά.)

Η υλοποίηση των ακόλουθων εμβληματικών έργων, της κατηγορίας παρεμβάσεων 1, σηματοδοτούν τον παραγωγικό μετασχηματισμό και τη στροφή των επηρεαζόμενων περιοχών στην ΕΤΑΚ:

1.

- «Ζώνη Καινοτομίας Δυτικής Μακεδονίας», με εστίαση στην ενέργεια και τις ΤΠΕ. Το έργο περιλαμβάνει τη δημιουργία αναγκαίων υποδομών, θερμοκοιτίδας, ερευνητικών εργαστηρίων και επιχειρηματικότητας (1ος θύλακας/ Τεχνολογικό Πάρκο). Η Δράση έχει συνέργεια με τον «Κόμβο Καινοτομίας για το Πράσινο Η2 και την Αποθήκευση Ενέργειας στην Περ. Δ. Μακεδονίας» με δικαιούχο το ΕΚΕΤΑ (2ος θύλακας της ΖΚΔΜ). Ομοίως, συνδέεται το «Ζωντανό εργαστήριο Έξυπνης Πόλης» (3ος θύλακας της ΖΚΔΜ).
- Πράσινο Κέντρο Δεδομένων & Υπερυπολογιστή ΔΜ για την κάλυψη των υπολογιστικών αναγκών της ελληνικής ακαδημαϊκής/ερευνητικής κοινότητας, αξιοποιώντας την πλεονάζουσα τοπικά παραγόμενη ενέργεια το οποίο εντάσεται στη Δράση «Πράσινα Κέντρα Δεδομένων».
- Ο Κόμβος Βιοοικονομίας είναι ένα σύνθετο έργο που συνιστά τον επιταχυντή για τη μετάβαση της τοπικής οικονομίας στους Δήμους της Μεγαλόπολης, Τρίπολης, Γορτυνίας και Οιχαλίας στη μεταλιγνιτική εποχή. Μέσα από την ανοιχτή συνεργασία φορέων της τριπλής έλικας: δημόσιο, ινστιτούτα γνώσης, επιχειρηματικότητα, επιδιώκεται ο οικονομικός και παραγωγικός μετασχηματισμός της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης με επίκεντρο το πλήρες φάσμα της αλυσίδας αξίας της Βιοοικονομίας (Αγροδιατροφή, Κυκλική και Ψηφιακή Οικονομία). Η οργάνωση του Κόμβου γίνεται σε τέσσερις θύλακες (δύο κύριους στη Μεγαλόπολη και την Τρίπολη και δύο δευτερεύοντες στην Οιχαλία και τη Γορτυνία).

1.2.Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ & ΜΜΕ - Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων

Περιλαμβάνονται δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΠΜΕ & ΜΜΕ και διευκόλυνσης της εισόδου τους στις παγκόσμιες αγορές, καθώς και υποστήριξης του ψηφιακού, καινοτόμου και πράσινου μετασχηματισμού τους σε όλη την παραγωγική διαδικασία, ώστε να επιτευχθεί η οικονομική διαφοροποίηση, ο εκσυγχρονισμός και ο μετασχηματισμός του υφιστάμενου παραγωγικού προτύπου των περιοχών μετάβασης.

Ειδικότερα ενισχύονται οι υφιστάμενες και νέες-υπό σύσταση επιχειρήσεις στους τομείς της Εθνικής ΣΕΕ και την αναλυτική περιγραφή των τομέων στα ΕΣΔΙΜ που συμβάλλουν στον παραγωγικό μετασχηματισμό των περιοχών παρέμβασης. Επιπλέον, συστήνεται Ταμείο Χαρτοφυλακίου για τη ΔΑΜ (Ταμείο Δανείων ΔΑΜ & Ταμείο Εγγυοδοσίας Δανείων ΔΑΜ) για τη στήριξη της ανάπτυξης και την ενθάρρυνση της αλλαγής παραγωγικού μοντέλου στις περιοχές ΔΑΜ.

1.3.Υποδομές και μηχανισμοί επιχειρηματικότητας

Η βελτίωση των υφιστάμενων και η δημιουργία νέων Επιχειρηματικών Πάρκων & Οργανωμένων Υποδοχέων Μεταποιητικών Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων (ΟΥΜΕΔ), σύμφωνα με τις σημερινές τεχνολογικές απαιτήσεις και στο πλαίσιο μιας ευρύτερης βιομηχανικής πολιτικής, θα αυξήσουν την ελκυστικότητα των χώρων, προκειμένου οι επιχειρήσεις που θα εγκατασταθούν σε αυτούς να έχουν τη δυνατότητα να προσαρμοστούν στη βιομηχανία 4.0.

Προωθείται επίσης, η δημιουργία ή και ενίσχυση υφιστάμενων μηχανισμών και δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας για τη Δίκαιη Μετάβαση για τον

προσδιορισμό των γενικότερων και εξειδικευμένων αναγκών των επιχειρήσεων και τη συνεχή υποστήριξη αυτών συμπεριλαμβανομένης της υποστήριξης για την ανάπτυξη νέων τομέων οικονομικής δραστηριότητας καθώς και της παροχής τεχνικών, συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών για οικονομικα προσιτη καθαρή ενέργεια και μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Ως εμβληματικά έργα υποστήριξης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αναφέρονται τα Επιχειρηματικά Πάρκα.

1.4.Επενδύσεις σημαντικής κλίμακας από επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ

Διακριτή κατηγορία παρέμβασης της Προτεραιότητας 1, αποτελεί η υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων από επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ στις λιγνιτικές περιοχές της ΔΜ & την ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης, οι οποίες εκτιμώνται ως απαραίτητες για την υλοποίηση των ΕΣΔΙΜ.

Οι επενδύσεις θα ενισχύσουν την οικονομική δραστηριότητα, θα διαφοροποιήσουν το βιομηχανικό προφίλ των επηρεαζόμενων περιοχών με νέους τομείς δραστηριοτήτων και αλυσίδες αξίας, θα συμβάλλουν στον παραγωγικό μετασχηματισμό αυτών (ενίσχυση του ενεργειακού πυλώνα ΠΔΜ, ενδυνάμωση παραγωγικού συστήματος Μεγαλόπολης) και θα συνεισφέρουν στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων. Τέλος, θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, θα συντείνουν στην προσέλκυση επιστημονικού δυναμικού και στη βελτίωση του εργασιακού προφίλ των εργαζομένων των περιοχών. Η αξιολόγηση των επενδύσεων ως προς την ενίσχυσή τους από το ΠΔΑΜ, θα γίνει βάσει των προϋποθέσεων που ορίζει ο Κανονισμός του ΤΔΜ (άρθρο 8).

Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Ως προς το μέγεθος των επιχειρήσεων δυνητικών Δικαιούχων σημειώνεται η κανονιστική δυνατότητα (άρθρο 8 Καν. ΤΔΜ) για ενίσχυση από το ΠΔΑΜ, υπό προϋποθέσεις, παραγωγικών επενδύσεων πλέον των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που αποτελούν Δικαιούχους των άλλων Προγραμμάτων, για λόγους άλλους αυτών που αναφέρονται στον Καν. 1058/2021 (άρθρο 5, παρ. 2). Πρόκειται για ένα πρώτο σημείο διάκρισης των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων του ΠΔΑΜ από τα άλλα Προγράμματα που παρεμβαίνουν στις περιοχές μετάβασης.

Η διάκριση των δράσεων προς υφιστάμενες, νέες και υπό σύσταση επιχειρήσεις βασίζεται κυρίως στην κλαδική διάκριση του ΠΔΑΜ με εστίαση στους παρακμάζοντες, μετασχηματιζόμενους και δυναμικούς τομείς καθώς και σε αυτούς των αλυσίδων αξίας που υποστηρίζουν τη μετάβαση στο νέο παραγωγικό μοντέλο . Αναφορικά με τις νέες επιχειρήσεις, προωθείται η συνεργασία (κυρίως με το ΠΑΝ) σε επίπεδο Προσκλήσεων, για την υλοποίηση στοχευμένων βιώσιμων επενδύσεων.

Επίσης, η χωρική διάσταση αποτελεί στοιχείο διάκρισης των παρεμβάσεων της Προτεραιότητας 1 του ΠΔΑΜ με τις συναφείς παρεμβάσεις των εθνικής εμβέλειας Προγραμμάτων.

Ως προς τους τομείς έξυπνης εξειδικευσης το ΠΔΑΜ θα εστιαστεί στους τομείς της Εθνικής ΣΕΕ κατά προτεραιότητα.

Σε περίπτωση εντοπισμού συναφών παρεμβάσεων, πριν την έκδοση των σχετικών Προσκλήσεων, το θέμα θα αντιμετωπιστεί είτε με διαφορετικό χρονισμό έκδοσης των Προσκλήσεων, είτε με κοινή έκδοση Πρόσκλησης με συμπληρωματικούς πόρους από περισσότερα του ενός Προγράμματα, είτε με εφαρμογή «ρήτρας δίκαιης μετάβασης» σε προσκλήσεις Προγραμμάτων εκτός του ΠΔΑΜ.

Σε κάθε περίπτωση, όλες οι Προσκλήσεις θα ακολουθούν το ίδιο κανονιστικό πλαίσιο.

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

1.

- Νεοφυείς επιχειρήσεις και τεχνοβλαστοί υψηλής έντασης γνώσης
- Συμπράξεις επιχειρηματικών & ερευνητικών δραστηριοτήτων
- Ακαδημαϊκοί φορείς & Ερευνητικά κέντρα
- Υφιστάμενες επιχειρήσεις των οικείων ΕΣΔΙΜ
- Νέες και υπό σύσταση επιχειρήσεις ΜΜΕ συμπεριλαμβανόμενων των πολύ μικρών επιχειρήσεων
- Επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ
- Φορείς στήριξης επιχειρηματικότητας & καινοτομίας
- Φορείς ανάπτυξης και διαχείρισης Ο.Υ.Μ.Ε.Δ.
- ΜΕΤΑΒΑΣΗ Α.Ε

Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, άρθρο 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ.

Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ

Η προτεραιότητα 1 δε θα συνεισφέρει σε χωρικές στρατηγικές ή άλλες πρωτοβουλίες των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ

Σκοπός της αξιοποίησης των Χρηματοδοτικών Μέσων είναι η κινητοποίηση επενδύσεων και η στήριξη των επιχειρήσεων που επιδιώκουν να καταστούν οικονομικά βιώσιμες, να διαφοροποιήσουν ή/και να εισαγάγουν τεχνολογίες αιχμής στην παραγωγική τους λειτουργία, να βελτιώσουν την εξωστρέφεια και τη συμμετοχή τους σε περιφερειακές και διεθνείς αλυσίδες προστιθέμενης αξίας.

Επίσης, η προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας με την υποστήριξη της εκκίνησης αλλά και της περαιτέρω ανάπτυξης καινοτόμων και νεοφυών επιχειρήσεων.

Ως ενδεικτικές κατηγορίες Χρηματοδοτικών Μέσων, που θα επιλεγούν σε συνέχεια αποτελεσμάτων σχετικής εκ των προτέρων αξιολόγησης [ΚΚΔ, άρ. 56 (3)], αναφέρονται:

1.

- Δάνεια και εγγυήσεις (συμπεριλαμβανομένων και των μικροδανείων) για την κάλυψη αναγκών κεφαλαίου κίνησης/ή και χρηματοδότησης

επενδυτικών σχεδίων προς υφιστάμενες επιχειρήσεις, νέες επιχειρήσεις, νεοφυείς επιχειρήσεις, κ.λπ.

- Κεφάλαια συνεπένδυσης σε συμπράξεις επιχειρήσεων ή για την ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων «ώριμων» επιχειρήσεων, κεφάλαια σποράς-σταδίων εκκίνησης σε νεοφυείς επιχειρήσεις

2.1.1.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ και άρθρο 8 του κανονισμού ΕΤΠΑ και του κανονισμού ΤΣ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO01	Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (εκ των οποίων: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)	επιχειρήσεις	821,00	3.317,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO02	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	επιχειρήσεις	653,00	558,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO03	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με χρηματοδοτικά μέσα	επιχειρήσεις	41,00	1.446,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO04	Επιχειρήσεις χωρίς χρηματοδοτική υποστήριξη	επιχειρήσεις	127,00	1.313,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO05	Νέες επιχειρήσεις που υποστηρίζονται	επιχειρήσεις	154,00	758,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO07	Ερευνητικοί οργανισμοί που συμμετέχουν σε κοινά ερευνητικά έργα	Ερευνητικοί οργανισμοί	4,00	12,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO10	Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικούς οργανισμούς	επιχειρήσεις	0,00	62,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO15	Ικανότητες που έχουν δημιουργηθεί για την εκκόλαψη επιχειρήσεων	επιχειρήσεις	48,00	120,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO740	Επιχειρηματικές υποδομές που ενισχύονται	Αριθμός	0,00	4,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		PCO14	Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών* (RCO14)	Αριθμός δημόσιων οργανισμών	0,00	1,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO920	Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενα ερευνητικά έργα	ΙΠΑ (Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης)	0,00	215,00

Παραπομπή: Άάθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR01	Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν σε υποστηριζόμενες οντότητες	ετήσια ΙΠΑ	0,00	2021	3.641,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR02	Ιδιωτικές επενδύσεις οι οποίες συμπληρώνουν τη δημόσια στήριξη (εκ της οποίας: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)	ευρώ	0,00	2021	213.700.000,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR03	Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών	επιχειρήσεις	0,00	2021	167,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR11	Χρήστες νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	χρήστες/έτος	0,00	2021	150,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR18	ΜΜΕ που χρησιμοποιούν υπηρεσίες εκκολαπτηρίου μετά τη δημιουργία του εκκολαπτηρίου	επιχειρήσεις/έτος	0,00	2021	153,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR102	Θέσεις έρευνας που δημιουργήθηκαν στις υποστηριζόμενες οντότητες	ετήσια ΙΠΑ	0,00	2021	20,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

1	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR920	Θέσεις έρευνας που δημιουργήθηκαν στα υποστηριζόμενα ερευνητικά έργα	ΙΠΑ (Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης)	0,00	2021	188,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
1	JSO8.1	ΤΔΜ		PCR08	Εκδόσεις από υποστηριζόμενα έργα	Εκδόσεις	0,00	2021	37,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Παραπομπή: αρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο viii) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
1	JSO8.1	ΤΔΜ		004. Επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης υποδομής για έρευνα, δημόσιων ερευνητικών κέντρων και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας	17.340.000,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		008. Επενδύσεις σε άυλα περιουσιακά στοιχεία δημόσιων ερευνητικών κέντρων και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας	9.860.000,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		012. Δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε δημόσια ερευνητικά κέντρα, στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε κέντρα ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης (βιομηχανική έρευνα, πειραματική ανάπτυξη, μελέτες σκοπιμότητας)	3.995.850,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		020. Επιχειρηματική υποδομή για ΜΜΕ (συμπεριλαμβάνονται βιομηχανικά πάρκα και βιομηχανικοί χώροι)	20.400.000,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		021. Επιχειρηματική ανάπτυξη και διεθνοποίηση ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων	322.312.264,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		022. Στήριξη των μεγάλων επιχειρήσεων μέσω χρηματοδοτικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων	153.102.657,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		025. Εκκόλαψη επιχειρήσεων, υποστήριξη τεχνοβλαστών και παράγωγων επιχειρήσεων και νεοσύστατων επιχειρήσεων	41.309.998,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		026. Υποστήριξη συνεργατικών σχηματισμών καινοτομίας, μεταξύ άλλων μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών οργανισμών και δημόσιων αρχών και επιχειρηματικών δικτύων που ωφελούν κατά κύριο λόγο τις ΜΜΕ	5.100.000,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		027. Διαδικασίες καινοτομίας στις ΜΜΕ (διαδικασία καινοτομίας, οργανωτική καινοτομία, καινοτομία μάρκετινγκ, συνδημιουργία και με βάση τις ανάγκες των χρηστών και τη ζήτηση)	2.448.000,00

1	JSO8.1	ΤΔΜ		028. Μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων, των ερευνητικών κέντρων και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	27.200.000,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		029. Διεργασίες έρευνας και καινοτομίας, μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων, που εστιάζουν στην οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, την ανθεκτικότητα και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	1.224.000,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		030. Διεργασίες έρευνας και καινοτομίας, μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων που εστιάζουν στην κυκλική οικονομία	1.224.000,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		036. ΤΠΕ: Άλλα είδη υποδομών ΤΠΕ (συμπεριλαμβάνονται πόροι/εξοπλισμός πληροφορικής μεγάλης κλίμακας, κέντρα δεδομένων, αισθητήρες και άλλος ασύρματος εξοπλισμός)	18.445.000,00
1	JSO8.1	Σύνολο			623.961.769,00

Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
1	JSO8.1	ΤΔΜ		01. Επιχορήγηση	533.461.769,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		02. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: μετοχικό ή οιονεί μετοχικό κεφάλαιο	4.000.000,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: δανειοδότηση	65.000.000,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		04. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: εγγύηση	20.000.000,00
1	JSO8.1	ΤΔΜ		05. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: Επιχορηγήσεις στο πλαίσιο πράξης χρηματοδοτικού μέσου	1.500.000,00
1	JSO8.1	Σύνολο			623.961.769,00

Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
1	JSO8.1	ΤΔΜ		33. Άλλες προσεγγίσεις — Καμία εδαφική στόχευση	623.961.769,00
1	JSO8.1	Σύνολο			623.961.769,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
1	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	623.961.769,00
1	JSO8.1	Σύνολο			623.961.769,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.1.1. Προτεραιότητα: 2. Ενεργειακή Μετάβαση - Κλιματική Ουδετερότητα

2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)

2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημεία i), iii), iv), v), vi) και vii) του ΚΚΔ

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+:

Στην Προτεραιότητα 2 ενσωματώνεται η κλιμακούμενη φιλοδοξία για το κλίμα σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, όπως προκύπτει από το πακέτο “Fit for 55”, το “EU Taxonomy”, το “REPowerEU” & Clean Industry Deal και τις κατευθύνσεις για το πράσινο Η2.

Η Προτεραιότητα 2 επιδιώκει τη μετάβαση σε μία κλιματικά ουδέτερη οικονομία, μέσω επενδύσεων ενεργειακής αποδοτικότητας, παραγωγής και αποθήκευσης καθαρής ενέργειας, και χρήσης/αξιοποίησής της από τις τοπικές κοινωνίες.

Στο πλαίσιο της Προτεραιότητας και σε συνέχεια σχετικής εκ των προτέρων αξιολόγησης [ΚΚΔ, άρ. 56 (3)], θα αξιοποιηθούν κατάλληλα Χρηματοδοτικά Μέσα.

Η προβλεπόμενη από τον ΚΚΔ (άρθρο 65) δυνατότητα για μείωση της δεσμευτικής πενταετίας σε τριετία για επενδύσεις και δημιουργούμενες θέσεις απασχόλησης στις περιπτώσεις ενισχύσεων ΜΜΕ θα προβλέπεται εφόσον επιλεγεί στο πλαίσιο των σχετικών προκηρύξεων.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Κατηγορίες Παρεμβάσεων

2.1.Ενεργειακή αποδοτικότητα

Η κατηγορία αυτή επιδιώκει τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιριακού αποθέματος (δημόσια κτίρια και υποδομές,) στις ενισχυόμενες περιοχές. Στο πλαίσιο αυτό, υποστηρίζονται και οι ενεργειακές κοινότητες.

Ενδεικτική δράση είναι οι Ενεργειακές αναβαθμίσεις (μεμονωμένα ή μέσω ενεργειακών κοινοτήτων) δημόσιων/ δημοτικών κτιρίων (π.χ. Δημοτικές Υπηρεσίες, Σχολεία, Κέντρα Υγείας, κ.λπ.) και υποδομών (π.χ. ΕΕΛ) καθώς και κατοικιών.

Επίσης, στο πλαίσιο των προσκλήσεων που θα δημοσιευτούν είναι δυνατό να δοθεί υψηλότερη επιχορήγηση στα νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν ζήτημα ενεργειακής φτώχειας, ενώ είναι δυνατή και η επιβράβευση των ενεργειακών κοινοτήτων με μέλη ποσοστό νοικοκυριών που πλήττονται από την ενεργειακή φτώχεια.

2.2.Καθαρή ενέργεια

Η κατηγορία επιδιώκει τη διατήρηση και επέκταση του κοινωνικού αγαθού των τ/θ, τη μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος και την προώθηση της διείσδυσης των καθαρών μορφών ενέργειας με αξιοποίηση των ΑΠΕ, για αυτοπαραγωγή. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις ενεργειακές κοινότητες.

Ενδεικτικές δράσεις είναι:

1.

- Πράσινες και έξυπνες πόλεις (στα πρότυπα του New European Bauhaus που στοχεύει στην πράσινη μετάβαση σε δομημένα περιβάλλοντα με ελκυστικό, ευχάριστο και ευνοϊκό τρόπο για όλους)
- Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας για θέρμανση/ ψύξη ή/και συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ που θα αξιοποιείται για θέρμανση/ψύξη με στήριξη της αυτοπαραγωγής από καθαρές μορφές ενέργειας σε κατοικίες (μεμονωμένα) (βλ.“REPowerEU”).
- Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής
- Στήριξη της αυτοπαραγωγής από καθαρές μορφές ενέργειας σε κατοικίες (μεμονωμένα)
- Στήριξη επενδύσεων ΑΠΕ, ανανεώσιμου υδρογόνου και ΣΗΘΥΑ

Το Πρόγραμμα στοχεύει εν γένει στην ενισχυμένη αυτοπαραγωγή, στον διαμοιρασμό της ανανεώσιμης ενέργειας, μειώνοντας τους λογαριασμούς ηλεκτρικού ρεύματος και καταπολεμώντας την ενεργειακή φτώχεια.

2.3.Έξυπνη ενέργεια

Η κατηγορία διευκολύνει την ανάπτυξη και την είσοδο ΑΠΕ στο ενεργειακό σύστημα των περιοχών αυτών για την πλήρη απανθρακοποίησή τους.

Ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής:

1.

- Ενίσχυση για την εγκατάσταση συστημάτων αποθήκευσης καθαρής ενέργειας μακράς διάρκειας
- Προώθηση της ηλεκτροκίνησης συμπεριλαμβανομένης της εγκατάστασης σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων

Η εγκατάσταση συστημάτων μακράς διάρκειας αποθήκευσης καθαρής ενέργειας αποτελεί δράση κατά την οποία θα καταστεί εφικτή η αύξηση παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ΑΠΕ, η αξιοποίηση της αποθηκευμένης ενέργειας σε περιόδους μειωμένης ηλιακής έντασης και ανέμου.

Η δράση για την προώθηση της ηλεκτροκίνησης και την εγκατάσταση σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, είναι σε πλήρη συνάφεια με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές συμπεριλαμβανομένου του αναθεωρημένου ΕΣΕΚ. Διευκολύνει την απανθρακοποίηση των περιοχών παρέμβασης, την προσβασιμότητα και την οικονομική τους διαφοροποίηση (ένας από τους λόγους της μονοκαλλιέργειας του λιγνίτη στην ΔΜ ήταν η απομόνωση της περιοχής έως ότου κατασκευάστηκε η Εγνατία Οδός), ενώ δίνει επαγγελματική διέξοδο στις επιχειρήσεις της αλυσίδας αξίας του λιγνίτη να αναπτύξουν μια νέα επιχειρηματική δραστηριότητα σε έναν αναδυόμενο κλάδο.

Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Στην πλειονότητα των δράσεων υπάρχει πλήρης διάκριση με άλλα Προγράμματα. Συμπληρωματικότητα διαπιστώνεται με το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ σε δράσεις εξοικονόμησης και αυτοπαραγωγής, όπου το τελευταίο δεν υπεισέρχεται σε εξειδίκευση βάσει των τεχνολογιών.

Συνεπώς, εφόσον κατά την εξειδίκευση των Προγραμμάτων προκύψει επικάλυψη, θα αντιμετωπιστεί είτε με κοινές προσκλήσεις, είτε με διαφοροποίηση του χρόνου έκδοσης των προσκλήσεων από το κάθε Πρόγραμμα. Στην περίπτωση έκδοσης διαφορετικών προσκλήσεων στις ίδιες περιοχές, αλλά σε διαφορετικό χρόνο, θα ληφθεί μέριμνα ώστε να εφαρμόζονται ίδιοι κανόνες και από τα δύο Προγράμματα.

Σε σχέση με τις δράσεις εξοικονόμησης και αυτοπαραγωγής σε δημόσια κτίρια, το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ και το ΠΔΑΜ έχουν διαφορετική στόχευση όσον αφορά στους Δικαιούχους. Σε σχέση με τα ΠΕΠ, το ΠΔΑΜ θα στοχεύσει ιδίως σε ενεργειακές κοινότητες και σε συγκεκριμένα έργα που θα υποδειχτούν από τους δημόσιους φορείς βάσει σχετικής χαρτογράφησης των αναγκών τους ή εκπόνησης ΣΔΑΕ/Κ.

Επίσης, διαπιστώνεται συμπληρωματικότητα της δράσης του ΠΔΑΜ για τα σημεία ηλεκτροφόρτισης με τη δράση του Προγράμματος «Μεταφορές 2021-2027» για την προμήθεια ηλεκτρικών οχημάτων (ΔΧ), δράση για την οποία μπορούν να προωθηθούν πιλοτικές εφαρμογές στις περιοχές παρέμβασης του ΠΔΑΜ. Στο ίδιο πλαίσιο, υφίσταται συμπληρωματικότητα της δράσης του ΠΔΑΜ για την ηλεκτροκίνηση με τα ΠΕΠ των ΕΣΔΙΜ. Ειδικότερα, τα ΠΕΠ δύνανται να συμπεριλάβουν συμπληρωματικά συναφείς δράσεις, στην περίπτωση που τέτοια έργα αποτελέσουν μέρος των νέων ή επικαιροποιημένων Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ ΒΑΑ).

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

- Επιχειρήσεις
- Ενεργειακές κοινότητες
- Ιδιώτες -Νοικοκυριά
- ΟΤΑ (Δήμοι και Περιφέρειες) και επιχειρήσεις ΟΤΑ
- Οργανισμοί Δημοσίου
- Ερευνητικά κέντρα
- ΜΕΤΑΒΑΣΗ Α.Ε.

Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του

ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, Άρθρο 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ.

Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ

Η προτεραιότητα 2 δε θα συνεισφέρει σε χωρικές στρατηγικές ή άλλες πρωτοβουλίες των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ

Σκοπός της αξιοποίησης των Χρηματοδοτικών Μέσων είναι η παροχή διευρυμένων δυνατοτήτων χρηματοδότησης στις Ομάδες στόχους της Προτεραιότητας 2 για την υλοποίηση επενδύσεων καθαρής παραγωγής και χρήσης ενέργειας.

Σε συνέχεια αποτελεσμάτων σχετικής εκ των προτέρων αξιολόγησης [ΚΚΔ, άρ. 56 (3)], δύναται να επιλεγούν τα κατάλληλα Χρηματοδοτικά Μέσα για

παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας και αυτοπαραγωγής στον υφιστάμενο οικιακό κτηριακό τομέα στις περιοχές παρέμβασης.

2.1.1.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ και άρθρο 8 του κανονισμού ΕΤΠΑ και του κανονισμού ΤΣ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO01	Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (εκ των οποίων: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)	επιχειρήσεις	0,00	98,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO02	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	επιχειρήσεις	0,00	98,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO18	Οικονομικά προσιτές και βιώσιμες κατοικίες με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	κατοικίες	0,00	320,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO19	Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	4.200,00	107.394,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO22	Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)	MW	14,00	143,53
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO57	Ικανότητα φιλικού προς το περιβάλλον τροχαίου υλικού μαζικών δημόσιων συγκοινωνιών	επιβάτες	0,00	541,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO60	Πόλεις και κωμοπόλεις με νέα ή εκσυγχρονισμένα ψηφιοποιημένα συστήματα αστικών συγκοινωνιών	πόλεις και κωμοπόλεις	0,00	2,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		PCO97	Κοινότητες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που υποστηρίζονται* (RCO97)	Αριθμός κοινοτήτων	0,00	2,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		PCO14	Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών* (RCO14)	Αριθμός δημόσιων οργανισμών	0,00	2,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO742	Λύσεις για αποθήκευση ενέργειας (RCO105)	MWh	0,00	857,75
2	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO744	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/επαναφόρτισης) (RCO059)	Σημεία επαναφόρτισης	0,00	46,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO42	Ηλεκτρικα οχήματα	Αριθμός	0,00	14,00

Παραπομπή: Άάθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR01	Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν σε υποστηριζόμενες οντότητες	ετήσια ΙΠΑ	0,00	2021	139,85	ΔΑ/ΟΠΣ	
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR02	Ιδιωτικές επενδύσεις οι οποίες συμπληρώνουν τη δημόσια στήριξη (εκ της οποίας: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)	ευρώ	0,00	2021	30.200.000,00	ΔΑ	
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR11	Χρήστες νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	χρήστες/έτος	0,00	2021	330,00	Διαχειριστική Αρχή	
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR26	Ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (εκ της οποίας: οικονομικά προσιτές και βιώσιμες κατοικίες, δημόσια κτίρια, επιχειρήσεις, άλλα)	MWh/έτος	9.433,00	2021	6.603,38	Διαχειριστική Αρχή/Δικαιούχοι	
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR29	Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	τόνοι ισοδύναμου CO2/έτος	39.278,08	2021	30.213,91	ΥΠΕΝ/Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργειας	
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR31	Συνολική παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)	MWh/έτος	30.000,00	2021	170.387,00	ΥΠΕΝ/Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργειας	
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR32	Εγκατεστημένη πρόσθετη λειτουργική ικανότητα για την ενέργεια από	MW	0,00	2021	2,00	Διαχειριστικές Αρχές	

					ανανεώσιμες πηγές						
2	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR62	Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων υπηρεσιών δημόσιων συγκοινωνιών	χρήστες/έτος	0,00	2021	378.877,00	Διαχειριστικές Αρχές	
2	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR747	Παραγόμενη ενέργεια που αποθηκεύεται	MW	0,00	2021	2,35	ΥΠΕΝ/Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ. Τομέας Ενέργειας	
2	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR748	Συνολική ισχύς εγκατεστημένων ηλεκτρικών φορτιστών	kw	0,00	2021	2.300,00	ΥΠΕΝ/Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ. Τομέας Ενέργειας	

2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Παραπομπή: αρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο viii) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
2	JSO8.1	ΤΔΜ		016. Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις	1.020.000,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		042. Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	8.500.000,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		044. Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα	6.800.000,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		045. Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	38.386.694,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		047. Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: αιολική	4.754.866,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		048. Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: ηλιακή	19.929.323,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		049. Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: βιομάζα	9.509.732,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		052. Άλλες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (συμπεριλαμβανομένης της γεωθερμικής ενέργειας)	66.568.140,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		053. Έξυπνα ενεργειακά συστήματα (συμπεριλαμβανομένων των έξυπνων ενεργειακών δικτύων και των συστημάτων ΤΠΕ) και σχετικά συστήματα αποθήκευσης	17.000.000,00

2	JSO8.1	ΤΔΜ		054. Συμπαραγωγή υψηλής απόδοσης, τηλεθέρμανση και τηλεψύξη	22.409.366,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		055. Συμπαραγωγή υψηλής απόδοσης, αποδοτική τηλεθέρμανση και τηλεψύξη με χαμηλές εκπομπές κύκλου ζωής	4.754.866,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		077. Ποιότητα του αέρα και μέτρα μείωσης του θορύβου	1.702.890,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		082. Τροχαίο υλικό καθαρών αστικών μεταφορών	1.829.880,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		085. Ψηφιοποίηση των μεταφορών όταν αφιερώνεται εν μέρει στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου: αστικές συγκοινωνίες	1.700.000,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		086. Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων	1.854.870,00
2	JSO8.1	Σύνολο			206.720.627,00

Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
2	JSO8.1	ΤΔΜ		01. Επιχορήγηση	185.720.627,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: δανειοδότηση	20.000.000,00
2	JSO8.1	ΤΔΜ		05. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: Επιχορηγήσεις στο πλαίσιο πράξης χρηματοδοτικού μέσου	1.000.000,00
2	JSO8.1	Σύνολο			206.720.627,00

Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
2	JSO8.1	ΤΔΜ		33. Άλλες προσεγγίσεις — Καμία εδαφική στόχευση	206.720.627,00
2	JSO8.1	Σύνολο			206.720.627,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
2	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	206.720.627,00
2	JSO8.1	Σύνολο			206.720.627,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.1.1. Προτεραιότητα: 3. Αναπροσαρμογή Χρήσεων Γης - Κυκλική Οικονομία

2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)

2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημεία i), iii), iv), v), vi) και vii) του ΚΚΔ

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+:

Αντικείμενο της Προτεραιότητας 3 είναι η υλοποίηση παρεμβάσεων για την αναγέννηση και επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων και εγκαταστάσεων και η υλοποίηση των υποδομών που είναι αναγκαίες στα λιγνιτικά πεδία για την ανάπτυξη νέων δράσεων και δραστηριοτήτων με στόχο τη μετάβαση των επηρεαζόμενων περιοχών σε ένα νέο οικονομικό μοντέλο. Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις λαμβάνουν χώρα πρωτίστως στις ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας, καθώς και στον Δήμο Μεγαλόπολης, όπου βρίσκονται τα λιγνιτικά πεδία.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Κατηγορίες παρεμβάσεων

3.1.Αναπροσαρμογή των εδαφών και των εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία

Οι δράσεις αυτές σχετίζονται με την αναγέννηση εγκαταλελλειμμένων ορυχείων καθώς και την αναπτυξιακή αξιοποίηση των εδαφών που έχουν περιέλθει στην κυριότητα του Δημοσίου. Αφορούν κυρίως α) πράσινες υποδομές, όπως είναι τα αντιπλημμυρικά έργα, οι αναβαθμίδες για την καλλιέργεια, οι δράσεις αποκατάστασης, διαχείρισης και παρακολούθησης της βιοποικιλότητας (εκτός PAF), υποδομές αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων, ιδίως του νερού και β) τα τεχνικά έργα για την αναπροσαρμογή της χρήσης γης, όπως είναι οι υποδομές διευκόλυνσης της πρόσβασης, δίκτυα και υποδομές δημόσιου χαρακτήρα που θα κριθούν αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρηματικών πάρκων και των λοιπών επενδύσεων και δραστηριοτήτων εντός της περιμέτρου των πρώην λιγνιτικών ορυχείων κ.ο.κ.

Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Διασφαλίζεται η ύπαρξη ισχυρών συνεργειών και συμπληρωματικότητας του ΠΔΑΜ με το Ταμείο Ανάκαμψης και καθορίζονται κανόνες / κριτήρια διαχωρισμού για την αποφυγή επικαλύψεων, ως εξής:

(α) Το Ταμείο Ανάκαμψης χρηματοδοτεί, όπου απαιτούνται, αποκλειστικά εργασίες “αποκατάστασης των εδαφών” / “land restoration”, (ήτοι την κατάλληλη προετοιμασία των εδαφών ως υπόβαθρο για να υποδεχθούν τις νέες χρήσεις γης και τις συνακόλουθες οικονομικές δραστηριότητες για τις λιγνιτικές γαίες που θα περιέλθουν στην κυριότητα του Δημοσίου. Οι σημαντικότερες γενικές κατηγορίες εργασιών/ έργων αποκατάστασης είναι: εργασίες σταθεροποίησης και διαμόρφωσης του εδάφους, διαμόρφωση νέων (τεχνητών) λιμνών, γεωτεχνικές και υδραυλικές εργασίες, χαρτογράφηση, επιθεωρήσεις, συντήρηση, απολύμανση/απορρύπανση εδάφους, διαχείριση αποβλήτων, που σχετίζονται με την εξόρυξη λιγνίτη, κατεδαφίσεις υφιστάμενων υποδομών, εξειδικευμένη αποξήλωση/ απομάκρυνση εξοπλισμού, κόστη που σχετίζονται με τη διαχείριση των εργασιών/ έργων αποκατάστασης.

Το τελικό Εθνικό Σχέδιο του Ταμείου Ανάκαμψης περιγράφει τις γενικές κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης, που θα υλοποιηθούν.

(β) Το ΤΔΜ χρηματοδοτεί κατά κανόνα έργα που είναι αναγκαία για την "αναπροσαρμογή της χρήσης"/ "repurposing" των εδαφών ως υποδοχέων νέων οικονομικών δραστηριοτήτων και την αποκατάσταση εδαφών πλην αυτών που θα χρηματοδοτηθούν από το ΤΑΑ. Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση της διαχείρισης των υδάτων, εφαρμόζεται η πρόβλεψη του σημείου 12 στο προοίμιο του Καν. 1056/2021 (ΤΔΜ).

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

- ΟΤΑ (Δήμοι και Περιφέρειες) και επιχειρήσεις ΟΤΑ
- Επιχειρήσεις
- ΜΕΤΑΒΑΣΗ Α.Ε

Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, Άρθρο 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ.

Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ

Η προτεραιότητα 3 δε θα συνεισφέρει σε χωρικές στρατηγικές ή άλλες πρωτοβουλίες των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ

Η φύση των παρεμβάσεων δεν δικαιολογεί εφαρμογή Χρηματοδοτικών Μέσων.

2.1.1.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ και άρθρο 8 του κανονισμού ΕΤΠΑ και του κανονισμού ΤΣ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
3	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO38	Επιφάνεια αποκατεστημένου εδάφους για το οποίο δόθηκε στήριξη	εκτάρια	58,00	844,00

Παραπομπή: Άάθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
3	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR52	Αποκατεστημένα εδάφη που χρησιμοποιούνται για χώρους πρασίνου, κοινωνικές κατοικίες, οικονομικές ή άλλες χρήσεις	εκτάρια	0,00	2021	844,00	Διαχειριστική Αρχή	

2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Παραπομπή: αρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο viii) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
3	JSO8.1	ΤΔΜ		073. Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένου εδάφους	52.700.000,00
3	JSO8.1	Σύνολο			52.700.000,00

Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
3	JSO8.1	ΤΔΜ		01. Επιχορήγηση	52.700.000,00
3	JSO8.1	Σύνολο			52.700.000,00

Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
3	JSO8.1	ΤΔΜ		33. Άλλες προσεγγίσεις — Καμία εδαφική στόχευση	52.700.000,00
3	JSO8.1	Σύνολο			52.700.000,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
3	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	52.700.000,00
3	JSO8.1	Σύνολο			52.700.000,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.1.1. Προτεραιότητα: 4. Δίκαιη Εργασιακή Μετάβαση

2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)

2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημεία i), iii), iv), v), vi) και vii) του ΚΚΔ

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+:

Αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των κοινωνικο-οικονομικών συνεπειών της μετάβασης για την προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού σε δεξιότητες & επαγγέλματα σε σχέση με τις νέες παραγωγικές δραστηριότητες και το νέο αναπτυξιακό μοντέλο. Στόχος είναι η διατήρηση των υφιστάμενων θ.ε. και η συγκράτηση της ανεργίας, η δημιουργία ΝΘΕ σε νέες ειδικότητες με θετική επίπτωση στο εισόδημα & την ΑΠΑ και η δημιουργία θ.ε. υψηλής εξειδίκευσης. Οι δράσεις εναρμονίζονται πλήρως με το «Σύμφωνο για τις Δεξιότητες» και στοχεύουν στην περαιτέρω αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων κινητοποιώντας τις επιχειρήσεις, τους εργαζομένους, τις εθνικές/περιφερειακές/τοπικές αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους και τις οργανώσεις του λιγνιτικού κλάδου, τη ΔΥΠΑ, τους παρόχους επαγγελματικής εκπαίδευσης & κατάρτισης (μεταξύ άλλων των ΕΠΑΣ) και τα εμπορικά επιμελητήρια για να επενδύσουν σε δράσεις αναβάθμισης & επανακατάρτισης.

Η προβλεπόμενη από τον ΚΚΔ (άρθρο 65) δυνατότητα για μείωση της δεσμευτικής πενταετίας σε τριετία για επενδύσεις και δημιουργούμενες θέσεις απασχόλησης στις περιπτώσεις ενισχύσεων ΜΜΕ θα προβλέπεται εφόσον επιλεγεί στο πλαίσιο των σχετικών προκηρύξεων.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Κατηγορίες παρεμβάσεων

4.1.Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης & κοινωνικής συνοχής στις επηρεαζόμενες περιοχές

Περιλαμβάνει μέτρα άμεσης στήριξης & προώθησης της απασχόλησης στις περιοχές που επηρεάζονται από την μετάβαση και εντοπίζεται κίνδυνος απώλειας θ.ε. αλλά και ανάσχεσης της μετανάστευσης και της ανεργίας ενδεικτικά μέσω:

1.
    - προγραμμάτων επιδότησης θ.ε. για την απασχόληση πρωτίστως ανέργων ή πρώην εργαζομένων στις επιχειρήσεις που επλήγησαν λόγω της απολιγνιτοποίησης,
    - επιδότηση θ.ε. για την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών και των νέων στην αγορά εργασίας
    - παρεμβάσεων συμβουλευτικής/ κατάρτισης/επανακατάρτισης και πιστοποίησης δεξιοτήτων για ανέργους, εργαζόμενους και αυτοαπασχολούμενους με προτεραιότητα σε αυτούς που βρίσκονται σε επισφαλείς θέσεις εργασίας,
    - ανάπτυξης δικτύου κέντρων δεξιοτήτων και απασχόλησης ανέργων, εργαζομένων με τη συμμετοχή και εργοδοτών

στο πλαίσιο εξατομικευμένης προσέγγισης που περιλαμβάνει την κατάρτιση εξατομικευμένου προφίλ, την αξιολόγηση δεξιοτήτων και τον καθορισμό εξατομικευμένης διαδρομής για τη μετάβαση/επανένταξη στην εργασία.

4.2.Προώθηση της απασχόλησης

Στο πλαίσιο των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης θα υλοποιηθούν προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας - πρακτικής άσκησης για νέους, στοχευμένες δράσεις για ανέργους, μακροχρόνια ανέργους, αυταπασχολούμενους & εργαζόμενους σε επισφαλείς θ.ε., κυρίως μέσα από προγράμματα επαγγελματικής συμβουλευτικής/κατάρτισης σε δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο μοντέλο, με έμφαση σε πράσινες & ψηφιακές δεξιότητες, επιδότησης νέων θ.ε., προώθησης της επιχειρηματικότητας για αυταπασχολούμενους και δράσεων προσαρμοστικότητας των εργαζομένων & των επιχειρήσεων στις νέες συνθήκες της αγοράς εργασίας.

Επίσης, θα υλοποιηθούν δράσεις για την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών και των νέων στην αγορά εργασίας, προγράμματα για την προώθηση της αυτοπασχόλησης σε τομείς υψηλής εξειδίκευσης (π.χ ΑΠΕ, ΤΠΕ, κυκλική οικονομία, περιβάλλον). Ειδικά στις Περιφέρειες Κρήτης, Β. Αιγαίου επιπλέον τομείς θα είναι η γαλάζια οικονομία & ο βιώσιμος τουρισμός.

4.3.Αναβάθμιση δεξιοτήτων & επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού

Δράσεις που στοχεύουν στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού, στη βάση διάγνωσης των αναγκών των τοπικών αγορών εργασίας μέσω περιοδικών ερευνών πεδίου, όπως ενδεικτικά (δύναται να υλοποιηθούν και συνδυαστικά ως ολοκληρωμένη πράξη):

1.

- αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, κατάρτιση/επανακατάρτιση σε τομείς όπως ενδεικτικά οι ΑΠΕ, οι ΤΠΕ, οι περιβαλλοντικές αποκαταστάσεις & η κυκλική οικονομία, ψηφιακές δεξιότητες και τεχνολογίες αιχμής και σε λοιπές βιομηχανικές ειδικότητες βάσει των επενδύσεων που θα πραγματοποιηθούν. Στο Β. Αιγαίο & την Κρήτη θα δοθεί έμφαση στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την κατάρτιση των εργαζομένων κατά προτεραιότητα σε τομείς που θα προωθήσουν την υλοποίηση ή/και υποστήριξη έργων ΑΠΕ και «πράσινων» υποδομών για τη διαφύλαξη των πολύτιμων οικοσυστημικών υπηρεσιών των ευαίσθητων νησιωτικών οικοσυστημάτων & στους τομείς του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας.
- εξατομικευμένη συμβουλευτική και κατάρτιση, πρωτίστως στις πράσινες δεξιότητες είτε στον γενικό πληθυσμό με έμφαση στις βασικές δεξιότητες (Green Competences Framework) αλλά και σε πιο εξειδικευμένες δεξιότητες (hard skills) σε μεσαίου ως υψηλού επιπέδου επαγγέλματα που συμβάλλουν στην αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου των περιοχών.

Έμφαση θα δοθεί σε δράσεις που εξασφαλίζουν πρακτική άσκηση και στην πιστοποίηση των δεξιοτήτων των ωφελούμενων.

Επίσης θα υλοποιηθούν πιλοτικές δράσεις με θεματικό χαρακτήρα (θεματικά διαδραστικά εργαστήρια, βιωματικά εργαστήρια επαγγελματικού προσανατολισμού) σε τομείς όπως οι ΑΠΕ και η έξυπνη γεωργία.

4.4.Προσαρμοστικότητα εργαζομένων & επιχειρήσεων

Για την ομαλή προσαρμογή των εργαζομένων & των επιχειρήσεων στην αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου θα υλοποιηθούν ολοκληρωμένα προγράμματα προσαρμογής των εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων στις απαιτήσεις της μεταλιγνιτικής οικονομίας και της πράσινης οικονομίας, με έμφαση στην

καλλιέργεια και ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων & των εφαρμογών σε τεχνολογίες αιχμής.

4.5.Κοινωνικοοικονομική ένταξη

Σκοπός των δράσεων είναι η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής των πολιτών στις ΠΔΜ και τη Μεγαλόπολη. Αφορά στην ανάπτυξη ενός πλέγματος κοινωνικών υπηρεσιών, επιπλέον των ήδη παρεχόμενων υπηρεσιών. Θα στηρίζεται στην εξατομικευμένη προσέγγιση των ωφελούμενων και των οικογενειών τους, τόσο μέσω της διεύρυνσης του ωραρίου εξυπηρέτησης όσο και των σημείων πρόσβασης παροχής των υπηρεσιών και εξυπηρέτησης των ωφελούμενων. Οι παρεχόμενες κοινωνικές υπηρεσίες θα εστιάζουν στην πρόληψη του κινδύνου της φτώχειας και ιδίως της παιδικής φτώχειας, στην πρόληψη της περιθωριοποίησης των νέων, στην ενδυνάμωση των ωφελούμενων, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με πρόσθετες δραστηριότητες που συνδέονται με την κοινωνικοποίηση, την ενεργό υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης μελών ευπαθών ομάδων, άνεργων μητέρων, μακροχρόνια ανέργων, οικονομικά μη ενεργών ατόμων, ατόμων που αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό κ.α. είτε για την προσωπική τους ενδυνάμωση ή/και για την προετοιμασία τους για τη βιώσιμη ένταξη/ επανένταξη τους στην αγορά εργασίας

4.6.Υποδομές επαγγελματικής εκπαίδευσης & κατάρτισης

Αφορά δράσεις «Πράσινων εκπαιδευτικών υποδομών» και περιλαμβάνουν παρεμβάσεις για την ενεργειακή αναβάθμιση κτιριακών εγκαταστάσεων, τον εκσυγχρονισμό του εργαστηριακού εξοπλισμού, την ανάπτυξη νέων προγραμμάτων σπουδών σε πράσινα επαγγέλματα, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών κ.α.

Στο πλαίσιο αυτό, θα υλοποιηθεί το έργο «Αναμόρφωσης Μαυρακείου Σχολής στο πλαίσιο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης»,που αποτελεί μέρος του Κόμβου Βιοοικονομίας & αποσκοπεί στη δημιουργία της κύριας εκπαιδευτικής βάσης με εστίαση στους τομείς της αγροδιατροφής, βιοοικονομίας και δραστηριοτήτων ορεινών όγκων, με δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων των μαθητευόμενων.

4.7.Υποδομές κοινωνικής φροντίδας & πρόνοιας

Βασικό στόχος της δράσης είναι η αναβάθμιση των υφιστάμενων κοινωνικο-προνοιακών δομών, ο εκσυγχρονισμός εξοπλισμού και η προσαρμογή των ωρών λειτουργίας στις ανάγκες των εργαζομένων και των αναζητούντων εργασία. Έμφαση θα δοθεί στα παιδιά, τους ηλικιωμένους & τα ΑμΕΑ , υποστηρίζοντας την ομαλή μετάβαση των άνεργων γονιών στην αγορά εργασίας, τη συμφιλίωση επαγγελματικής & οικογενειακής ζωής.

4.8.Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού & οικονομικού ιστού

Για την ανάπτυξη και εμπέδωση περιβαλλοντικής συνείδησης θα σχεδιαστούν και θα υλοποιηθούν προγράμματα δια βίου μάθησης ενηλίκων εργαζόμενων, τελειόφοιτων φοιτητών, ενήλικων μαθητών ή καταρτιζόμενων, εργοδοτών και ανέργων με αντικείμενο την προστασία του περιβάλλοντος, τις πράσινες μορφές ενέργειας, την πράσινη & τη γαλάζια οικονομία, τις ψηφιακές δεξιότητες & την επιχειρηματικότητα, με βάση τις ανάγκες της κάθε περιοχής.

Συμπληρωματικότητα & συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Σε σχέση με την συμπληρωματικότητα των δράσεων με το Πρόγραμμα Ανθρώπινου Δυναμικού & Κοινωνικής Συνοχής, τα ΠΕΠ & το Ταμείο Ανάκαμψης, το ΠΔΑΜ θα επικεντρωθεί κατά προτεραιότητα:

1.

- σε όσους θα συμπεριληφθούν στο Μητρώο Ωφελούμενων Ανέργων επιλέξιμων περιοχών ΔΑΜ, που καταρτίζεται από τον ΟΑΕΔ. Οι δράσεις θα αφορούν στους τομείς οικονομικής διαφοροποίησης (π.χ. ΑΠΕ, περιβαλλοντικές αποκαταστάσεις, κυκλική οικονομία, νέες βιομηχανικές ειδικότητες, κ.ά.)

- σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε ένα Μητρώο με ΚΑΔ δραστηριοτήτων που αφορούν άμεσα ή έμμεσα τη ΔΑΜ.
- στην αξιοποίηση των υφιστάμενων κοινωνικών δομών και την αναβάθμισή τους με ενίσχυση των υφιστάμενων ή/και παροχή πρόσθετων υπηρεσιών στους κατοίκους των λιγνιτικών περιοχών ΔΑΜ σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

1.

- Άνεργοι
- Μακροχρόνια άνεργοι,
- Γυναίκες
- Εργαζόμενοι, συμπεριλαμβανομένων εργαζομένων σε επισφαλείς θέσεις εργασίας,
- Επιχειρήσεις,
- Αυτοαπασχολούμενοι,
- Άτομα με χαμηλές δεξιότητες,
- Άτομα με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις,
- Άτομα που αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό
- Νέοι, έφηβοι & παιδιά
- Οικονομικά μη ενεργά άτομα,
- Ενήλικοι μαθητές σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, σε εσπερινά λύκεια, σε τάξεις μαθητείας,
- Καταρτιζόμενοι στις ΣΑΕΚ, τελειόφοιτοι Πανεπιστημίων στις Περιοχές ΔΑΜ.

και γενικότερα το ανθρώπινο δυναμικό των περιοχών παρέμβασης που αναζητά ευκαιρίες απασχόλησης, επαγγελματικής κατάρτισης ή επανακατάρτισης, συμβουλευτικής και συναφών υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, Άρθρο 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ.

Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ

Η προτεραιότητα 4 δε θα συνεισφέρει σε χωρικές στρατηγικές ή άλλες πρωτοβουλίες των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ

Η φύση των παρεμβάσεων δεν δικαιολογεί εφαρμογή Χρηματοδοτικών Μέσων.

2.1.1.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ και άρθρο 8 του κανονισμού ΕΤΠΑ και του κανονισμού ΤΣ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
4	JSO8.1	ΤΔΜ		EECO02	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	άτομα	6.649,00	23.188,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		EECO05	Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολουμένων	άτομα	2.193,00	11.284,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		EECO07	Νέοι ηλικίας 18-29 ετών	άτομα	338,00	3.307,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO67	Χωρητικότητα τάξεων νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων	άτομα	169,00	118,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO70	Χωρητικότητα νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων κοινωνικής μέριμνας (εκτός της στέγασης)	άτομα/έτος	303,00	603,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO747	Φορείς που υλοποιούν δράσεις ενεργής ένταξης ατόμων μειονεκτουσών ομάδων σε περιοχές εφαρμογής του ΠΔΑΜ	Αριθμός φορέων/οντοτήτων	0,00	5,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO743	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα δια βίου μάθησης	Αριθμός	6.015,00	7.366,00

Παραπομπή: Άάθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις

4	JSO8.1	ΤΔΜ		EECR03	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	άτομα	0,00	2021	12.505,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	ΤΔΜ		EECR04	Συμμετέχοντες που εργάζονται αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	άτομα	0,00	2021	11.900,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR71	Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων	χρήστες/έτος	0,00	2021	317,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR74	Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων εγκαταστάσεων κοινωνικής μέριμνας	χρήστες/έτος	0,00	2021	302,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR753	Ωφελούμενοι περιοχών ΠΔΑΜ που λαμβάνουν υπηρεσίες ενεργής ένταξης	Αριθμός ατόμων		2021	1.405,00	Διαχειριστική Αρχή/Δικαιούχοι	
4	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR749	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα δια βίου μάθησης και έλαβαν βεβαίωση παρακολούθησης	Αριθμός	0,00	2021	3.683,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Παραπομπή: αρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο viii) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
4	JSO8.1	ΤΔΜ		124. Υποδομή για επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και για εκπαίδευση ενηλίκων	5.100.000,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		127. Άλλες κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα	4.972.500,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		134. Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση	142.317.937,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		136. Ειδική στήριξη για την απασχόληση και την κοινωνικοοικονομική ένταξη των νέων	13.749.601,00

4	JSO8.1	ΤΔΜ		142. Μέτρα για την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και τη μείωση των διακρίσεων λόγω φύλου στην αγορά εργασίας	2.220.198,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		146. Στήριξη της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή	52.255.531,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		151. Στήριξη της εκπαίδευσης ενηλίκων (εξαιρουμένων των υποδομών)	7.826.085,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		152. Μέτρα για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής στην κοινωνία	9.774.999,00
4	JSO8.1	Σύνολο			238.216.851,00

Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
4	JSO8.1	ΤΔΜ		01. Επιχορήγηση	238.216.851,00
4	JSO8.1	Σύνολο			238.216.851,00

Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
4	JSO8.1	ΤΔΜ		33. Άλλες προσεγγίσεις — Καμία εδαφική στόχευση	238.216.851,00
4	JSO8.1	Σύνολο			238.216.851,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
4	JSO8.1	ΤΔΜ		01. Στοχοθέτηση για την ισότητα των φύλων	799.129,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		02. Συνεκτίμηση της διάστασης του φύλου	8.925.000,00
4	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	228.492.722,00

4	JSO8.1	Σύνολο			238.216.851,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.1.1. Προτεραιότητα: 5. Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Μικρής Κλίμακας

2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)

2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημεία i), iii), iv), v), vi) και vii) του ΚΚΔ

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+:

Η Προτεραιότητα 5 επικεντρώνεται στη στήριξη παρεμβάσεων που συνδέονται με την ενεργειακή μετάβαση των επηρεαζόμενων περιοχών και ταυτόχρονα προβλέπονται ή αναδεικνύονται μέσα από ολοκληρωμένες εδαφικές ή άλλου τύπου στρατηγικές (ΟΧΕ, ΣΒΑΚ, στρατηγική πρωτοβουλίας "GR-eco islands").

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Σε αυτό το πλαίσιο, διακρίνονται οι εξής βασικές κατηγορίες παρεμβάσεων:

5.1.Ποιότητα ζωής και ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις σε αστικές και αγροτικές περιοχές

Αφορά στη χρηματοδότηση παρεμβάσεων στις ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας, στον Δ. Μεγαλόπολης και στα νησιά (εκτός "GR-eco islands"), οι οποίες προσδιορίζονται μέσα από ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές. Αυτές οι στρατηγικές δρομολογούνται υπό την ευθύνη των οικείων ΠΕΠ και προγραμματίζεται να υλοποιηθούν ως ΟΧΕ. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι πόροι του ΠΔΑΜ θα συμπληρώσουν τους διαθέσιμους πόρους των ΠΕΠ και η ΔΑ του ΠΔΑΜ θα συνεργάζεται με τις οικείες ΔΑ των ΠΕΠ και τους τοπικούς φορείς σχεδιασμού των ΟΧΕ για τη διασφάλιση της συνάφειας των παρεμβάσεων με τη λογική παρέμβασης της ενεργειακής μετάβασης και τις επιλεξιμότητες του ΤΔΜ.

Στο ηπειρωτικό τμήμα το ενδιαφέρον του ΠΔΑΜ επικεντρώνεται κατά προτεραιότητα σε περιοχές εντός λιγνιτικών πεδίων ή που βρίσκονται εγγύτερα στα λιγνιτωρυχεία και τις μονάδες παραγωγής ενέργειας καθώς είναι αυτές που υφίστανται πρωτίστως τις επιπτώσεις της διττής κοινωνικο-οικονομικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Σε αυτές τις περιοχές εντοπίζονται χώροι αρχαιολογικού ή/και πολιτιστικού ενδιαφέροντος που μπορούν να αξιοποιηθούν για την ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων στην αλυσίδα αξίας γύρω από τον τομέα του βιώσιμου τουρισμού και να συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου της οικονομικής διαφοροποίησης των περιοχών. Από το ΠΔΑΜ δίδεται έμφαση σε παρεμβάσεις που προωθούν το δίπτυχο τουρισμός-πολιτισμός ως εναλλακτικό μοχλό ανάπτυξης των επηρεαζόμενων περιοχών και παράλληλα συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων (π.χ. αποκατάσταση χώρων αρχαιολογικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος εντός των λιγνιτωρυχείων για την ανάπτυξη εναλλακτικών οικονομικών δραστηριοτήτων, ψηφιακές εφαρμογές, προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας μέσω ζωνών και οδών ήπιας κυκλοφορίας, ποδηλατοδρόμους, κ.ο.κ.). Στα νησιά το ΠΔΑΜ επικεντρώνεται πρωτίστως σε παρεμβάσεις βιώσιμης κινητικότητας στο πλαίσιο ΟΧΕ/ΣΒΑΚ.

5.2.Ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις για "GR-eco islands"

Αφορά στην υποστήριξη της εθνικής πρωτοβουλίας "GR-eco islands" με πόρους του ΠΔΑΜ. Η πρωτοβουλία αυτή στο σύνολό της αποτελεί ένα συνεκτικό στρατηγικό σχέδιο παρεμβάσεων με βασικούς πυλώνες τους τομείς της ενέργειας, του περιβάλλοντος, της κυκλικής οικονομίας, των μεταφορών, του

τουρισμού - πολιτισμού και της αγροδιατροφής και προγραμματίζεται να υλοποιηθεί ακολουθώντας το πρότυπο των ΟΧΕ, όσον αφορά στη φιλοσοφία, τη μεθοδολογία και τις διαδικασίες σχεδιασμού.

Σε αυτό το πλαίσιο, το ΠΔΑΜ επικεντρώνεται μόνο σε εκείνες τις κατηγορίες παρεμβάσεων που επιτρέπουν οι επιλεξιμότητες του Καν. ΤΔΜ και συνδέονται με την ενεργειακή μετάβαση των νησιών που θα πληρούν τα κατάλληλα κριτήρια (κυρίως πληθυσμιακά, ενεργειακά και διπλής νησιωτικότητας/γεωγραφικής απομόνωσης). Αυτή η πρόθεση περιλαμβάνει στοχευμένες δράσεις που θα διευκολύνουν: τη διείσδυση των ΑΠΕ (όπως την εγκατάσταση ΥΒΣ), την προώθηση ενεργειακών κοινοτήτων για τις ΑΠΕ, την ενεργειακή αναβάθμιση, τη χρήση έξυπνων ενεργειακών δικτύων και ψηφιακών εφαρμογών, την ηλεκτροκίνηση και την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας, την ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών, κ.ά.

Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Όσον αφορά στις δράσεις για την «ποιότητα ζωής και τις ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις σε αστικές και αγροτικές περιοχές», οι παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το ΠΔΑΜ θα προσδιοριστούν κατά τον σχεδιασμό των ΟΧΕ που θα δρομολογηθούν λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις των Κανονισμών και τις σχετικές κατευθύνσεις των εθνικών συντονιστικών αρχών, θα είναι συμπληρωματικές των παρεμβάσεων που χρηματοδοτηθούν από τα οικεία ΠΕΠ και θα συνάδουν με τη λογική παρέμβασης και τις επιλεξιμότητες του ΤΔΜ.

Με αυτό υπόψη, στην περιοχή της Δυτ. Μακεδονίας το ΠΔΑΜ επικεντρώνεται κατά προτεραιότητα στη στήριξη παρεμβάσεων στο πλαίσιο της ΟΧΕ Λιμνών & Ποταμών (όπως αυτή θα επικαιροποιηθεί) δίνοντας έμφαση στη διαμόρφωση και οργάνωση Λιμναίου Αρχαιολογικού Πάρκου στην περιοχή του ορυχείου Αμυνταίου Φλώρινας και στην κατασκευή μόνιμου εκθεσιακού κτηρίου στο Αμύνταιο Φλώρινας, στο πλαίσιο της αποκατάστασης των αρχαιολογικών χώρων εντός των λιγνιτωρυχείων και της ανάδειξης των ευρημάτων, αλλά και της τουριστικής ανάδειξης με στόχο την οικονομική διαφοροποίηση της περιοχής. Αντίστοιχα, στην περιοχή της Μεγαλόπολης, οι παρεμβάσεις στις οποίες θα επικεντρωθεί το ΠΔΑΜ θα προκύψουν κατά το σχεδιασμό της νέας ΟΧΕ που προγραμματίζει το οικείο ΠΕΠ και θα συνάδουν με τη λογική παρέμβασης και τις επιλεξιμότητες του ΤΔΜ. Ομοίως και στα νησιά Β. Αιγαίου & Κρήτης, εκτός " GR-eco islands".

Σε ό,τι αφορά στην υλοποίηση της εθνικής πρωτοβουλίας " GR-eco islands" (πρωτοβουλία υπό το συντονισμό και εποπτεία του Υπ. Ανάπτυξης), η οποία αφορά σε περιορισμένο αριθμό νησιών, αυτή θα χρηματοδοτηθεί πρωτίστως από το νέο ΠΕΚΑ. Το ΠΔΑΜ θα συμβάλλει μόνο συμπληρωματικά χρηματοδοτώντας δράσεις ενεργειακού χαρακτήρα που σχετίζονται/συμβάλλουν στο «πρασίνισμα» των νησιών, δράσεις ενδυνάμωσης του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού και δράσεις ψηφιακού/ών χαρακτήρα/εφαρμογών σύμφωνα με τις ειδικότερες επιλεξιμότητες του ΤΔΜ. Επιπρόσθετα, τα οικεία ΠΕΠ θα μπορούν να συμβάλλουν ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πόρων τους σε δράσεις που δεν είναι επιλέξιμες στα ανωτέρω προγράμματα.

Η ΔΑ του ΠΔΑΜ είναι αρμόδια για τη διασφάλιση της επιλεξιμότητας με τον Καν. του ΤΔΜ και τη συνάφεια/συμβατότητα με τη λογική παρέμβασης του Προγράμματος κατά την υλοποίηση.

Λαμβάνοντας υπόψη τη συνάφεια, τη συνέργεια και τη συμπληρωματικότητα της Ψηφιακής Στρατηγικής ΔΑΜ με το Πρόγραμμα Ψηφιακός Μετασχηματισμός θα εξεταστεί καταρχάς η δυνατότητα ωρίμανσης ενός ολοκληρωμένου, πιλοτικού σχεδίου εφαρμογής της έννοιας του "living lab" στις πόλεις των περιοχών παρέμβασης και σε δεύτερο χρόνο η δυνατότητα χρηματοδότησής του.

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

- Φορείς στήριξης της επιχειρηματικότητας, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, επιμελητηρίων και επαγγελματικών ενώσεων
- ΜΚΟ
- Επιχειρήσεις
- Ενεργειακές κοινότητες
- Ιδιώτες -Νοικοκυριά
- ΟΤΑ (Δήμοι και Περιφέρειες) και επιχειρήσεις ΟΤΑ
- Οργανισμοί Δημοσίου
- Ερευνητικά κέντρα

Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, άρ. 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ. Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ

Η προτεραιότητα 5 θα συνεισφέρει στις ΟΧΕ των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης καθώς και στην εθνική Πρωτοβουλία Greco islands.

Ο σχεδιασμός και η χρηματοδότηση των αντίστοιχων δράσεων θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με τις Διαχειριστικές Αρχές των Προγραμμάτων και με βάση το σύστημα διακυβέρνησης που σχεδιάζεται για την Πρωτοβουλία Greco islands.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ

- Η απόφαση για χρήση χρηματοδοτικών μέσων θα αξιολογηθεί για την κινητοποίηση επενδύσεων και μόχλευση πρόσθετων πόρων ανά βασική ομάδα-στόχο.

2.1.1.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ και άρθρο 8 του κανονισμού ΕΤΠΑ και του κανονισμού ΤΣ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)

5	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO57	Ικανότητα φιλικού προς το περιβάλλον τροχαίου υλικού μαζικών δημόσιων συγκοινωνιών	επιβάτες	0,00	386,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO744	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/επαναφόρτισης) (RCO059)	Σημεία επαναφόρτισης	0,00	16,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO752	Πρωτοβουλίες για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	συνεισφορές σε πρωτοβουλίες	0,00	5,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO42	Ηλεκτρικα οχήματα	Αριθμός	0,00	11,00

Παραπομπή: Άάθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
5	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR29	Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	τόνοι ισοδύναμου CO2/έτος	69,00	2026	49,06	ΔΑ/ΟΠΣ	
5	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR62	Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων υπηρεσιών δημόσιων συγκοινωνιών	χρήστες/έτος	0,00	2026	253.602,00	ΔΑ/ΟΠΣ	
5	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR748	Συνολική ισχύς εγκατεστημένων ηλεκτρικών φορτιστών	kw			800,00	ΔΑ/ΟΠΣ	
5	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR750	Ωφελούμενοι Δήμοι	Αριθμός	0,00	2021	16,00	Διαχειριστική Αρχή, Δήμοι	

2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Παραπομπή: αρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο viii) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ειδικός	Ταμείο	Κατηγορία	Κωδικός	Ποσό (EUR)

	στόχος		περιφέρειας		
5	JSO8.1	ΤΔΜ		016. Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις	1.275.000,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		040. Ενεργειακή απόδοση και έργα επίδειξης στις ΜΜΕ ή στις μεγάλες επιχειρήσεις και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	2.720.000,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		042. Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	2.524.500,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		045. Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	2.099.500,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		046. Στήριξη σε οντότητες ειδικευμένων στην παροχή υπηρεσιών που συμβάλλουν στην οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και στην ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων μέτρων ευαισθητοποίησης	255.000,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		048. Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: ηλιακή	3.485.000,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		052. Άλλες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (συμπεριλαμβανομένης της γεωθερμικής ενέργειας)	1.275.000,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		053. Έξυπνα ενεργειακά συστήματα (συμπεριλαμβανομένων των έξυπνων ενεργειακών δικτύων και των συστημάτων ΤΠΕ) και σχετικά συστήματα αποθήκευσης	1.360.000,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		055. Συμπαραγωγή υψηλής απόδοσης, αποδοτική τηλεθέρμανση και τηλεψύξη με χαμηλές εκπομπές κύκλου ζωής	6.800.000,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		077. Ποιότητα του αέρα και μέτρα μείωσης του θορύβου	1.313.216,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		082. Τροχαίο υλικό καθαρών αστικών μεταφορών	1.313.216,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		086. Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων	463.488,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		166. Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών	16.609.000,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		169. Πρωτοβουλίες εδαφικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας εδαφικών στρατηγικών	18.999.999,00
5	JSO8.1	Σύνολο			60.492.919,00

Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5	JSO8.1	ΤΔΜ		01. Επιχορήγηση	60.492.919,00
5	JSO8.1	Σύνολο			60.492.919,00

Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5	JSO8.1	ΤΔΜ		02. ΟΕΕ — Πόλεις, κωμοπόλεις και προάστια	19.268.105,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		06. ΟΕΕ — Νησιά και παράκτιες περιοχές	33.883.919,00
5	JSO8.1	ΤΔΜ		08. ΟΕΕ — Άλλα είδη στοχευόμενων περιοχών	7.340.895,00
5	JSO8.1	Σύνολο			60.492.919,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	60.492.919,00
5	JSO8.1	Σύνολο			60.492.919,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.1.1. Προτεραιότητα: 5Α. Δράσεις Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)

2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημεία i), iii), iv), v), vi) και vii) του ΚΚΔ

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+:

Αποτελεί διακριτή Προτεραιότητα για την Περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου, η οποία ανήκει στην κατηγορία των Περιφερειών σε «μετάβαση». Περιλαμβάνει δράσεις αντίστοιχες με τις Προτεραιότητες 1, 2, 4 και 5 του Προγράμματος οι οποίες στοχεύουν στην υποστήριξη του μετασχηματισμού των τοπικών οικονομιών μέσω διείσδυσης των ΑΠΕ και της αναστροφής των επιπτώσεων της απανθρακοποίησης προς ένα βιώσιμο και καινοτόμο μοντέλο ανάπτυξης προς την κλιματική ουδετερότητα.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Σε αυτό το πλαίσιο, διακρίνονται οι εξής βασικές κατηγορίες παρεμβάσεων του Προγράμματος:

Κατηγορίες Παρεμβάσεων

1.1 Έρευνα - καινοτομία - προηγμένες τεχνολογίες_ΝΑ

Περιλαμβάνονται δράσεις στήριξης της ΕΤΑΚ & ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της ΠΕ Ν.Αιγαίου, μέσω:

Ως ενδεικτικές δράσεις αναφέρονται:

1.
   - Βιομηχανικά Διδακτορικά_ΝΑ
   - Πιλοτικές Δράσεις Κοινωνικής Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας_ΝΑ

1.2 Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ και ΜΜΕ - Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων_ΝΑ

Περιλαμβάνονται δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των ΠΜΕ & ΜΜΕ. Έμφαση θα δοθεί στους τομείς του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων, της καινοτομίας και του βιώσιμου τουρισμού. Επιπλέον, συστήνεται Ταμείο Χαρτοφυλακίου για τη ΔΑΜ (Ταμείο Δανείων ΔΑΜ & Ταμείο Εγγυοδοσίας Επενδυτικών Δανείων ΔΑΜ) για τη στήριξη της ανάπτυξης και την ενθάρρυνση της αλλαγής παραγωγικού μοντέλου στις περιοχές ΔΑΜ.

1.3 Υποδομές και μηχανισμοί επιχειρηματικότητας _ΝΑ

Δημιουργία Μηχανισμού Στήριξης της Επιχειρηματικότητας για τη Δίκαιη Μετάβαση για τον προσδιορισμό των γενικότερων και εξειδικευμένων αναγκών των επιχειρήσεων και τη συνεχή υποστήριξη αυτών.

1.4.Επενδύσεις σημαντικής κλίμακας από επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ_ΝΑ

Υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων από επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ οι οποίες εκτιμώνται ως απαραίτητες για την υλοποίηση του νησιωτικού ΕΣΔΙΜ.

2.1 Ενεργειακή αποδοτικότητα_ΝΑ

Βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιριακού αποθέματος και των υποδομών μέσω ενεργειακών αναβαθμίσεων δημόσιων/ δημοτικών κτιρίων (μεμονωμένα ή μέσω ενεργειακών κοινοτήτων).

2.2. Καθαρή ενέργεια_ΝΑ

Μείωση του ανθρακικού αποτυπώματος και την προώθηση της διείσδυσης των καθαρών μορφών ενέργειας με αξιοποίηση των ΑΠΕ, για αυτοπαραγωγή μέσω της στήριξης ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής.

2.3 Έξυπνη ενέργεια_ΝΑ

Ανάπτυξη και είσοδος των ΑΠΕ στο ενεργειακό σύστημα των περιοχών της ΠΝΑ για την πλήρη απανθρακοποίησή τους μέσω της προώθησης της ηλεκτροκίνησης συμπεριλαμβανομένης τηςεγκατάστασης σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων.

4.1 Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής στις επηρεαζόμενες περιοχές_ΝΑ

Περιλαμβάνει μέτρα άμεσης στήριξης & προώθησης στην απασχόληση για το ανθρώπινο δυναμικό που επηρεάζεται από την μετάβαση λόγω της ηλεκτρικής διασύνδεσης και της σταδιακής διείσδυσης των ΑΠΕ. Αφορά στην δημιουργία Κέντρων Δεξιοτήτων και Απασχόλησης για ανέργους, εργαζόμενους και εργοδότες (υπηρεσίες ενημέρωσης, συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, βραχείας διάρκειας επαγγελματική κατάρτιση) με εξειδικευμένα προγράμματα σε τομείς όπως ενδεικτικά τα πράσινα επαγγέλματα και τα ψηφιακά επαγγέλματα (Βιομηχανία 4.0), το βιώσιμο τουρισμό και τη γαλάζια οικονομία για την υποστήριξη του νέου οικονομικού μοντέλου.

4.2 Προώθηση της απασχόλησης_ΝΑ

Θα υλοποιηθούν στοχευμένες δράσεις :

1.
    - για ανέργους & μακροχρόνια ανέργους, κυρίως μέσα από προγράμματα επαγγελματικής συμβουλευτικής/κατάρτισης σε δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας, δίνοντας έμφαση στους τομείς της πράσινης και γαλάζιας ενέργειας και του βιώσιμου τουρισμού ,
    - επιδότησης ΝΘΕ για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης στους τομείς της Πράσινης ενέργειας, της γαλάζιας οικονομίας και του βιώσιμου τουρισμού

4.3 Αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού_ΝΑ

Θα σχεδιαστούν αντίστοιχες με την Προτεραιότητα 1, δράσεις αναβάθμισης δεξιοτήτων (upskilling/reskilling) εργατικού δυναμικού της ΠΝΑ.

4.8 Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού και οικονομικού ιστού _ΝΑ

Για την ανάπτυξη και εμπέδωση περιβαλλοντικής συνείδησης θα σχεδιαστούν και θα υλοποιηθούν προγράμματα δια βίου μάθησης ενηλίκων εργαζόμενων, τελειόφοιτων φοιτητών, ενήλικων μαθητών ή καταρτιζόμενων, εργοδοτών και ανέργων με αντικείμενο ενδεικτικά την προστασία του περιβάλλοντος, τις

πράσινες μορφές ενέργειας, την πράσινη & γαλάζια οικονομία, τις ψηφιακές δεξιότητες & την επιχειρηματικότητα.

5.1 Ποιότητα ζωής και ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις σε αστικές και αγροτικές περιοχές_ΝΑ

Αφορά στη χρηματοδότηση παρεμβάσεων στα νησιά της Π. του Νοτίου Αιγαίου (εκτός "GR-eco islands"), οι οποίες προσδιορίζονται μέσα από ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές και είναι συμπληρωματικές προς αυτές. Αυτές οι στρατηγικές δρομολογούνται υπό την ευθύνη των οικείων ΠΕΠ και προγραμματίζεται να υλοποιηθούν ως ΟΧΕ. Στα νησιά το ΠΔΑΜ επικεντρώνεται σε παρεμβάσεις βιώσιμης κινητικότητας στο πλαίσιο ΟΧΕ/ΣΒΑΚ.

Μέσω του ΠΔΑΜ δίδεται έμφαση σε παρεμβάσεις που προωθούν το δίπτυχο τουρισμός-πολιτισμός ως εναλλακτικό μοχλό ανάπτυξης των επηρεαζόμενων περιοχών και παράλληλα συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Στην ΠΝΑ το ΠΔΑΜ επικεντρώνεται κατά προτεραιότητα σε παρεμβάσεις βιώσιμης κινητικότητας στο πλαίσιο ΟΧΕ/ΣΒΑΚ.

5.2 Ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις για Greco Islands_ΝΑ

Αφορά στην υποστήριξη της εθνικής πρωτοβουλίας "GR-eco islands" με πόρους του ΠΔΑΜ για την ΠΝΑ. Η πρωτοβουλία αυτή στο σύνολό της αποτελεί ένα συνεκτικό στρατηγικό σχέδιο παρεμβάσεων με βασικούς πυλώνες τους τομείς της ενέργειας, του περιβάλλοντος, της κυκλικής οικονομίας, των μεταφορών, του τουρισμού - πολιτισμού και της αγροδιατροφής και προγραμματίζεται να υλοποιηθεί ακολουθώντας το πρότυπο των ΟΧΕ, όσον αφορά στη φιλοσοφία, τη μεθοδολογία και τις διαδικασίες σχεδιασμού.

Σε αυτό το πλαίσιο, το ΠΔΑΜ επικεντρώνεται μόνο σε εκείνες τις κατηγορίες παρεμβάσεων που επιτρέπουν οι επιλεξιμότητες του Καν. ΤΔΜ και συνδέονται με την ενεργειακή μετάβαση των νησιών (Ν. Αιγαίου) που θα πληρούν τα κατάλληλα κριτήρια (κυρίως πληθυσμιακά, ενεργειακά και διπλής νησιωτικότητας/γεωγραφικής απομόνωσης). Αυτή η πρόθεση περιλαμβάνει στοχευμένες δράσεις που θα διευκολύνουν: τη διείσδυση των ΑΠΕ (όπως την εγκατάσταση ΥΒΣ), την προώθηση ενεργειακών κοινοτήτων για τις ΑΠΕ, την ενεργειακή αναβάθμιση, τη χρήση έξυπνων ενεργειακών δικτύων και ψηφιακών εφαρμογών, την ηλεκτροκίνηση και την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας, την ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών, κ.ά.

Ως ενδεικτικές δράσεις βλ. Προτ. 5

<u>Συμπληρωματικότητες και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης</u>

Ισχύουν οι συμπληρωματικότητες και συνέργειες που αναφέρθηκαν στις Προτ. 1, 2, 4 και 5

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

1.
   - Νεοφυείς επιχειρήσεις και τεχνοβλαστοί υψηλής έντασης γνώσης
   - Συμπράξεις επιχειρηματικών & ερευνητικών δραστηριοτήτων
   - Ακαδημαϊκοί φορείς & Ερευνητικά κέντρα
   - Υφιστάμενες επιχειρήσεις των οικείων ΕΣΔΙΜ

- Νέες και υπό σύσταση επιχειρήσεις ΜΜΕ συμπεριλαμβανόμενων των πολύ μικρών επιχειρήσεων
- Φορείς στήριξης επιχειρηματικότητας & καινοτομίας
- Ενεργειακές κοινότητες
- Ιδιώτες -Νοικοκυριά
- ΟΤΑ (Δήμοι και Περιφέρειες) και επιχειρήσεις ΟΤΑ
- Οργανισμοί Δημοσίου
- Άνεργοι (μακροχρόνιοι, νέοι, άνεργες μητέρες, γυναίκες, κ.λπ.),
- Εργαζόμενοι, συμπεριλαμβανομένων εργαζομένων σε επισφαλείς θέσεις εργασίας,
- Αυτοαπασχολούμενοι,
- Άτομα με χαμηλές δεξιότητες,
- Ενήλικοι μαθητές σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, σε εσπερινά λύκεια, σε τάξεις μαθητείας,
- Καταρτιζόμενοι στις ΣΑΕΚ, τελειόφοιτοι Πανεπιστημίων στις Περιοχές ΔΑΜ. Φορείς στήριξης της επιχειρηματικότητας, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, επιμελητηρίων και επαγγελματικών ενώσεων
- ΜΚΟ

και γενικότερα το ανθρώπινο δυναμικό των περιοχών παρέμβασης που αναζητά ευκαιρίες απασχόλησης, επαγγελματικής κατάρτισης ή επανακατάρτισης, συμβουλευτικής και συναφών υποστηρικτικών υπηρεσιών.

Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς

αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, άρ. 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ.

Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ

Οι κατηγορίες παρεμβάσεων που εντάσσονται στην Προτεραιότητα 5Α και στις Προτεραιότητες 1, 2 και 4 δε θα συνεισφέρουν σε χωρικές στρατηγικές ή άλλες πρωτοβουλίες των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης.

Οι κατηγορίες παρεμβάσεων που εντάσσονται στην Προτεραιότητα 5Α και στην Προτεραιότητα 5 θα συνεισφέρουν στις ΟΧΕ των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης καθώς και στην εθνική Πρωτοβουλία Greco islands. Ο σχεδιασμός και η χρηματοδότηση των αντίστοιχων δράσεων θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με τις Διαχειριστικές Αρχές των Προγραμμάτων και με βάση το σύστημα διακυβέρνησης που σχεδιάζεται για την Πρωτοβουλία Greco islands.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ

Ως ενδεικτικές κατηγορίες Χρηματοδοτικών Μέσων, που θα επιλεγούν σε συνέχεια αποτελεσμάτων σχετικής εκ των προτέρων αξιολόγησης [ΚΚΔ, άρ. 56

(3)], αναφέρονται:

1.

- Δάνεια και εγγυήσεις (συμπεριλαμβανομένων και των μικροδανείων) για την κάλυψη αναγκών κεφαλαίου κίνησης/ή και χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων προς υφιστάμενες επιχειρήσεις σε παρακμάζοντες τομείς (σύμφωνα με τα ΕΣΔΙΜ), νέες επιχειρήσεις, νεοφυείς επιχειρήσεις, κ.λπ,
- Κεφάλαια συνεπένδυσης σε συμπράξεις επιχειρήσεων ή για την ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων «ώριμων» επιχειρήσεων, κεφάλαια σποράς-σταδίων εκκίνησης σε νεοφυείς επιχειρήσεις

ενώ, επιπλέον, δύναται να επιλεγούν τα κατάλληλα Χρηματοδοτικά Μέσα για την υποστήριξη παρεμβάσεων εξοικονόμησης ενέργειας και αυτοπαραγωγής στον υφιστάμενο οικιακό κτηριακό τομέα. Η απόφαση για χρήση χρηματοδοτικών μέσων θα αξιολογηθεί για την κινητοποίηση επενδύσεων και μόχλευση πρόσθετων πόρων ανά βασική ομάδα-στόχο.

2.1.1.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ και άρθρο 8 του κανονισμού ΕΤΠΑ και του κανονισμού ΤΣ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		EECO02	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	άτομα	0,00	1.221,00
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		EECO05	Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολουμένων	άτομα	0,00	983,00
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		EECO07	Νέοι ηλικίας 18-29 ετών	άτομα	0,00	20,00
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO01	Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (εκ των οποίων: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)	επιχειρήσεις	0,00	164,00
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO02	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	επιχειρήσεις	0,00	17,00
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO03	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με χρηματοδοτικά μέσα	επιχειρήσεις	0,00	20,00
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO04	Επιχειρήσεις χωρίς χρηματοδοτική υποστήριξη	επιχειρήσεις	0,00	127,00
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO05	Νέες επιχειρήσεις που υποστηρίζονται	επιχειρήσεις	0,00	14,00
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO07	Ερευνητικοί οργανισμοί που συμμετέχουν σε κοινά	Ερευνητικοί	0,00	1,00

					ερευνητικά έργα	οργανισμοί		
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO10	Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικούς οργανισμούς	επιχειρήσεις	0,00	1,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO19	Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	0,00	8.423,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO22	Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)	MW	0,00	3,55
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO57	Ικανότητα φιλικού προς το περιβάλλον τροχαίου υλικού μαζικών δημόσιων συγκοινωνιών	επιβάτες	0,00	132,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO743	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα δια βίου μάθησης	Αριθμός	0,00	634,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO744	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/επαναφόρτισης) (RCO059)	Σημεία επαναφόρτισης	0,00	11,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO752	Πρωτοβουλίες για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	συνεισφορές σε πρωτοβουλίες	0,00	1,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		PSO42	Ηλεκτρικα οχήματα	Αριθμός	0,00	4,00

Παραπομπή: Άάθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR01	Θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν σε υποστηριζόμενες οντότητες	ετήσια ΙΠΑ	0,00	2021	110,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR02	Ιδιωτικές επενδύσεις οι οποίες συμπληρώνουν τη δημόσια στήριξη (εκ της οποίας: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)	ευρώ	0,00	2021	2.050.000,00	Υποστηριζόμενα έργα, ΟΠΣ-ΕΣΠΑ	
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR03	Μικρές και μεσαίες	επιχειρήσεις	0,00	2021	1,00	Διαχειριστική	

					επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων ή διαδικασιών					Αρχή, Δικαιούχοι	
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		EECR03	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	άτομα	0,00	2021	993,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		EECR04	Συμμετέχοντες που εργάζονται αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	άτομα	0,00	2021	612,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR29	Εκτιμώμενες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου	τόνοι ισοδύναμου CO2/έτος	1.703,97	2021	1.024,80	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR31	Συνολική παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)	MWh/έτος	0,00	2021	980,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR62	Ετήσιος αριθμός χρηστών νέων ή εκσυγχρονισμένων υπηρεσιών δημόσιων συγκοινωνιών	χρήστες/έτος	0,00	2021	86.724,00	Υποστηριζόμενα έργα	
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR748	Συνολική ισχύς εγκατεστημένων ηλεκτρικών φορτιστών	kw	0,00	2021	550,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR749	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα δια βίου μάθησης και έλαβαν βεβαίωση παρακολούθησης	Αριθμός			317,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR750	Ωφελούμενοι Δήμοι	Αριθμός			15,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
5Α	JSO8.1	ΤΔΜ		PSR920	Θέσεις έρευνας που δημιουργήθηκαν στα υποστηριζόμενα	ΙΠΑ (Ισοδύναμα Πλήρους Απασχόλησης)			4,00	Υποστηριζόμενα έργα	

					ερευνητικά έργα						
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		PCR08	Εκδόσεις από υποστηριζόμενα έργα	Εκδόσεις		2021	2,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Παραπομπή: αρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο viii) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		012. Δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας σε δημόσια ερευνητικά κέντρα, στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε κέντρα ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της δικτύωσης (βιομηχανική έρευνα, πειραματική ανάπτυξη, μελέτες σκοπιμότητας)	142.800,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		016. Λύσεις ΤΠΕ, ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές για κυβερνήσεις	875.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		021. Επιχειρηματική ανάπτυξη και διεθνοποίηση ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων	10.329.969,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		022. Στήριξη των μεγάλων επιχειρήσεων μέσω χρηματοδοτικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων	700.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		027. Διαδικασίες καινοτομίας στις ΜΜΕ (διαδικασία καινοτομίας, οργανωτική καινοτομία, καινοτομία μάρκετινγκ, συνδημιουργία και με βάση τις ανάγκες των χρηστών και τη ζήτηση)	84.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		029. Διεργασίες έρευνας και καινοτομίας, μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων, που εστιάζουν στην οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, την ανθεκτικότητα και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	42.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		030. Διεργασίες έρευνας και καινοτομίας, μεταφορά τεχνολογίας και συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων που εστιάζουν στην κυκλική οικονομία	42.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		040. Ενεργειακή απόδοση και έργα επίδειξης στις ΜΜΕ ή στις μεγάλες επιχειρήσεις και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	1.344.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		042. Ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	2.079.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		045. Ανακαίνιση για ενεργειακή απόδοση ή μέτρα ενεργειακής απόδοσης σε δημόσια υποδομή, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης	3.982.713,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		046. Στήριξη σε οντότητες ειδικευμένων στην παροχή υπηρεσιών που συμβάλλουν στην οικονομία χαμηλών	454.994,00

				εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και στην ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων μέτρων ευαισθητοποίησης	
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		048. Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: ηλιακή	2.630.390,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		052. Άλλες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (συμπεριλαμβανομένης της γεωθερμικής ενέργειας)	350.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		053. Έξυπνα ενεργειακά συστήματα (συμπεριλαμβανομένων των έξυπνων ενεργειακών δικτύων και των συστημάτων ΤΠΕ) και σχετικά συστήματα αποθήκευσης	1.960.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		055. Συμπαραγωγή υψηλής απόδοσης, αποδοτική τηλεθέρμανση και τηλεψύξη με χαμηλές εκπομπές κύκλου ζωής	9.800.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		077. Ποιότητα του αέρα και μέτρα μείωσης του θορύβου	370.440,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		082. Τροχαίο υλικό καθαρών αστικών μεταφορών	614.985,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		086. Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων	290.115,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		134. Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση	7.553.882,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		136. Ειδική στήριξη για την απασχόληση και την κοινωνικοοικονομική ένταξη των νέων	361.620,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		142. Μέτρα για την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και τη μείωση των διακρίσεων λόγω φύλου στην αγορά εργασίας	120.540,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		146. Στήριξη της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή	1.452.708,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		151. Στήριξη της εκπαίδευσης ενηλίκων (εξαιρουμένων των υποδομών)	554.987,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		169. Πρωτοβουλίες εδαφικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας εδαφικών στρατηγικών	1.852.941,00
5A	JSO8.1	Σύνολο			47.989.084,00

Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		01. Επιχορήγηση	36.498.315,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		02. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: μετοχικό ή οιονεί μετοχικό κεφάλαιο	168.000,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: δανειοδότηση	6.724.969,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		04. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: εγγύηση	4.447.800,00
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		05. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: Επιχορηγήσεις στο πλαίσιο πράξης χρηματοδοτικού μέσου	150.000,00

5A	JSO8.1	Σύνολο			47.989.084,00

Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		30. Άλλες προσεγγίσεις — Νησιά και παράκτιες περιοχές	47.989.084,00
5A	JSO8.1	Σύνολο			47.989.084,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
5A	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	47.989.084,00
5A	JSO8.1	Σύνολο			47.989.084,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.1.1. Προτεραιότητα: 7. Στήριξη κρίσιμων τεχνολογιών σε στρατηγικούς τομείς (STEP)

2.1.1.1. Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)

2.1.1.1.1. Παρεμβάσεις των ταμείων

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημεία i), iii), iv), v), vi) και vii) του ΚΚΔ

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+:

Η Πλατφόρμα Στρατηγικών Τεχνολογιών για την Ευρώπη (Strategic Technologies for Europe Platform - STEP) αποτελεί μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία με στόχο την ενίσχυση των επενδύσεων για την ανάπτυξη ή την κατασκευή κρίσιμων και καινοτόμων τεχνολογιών. Στο πλαίσιο του κανονισμού η Π7 στοχεύει στην ανάπτυξη και τη παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών σε τρεις τομείς :

1.

    1. Ψηφιακές Τεχνολογίες και Καινοτομία στο τομέα της Υπερπροηγμένης Τεχνολογίας,
    2. Καθαρές και Αποδοτικές ως προς τη Χρήση των Πόρων Τεχνολογίες
    3. Βιοτεχνολογίες

Οι επενδύσεις που θα χρηματοδοτηθούν θα καλύπτουν τις προϋποθέσεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/795, για τη θέσπιση της Πλατφόρμας Στρατηγικών Τεχνολογιών για την Ευρώπη (ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ - STEP), καθώς και του Σημειώματος Οδηγιών STEP.

Ειδικότερα, στο άρθρο 2 παράγραφος 2 του κανονισμού STEP ορίζεται ότι οι τεχνολογίες που αναφέρονται στην ενότητα 2 του σημειώματος καθοδήγησης θεωρούνται κρίσιμης σημασίας όταν πληρούν μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- φέρουν στην εσωτερική αγορά ένα καινοτόμο, αναδυόμενο στοιχείο αιχμής με σημαντικό οικονομικό δυναμικό·
- συμβάλλουν στη μείωση ή την πρόληψη στρατηγικών εξαρτήσεων της Ένωσης.

Θα στηριχθούν παραγωγικές επενδύσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση της βιομηχανικής ανάπτυξης και των αλυσίδων αξίας, με αποτέλεσμα τη μείωση των στρατηγικών εξαρτήσεων της Ένωσης, την ενίσχυση της κυριαρχίας και της οικονομική ασφάλειάς της και την αντιμετώπιση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων στους εν λόγω στρατηγικούς τομείς. Περαιτέρω θα συμβάλλει στην προσέλκυση νέων επενδύσεων με στόχο τη διαφοροποίηση του παραγωγικού μοντέλου των περιοχών ΔΑΜ.

Η ανάπτυξη τεχνολογιών περιλαμβάνει δραστηριότητες που αποσκοπούν στην επίτευξη τεχνολογικών καινοτομιών και στην τελειοποίηση της τεχνολογίας για τις ανάγκες της αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας, της αξιοπιστίας και της ανάπτυξης κανονιστικών προτύπων.

Η παραγωγή περιλαμβάνει τη δημιουργία γραμμών παραγωγής, εγκαταστάσεων πρωτοποριακού χαρακτήρα, την επέκταση ή αναπροσαρμογή της χρήσης

υφιστάμενων εγκαταστάσεων, την κλιμάκωση των διαδικασιών για την κάλυψη της ζήτησης και/ή την εφαρμογή μηχανισμών ελέγχου ποιότητας για τη διασφάλιση της συνεπούς παραγωγής προϊόντων υψηλής ποιότητας. Η προσέγγιση αυτή διασφαλίζει ότι οι καινοτομίες δεν είναι μόνο τεχνολογικά προηγμένες, αλλά και οικονομικά βιώσιμες και έτοιμες για ευρεία υιοθέτηση σε ολόκληρη την Ένωση, διασφάλιση που ενισχύει τη στρατηγική αυτονομία και την ανταγωνιστικότητα της Ένωσης σε βασικούς τεχνολογικούς τομείς.

Παράλληλα με τις επενδύσεις σε υποδομές και τεχνολογία, προβλέπεται και η ενίσχυση δράσεων κατάρτισης και διά βίου μάθησης, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι το ανθρώπινο δυναμικό διαθέτει τις κατάλληλες δεξιότητες για να υποστηρίξει την τεχνολογική πρόοδο. Η υποστήριξη της ανάπτυξης δεξιοτήτων στους τομείς της ψηφιακής καινοτομίας, των καθαρών τεχνολογιών και της βιοτεχνολογίας αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχία της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης με κοινωνικά δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς χαρακτήρα, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ενσωμάτωση των νέων και των μειονεκτούντων ομάδων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται και στην ενίσχυση ολόκληρης της αλυσίδας αξίας που συνδέεται με την ανάπτυξη (development) ή την παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών, δηλαδή την παραγωγή τελικών προϊόντων, την παροχή υπηρεσιών κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη και παραγωγή των εν λόγω τελικών προϊόντων και την ανάπτυξη και παραγωγή τεχνολογιών με εφαρμογή στη βιομηχανία των μηδενικών καθαρών εκπομπών (NZIA)

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Στις περιοχές μετάβασης ΠΔΜ και Μεγαλόπολης, η θέσπιση της πλατφόρμας STEP μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης, διασφαλίζοντας τη μετάβαση της περιοχής σε ένα πιο ανταγωνιστικό και βιώσιμο οικονομικό μοντέλο.

Κατηγορία Παρέμβασης

7.1 Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων σε στρατηγικούς τομείς (STEP)

Οι Δράσεις στους τομείς STEP αποσκοπούν σε παραγωγικές επενδύσεις σε ΜΜΕ και μεγάλες επιχειρήσεις που συνδέονται με την ανάπτυξη ή την κατασκευή καθαρών και αποδοτικών ως προς τους πόρους τεχνολογιών, ψηφιακών τεχνολογιών και την καινοτομία στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας, καθώς και με τις βιοτεχνολογίες.

7. 2 Ανάπτυξη δεξιοτήτων στην ανάπτυξη/παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών STEP (STEP)

Οι δράσεις κατάρτισης και αναβάθμισης των δεξιοτήτων που είναι συναφείς με την ανάπτυξη/παραγωγή κρίσιμων τεχνολογιών STEP στοχεύουν στην ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς των καθαρών και αποδοτικών τεχνολογιών, των ψηφιακών τεχνολογιών και της βιοτεχνολογίας. Εστιάζουν στην υποστήριξη της έξυπνης εξειδίκευσης και της μετάβασης σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία, αντιμετωπίζοντας κρίσιμες ανάγκες σε τεχνικές δεξιότητες, με έμφαση στους νέους, τους ανέργους και τους εργαζομένους στις τεχνολογίες STEP.

Συμπληρωματικότητα και συνέργειες με άλλες μορφές στήριξης

Ως προς το μέγεθος των επιχειρήσεων δυνητικών Δικαιούχων σημειώνεται η κανονιστική δυνατότητα (άρθρο 8 Καν. ΤΔΜ) για ενίσχυση από το ΠΔΑΜ, υπό προϋποθέσεις, παραγωγικών επενδύσεων πλέον των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων που αποτελούν Δικαιούχους των άλλων Προγραμμάτων, για λόγους άλλους αυτών που αναφέρονται στον Καν. 1058/2021 (άρθρο 5, παρ. 2). Πρόκειται για ένα πρώτο σημείο διάκρισης των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων του ΠΔΑΜ από τα άλλα Προγράμματα που παρεμβαίνουν στις περιοχές μετάβασης.

Επίσης, η χωρική διάσταση αποτελεί στοιχείο διάκρισης των παρεμβάσεων της Προτεραιότητας 7 του ΠΔΑΜ με τις συναφείς παρεμβάσεις των εθνικής εμβέλειας Προγραμμάτων.

Ως προς τους τομείς της Εθνικής & των Περιφερειακών ΣΕΕ, το ΠΔΑΜ θα εστιαστεί στους τομείς που προαναφέρθηκαν.

Σε περίπτωση εντοπισμού συναφών παρεμβάσεων (θα οριστικοποιηθούν κατά την εξειδίκευση των Προγραμμάτων), έχει αποφασιστεί ότι πριν την έκδοση των σχετικών Προσκλήσεων, το θέμα θα αντιμετωπιστεί είτε με διαφορετικό χρονισμό έκδοσης των Προσκλήσεων, είτε με κοινή έκδοση Πρόσκλησης με συμπληρωματικούς πόρους από περισσότερα του ενός Προγράμματα, είτε με εφαρμογή «ρήτρας δίκαιης μετάβασης» σε προσκλήσεις Προγραμμάτων εκτός του ΠΔΑΜ.

Σε κάθε περίπτωση, όλες οι Προσκλήσεις θα ακολουθούν το ίδιο κανονιστικό πλαίσιο.

Οι Υπηρεσίες της ΕΑΣ διασφαλίζουν ότι οι παρεμβάσεις των τομεακών και περιφερειακών προγραμμάτων ευθυγραμμίζονται με τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές, καθώς και με τις νέες προτεραιότητες που ενσωματώνονται μετά τις τροποποιήσεις των ενωσιακών κανονισμών. Παράλληλα, μεριμνούν για τον αποτελεσματικό συντονισμό και την παρακολούθηση των παρεμβάσεων, ώστε να ενισχύεται η συμπληρωματικότητα και να αποτρέπονται αλληλοεπικαλύψεις, τόσο μεταξύ προγραμμάτων όσο και σε σχέση με λοιπά ενωσιακά μέσα

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

- Μεγάλες επιχειρήσεις
- ΜΜΕ
- Ακαδημαϊκά και Ερευνητικά ιδρύματα
- Εργατικό Δυναμικό
- Άνεργοι
- Αυτοαπασχολούμενοι

Ενέργειες που διαφυλάσσουν την ισότητα, την ένταξη και την απαγόρευση των διακρίσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iv) του ΚΚΔ και άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

Οι πράξεις θα σχεδιαστούν ώστε να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες που δεν θα εισαγάγουν διακρίσεις λόγω αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, φυλής, κ.ά., θα εξασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και θα λαμβάνουν υπόψη τις Διεθνείς Συμβάσεις, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος και σχετικά εθνικά σχέδια.

Οι διαδικασίες, η μεθοδολογία και τα κριτήρια επιλογής των δράσεων θα είναι συνεπή με τις κατευθυντήριες αρχές που προβλέπονται στους Κανονισμούς για τη διαφύλαξη της ισότητας, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ (άρθρο 9, παρ.3 και άρθρο 73 παρ.1 του ΚΚΔ).

Θα προωθηθεί η εταιρική σχέση και η διασφάλιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης κατά την προετοιμασία και εφαρμογή του Προγράμματος, με τη συμμετοχή στις Επιτροπές Παρακολούθησης φορέων που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών, περιβαλλοντικούς εταίρους και λοιπούς φορείς αρμόδιους για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία, της ισότητας των φύλων και της καταπολέμησης των διακρίσεων (ΚΚΔ, άρ. 6), ενώ θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Άτομα με Αναπηρία, των Αρχών της ισότητας των φύλων και των μη διακρίσεων υπάρχουσες εθνικές στρατηγικές και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ. Η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 2021-2027.

Ενδεικτική αναφορά ως προς τις ειδικές περιοχές-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της προβλεπόμενης χρήσης των εδαφικών εργαλείων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο v) του ΚΚΔ

Η προτεραιότητα 7 δε θα συνεισφέρει σε χωρικές στρατηγικές ή άλλες πρωτοβουλίες των οικείων Προγραμμάτων των περιοχών παρέμβασης.

Διαπεριφερειακές, διασυνοριακές και διακρατικές δράσεις — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vi) του ΚΚΔ

Το ΠΔΑΜ θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω των πυλώνων στρατηγικής της ΕΕ για τη Μακροπεριφέρεια Αδριατικής - Ιονίου για την καλύτερη στόχευση των πολιτικών του για τις νησιωτικές περιοχές. Συμμετέχοντας στο εθνικό δίκτυο των ΔΑ για την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής – Ιονίου, το Πρόγραμμα εξειδίκευσε κατά το δυνατόν τις συναφείς με τις ανάγκες και δυνατότητες που το προσδιορίζουν προτεραιότητες που περιλαμβάνονται στην EUSAIR. Πέραν τούτου, η ΔΑ θα συμμετάσχει στο δίκτυο των ΔΑ που θα συγκροτηθεί στην EUSAIR από όλες τις χώρες με στόχο, όπου αυτό καθίσταται δυνατόν, να προκηρύσσει και εντάσσει έργα σε συνεργασία και συντονισμό και με αυτές, προκειμένου να διασφαλίζονται συνέργειες και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα από την υλοποίησή τους.

Προβλεπόμενη χρήση των χρηματοδοτικών μέσων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο vii) του ΚΚΔ

Σκοπός της αξιοποίησης των Χρηματοδοτικών Μέσων είναι η κινητοποίηση επενδύσεων και η στήριξη των επιχειρήσεων που επιδιώκουν να καταστούν

οικονομικά βιώσιμες, να διαφοροποιήσουν ή/και να εισαγάγουν τεχνολογίες αιχμής στην παραγωγική τους λειτουργία, να βελτιώσουν την εξωστρέφεια και τη συμμετοχή τους σε περιφερειακές και διεθνείς αλυσίδες προστιθέμενης αξίας.

Επίσης, η προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας με την υποστήριξη της εκκίνησης αλλά και της περαιτέρω ανάπτυξης καινοτόμων και νεοφυών επιχειρήσεων.

Ως ενδεικτικές κατηγορίες Χρηματοδοτικών Μέσων, που θα επιλεγούν σε συνέχεια αποτελεσμάτων σχετικής εκ των προτέρων αξιολόγησης [ΚΚΔ, άρ. 56 (3)], αναφέρονται:

- Δάνεια και εγγυήσεις (συμπεριλαμβανομένων και των μικροδανείων) για την κάλυψη αναγκών κεφαλαίου κίνησης/ή και χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων προς υφιστάμενες επιχειρήσεις σε παρακμάζοντες τομείς (σύμφωνα με τα ΕΣΔΙΜ), νέες επιχειρήσεις, νεοφυείς επιχειρήσεις, κ.λπ.
- Κεφάλαια συνεπένδυσης σε συμπράξεις επιχειρήσεων ή για την ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων «ώριμων» επιχειρήσεων, κεφάλαια σπορά-σταδίων εκκίνησης σε νεοφυείς επιχειρήσεις

2.1.1.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ και άρθρο 8 του κανονισμού ΕΤΠΑ και του κανονισμού ΤΣ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
7	JSO8.1	ΤΔΜ		EECO05	Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολουμένων	άτομα	0,00	4.269,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO01	Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (εκ των οποίων: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)	επιχειρήσεις	0,00	13,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO02	Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	επιχειρήσεις	0,00	13,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO125a	Επιχειρήσεις: Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις που συνδέονται κυρίως με παραγωγικές επενδύσεις σε ψηφιακές τεχνολογίες και καινοτομίες στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας	επιχειρήσεις	0,00	5,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO126a	Επιχειρήσεις: Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις που συνδέονται κυρίως με παραγωγικές επενδύσεις σε καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες	επιχειρήσεις	0,00	6,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		RCO127a	Επιχειρήσεις: Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις που συνδέονται κυρίως με παραγωγικές επενδύσεις στον τομέα των βιοτεχνολογιών	επιχειρήσεις	0,00	2,00

Παραπομπή: Άάθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 3: Δείκτες αποτελεσμάτων

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
7	JSO8.1	ΤΔΜ		RCR02	Ιδιωτικές επενδύσεις οι οποίες συμπληρώνουν τη δημόσια στήριξη (εκ της οποίας: επιχορηγήσεις, χρηματοδοτικά μέσα)	ευρώ	0,00	2021	34.330.183,47	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
7	JSO8.1	ΤΔΜ		EECR03	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	άτομα	0,00	2021	2.135,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

2.1.1.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Παραπομπή: αρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο viii) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
7	JSO8.1	ΤΔΜ		188. Παραγωγικές επενδύσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις που συνδέονται κυρίως με καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες	21.904.706,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		189. Παραγωγικές επενδύσεις σε ΜΜΕ που συνδέονται κυρίως με καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες	6.571.412,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		190. Παραγωγικές επενδύσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις που συνδέονται κυρίως με τις βιοτεχνολογίες	1.460.314,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		191. Παραγωγικές επενδύσεις σε ΜΜΕ που συνδέονται κυρίως με τις βιοτεχνολογίες	1.460.314,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		192. Παραγωγικές επενδύσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις που συνδέονται κυρίως με ψηφιακές τεχνολογίες και καινοτομία στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας	21.904.707,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		193. Παραγωγικές επενδύσεις σε ΜΜΕ που συνδέονται κυρίως με ψηφιακές τεχνολογίες και καινοτομία στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας	5.111.098,00

7	JSO8.1	ΤΔΜ		145a. Στήριξη για την ανάπτυξη δεξιοτήτων ή την πρόσβαση στην απασχόληση σε ψηφιακές τεχνολογίες και καινοτομία στον τομέα της υπερπροηγμένης τεχνολογίας, βιοτεχνολογίες και αμυντικές τεχνολογίες	16.140.430,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		145b. Στήριξη για την ανάπτυξη δεξιοτήτων ή την πρόσβαση στην απασχόληση σε καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες	15.877.659,00
7	JSO8.1	Σύνολο			90.430.640,00

Πίνακας 5: Διάσταση 2 — μορφή χρηματοδότησης

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
7	JSO8.1	ΤΔΜ		01. Επιχορήγηση	53.907.278,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		02. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: μετοχικό ή οιονεί μετοχικό κεφάλαιο	8.073.359,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: δανειοδότηση	26.350.002,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		04. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: εγγύηση	1.700.001,00
7	JSO8.1	ΤΔΜ		05. Στήριξη με χρηματοδοτικά μέσα: Επιχορηγήσεις στο πλαίσιο πράξης χρηματοδοτικού μέσου	400.000,00
7	JSO8.1	Σύνολο			90.430.640,00

Πίνακας 6: Διάσταση 3 — μηχανισμός εδαφικής υλοποίησης και εδαφική εστίαση

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
7	JSO8.1	ΤΔΜ		33. Άλλες προσεγγίσεις — Καμία εδαφική στόχευση	90.430.640,00
7	JSO8.1	Σύνολο			90.430.640,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ειδικός στόχος	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

7	JSO8.1	ΤΔΜ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	90.430.640,00
7	JSO8.1	Σύνολο			90.430.640,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.2. Προτεραιότητες της τεχνικής βοήθειας

2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 6. Τεχνική Βοήθεια Προγράμματος

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) του ΚΚΔ

2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ

Η Προτεραιότητα Τεχνική Βοήθεια περιλαμβάνει:

- Ενέργειες τεχνικής υποστήριξης σχετικά με τον προγραμματισμό, το σχεδιασμό, την προετοιμασία, την επιλογή, την αξιολόγηση, τη διαχείριση, την παρακολούθηση, τον έλεγχο και τέλος, τη δημοσιότητα των έργων και συνολικά την προβολή του ΠΔΑΜ
- Δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1) και των εμπλεκόμενων Φορέων και Δικαιούχων γενικότερα, ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν (μετάβαση σε ψηφιακές, πράσινες και καινοτόμες συμβάσεις, έξυπνη εξειδίκευση, κλπ.).
- Ενδεικτικές δράσεις που θα υλοποιηθούν και οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που αναπτύσσονται στο Κεφάλαιο 7 «Επικοινωνία και Προβολή», είναι οι εξής:
- Υπηρεσίες και υποστήριξη για την προετοιμασία, επιλογή, αξιολόγηση, διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχο των έργων ΠΔΑΜ
- Μελέτες και εμπειρογνωμοσύνες που αφορούν στην εκπόνηση Επιχειρησιακών Σχεδίων Δράσης και Οδηγών εφαρμογής
- Ενέργειες προπαρασκευής, ωρίμανσης, εξειδίκευσης, οργάνωσης, βελτιστοποίησης της εφαρμογής, αξιολόγησης, αποτίμησης των παρεμβάσεων
- Εκπόνηση ερευνών και συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων ιδιαίτερα σε θέματα που αντιμετωπίζονται για πρώτη φορά στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027
- Διασφάλιση της τεχνολογικής επάρκειας (τεχνολογικός εξοπλισμός, ηλεκτρονικά συστήματα και λογισμικό, κ.ά.) για την υποστήριξη της λειτουργίας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1)
- Παρεμβάσεις για την διάγνωση αναγκών και την εστιασμένη υποστήριξη Δικαιούχων
- Εκπόνηση του Σχεδίου Αξιολόγησης του Προγράμματος και των λοιπών αξιολογήσεων που προβλέπονται από τον ΚΚΔ
- Επιμέρους αξιολογήσεις δράσεων και παρεμβάσεων του ΠΔΑΜ καθώς και εκ των προτέρωναξιολογήσεις Χρηματοδοτικών Μέσων
- Εκπαίδευση των στελεχών των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1) και των εμπλεκόμενων στην υλοποίηση του Προγράμματος Δικαιούχων, φορέων κοινωνικών και οικονομικών εταίρων
- Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας σε εμπλεκόμενους φορείς και την κοινή γνώμη

- Ενέργειες διάχυσης καλών πρακτικών.

Οι ενδεικτικές δράσεις που απαριθμούνται στο πλαίσιο της προτεραιότητας για την Τεχνική Βοήθεια (με στόχο την παροχή τεχνικής υποστήριξης καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών διακυβέρνησης και των δικαιούχων του ΠΔΑΜ) θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στο τμήμα 9 (παράγραφος "Καταπολέμηση της απάτης") της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας.

Οι δράσεις έχουν εκτιμηθεί ότι συμμορφώνονται με την Αρχή DNSH σύμφωνα με το προοίμιο 10 του ΚΚΔ 2021/1060.

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

- Δομές του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1)
- Ενδιάμεσοι Φορείς Προγράμματος,
- Φορείς προγραμματισμού και Φορείς εφαρμογής-παρακολούθησης
- Δικαιούχοι Πράξεων του Προγράμματος
- Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Συντονισμού Χρηματοδότησης

2.2.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
ΤΔΜ		PSO691	Έλεγχοι και Επιθεωρήσεις	Έλεγχοι και Επιθεωρήσεις	10,00	116,00
ΤΔΜ		PSO692b	Άτομα που εκπαιδεύτηκαν/καταρτίστηκαν εκτός Δικαιούχων	Άτομα	0,00	70,00
ΤΔΜ		PSO693	Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών	Συμβάσεις	21,00	80,00
ΤΔΜ		PSO694	Δικαιούχοι που υποστηρίζονται	Δικαιούχοι	10,00	76,00
ΤΔΜ		PSO696	Ενέργειες επικοινωνίας και προβολής	Ενέργειες	10,00	60,00
ΤΔΜ		PSO697	Επικοινωνιακά σχέδια δράσης	Σχέδια	1,00	1,00

2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο iv) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
6	ΤΔΜ		179. Ενημέρωση και επικοινωνία	6.390.996,00
6	ΤΔΜ		180. Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος	21.636.098,00
6	ΤΔΜ		181. Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	3.313.740,00
6	ΤΔΜ		182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	17.307.773,00
6	Σύνολο			48.648.607,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
6	ΤΔΜ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	48.648.607,00
6	Σύνολο			48.648.607,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

2.2.1. Προτεραιότητα για τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ: 6Α. Τεχνική Βοήθεια Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) του ΚΚΔ

2.2.1.1. Παρέμβαση των ταμείων

Σχετικά είδη δράσεων — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο i) του ΚΚΔ

Η Προτεραιότητα 6Α Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος Περέρειας Νοτίου Αιγαίου αφορά στην κάλυψη των αναγκαίων δαπανών (προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών, υποστήριξη Δικαιούχων, κ.ά.), που θα ενισχύσουν την υλοποίηση των στόχων του ΠΔΑΜ, στην Περφεριακή Ενότητα του Νοτίου Αιγαίου και περιλαμβάνει:

- Ενέργειες τεχνικής υποστήριξης σχετικά με τον προγραμματισμό, το σχεδιασμό, την προετοιμασία, την επιλογή, την αξιολόγηση, τη διαχείριση, την παρακολούθηση, τον έλεγχο και τέλος, τη δημοσιότητα των έργων και συνολικά την προβολή του ΠΔΑΜ
- Δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1) και των εμπλεκόμενων Φορέων και Δικαιούχων γενικότερα, ώστε να ανταποκριθούν στις ανάγκες υλοποίησης των έργων που αναλαμβάνουν (μετάβαση σε ψηφιακές, πράσινες και καινοτόμες συμβάσεις, έξυπνη εξειδίκευση, κλπ.).
- Ενδεικτικές δράσεις που θα υλοποιηθούν και οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που αναπτύσσονται στο Κεφάλαιο 7 «Επικοινωνία και Προβολή», είναι οι εξής:
- Υπηρεσίες και υποστήριξη για την προετοιμασία, επιλογή, αξιολόγηση, διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχο των έργων ΠΔΑΜ
- Μελέτες και εμπειρογνωμοσύνες που αφορούν στην εκπόνηση Επιχειρησιακών Σχεδίων Δράσης και Οδηγών εφαρμογής
- Ενέργειες προπαρασκευής, ωρίμανσης, εξειδίκευσης, οργάνωσης, βελτιστοποίησης της εφαρμογής, αξιολόγησης, αποτίμησης των παρεμβάσεων
- Εκπόνηση ερευνών και συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων ιδιαίτερα σε θέματα που αντιμετωπίζονται για πρώτη φορά στη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027
- Διασφάλιση της τεχνολογικής επάρκειας (τεχνολογικός εξοπλισμός, ηλεκτρονικά συστήματα και λογισμικό, κ.ά.) για την υποστήριξη της λειτουργίας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1)
- Παρεμβάσεις για την διάγνωση αναγκών και την εστιασμένη υποστήριξη Δικαιούχων
- Εκπόνηση του Σχεδίου Αξιολόγησης του Προγράμματος και των λοιπών αξιολογήσεων που προβλέπονται από τον ΚΚΔ
- Επιμέρους αξιολογήσεις δράσεων και παρεμβάσεων του ΠΔΑΜ καθώς και εκ των προτέρων αξιολογήσεις Χρηματοδοτικών Μέσων
- Εκπαίδευση των στελεχών των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1) και των εμπλεκόμενων στην υλοποίηση του Προγράμματος Δικαιούχων, φορέων κοινωνικών και οικονομικών εταίρων
- Ενέργειες πληροφόρησης, προβολής και δημοσιότητας σε εμπλεκόμενους φορείς και την κοινή γνώμη

- Ενέργειες διάχυσης καλών πρακτικών.

Οι ενδεικτικές δράσεις που απαριθμούνται στο πλαίσιο της προτεραιότητας για την Τεχνική Βοήθεια_ΝΑ (με στόχο την παροχή τεχνικής υποστήριξης καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των δομών διακυβέρνησης και των δικαιούχων του ΠΔΑΜ) θα λαμβάνουν υπόψη τα στοιχεία που ορίζονται στο τμήμα 9 (παράγραφος "Καταπολέμηση της απάτης") της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας.

Βασικές ομάδες-στόχοι — άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο iii) του ΚΚΔ:

- Δομές του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ (Πυλώνας 1)
- Ενδιάμεσοι Φορείς Προγράμματος,
- Φορείς προγραμματισμού και Φορείς εφαρμογής-παρακολούθησης
- Δικαιούχοι Πράξεων του Προγράμματος
- Διεύθυνση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Συντονισμού Χρηματοδότησης

2.2.1.2. Δείκτες

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο ii) του ΚΚΔ

Πίνακας 2: Δείκτες εκροών

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
ΤΔΜ		PSO691	Έλεγχοι και Επιθεωρήσεις	Έλεγχοι και Επιθεωρήσεις	0,00	4,00
ΤΔΜ		PSO692b	Άτομα που εκπαιδεύτηκαν/καταρτίστηκαν εκτός Δικαιούχων	Άτομα	0,00	1,00
ΤΔΜ		PSO693	Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών	Συμβάσεις	0,00	5,00
ΤΔΜ		PSO694	Δικαιούχοι που υποστηρίζονται	Δικαιούχοι	0,00	22,00
ΤΔΜ		PSO696	Ενέργειες επικοινωνίας και προβολής	Ενέργειες	0,00	3,00

2.2.1.3. Ενδεικτική κατανομή των προγραμματισμένων πόρων (ΕΕ) ανά είδος παρέμβασης

Άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ε) σημείο iv) του ΚΚΔ

Πίνακας 4: Διάσταση 1 — πεδίο παρέμβασης

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
6Α	ΤΔΜ		179. Ενημέρωση και επικοινωνία	245.258,00
6Α	ΤΔΜ		180. Προετοιμασία, υλοποίηση, παρακολούθηση και έλεγχος	655.525,00
6Α	ΤΔΜ		181. Αξιολόγηση και μελέτες, συλλογή δεδομένων	75.464,00
6Α	ΤΔΜ		182. Ενίσχυση της ικανότητας των αρχών του κράτους μέλους, των δικαιούχων και των οικείων εταίρων	702.825,00
6Α	Σύνολο			1.679.072,00

Πίνακας 7: Διάσταση 6 — δευτερεύοντες θεματικοί στόχοι ΕΚΤ+

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)

Πίνακας 8: Διάσταση 7 — διάσταση της ισότητας των φύλων στο πλαίσιο των ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ, Ταμείο Συνοχής και ΤΔΜ

Προτεραιότητα	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Κωδικός	Ποσό (EUR)
6Α	ΤΔΜ		03. Ουδετερότητα ως προς το φύλο	1.679.072,00
6Α	Σύνολο			1.679.072,00

* Κατά κανόνα, το 40 % για το ΕΚΤ+ συνεισφέρει στην παρακολούθηση της ισότητας των φύλων. Το 100 % εφαρμόζεται όταν το κράτος μέλος επιλέγει να χρησιμοποιήσει το άρθρο 6 του κανονισμού ΕΚΤ+

3. Σχέδιο χρηματοδότησης

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) σημεία i), ii) και iii), άρθρο 112 παράγραφοι 1, 2 και 3, και άρθρα 14, 26 και 26α του ΚΚΔ

3.1. Μεταφορές και συνεισφορές (1)

Παραπομπή: άρθρα 14, 26, 26α και 27 του ΚΚΔ

Τροποποίηση του προγράμματος που αφορά	☐ συνεισφορά στο InvestEU
	☐ μεταφορά προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση
	☐ μεταφορά μεταξύ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, Ταμείου Συνοχής ή προς άλλο ταμείο ή ταμεία
	☐ Ταμεία που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 21γ παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241

1) Ισχύει μόνο για τροποποιήσεις του προγράμματος σύμφωνα με τα άρθρα 14, 26 και 26α, με εξαίρεση τις συμπληρωματικές μεταφορές προς το ΤΔΜ σύμφωνα με το άρθρο 27 του ΚΚΔ. Οι μεταφορές δεν επηρεάζουν την ετήσια κατανομή των χρηματοδοτικών πιστώσεων σε επίπεδο ΠΔΠ για ένα κράτος μέλος.

Πίνακας 15Α: Συνεισφορές στο InvestEU* (κατανομή ανά έτος)

Συνεισφορά από		Συνεισφορά σε	Κατανομή ανά έτος							
Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Σκέλος InvestEU	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

* Για κάθε νέο αίτημα συνεισφοράς, καθορίζονται με τροποποίηση προγράμματος τα συνολικά ποσά για κάθε έτος ανά ταμείο και ανά κατηγορία περιφέρειας.

Πίνακας 15Β: Συνεισφορές στο InvestEU* (συνοπτικά)

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Βιώσιμες υποδομές (α)	Καινοτομία και ψηφιοποίηση (β)	ΜΜΕ (γ)	Κοινωνικές επενδύσεις και δεξιότητες (δ)	Σύνολο (ε)=(α)+(β)+(γ)+(δ)
Σύνολο						

* Σωρευτικά ποσά για όλες τις συνεισφορές που πραγματοποιήθηκαν μέσω τροποποιήσεων του προγράμματος κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Με κάθε νέο αίτημα συνεισφοράς, καθορίζονται με τροποποίηση προγράμματος τα συνολικά ποσά για κάθε έτος ανά ταμείο και ανά κατηγορία περιφέρειας.

Αιτιολόγηση που λαμβάνει υπόψη τον τρόπο με τον οποίο τα ποσά αυτά συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων πολιτικής που έχουν επιλεγεί στο πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 του κανονισμού InvestEU

Πίνακας 16Α: Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από		Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος							
Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Μέσο	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

Πίνακας 16Β: Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση* (συνοπτικά)

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Σύνολο
Σύνολο		

* Σωρευτικά ποσά για όλες τις μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν μέσω τροποποιήσεων του προγράμματος κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Με κάθε νέο αίτημα μεταφοράς, καθορίζονται με τροποποίηση προγράμματος τα συνολικά ποσά που μεταφέρονται για κάθε έτος ανά ταμείο και ανά κατηγορία περιφέρειας.

Μεταφορές προς μέσα υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση — Αιτιολόγηση

Πίνακας 17Α: Μεταφορές μεταξύ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+ και Ταμείου Συνοχής ή προς άλλο ταμείο ή ταμεία* (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από		Μεταφορές προς		Κατανομή ανά έτος							
Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

* Μεταφορά προς άλλα προγράμματα. Μεταφορές μεταξύ ΕΤΠΑ και ΕΚΤ+ μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο εντός της ίδιας κατηγορίας περιφέρειας.

Πίνακας 17Β: Μεταφορές μεταξύ ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+ και Ταμείου Συνοχής ή προς άλλο ταμείο ή ταμεία (συνοπτικά)

	ΕΤΠΑ	ΕΚΤ+	ΤΣ	ΕΤΘΑΥ	ΤΑΜΕ	ΤΕΑ	ΜΔΣΘ	Σύνολο

	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Μετάβαση	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Εξόχως απόκεντρες ή βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες	Περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Μετάβαση	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	Εξόχως απόκεντρες ή βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες						
Σύνολο														

* Σωρευτικά ποσά για όλες τις μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν μέσω τροποποιήσεων του προγράμματος κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Με κάθε νέο αίτημα μεταφοράς, καθορίζονται με τροποποίηση προγράμματος τα συνολικά ποσά που μεταφέρονται για κάθε έτος ανά ταμείο και ανά κατηγορία περιφέρειας.

Μεταφορές μεταξύ ταμείων επιμερισμένης διαχείρισης, μεταξύ άλλων και μεταξύ των ταμείων της πολιτικής συνοχής — Αιτιολόγηση

Πίνακας 21: Πόροι που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που ορίζονται στο άρθρο 21γ παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο
Γενικό σύνολο								

3.2. ΤΔΜ: κατανομή στο πρόγραμμα και μεταφορές (1)

3.2.1. Κονδύλια του ΤΔΜ προς το πρόγραμμα προ μεταφορών ανά προτεραιότητα (κατά περίπτωση) (2)

Παραπομπή: άρθρο 27 του ΚΚΔ

Πίνακας 18: Κονδύλια του ΤΔΜ προς το πρόγραμμα σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού ΤΔΜ, προ μεταφορών

Προτεραιότητα ΤΔΜ	Κονδύλια ΤΔΜ
Ενίσχυση και Προώθηση Επιχειρηματικότητας	194.423.109,00
Ενεργειακή Μετάβαση - Κλιματική Ουδετερότητα	30.181.311,00
Αναπροσαρμογή Χρήσεων Γης - Κυκλική Οικονομία	14.249.313,00
Δίκαιη Εργασιακή Μετάβαση	70.225.620,00
Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Μικρής Κλίμακας	16.356.403,00
Δράσεις Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου	1.751.858,00

Προτεραιότητα ΤΔΜ	Κονδύλια ΤΔΜ
Στήριξη κρίσιμων τεχνολογιών σε στρατηγικούς τομείς (STEP)	18.787.872,00
Τεχνική Βοήθεια Προγράμματος	13.153.873,00
Τεχνική Βοήθεια Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου	61.294,00
Σύνολο	359.190.653,00

(1) Οι μεταφορές δεν επηρεάζουν την ετήσια κατανομή των χρηματοδοτικών πιστώσεων σε επίπεδο ΠΔΠ για ένα κράτος μέλος.

(2) Ισχύει για την πρώτη έγκριση προγραμμάτων με κονδύλια του ΤΔΜ.

3.2.2. Μεταφορές στο ΤΔΜ ως συμπληρωματική στήριξη (1) (κατά περίπτωση)

Μεταφορά στο ΤΔΜ	☐ αφορά εσωτερικές μεταφορές εντός του προγράμματος με κονδύλια του ΤΔΜ
	☒ αφορά μεταφορές από άλλα προγράμματα στο πρόγραμμα με κονδύλια του ΤΔΜ

(1) Το τμήμα αυτό συμπληρώνεται από το λαμβάνον πρόγραμμα. Στην περίπτωση που πρόγραμμα που ενισχύεται από το ΤΔΜ λάβει συμπληρωματική στήριξη (πρβλ. το άρθρο 27 του ΚΚΔ) τόσο εντός του προγράμματος όσο και από άλλα προγράμματα, πρέπει να συμπληρώνονται όλοι οι πίνακες του παρόντος τμήματος. Κατά την πρώτη έγκριση με κονδύλια του ΤΔΜ, στο παρόν τμήμα επιβεβαιώνονται ή διορθώνονται οι προκαταρκτικές μεταφορές που προτείνονται στη συμφωνία εταιρικής σχέσης.

Πίνακας 18Α: Μεταφορές στο ΤΔΜ εντός του προγράμματος (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από		Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος							
Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Προτεραιότητα ΤΔΜ*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

* Οι πόροι του ΤΔΜ θα πρέπει να συμπληρώνονται με πόρους του ΕΤΠΑ ή του ΕΚΤ+ της κατηγορίας περιφέρειας όπου βρίσκεται το οικείο έδαφος.

Πίνακας 18Β: Μεταφορά πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+ στο ΤΔΜ εντός του προγράμματος

Μεταφορά εντός του προγράμματος* (συμπληρωματική στήριξη) ανά κατηγορία περιφέρειας	Κονδύλια του ΤΔΜ στο πρόγραμμα* κατανεμημένα ανά κατηγορία περιφέρειας, στην οποία βρίσκεται το έδαφος** (ανά προτεραιότητα του ΤΔΜ)	
	Προτεραιότητα ΤΔΜ	Ποσό

* Πρόγραμμα με τα κονδύλια του ΤΔΜ.

** Οι πόροι του ΤΔΜ θα πρέπει να συμπληρώνονται με πόρους του ΕΤΠΑ ή του ΕΚΤ+ της κατηγορίας περιφέρειας όπου βρίσκεται το οικείο έδαφος.

Πίνακας 18Γ: Μεταφορές στο ΤΔΜ από το άλλο πρόγραμμα / τα άλλα προγράμματα (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από		Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος							
Από το ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Προτεραιότητα ΤΔΜ*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	1	0,00	1.021.676,00	1.046.703,00	1.067.494,00	1.088.841,00	910.984,00	933.022,00	6.068.720,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	2	0,00	913.782,00	936.116,00	954.504,00	973.634,00	814.668,00	834.928,00	5.427.632,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	3	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	4	0,00	1.093.647,00	1.120.380,00	1.142.388,00	1.165.283,00	975.028,00	999.274,00	6.496.000,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	5	0,00	2.853.952,00	2.923.709,00	2.981.139,00	3.040.886,00	2.544.402,00	2.607.672,00	16.951.760,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	6	0,00	245.109,00	251.100,00	256.033,00	261.164,00	218.524,00	223.958,00	1.455.888,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	1	0,00	35.287.994,00	36.151.133,00	36.863.786,00	37.602.097,00	31.461.899,00	32.237.522,00	209.604.431,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	2	0,00	10.363.141,00	10.616.432,00	10.824.972,00	11.041.920,00	9.239.108,00	9.468.854,00	61.554.427,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	3	0,00	2.667.233,00	2.732.425,00	2.786.098,00	2.841.936,00	2.377.934,00	2.437.066,00	15.842.692,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	4	0,00	13.788.133,00	14.125.140,00	14.402.601,00	14.691.250,00	12.292.614,00	12.598.290,00	81.898.028,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	5	0,00	2.515.598,00	2.577.083,00	2.627.704,00	2.680.367,00	2.242.744,00	2.298.514,00	14.942.010,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	6	0,00	2.668.633,00	2.733.859,00	2.787.561,00	2.843.428,00	2.379.182,00	2.438.344,00	15.851.007,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	1	0,00	255.428,00	261.671,00	266.812,00	272.159,00	227.724,00	233.386,00	1.517.180,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	2	0,00	228.445,00	234.029,00	238.626,00	243.408,00	203.668,00	208.732,00	1.356.908,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	3	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	4	0,00	273.412,00	280.096,00	285.597,00	291.321,00	243.757,00	249.817,00	1.624.000,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	5	0,00	713.489,00	730.927,00	745.285,00	760.221,00	636.100,00	651.918,00	4.237.940,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	6	0,00	61.278,00	62.775,00	64.008,00	65.291,00	54.630,00	55.990,00	363.972,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	1	0,00	8.822.113,00	9.037.739,00	9.215.268,00	9.399.955,00	7.865.226,00	8.060.808,00	52.401.109,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	2	0,00	2.590.784,00	2.654.108,00	2.706.243,00	2.760.480,00	2.309.778,00	2.367.214,00	15.388.607,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	3	0,00	666.808,00	683.106,00	696.525,00	710.484,00	594.484,00	609.266,00	3.960.673,00

Μεταφορές από		Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος							
Από το ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	Προτεραιότητα ΤΔΜ*	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	4	0,00	3.447.033,00	3.531.285,00	3.600.650,00	3.672.812,00	3.073.154,00	3.149.572,00	20.474.506,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	5	0,00	628.899,00	644.271,00	656.926,00	670.092,00	560.686,00	574.628,00	3.735.502,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	6	0,00	667.159,00	683.464,00	696.889,00	710.858,00	594.794,00	609.588,00	3.962.752,00

* Οι πόροι του ΤΔΜ θα πρέπει να συμπληρώνονται με πόρους του ΕΤΠΑ ή του ΕΚΤ+ της κατηγορίας περιφέρειας όπου βρίσκεται το οικείο έδαφος.

Πίνακας 18Δ: Μεταφορά πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+ από άλλα προγράμματα στο ΤΔΜ εντός αυτού του προγράμματος

Μεταφορά/-ές από άλλο/-α πρόγραμμα/-άμματα** ανά κατηγορία περιφέρειας		Συμπληρωματική στήριξη του ΤΔΜ στο παρόν πρόγραμμα* προς το έδαφος στο οποίο βρίσκεται*** σε μια δεδομένη κατηγορία περιφέρειας (ανά προτεραιότητα)	
		Προτεραιότητα ΤΔΜ	Ποσό
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	1	6.068.720,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	2	5.427.632,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	3	0,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	4	6.496.000,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	5	16.951.760,00
ΕΤΠΑ	Μετάβαση	6	1.455.888,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	1	209.604.431,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	2	61.554.427,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	3	15.842.692,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	4	81.898.028,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	5	14.942.010,00
ΕΤΠΑ	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	6	15.851.007,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	1	1.517.180,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	2	1.356.908,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	3	0,00

Μεταφορά/-ές από άλλο/-α πρόγραμμα/-άμματα** ανά κατηγορία περιφέρειας		Συμπληρωματική στήριξη του ΤΔΜ στο παρόν πρόγραμμα* προς το έδαφος στο οποίο βρίσκεται*** σε μια δεδομένη κατηγορία περιφέρειας (ανά προτεραιότητα)	
		Προτεραιότητα ΤΔΜ	Ποσό
ΕΚΤ+	Μετάβαση	4	1.624.000,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	5	4.237.940,00
ΕΚΤ+	Μετάβαση	6	363.972,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	1	52.401.109,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	2	15.388.607,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	3	3.960.673,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	4	20.474.506,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	5	3.735.502,00
ΕΚΤ+	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες	6	3.962.752,00
Σύνολο	Μετάβαση		45.500.000,00
Σύνολο	Λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες		499.615.744,00
Γενικό σύνολο			545.115.744,00

* Πρόγραμμα με κονδύλια του ΤΔΜ, που λαμβάνει συμπληρωματική στήριξη από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+.

** Πρόγραμμα που προβλέπει τη συμπληρωματική στήριξη από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ (πηγή).

*** Οι πόροι του ΤΔΜ θα πρέπει να συμπληρώνονται με πόρους του ΕΤΠΑ ή του ΕΚΤ+ της κατηγορίας περιφέρειας όπου βρίσκεται το οικείο έδαφος.

3.2.2. Μεταφορές στο ΤΔΜ ως συμπληρωματική στήριξη (1) (κατά περίπτωση)

Αιτιολόγηση της συμπληρωματικής μεταφοράς από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ βάσει των προγραμματισμένων τύπων παρεμβάσεων

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο δ) σημείο ix) του ΚΚΔ

Το σύνολο των πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ + που μεταφέρονται στο ΤΔΜ στην περίπτωση της Ελλάδας, ανέρχεται σε 1,5 φορά του ποσού του ΤΔΜ, σε εφαρμογή της παραγράφου 2 του άρθρου 10 του Κανονισμού για το ΤΔΜ (χαμηλότερα από το οριζόμενο επιτρεπτό όριο).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ινστιτούτου Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ), μόνο οι περιφέρειες εξόρυξης άνθρακα θα υποστούν σωρευτικά ζημία ύψους 1,3 δις EUR στην ΑΠΑ τους έως το 2029 σε σύγκριση με το 2019. Όσον αφορά στη δημιουργία θέσεων εργασίας, που αποτελεί τον κύριο στόχο του ΤΔΜ, το ΙΟΒΕ εκτιμά ότι οι περιφέρειες εξόρυξης άνθρακα θα υποστούν σωρευτικά απώλεια περίπου 14.000 θέσεων εργασίας έως το 2029

σε σύγκριση με το 2019. Από την αξιολόγηση του ΙΟΒΕ προκύπτει ότι θα χρειαστούν περισσότεροι πόροι για την αντιστάθμιση των απωλειών θέσεων εργασίας και για την αντιστάθμιση της απολεσθείσας ΑΠΑ έως το 2029, λόγω της σταδιακής κατάργησης του άνθρακα, από εκείνους που προβλέπονται στο Πρόγραμμα ΔΑΜ για τις πληγείσες περιοχές. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους αξιοποιείται η διάταξη του σχεδίου κανονισμού ΤΔΜ, άρθρο 8 για τη στήριξη παραγωγικών επενδύσεων σε επιχειρήσεις εκτός των ΜΜΕ.

Μέσω του ΠΔΑΜ και στο πλαίσιο της λογικής παρέμβασης των υποκείμενων εδαφικών σχεδίων, προωθείται η αναδιάταξη του παραγωγικού προτύπου των περιοχών που θα αντιμετωπίσουν τις συνέπειες της μετάβασης. Το πρότυπο αυτό χαρακτηρίζεται από την υψηλή μονομέρεια και εξάρτηση από την εξόρυξη του λιγνίτη και τη συμβατική παραγωγή ενέργειας από την καύση του (σχετική μελέτη του ΟΟΣΑ για την Ελλάδα υπολογίζει στη Δυτική Μακεδονία Location Quotient (LQ) =6,36 στον τομέα «εξόρυξη, ενέργεια, ηλεκτρική ενέργεια και ύδρευση»), το χαμηλό επίπεδο καινοτομίας των επιχειρήσεων, το αδύναμο οικοσύστημα προώθησης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας και τα πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας (τα άτομα ηλικίας 15-24 ετών αντιμετωπίζουν ένα πρωτοφανές ποσοστό ανεργίας άνω του 60 %, το οποίο είναι διπλάσιο από το περιφερειακό ποσοστό ανεργίας και σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο για τη συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα).

Οι σχετικές παρεμβάσεις αφορούν στην αναγέννηση των τοπικών οικονομιών των περιοχών εξόρυξης λιγνίτη, την εξασφάλιση των επηρεαζόμενων θέσεων εργασίας και τη δημιουργία νέων σε νέες δραστηριότητες (π.χ. δράσεις ανάπλασης εγκαταλελειμμένων και ρυπασμένων εκτάσεων και εγκαταστάσεων, πιλοτικά/εμβληματικά έργα όπως στον τομέα του πράσινου υδρογόνου, κ.ά)

Θα αξιοποιηθούν επίσης μέσω συγκεκριμένων δράσεων, η δυνατότητα στήριξης παραγωγικών επενδύσεων σε επιχειρήσεις εκτός των ΜΜΕ (υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 8 του Κανονισμού ΤΔΜ) και η δυνατότητα αύξησης της έντασης των χορηγούμενων ενισχύσεων στις περιοχές που προορίζονται για στήριξη από το ΤΔΜ (σχετική ευνοϊκή διάταξη της Ανακοίνωσης της Επιτροπής για τις Κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα).

Από την ανωτέρω ανάλυση τεκμαίρεται ότι τόσο η προσέλκυση επενδύσεων στις συγκεκριμένες περιοχές η οποία αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά, όσο και οι υπόλοιπες παρεμβάσεις, δημιουργούν ως επακόλουθο εξαιρετικά υψηλές χρηματοδοτικές ανάγκες.

3.3. Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση

Πίνακας 19Α: Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση εντός του προγράμματος (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από	Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος			
Κατηγορία περιφέρειας*	Κατηγορία περιφέρειας*	2025	2026	2027	Σύνολο

* Ισχύει μόνο για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+

Πίνακας 19Β: Μεταφορές μεταξύ κατηγοριών περιφέρειας που προκύπτουν από την ενδιάμεση επανεξέταση προς άλλα προγράμματα (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από	Μεταφορές προς	Κατανομή ανά έτος

Κατηγορία περιφέρειας*	Κατηγορία περιφέρειας*	2025	2026	2027	Σύνολο

* Ισχύει μόνο για το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+

3.4. Επιστρεπτέα μεταφορά (1)

Πίνακας 20Α: Επιστρεπτέες μεταφορές (κατανομή ανά έτος)

Μεταφορές από	Μεταφορές προς		Κατανομή ανά έτος							
InvestEU ή άλλο μέσο της Ένωσης	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο

(1) Ισχύουν μόνο για τροποποιήσεις του προγράμματος για πόρους που επιστρέφονται από άλλα μέσα της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων των ΤΑΜΕ, ΤΕΑ και ΜΔΣΘ, υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση, ή από το InvestEU.

Πίνακας 20Β: Επιστρεπτέες μεταφορές* (συνοπτικά)

Από	Προς						
InvestEU / Μέσο	ΕΤΠΑ			ΕΚΤ+			Ταμείο Συνοχής
	Περισσότερο αναπτυγμένες	Μετάβαση	Ανεπτυγμένες	Περισσότερο αναπτυγμένες	Μετάβαση	Ανεπτυγμένες	

* Σωρευτικά ποσά για όλες τις μεταφορές που πραγματοποιήθηκαν μέσω τροποποιήσεων του προγράμματος κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Με κάθε νέο αίτημα μεταφοράς, καθορίζονται με τροποποίηση προγράμματος τα συνολικά ποσά που μεταφέρονται για κάθε έτος ανά ταμείο και ανά κατηγορία περιφέρειας.

3.5. Χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) σημείο i) του ΚΚΔ και άρθρα 3, 4 και 7 του κανονισμού ΤΔΜ

Πίνακας 10: Χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος

Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Σύνολο
							Χρηματοδοτική πίστωση χωρίς ποσό ευελιξίας	Ποσό ευελιξίας	Χρηματοδοτική πίστωση χωρίς ποσό ευελιξίας	Ποσό ευελιξίας	
ΤΔΜ* - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		0,00	153.855.228,00	157.096.247,00	159.962.964,00	162.921.245,00	67.895.966,00	63.676.123,00	69.449.312,00	69.449.312,00	904.306.397,00
ΤΔΜ - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		0,00	231.408.034,00	235.125.138,00							466.533.172,00
ΤΔΜ - Άρθρο 7 πόροι του ΤΔΜ που σχετίζονται με τους πόρους του άρθρου 3 του ΤΔΜ											
ΤΔΜ - Άρθρο 7 πόροι του ΤΔΜ που σχετίζονται με τους πόρους του άρθρου 4 του ΤΔΜ											
Σύνολο ΤΔΜ		0,00	385.263.262,00	392.221.385,00	159.962.964,00	162.921.245,00	67.895.966,00	63.676.123,00	69.449.312,00	69.449.312,00	1.370.839.569,00
Σύνολο		0,00	385.263.262,00	392.221.385,00	159.962.964,00	162.921.245,00	67.895.966,00	63.676.123,00	69.449.312,00	69.449.312,00	1.370.839.569,00

° Ποσά μετά τη συμπληρωματική μεταφορά στο ΤΔΜ.

3.6. Σύνολο χρηματοδοτικών πιστώσεων ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) σημείο ii), άρθρο 22 παράγραφος 6 και άρθρο 36 του ΚΚΔ

Για προγράμματα στο πλαίσιο του στόχου «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» στα οποία επιλέχθηκε τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ στη συμφωνία εταιρικής σχέσης

Πίνακας 11: Σύνολο χρηματοδοτικών πιστώσεων ανά ταμείο και εθνική συγχρηματοδότηση

Στόχος πολιτικής / ειδικός στόχος του ΤΔΜ ή τεχνική βοήθεια	Προτεραιότητα	Βάση για τον υπολογισμό της ενωσιακής στήριξης (συνολικό επιλέξιμο κόστος ή δημόσια συνεισφορά)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας*	Συνεισφορά της Ένωσης (α)=(ζ)+(η)	Κατανομή της συνεισφοράς της Ένωσης		Εθνική συνεισφορά (β)=(γ)+(δ)	Ενδεικτική κατανομή της εθνικής συνεισφοράς		Σύνολο (ε) = (α) + (β)	Ποσοστό συγχρηματοδότησης (στ) = (α)/(ε)
						Συνεισφορά της Ένωσης μείον το ποσό ευελιξίας (ζ)	Ποσό ευελιξίας (η)		Δημόσια (γ)	Ιδιωτικά (δ)		
8	1	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		379.305.197,00	379.305.197,00	0,00	66.936.214,00	66.936.214,00		446.241.411,00	84,9999994734%
8	1	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		244.656.572,00	244.656.572,00		43.174.690,00	43.174.690,00		287.831.262,00	84,9999997568%
8	1	Δημόσιο	ΤΔΜ**		623.961.769,00	623.961.769,00	0,00	110.110.904,00	110.110.904,00		734.072.673,00	84,9999995845%
8	2	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		134.872.455,00	118.576.057,00	16.296.398,00	23.801.027,00	23.801.027,00		158.673.482,00	84,9999970379%
8	2	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		71.848.172,00	71.848.172,00		12.679.090,00	12.679.090,00		84.527.262,00	84,9999991719%
8	2	Δημόσιο	ΤΔΜ**		206.720.627,00	190.424.229,00	16.296.398,00	36.480.117,00	36.480.117,00		243.200.744,00	84,9999977796%
8	3	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		34.207.936,00	29.037.916,00	5.170.020,00	6.036.695,00	6.036.695,00		40.244.631,00	84,9999991303%
8	3	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		18.492.064,00	18.492.064,00		3.263.306,00	3.263.306,00		21.755.370,00	84,9999977017%
8	3	Δημόσιο	ΤΔΜ**		52.700.000,00	47.529.980,00	5.170.020,00	9.300.001,00	9.300.001,00		62.000.001,00	84,9999986290%
8	4	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		142.623.020,00	135.488.887,00	7.134.133,00	25.168.773,00	25.168.773,00		167.791.793,00	84,9999975863%
8	4	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		95.593.831,00	95.593.831,00		16.869.500,00	16.869.500,00		112.463.331,00	84,9999996888%
8	4	Δημόσιο	ΤΔΜ**		238.216.851,00	231.082.718,00	7.134.133,00	42.038.273,00	42.038.273,00		280.255.124,00	84,9999984300%
8	5	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		43.052.159,00	43.052.159,00	0,00	7.597.440,00	7.597.440,00		50.649.599,00	84,9999997038%
8	5	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		17.440.760,00	17.440.760,00		3.077.782,00	3.077.782,00		20.518.542,00	84,9999965885%
8	5	Δημόσιο	ΤΔΜ**		60.492.919,00	60.492.919,00	0,00	10.675.222,00	10.675.222,00		71.168.141,00	84,9999988056%
8	5Α	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		47.989.084,00	5.692.185,00	42.296.899,00	20.566.753,00	20.566.753,00		68.555.837,00	69,9999972285%
8	5Α	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		0,00	0,00					0,00	
8	5Α	Δημόσιο	ΤΔΜ**		47.989.084,00	5.692.185,00	42.296.899,00	20.566.753,00	20.566.753,00		68.555.837,00	69,9999972285%

Στόχος πολιτικής / ειδικός στόχος του ΤΔΜ ή τεχνική βοήθεια	Προτεραιότητα	Βάση για τον υπολογισμό της ενωσιακής στήριξης (συνολικό επιλέξιμο κόστος ή δημόσια συνεισφορά)	Ταμείο	Κατηγορία περιφέρειας*	Συνεισφορά της Ένωσης (α)=(ζ)+(η)	Κατανομή της συνεισφοράς της Ένωσης		Εθνική συνεισφορά (β)=(γ)+(δ)	Ενδεικτική κατανομή της εθνικής συνεισφοράς		Σύνολο (ε) = (α) + (β)	Ποσοστό συγχρηματοδότησης (στ) = (α)/(ε)
						Συνεισφορά της Ένωσης μείον το ποσό ευελιξίας (ζ)	Ποσό ευελιξίας (η)		Δημόσια (γ)	Ιδιωτικά (δ)		
8	7	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		90.430.640,00	29.682.565,00	60.748.075,00	0,00	0,00		90.430.640,00	100,0000000000%
8	7	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		0,00	0,00					0,00	
8	7	Δημόσιο	ΤΔΜ**		90.430.640,00	29.682.565,00	60.748.075,00	0,00	0,00		90.430.640,00	100,0000000000%
ΤΑ36(4)	6	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		30.146.834,00	30.146.834,00	0,00	5.320.039,00	5.320.039,00		35.466.873,00	84,9999773028%
ΤΑ36(4)	6	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		18.501.773,00	18.501.773,00		3.265.019,00	3.265.019,00		21.766.792,00	84,9999990812%
ΤΑ36(4)	6	Δημόσιο	ΤΔΜ**		48.648.607,00	48.648.607,00	0,00	8.585.058,00	8.585.058,00		57.233.665,00	84,9999855854%
ΤΑ36(4)	6Α	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		1.679.072,00	199.162,00	1.479.910,00	719.606,00	719.606,00		2.398.678,00	69,9998916070%
ΤΑ36(4)	6Α	Δημόσιο	ΤΔΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		0,00	0,00					0,00	
ΤΑ36(4)	6Α	Δημόσιο	ΤΔΜ**		1.679.072,00	199.162,00	1.479.910,00	719.606,00	719.606,00		2.398.678,00	69,9998916070%
Σύνολο			ΤΔΜ** - Άρθρο 3 πόροι του ΤΔΜ		904.306.397,00	771.180.962,00	133.125.435,00	156.146.547,00	156.146.547,00		1.060.452.944,00	85,2754855476%
Σύνολο			ΤΔΜ** - Άρθρο 4 πόροι του ΤΔΜ		466.533.172,00	466.533.172,00		82.329.387,00	82.329.387,00		548.862.559,00	84,9999994261%
Γενικό σύνολο					1.370.839.569,00	1.237.714.134,00	133.125.435,00	238.475.934,00	238.475.934,00		1.609.315.503,00	85,1815300632%

* Για το ΕΤΠΑ: λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, περιφέρειες μετάβασης, περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και, κατά περίπτωση, ειδικά κονδύλια για τις εξόχως απόκεντρες και βόρειες αραιοκατοικημένες περιφέρειες. Για το ΕΚΤ+, λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, περιφέρειες μετάβασης, περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και, κατά περίπτωση, πρόσθετα κονδύλια για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Για το Ταμείο Συνοχής: άνευ αντικειμένου. Για την παροχή τεχνικής βοήθειας, η εφαρμογή των κατηγοριών περιφέρειας εξαρτάται από την επιλογή ταμείου.

** Να αναφερθούν οι συνολικοί πόροι του ΤΔΜ, συμπεριλαμβανομένης της συμπληρωματικής στήριξης που μεταφέρεται από το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+. Ο πίνακας δεν περιλαμβάνει τα ποσά σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού ΤΔΜ. Σε περίπτωση τεχνικής βοήθειας που χρηματοδοτείται από το ΤΔΜ, οι πόροι του ΤΔΜ θα πρέπει να διαμοιράζονται σε πόρους που σχετίζονται με τα άρθρα 3 και 4 του κανονισμού ΤΔΜ. Για το άρθρο 4 του κανονισμού ΤΔΜ, δεν υπάρχει ποσό ευελιξίας.

4. Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο θ) του ΚΚΔ

Πίνακας 12: Αναγκαίοι πρόσφοροι όροι

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
1. Αποτελεσματικοί μηχανισμοί παρακολούθησης της αγοράς δημοσίων συμβάσεων			Ναι	Εφαρμόζονται μηχανισμοί παρακολούθησης που καλύπτουν όλες τις δημόσιες συμβάσεις και τις διαδικασίες σύναψής τους στο πλαίσιο των ταμείων σύμφωνα με τη νομοθεσία της Ένωσης για τις δημόσιες συμβάσεις Η απαίτηση αυτή περιλαμβάνει:1. Ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της συλλογής ουσιαστικών και αξιόπιστων δεδομένων σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων που υπερβαίνουν τα κατώτατα όρια της Ένωσης σύμφωνα με τις υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων κατά τα άρθρα 83 και 84 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και κατά τα άρθρα 99 και 100 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.	Ναι	Νόμος 4412_ΑΡΘΡΑ 340.pdf Νόμος 4412_ΑΡΘΡΑ 341.pdf Νόμος 4412_ΑΡΘΡΟ 45 Νόμος 4412_ΑΡΘΡΟ 277 2018.12.14_6567 Σύμφωνη Γνώμη ΕΑΑΔΗΣΥ ΚΥΑ_Αρ. Πρωτ. 70362_24.06.2021_ΦΕΚ	Η Ελλάδα έχει μεταφέρει στην ελληνική νομοθεσία τις σχετικές διατάξεις των Οδηγιών και έχει προβεί στις επαγόμενες εξ αυτών ενέργειες : Στο άρθρο 340 του ν. 4412/2016 ενσωματώθηκαν οι παρ. 1-5, άρ. 83 της 2014/24 και οι παρ. 1-5, άρ. 99 της 2014/25, ορίζοντας αρμόδιο φορέα παρακολούθησης του συστήματος την Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., βάσει των αρμοδιοτήτων της. Περαιτέρω, κατ΄ εξουσιοδότηση του άρ. 340, έχει εκδοθεί η με αρ. 70362/24.06.2021 Κ.Υ.Α., με την οποία καθορίζονται οι λεπτομέρειες για τη σύνταξη της έκθεσης παρακολούθησης εφαρμογής κανόνων δημοσίων συμβάσεων (ΦΕΚ Β 2802/30.06.21 και διόρθωση στο ΦΕΚ Β 3488/30.07.2021). Στο άρθρο 45 του ν. 4412 ενσωματώθηκαν η παρ. 6, άρ. 83 και η παρ. 2, άρ. 84 της 2014/24. Στο άρθρο 277 του ίδιου νόμου ενσωματώθηκαν η παρ. 6, άρ. 99 και η παρ. 2, άρ. 100 της 2014/25. Στο άρθρο 341 του ν. 4412 ενσωματώθηκαν οι παρ. 1 και 3, άρ. 84 της 2014/24 και οι παρ. 1 και 3, άρ. 100 της 2014/25.

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
				2. Ρυθμίσεις για να διασφαλίζεται ότι τα δεδομένα καλύπτουν τουλάχιστον τα ακόλουθα στοιχεία: α. Ποιότητα και ένταση του ανταγωνισμού: ονόματα των πλειοδοτών, αριθμός αρχικών υποψηφίων και συμβατική αξία· β. πληροφορίες για την τελική τιμή μετά την ολοκλήρωση και για τη συμμετοχή των ΜΜΕ ως άμεσων πλειοδοτών, εφόσον τα εθνικά συστήματα παρέχουν αυτές τις πληροφορίες.	Ναι	ΚΥΑ_76928_09.07.2021_ΚΗΜΔΗΣ	Τα ζητούμενα στοιχεία μπορούν να ανακτούνται από τα εξής πληροφοριακά συστήματα α) Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) β) Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημόσιων Συμβάσεων (ΟΠΣ ΕΣΗΔΗΣ) γ) Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα του Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΟΠΣ-ΕΣΠΑ) Για την ανάκτηση των ζητούμενων στοιχείων συνεργάζονται τα αρμόδια τμήματα των Υπουργείων Ανάπτυξης & Επενδύσεων και Υποδομών & Μεταφορών καθώς και η Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος ΕΣΠΑ. Τα στοιχεία των αναδόχων καταχωρίζονται στο ΚΗΜΔΗΣ στις καρτέλες καταχώρησης των αποφάσεων ανάθεσης, των συμβάσεων και των πληρωμών Ο αριθμός των υποβληθεισών προσφορών υπάρχει στο ΟΠΣ ΕΣΗΔΗΣ. Η αξία της σύμβασης χωρίς ΦΠΑ υπάρχει σε κάθε καταχωρημένη σύμβαση στο ΚΗΜΔΗΣ. Η τελική αξία μιας σύμβασης, αποτυπώνεται στην αξία της αντίστοιχης απόφασης ανάθεσης και σύμβασης που καταχωρίζονται στο ΚΗΜΔΗΣ.

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
							Δεν υπάρχει διαθέσιμη πληροφορία για τη συμμετοχή μικρομεσαίων επιχειρήσεων στα ηλεκτρονικά συστήματα δημοσίων συμβάσεων
				3. Ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της παρακολούθησης και της ανάλυσης των δεδομένων από τις αρμόδιες εθνικές αρχές σύμφωνα με το άρθρο 83 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και το άρθρο 99 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.	Ναι	Νόμος 4412_ΑΡΘΡΑ 340.pdf Νόμος 4013_2011 Οργανισμός λειτουργίας ΕΑΑΔΗΣΥ	Η Ελλάδα προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις περί παρακολούθησης του συστήματος των δημοσίων συμβάσεων, όπως τίθενται στα άρθρα 83 παράγραφος 2 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και 99 παράγραφος 2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ, προέβη στις ακόλουθες ενέργειες : • Με τον ν. 4412/2016, άρθρο 340, παράγραφος 1, ορίστηκε ως αρμόδιος φορέας παρακολούθησης του συστήματος η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., σύμφωνα με τις σχετικές αρμοδιότητές της, όπως περιγράφονται στον ιδρυτικό της νόμο 4013/2016 και στον Οργανισμό Λειτουργίας της (ΦΕΚ Α 52/01.04.2019) • Με την Κ.Υ.Α. 70362/24.06.2021, η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Β 2802/30.06.21 και η διόρθωση αυτής στο ΦΕΚ Β 3488/30.07.2021, καθορίστηκαν οι λεπτομέρειες για τη συλλογή και ανάλυση των δεδομένων.
				4. Ρυθμίσεις για τη διάθεση στο κοινό των αποτελεσμάτων της ανάλυσης σύμφωνα με το άρθρο 83 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και το άρθρο 99	Ναι	ΕΑΑΔΗΣΥ - ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΕΤΟΥΣ 2017 DG-GROW_Country reports	Η έκθεση παρακολούθησης του συστήματος των δημοσίων συμβάσεων του άρθρου 340 του ν. 4412/2016 δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. και στην ιστοσελίδα της

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
				παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.		ΕΑΑΔΗΣΥ - ΌΛΕΣ οι ανακοινώσεις ΕΑΑΔΗΣΥ - ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2018 – 2020 Hellenic public procurement monitoring report for the period 2018 – 2020	DG-GROW, στην οποία δημοσιεύονται οι αντίστοιχες εκθέσεις όλων των Κ-Μ (country reports). https://eaadhsy.gr/index.php/category-articles-eaadhsy/347-ek8esh-parakoloy8hshs-toy-systhmatos-twn-dhmosiwn-symvasewn-etoys-2017 και https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/country-reports_en. Σε συνέχεια της έκδοσης της με αρ. πρωτ. 70362/24.06.2021 Κ.Υ.Α. του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων και του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Β 2802/30.06.2021 και η διόρθωση αυτής στο ΦΕΚ Β 3488/30.07.2021, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. παρέλαβε τα προβλεπόμενα στοιχεία από τους υπόχρεους φορείς και συνέταξε την Έκθεση Παρακολούθησης Δημοσίων Συμβάσεων περιόδου 2018-2020, η οποία εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. 1ΕΣ/2022 Απόφαση του Συμβουλίου της Αρχής. (https://eaadhsy.gr/index.php/category-articles-eaadhsy/671-ekthesi-parakolouthisis-tou-systimatos-ton-dimosion-symvaseon-periodou-2018-2020)
				5. Ρυθμίσεις που διασφαλίζουν ότι όλες οι πληροφορίες που υποδεικνύουν ύποπτες περιπτώσεις υπόνοιας νόθευσης διαγωνισμών κοινοποιούνται στους αρμόδιους εθνικούς	Ναι	Νόμος 4412_ΑΡΘΡΑ 340.pdf Νόμος 3959_2011-antagonismos Ρ43ΤΟΞΤΒ-96Ω_Μνημονιο συνεργασίας με ΕΠ.ΑΝΤ	Η Ελλάδα, για να διασφαλίσει τη διαχείριση των περιπτώσεων αθέμιτου ανταγωνισμού ή νόθευσης του ανταγωνισμού έχει μεταφέρει στην ελληνική έννομη τάξη τις σχετικές διατάξεις των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ και

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
				φορείς σύμφωνα με το άρθρο 83 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και το άρθρο 99 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.		ΕΑΑΔΗΣΥ - ΑΣΦΑΛΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ (WHISTLEBLOWING) ΕΠ.ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ Ανώνυμη Παροχή Πληροφοριών ΩΡΞ3ΟΞΤΒ-9Ρ5.Κατευθυντήρια Οδηγία 20.cleaned 699ΤΟΞΤΒ-ΜΡ6_Κατευθυντηρια Οδηγια 9.cleaned Οδηγός_Διαχείρισης_Κινδύνων_Διαφθοράς_και_Απάτης_final_ISBN.cleaned Οδηγος Επ. Ανταγων. anixneusi_praktikon.cleaned ΕΑΑΔΗΣΥ - ανακοινωση ΕΕ 1.4.2021 (1) ΕΑΑΔΗΣΥ - ανακοινωση ΕΕ 1.4.2021 (2)	2014/25/ΕΕ. Οι διατάξεις αυτές έχουν μεταφερθεί στο άρθρο 340 του ν. 4412/2016. Περαιτέρω, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., ως αρμόδια Αρχή για την παρακολούθηση του συστήματος των δημοσίων συμβάσεων και η Επιτροπή Ανταγωνισμού, ως αρμόδια Αρχή προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού συνεργάζονται στενά για το σκοπό αυτό Επισημαίνεται ότι οι ύποπτες περιπτώσεις νόθευσης δύνανται να εντοπιστούν μέσω : □ Των απευθείας ή υποβαλλόμενων μέσω πλατφορμών ανώνυμων καταγγελιών «whistleblowing» της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ και Επιτροπής Ανταγωνισμού. □ Τυχαίας δειγματοληψίας Στην κατεύθυνση ευαισθητοποίησης των αναθετουσών αρχών / αναθετόντων φορέων για την ανίχνευση και διαχείριση των περιπτώσεων αυτών έχουν εκδοθεί: □ Οι Κατευθυντήριες Οδηγίες 20 και 9 της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. □ Ο Οδηγός Διαχείρισης Κινδύνων Διαφθοράς και Απάτης της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας □ Ο Οδηγός της Επιτροπής Ανταγωνισμού: «Ανίχνευση και πρόληψη συμπαιγνιακών πρακτικών σε διαγωνισμούς προμηθειών» (2014).
2. Εργαλεία και			Ναι	Οι διαχειριστικές αρχές	Ναι	1. Εγκύκλιος	Η Ειδική Υπηρεσία Κρατικών

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
ικανότητα για την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις				διαθέτουν τα εργαλεία και την ικανότητα ώστε να εξακριβώνουν τη συμμόρφωση με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις: 1. Για τις προβληματικές επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις που υπόκεινται σε υποχρέωση ανάκτησης.		101270/ΕΥΚΕ3633/30-9-2016 2. 42649/ΕΥΚΕ5351/10-4-2017 3. 64925/ΕΥΚΕ579/9-6-2017 4. Εγκύκλιος 122645/ΕΥΚΕ2260/27-11-2019 5. Εγκύκλιος 34584/ΕΞ2019/05-04-2019 6. https://www.espa.gr/el/Documents/Provlimatiki_epix_Orismos_update_2.pdf	Ενισχύσεων (ΕΥΚΕ), μετά από συνεργασία με την Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων (ΚΕΜΚΕ), έχει εκδώσει προς τις ΔΑ τις εγκυκλίους (1) και (4) που αφορούν έλεγχο προβληματικότητας και έλεγχο σχετικά με επιχειρήσεις για τις οποίες εκκρεμεί διαδικασία ανάκτησης έπειτα από απόφαση της ΕΕ. Όσον αφορά τον έλεγχο προβληματικότητας, με τα έγγραφα (2) και (3) προσδιορίζονται τα στάδια που πρέπει να ακολουθηθούν, συγκεκριμένοι αλγόριθμοι και δίνονται περαιτέρω διευκρινίσεις. Στο espa.gr, αναρτήθηκε παρουσίαση για τον έλεγχο προβληματικής (6). Με το (5) παρέχονται οδηγίες για την συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο ΚΕ όταν χρησιμοποιούνται ως νομική βάση οι Απαλλακτικοί Κανονισμοί ή οι Καν. ήσσονος σημασίας της ΕΕ. Οι ΔΑ και οι ΕΦ πραγματοποιούν τον σχετικό έλεγχο για την ύπαρξη ΚΕ σε όλη την περίοδο 2014-20 και έχουν την απαιτούμενη τεχνογνωσία, ενώ ενημερώνονται μέσω εκπαιδεύσεων και οδηγιών για τροποποιήσεις του θεσμικού πλαισίου. Σε σχέση με τις επιχειρήσεις για τις οποίες εκκρεμεί διαδικασία ανάκτησης, οι δικαιούχοι των ενισχύσεων εξάγουν το σχετικό δικαιολογητικό από το TAXIS και το επισυνάπτουν στην αίτηση χρηματοδότησης.
				2. Μέσω της πρόσβασης σε	Ναι	1. Νόμος 4152/2013	Με το Ν. 4152/2013 συστήθηκε

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
				συμβουλές εμπειρογνωμόνων και καθοδήγηση σε θέματα κρατικών ενισχύσεων που παρέχονται από εμπειρογνώμονες κρατικών ενισχύσεων τοπικών ή εθνικών φορέων.		2. Υπουργική Απόφαση 69135/ΕΥΘΥ626/2015 3. Εγκύκλιος 74391/ΕΥΚΕ2634/13-7-2016 4. Έγγραφο 115150/ΕΥΚΕ4023/2-11-2016 5. Κείμενο οδηγιών 139119 ΕΞ2016 ΕΜΠ/9.8.2016 (9α,β). 6. Εγκύκλιος 109658 ΕΞ2019 ΕΜΠ/4.10.2019 7. Εγκύκλιος 00430 ΕΞ 2017 ΕΜΠ/5.12.2017 8. Εγκύκλιος 001879 ΕΞ2016 ΕΜΠ/23.12.2016 9. Έγγραφο ΚΜΚΕ 0004020 ΕΞ 2018/4.12.2018	σύστημα ελέγχου ΚΕ και οι αρμόδιες υπηρεσίες (ΚΕΜΚΕ, ΑΜΚΕ). Το σύστημα ελέγχου έχει σαν σκοπό την υποστήριξη των φορέων χορήγησης ΚΕ. Με την (2) ΥΑ καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες της ΕΥΚΕ, ως ΑΜΚΕ του Υπ. Αν.Επ. στις οποίες μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται όλες οι συγχρ/μενες πράξεις. Με τα έγγραφα 3- 9 δόθηκαν: - οδηγίες με τις συγκεκριμένες διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούν ανά στάδιο και ανά περίπτωση - λίστες ελέγχου για την αναγνώριση ύπαρξης πιθανής ΚΕ, - οδηγίες διασφάλισης ορθής εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου ΚΕ - οδηγίες για τις διαδικασίες έγκρισης και συντονισμού μέτρων ΚΕ - οδηγίες για τις υποχρεώσεις και τις διαδικασίες δημοσίευσης στοιχείων χορηγούμενων ΚΕ - οδηγίες σχετικά με τις υποχρεώσεις για την καταχώρηση πληροφοριών στο ηλεκτρονικό σύστημα διαφάνειας για τις ΚΕ (Transparency Award Module - TAM). Επιπροσθέτως η ΕΥΚΕ: - έχει εκδώσει οδηγούς για έλεγχο ύπαρξης ΚΕ σε τομείς οικονομικής δραστηριότητας - υλοποιεί μάθημα ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης σε θέματα ΚΕ - έχει αναπτύξει Πληροφοριακό

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
							Σύστημα (ΠΣΚΕ), με ενσωματωμένες τις απαιτήσεις των κανονισμών ΚΕ το οποίο είναι υποχρεωτικό στα ΕΔΕΤ.
3. Αποτελεσματική εφαρμογή και υλοποίηση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων			Ναι	Εφαρμόζονται αποτελεσματικοί μηχανισμοί για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), οι οποίοι περιλαμβάνουν: 1. Ρυθμίσεις οι οποίες διασφαλίζουν τη συμμόρφωση των προγραμμάτων που στηρίζονται από τα ταμεία και της υλοποίησης τους με τις σχετικές διατάξεις του Χάρτη.	Ναι	□ Σχεδιασμός ΕΣΠΑ & Προγραμμάτων 2021-2027 □ Διαβουλεύσεις Προγραμμάτων □ Νόμος 4914/2022 για τη «Διαχείριση, έλεγχο και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2024, …». □ Δήλωση Πολιτικής για το σεβασμό των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων □ Μνημόνιο Συνεργασίας ΕΑΣ / ΕΕΔΑ □ Ν. 4780/2021 «Εθνική Αρχή Προσβασιμότητας, Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου…»	Ρυθμίσεις τήρησης του ΧΘΔ σε: Προγρ/σμό: εταιρική σχέση, διαβούλευση με κοινων.εταίρους, εγκύκλιοι με μνεία τήρησης οριζόντιων αρχών ΚΚΔ & Χάρτη. Επικοινωνία με ΕΕΔΑ, Συνήγορο Πολίτη, FRA ΣΔΕ: αρμοδιότητες ΔΑ/ΕΦ, μέλη ΕπΠα, ένταξη & υλοποίηση πράξεων, χειρισμό καταγγελιών & προσωπικά δεδομένα που διασφαλίζουν τήρηση ΧΘΔ: αρχή ίσης μεταχείρισης & μη διάκρισης, προστασία προσωπικών δεδομένων, δικαίωμα προσφυγής Εφαρμογή: σχεδιασμός ΣΔΕ, εφαρμογή & καταρτίσεις αρχών/φορέων για ΘΔ υποστηρίζονται συμβουλευτικά από ΕΕΔΑ. Με καταρτίσεις & χρήση οδηγιών & σημείων ελέγχου, οι ΔΑ/ΕΦ διασφαλίζουν την τήρηση ΧΘΔ σε: □ προσκλήσεις: τήρηση αρχών διαφάνειας, ίσης μεταχείρισης □ αξιολόγηση πράξεων: on/off κριτήρια τήρησης θεσμικού πλαισίου □ υλοποίηση πράξεων: εξέταση τήρησης ΧΘΔ με λίστα επαληθεύσεων & σημεία ελέγχου □ δικαίωμα αναφοράς: μέσω ενστάσεων, αντιρρήσεων, προσφυγών & πρόσβασης σε αμερόληπτο δικαστήριο □ προστασία προσωπικών δεδομένων: εποπτεία DPO ΕΣΠΑ

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
							- μη συμμόρφωση με ΘΔ : λήψη διορθωτικών μέτρων - δημοσιονομική διόρθωση ή & ανάκτηση Προβλέπεται έλεγχος ΘΔ από Αρχή Ελέγχου στο ΣΔΕ (σημεία ελέγχου, κατευθύνσεις σε ελεγκτές).
				2. Ρυθμίσεις περί υποβολής εκθέσεων προς την επιτροπή παρακολούθησης όσον αφορά περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τον Χάρτη πράξεων οι οποίες στηρίζονται από τα ταμεία και καταγγελίες σχετικά με τον Χάρτη που υποβάλλονται σύμφωνα με τις ρυθμίσεις κατά το άρθρο 69 παράγραφος 7.	Ναι	Βλ. στο https://www.espa.gr/el/Pages/SDE_Diadikasies.aspx την «ΔVIII_3 Υποδοχή και Εξέταση Καταγγελιών» στο κεφ. ΛΠ.VIII: Διαχείριση κινδύνων	Εθνική Αρχή υποδοχής καταγγελιών είναι η Ελληνική AFCOS/ ΕΑΔ. Η ΕΑΔ εξετάζει τις εισερχόμενες καταγγελίες και αποφαίνεται για το χειρισμό τους. Εφόσον, κρίνει ότι πρέπει να διερευνηθεί μία καταγγελία σχετικά με τον ΧΘΔ την παραπέμπει σε αρμόδια εθνική αρχή έρευνας (Συνήγορο του πολίτη, δικαστικές αρχές, κα) ή στη ΔΑ. Η ΔΑ εξετάζει αναλυτικά με λίστα σημείων ελέγχου. Αν διαπιστωθεί παράβαση του Χάρτη, ακολουθεί χειρισμός αντίστοιχος μίας παρατυπίας, δηλ. λαμβάνονται διορθωτικά μέτρα στο πλαίσιο του ΣΔΕ και γίνεται ανακοίνωση στην ΕΕ μέσω IMS. Συμβουλευτική υποστήριξη παρέχει η ΕΕΔΑ για τις ρυθμίσεις τήρησης του ΧΘΔ και καταρτίσεις σε ΕΑΔ και αρχές του ΣΔΕ. Η ΔΑ ενημερώνει την ΕπΠα, τουλάχιστον ετήσια, για μη συμμορφώσεις με τον ΧΘΔ που εντοπίζονται από την ΕΕΔΑ ή τις Αρχές του ΣΔΕ και για καταγγελίες για παραβάσεις του Χάρτη με σχετική αναφορά για: - αριθμό & πορεία εξέτασης υποθέσεων

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
							□ αποτελέσματα της διερεύνησής τους □ διορθωτικές ενέργειες στο πλαίσιο του ΣΔΕ σε συνέχεια των οριστικών αποτελεσμάτων εξέτασης της υπόθεσης.
4. Υλοποίηση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (UNCRPD) σύμφωνα με την απόφαση 2010/48/ΕΚ του Συμβουλίου			Ναι	Εφαρμόζεται εθνικό πλαίσιο για τη διασφάλιση της εφαρμογής της UNCRPD, το οποίο περιλαμβάνει: 1. Στόχους με μετρήσιμα ορόσημα, συλλογή δεδομένων και μηχανισμούς παρακολούθησης.	Ναι	• Σύμβαση ΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, κύρωση από ΕΕ:23.12.2010, κύρωση από Ελλάδα: N. 4074/2012, 11.04.2012 • «ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ – ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ», άρθρα 59 - 74 του Ν. 4488/ 2017, ΦΕΚ 137 - 13.09.2017 • ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ • Ν. 4780/2021 «Εθνική Αρχή Προσβασιμότητας, ..» (ΦΕΚ 30Α/28-02-21) • Ψηφιακή πύλη για ΑμεΑ • Παρατηρητήριο ΑμεΑ της ΕΣΑμεΑ • Εθνική Επιτροπή για Τα Δικαιώματα του Ανθρώπου	• Ν. 4488/2017 • 2020: ολοκληρώθηκε κατόπιν δημόσιας διαβούλευσης το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ (ΕΣΔ), ορίστηκαν Επιμέρους Σημεία Αναφοράς σε Υπουργεία, Περιφέρειες, Δήμους και ενεργοποιήθηκαν για την παρακολούθησή του. • Το ΕΣΔ αποτελεί οδικό χάρτη με πλαίσιο δράσεων ιδίως για την περίοδο 2020-23 (περιέχει ωστόσο διαρκείς δράσεις με ορίζοντα υλοποίησης ως και το 2029) με 6 πυλώνες και 30 στόχους που επικαιροποιείται. • Η πορεία υλοποίησής του παρακολουθείται από τον Συντονιστικό Μηχανισμό στην Κυβέρνηση, τον Υπουργό Επικρατείας και από τη ΓΓ Συντονισμού της Προεδρίας της Κυβέρνησης, με αξιοποίηση του ΟΠΣ του Κυβερνητικού Έργου ΜΑΖΙ. Το ΕΣΔ συνθέτει σε έναν ενιαίο στρατηγικό προγραμματισμό δράσεις Υπουργείων και αρμόδιων φορέων που αναλύονται σε επιμέρους έργα με χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, δείκτες παρακολούθησης, αξιολόγησης και

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
							υπεύθυνους υλοποίησης. • Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς στην εφαρμογή του ΕΣΔ διαβουλεύονται με την ΕΣΑμεΑ και τα μέλη της. Τα αποτελέσματα της παρακολούθησης και αξιολόγησης διατίθενται ετησίως στη δημοσιότητα, ενώ παράλληλα υποστηρίζεται η διοργάνωση δράσεων διαβούλευσης της πορείας εφαρμογής το
				2. Ρυθμίσεις που διασφαλίζουν ότι η πολιτική, η νομοθεσία και τα πρότυπα προσβασιμότητας αντανακλώνται δεόντως στην προετοιμασία και την υλοποίηση των προγραμμάτων.	Ναι	• Σχεδιασμός ΕΣΠΑ & Προγραμμάτων 2021-2027 • Διαβουλεύσεις Προγραμμάτων • Νόμος 4914/2022 για τη «Διαχείριση, έλεγχο και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2024, …». • Οδηγός επικοινωνίας 2021-2027 • Δήλωση Πολιτικής για το σεβασμό της Σύμβασης των ΗΕ για τα ΑμεΑ • Ν. 4780/2021 «Εθνική Αρχή Προσβασιμότητας, …» • Ψηφιακή πύλη για ΑμεΑ/νομοθεσία • Ομάδα Εργασίας για τα ΑμεΑ • ΕΣΑμεΑ : συγχρ/μενη δράση για την ενίσχυση της θεσμικής της ικανότητας και ανάπτυξη του Παρατηρητηρίου ΑμεΑ	Ο Συντονιστικός Μηχανισμός του ΕΣΔ προέβη σε συγκέντρωση του συνόλου της νομοθεσίας για ζητήματα αναπηρίας (6ος 2021). Ρυθμίσεις ενσωμάτωση των αρχών της μη διάκρισης και προσβασιμότητας των ΑμεΑ σε: - Προγρ/σμό: εταιρική σχέση, διαβούλευση με κοιν.εταίρους, εγκύκλιοι με μνεία τήρησης οριζόντιων αρχών. Επικοινωνία με ΕΕΔΑ, Συνήγορο Πολίτη, FRA, ΕΣΑμεΑ -ΣΔΕ: αρμοδιότητες ΔΑ, ιδιαίτερα ως προς την αξιολόγηση και επιλογή πράξεων, μέλη ΕπΠα (συμπ. ΕΣΑμεΑ), υλοποίηση πράξεων, χειρισμό καταγγελιών - Εφαρμογή: σχεδιασμός διαδικασιών ΣΔΕ, συμβουλευτική υποστήριξη από ΕΣΑμεΑ. Με χρήση οδηγιών από ΕΣΑμεΑ & σημείων ελέγχου, οι ΔΑ/ΕΦ διασφαλίζουν την προσβασιμότητα στις συγχρ/μενες πράξεις ιδίως μέσω: • ΤΔΠ: πεδίο όπου συμπληρώνει ο δικαιούχος με ποιο τρόπο διασφαλίζει την προσβασιμότητα και αξιολογείται

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
							• αξιολόγηση πράξεων: on/off κριτήριο για την προσβασιμότητα και εξειδίκευσή του στο Παράρτημα ΙΙ • υλοποίηση πράξεων: εξέταση προσβασιμότητας με λίστα επαληθεύσεων & σημεία ελέγχου • μη συμμόρφωση λήψη διορθωτικών μέτρων - δημοσιονομική διόρθωση ή & ανάκτηση • Προβλέπεται έλεγχος σχετικά με την προσβασιμότητα από Αρχή Ελέγχου στο ΣΔΕ (σημεία ελέγχο
				3. Ρυθμίσεις περί υποβολής εκθέσεων προς την επιτροπή παρακολούθησης όσον αφορά περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με την UNCRPD πράξεων οι οποίες στηρίζονται από τα ταμεία και καταγγελίες σχετικά με την UNCRPD που υποβάλλονται σύμφωνα με τις ρυθμίσεις κατά το άρθρο 69 παράγραφος 7.	Ναι	Βλ. στο https://www.espa.gr/el/Pages/SDE_Diadikasies.aspx την «ΔVIII_3 Υποδοχή και Εξέταση Καταγγελιών» στο κεφ. ΛΠ.VIII: Διαχείριση κινδύνων	Εθνική Αρχή υποδοχής καταγγελιών είναι η Ελληνική AFCOS/ ΕΑΔ. Η ΕΑΔ εξετάζει τις εισερχόμενες καταγγελίες και αποφαίνεται για το χειρισμό τους. Εφόσον, κρίνει ότι πρέπει να διερευνηθεί μία καταγγελία την παραπέμπει σε αρμόδια εθνική αρχή έρευνας (συνήγορο του πολίτη, δικαστικές αρχές, κα) ή στη ΔΑ. Η ΔΑ εξετάζει αναλυτικά με λίστα σημείων ελέγχου. Αν διαπιστωθεί παράβαση σχετικά με την προσβασιμότητα ΑμεΑ ακολουθεί χειρισμός αντίστοιχος μίας παρατυπίας, δηλ. λαμβάνονται διορθωτικά μέτρα στο πλαίσιο του ΣΔΕ και γίνεται ανακοίνωση στην ΕΕ μέσω IMS. Συμβουλευτική υποστήριξη παρέχει η ΕΣΑΜΕΑ ως προς τα σημεία ελέγχου. Η ΔΑ ενημερώνει την ΕπΠα, τουλάχιστον ετήσια, για μη συμμορφώσεις με την προσβασιμότητα των ΑΜΕΑ που εντοπίζονται από την ΕΑΔ ή τις Αρχές του ΣΔΕ και για

Αναγκαίος πρόσφορος όρος	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Πλήρωση αναγκαίου πρόσφορου όρου	Κριτήρια	Πλήρωση κριτηρίων	Παραπομπή σε σχετικά έγγραφα	Αιτιολόγηση
							καταγγελίες για παραβιάσεις ως προς την προσβασιμότητα των ΑΜΕΑ με σχετική αναφορά για αριθμό & πορεία εξέτασης υποθέσεων, καθώς και τα αποτελέσματα της διερεύνησής τους και τυχόν διορθωτικές ενέργειες στο πλαίσιο του ΣΔΕ σε συνέχεια των οριστικών αποτελεσμάτων εξέτασης της υπόθεσης.

5. Αρμόδιες για το πρόγραμμα αρχές

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ια) και άρθρα 71 και 84 του ΚΚΔ

Πίνακας 13: Αρχές του προγράμματος

Αρμόδιες για το πρόγραμμα αρχές	Επωνυμία του φορέα	Όνομα αρμοδίου επικοινωνίας	Θέση	Ηλεκτρονική διεύθυνση
Διαχειριστική αρχή	Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ / Διαχειριστική Αρχή ΕΣΠΑ ΔΑΜ	Βασίλης Ντερτιλής	Προϊστάμενος Διαχειριστικής Αρχής	vdertilis@mou.gr
Ελεγκτική αρχή	ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (ΕΔΕΛ)	ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΟΥΡΚΟΛΙΑ	Πρόεδρος ΕΔΕΛ	a.tourkolia@edel.gr
Φορέας που λαμβάνει πληρωμές από την Επιτροπή	Αρχή Πιστοποίησης	Φωτεινη Ακινόσογλου	Αναπληρώτρια Προϊστάμενη	akinosoglou@mou.gr

Κατανομή των επιστρεφόμενων ποσών για τεχνική βοήθεια κατά το άρθρο 36 παράγραφος 5 του ΚΚΔ, εάν έχουν προσδιοριστεί περισσότεροι του ενός φορείς για τη λήψη πληρωμών από την Επιτροπή

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 του ΚΚΔ

Πίνακας 13Α: Το μέρος των ποσοστών που καθορίζονται στο άρθρο 36 παράγραφος 5 στοιχείο β) του ΚΚΔ, το οποίο θα επιστρέφεται στους φορείς που λαμβάνουν πληρωμές από την Επιτροπή σε περίπτωση τεχνικής βοήθειας κατ' εφαρμογή του άρθρου 36 παράγραφος 5 του ΚΚΔ (σε ποσοστιαίες μονάδες)

6. Εταιρική σχέση

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο η) του ΚΚΔ

Κατάρτιση ΣΔΑΜ

Η ενημέρωση και ο διάλογος με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και με την επιχειρηματική κοινότητα είναι διαρκής και ανοιχτός ήδη από την έναρξη των εργασιών κατάρτισης του εθνικού Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Για την πληρέστερη ενημέρωση των τοπικών κοινωνιών λειτουργεί διαδικτυακή πλατφόρμα στην οποία δημοσιεύονται όλα τα στρατηγικά και προγραμματικά έγγραφα καθώς και τα πρακτικά των συνεδριάσεων της Συντονιστικής Επιτροπής κατά τις οποίες αναπτύχθηκε γόνιμος θεσμικός διάλογος με τους Περιφερειάρχες Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου. Παρουσία υπάρχει και στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Περαιτέρω, αναπτύχθηκε στενή συνεργασία με τις πρυτανικές αρχές προκειμένου να συν-διαμορφωθεί ο νέος αναβαθμισμένος ρόλος που θα διαδραματίσουν το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου στο πλαίσιο της ΔΑΜ. Τέλος, εκτός από την θεσμική διαβούλευση του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, την παρουσίασή του στην αρμόδια Διαρκή Επιτροπή του Ελληνικού Κοινοβουλίου καθώς και στο Υπουργικό Συμβούλιο, πραγματοποιήθηκε πλήθος διαδικτυακών ημερίδων με φορείς, υπηρεσίες και ομάδες εργασίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, στις οποίες μετείχαν εκπρόσωποι επιστημονικών και ακαδημαϊκών φορέων και ερευνητικών κέντρων, επιμελητηρίων, εργατικών κέντρων και σωματείων εργαζομένων κ.ά. Μέσα από τις διεργασίες αυτές, οι εκπρόσωποι των φορέων είχαν την δυνατότητα να ενημερωθούν για όλα τα ζητήματα της ΔΑΜ καθώς και για το κανονιστικό πλαίσιο της Ε.Ε. και, ως εκ τούτου, να προετοιμαστούν κατάλληλα για τα επόμενα βήματα.

Σχεδιασμός ΠΔΑΜ/ΕΣΔΙΜ

Για τα δύο Εδαφικά Σχέδια (Δυτικής Μακεδονίας, Δ. Μεγαλόπολης) οργανώθηκε εταιρική σχέση μετά από πρόταση των Περιφερειαρχών Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου. Ειδικά για την Χωρική Ενότητα των νησιών (Εδαφικό Νήσων Βορείου & Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης) την οργάνωση της εταιρικής σχέσης ανέλαβε Ομάδα Εργασίας υπό τον Υπουργό Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής με τη συμμετοχή του Προέδρου της Συντονιστικής Επιτροπής, των τριών Περιφερειαρχών και των τριών Προέδρων των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων.

Σε εφαρμογή της 2ης Εγκυκλίου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων για την προετοιμασία του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027, συγκροτήθηκε η Ομάδα Σχεδιασμού του ΠΔΑΜ 2021-2027 (ΟΣΠ ΔΑΜ) καθώς και θεματικές υπο-ομάδες με τη συμμετοχή εκπροσώπων των Υπουργείων και εμπλεκόμενων φορέων των περιοχών μετάβασης. Στο πλαίσιο αυτό, καθορίστηκαν οι βασικές αρχές κατάρτισης του ΠΔΑΜ στη βάση των προτεραιοτήτων του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης και της χωρικής του διάστασης.

Η ΟΣΠ ΔΑΜ προχώρησε στην οργάνωση της εταιρικής σχέσης [αρμόδιων περιφερειακών, τοπικών, δημοτικών και άλλων δημόσιων αρχών, εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων και φορέων, οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, περιβαλλοντικών οργανώσεων, φορέων προάσπισης κοινωνικής ένταξης, κ.ά.] και υλοποίησε δύο κύκλους ευρείας διαβούλευσης του ΠΔΑΜ.

Στον πρώτο κύκλο διαβούλευσης παρουσιάστηκε το Υπόμνημα κατανόησης (concept paper) του Προγράμματος. Η διαβούλευση πραγματοποιήθηκε με διαδικτυακή έρευνα ερωτηματολογίου 32 ερωτήσεων μέσω της ιστοσελίδας της Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ (www.sdam.gr) με ανοιχτή πρόσβαση στο κοινό, το διάστημα από 6 έως 26 Απριλίου 2021.

Ο κατάλογος εταίρων (στους οποίους απεστάλη μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ο σύνδεσμος του ερωτηματολογίου), περιελάβανε συνολικά 116 εκπροσώπους.

Με την ολοκλήρωση της διαβούλευσης εξετάστηκαν 64 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια και καταγράφηκαν τα ακόλουθα κύρια συμπεράσματα:

- Η απασχόληση αναδεικνύεται η μείζονα πρόκληση που θα κληθεί να αντιμετωπίσει το ΠΔΑΜ 2021-2027
- Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και οι σχετικές δράσεις υποστήριξης, χαρακτηρίζονται ως

εξαιρετικά σημαντικής σπουδαιότητας, μεταξύ των 6 προτεραιοτήτων του υπό σχεδιασμού ΠΔΑΜ.

- Μεγάλος αριθμός πολιτών (όπως προκύπτει από το υψηλό ποσοστό συμμετοχής στη διαδικασία) επιθυμεί να έχει ενεργή συμμετοχή στη διαβούλευση και την κατάρτιση του ΠΔΑΜ.

Η ανάλυση και τα συμπεράσματα του πρώτου κύκλου διαβούλευσης είναι διαθέσιμα σε ηλεκτρονική μορφή μέσω της σελίδας της Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ.

Ο δεύτερος κύκλος διαβούλευσης, διεξήχθη επί του αναλυτικού Σχεδίου ΠΔΑΜ καθώς και των τριών Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Μετάβασης και ολοκληρώθηκε στις 25 Ιουνίου 2021.

Σε όλη τη διάρκεια της δεύτερης διαβούλευσης πραγματοποιήθηκαν ενημερωτικές ημερίδες, ενώ συνεχίστηκε η δημοσιοποίηση ενημερωτικού υλικού, μέσω της ιστοσελίδας της Συντονιστικής Επιτροπής ΣΔΑΜ.

Τα σχόλια που προέκυψαν από τη δεύτερη διαβούλευση αφορούν κυρίως σε:

- προτάσεις διορθωτικών παρεμβάσεων στο σχεδιασμό του Προγράμματος,
- ερωτήματα για το σχεδιαζόμενο σύστημα διακυβέρνησης, τη διαδικασία αποκατάστασης των λιγνιτικών εδαφών και την κατανομή των πόρων μεταξύ των περιοχών παρέμβασης,
- ζητήματα συμπληρωματικότητας των παρεμβάσεων του ΠΔΑΜ με τα άλλα Προγράμματα της περιόδου 2021-2027,
- συγκεκριμένες προτάσεις έργων ανά περιοχή παρέμβασης,

στη λογική των αυξημένων απαιτήσεων σχεδιασμού και εφαρμογής πολιτικών και μέτρων που προκύπτει από το μέγεθος των απαιτούμενων αλλαγών στον περιορισμένο χρόνο μετάβασης.

Υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση ΠΔΑΜ

Ο έλεγχος της διαδικασίας μετάβασης διενεργείται από την Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ του Ν.4872/2021 υπό το ΥΠΑΝΕΠ και είναι κοινή για το σύνολο των επηρεαζόμενων περιοχών. Κύρια αρμοδιότητα της ΕΥΔ ΔΑΜ είναι ο κεντρικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των πολιτικών ΔΑΜ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης των έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ΔΑΜ, η διαχείριση και ο συντονισμός της αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων εθνικών ή ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης

Κύρια αρμοδιότητά της ΕΥΔΑΜ είναι ο κεντρικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των πολιτικών ΔΑΜ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης των έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ΔΑΜ, η διαχείριση και ο συντονισμός της αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων εθνικών ή ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης. Η ΕΥ ΔΑΜ περιλαμβάνει ως διακριτές δομές: τη Διαχειριστική Αρχή του ΠΔΑΜ (ΔΑ ΕΣΠΑ -ΔΑΜ), τη Δ/νση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Συντονισμού Χρηματοδότησης, το Αυτοτελές Τμήμα Παρατηρητηρίου ΔΑΜ, το Τμήμα Νομικής Υποστήριξης.

Η Διαχειριστική Αρχή ΠΔΑΜ ΕΣΠΑ, συστάθηκε για τη διαχείριση των πόρων που συνδέονται με την υλοποίηση του Προγράμματος ΔΑΜ (Πυλώνας Ι, ΜΔΜ). Οι αρμοδιότητες και η λειτουργία της διέπονται από το θεσμικό πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027 που καθορίζει το πλαίσιο διακυβέρνησης και τους κανόνες για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 όσον αφορά στη διαχείριση, τον έλεγχο, τον συντονισμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών παρεμβάσεων που λαμβάνουν χρηματοδοτική στήριξη από τα ταμεία της ΕΕ.

Την διακυβέρνηση ΔΑΜ συμπληρώνουν οι κάτωθι φορείς που συστάθηκαν με τον Ν.4872/2021:

- Παρατηρητήριο ΔΑΜ: Αυτοτελές τμήμα της ΕΥΔΑΜ υπό τον Διοικητή ΕΥΔΑΜ. Το Παρατηρητήριο παρακολουθεί την επίτευξη των στόχων και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των προβλέψεων του ΣΔΑΜ και συγκεντρώνει και επεξεργάζεται ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία που αναφέρονται στις τοπικές/περιφερειακές δράσεις στις περιοχές μετάβασης
- Μετάβαση ΑΕ: ΝΠΙΔ που συστήθηκε με τον ν.4872/2021, ανήκει στους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και στην κυριότητά του θα περιέλθουν οι γαίες που θα παραχωρήσει η ΔΕΗ στο Ελληνικό Δημόσιο. Η Μετάβαση ΑΕ θα αναλάβει το σύνολο των διεργασιών για την υλοποίηση επενδυτικών έργων/σχεδίων εντός ΖΑΠ καθώς και το ρόλο ενός από τους δικαιούχους του ΠΔΑΜ

όσον αφορά στην αναπροσαρμογή και επανάχρηση των παραχωρούμενων γαιών.

Η εμπλοκή των τοπικών φορέων της εταιρικής σχέσης στην υλοποίηση της ΔΑΜ διασφαλίζεται ως εξής:

- Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ: Κορυφαίο όργανο για τη συμμετοχή των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του Προγράμματος και των ΕΣΔΙΜ αποτελεί η Επιτροπή Παρακολούθησης που θα συγκροτηθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΚΚΔ και του Ν.4914/2022
- Ίδρυση παραρτήματος/γραφείου της Μετάβαση ΑΕ στις επηρεαζόμενες περιοχές για την παροχή τεχνικής υποστήριξης σε τοπικούς δικαιούχους κατά την ωρίμανση των έργων τους & την οργανωμένη υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των επενδυτών στις περιοχές ΔΑΜ.
- Για κάθε ΕΣΔΙΜ θα συγκροτηθεί Περιφερειακή/Εδαφική Επιτροπή, κατά τα πρότυπα του άρθρου 64 Ν.4914/2022, υπό την προεδρεία των τοπικών αρχών, με συμβουλευτικό και εισηγητικό ρόλο προς τις δομές διακυβέρνησης ΔΑΜ και την Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ, ως προς την υλοποίηση της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Η Επιτροπή αυτή επιπλέον θα προωθεί σε τοπικό επίπεδο τον διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων.
- Στις ΔΑ των ΠΕΠ των επηρεαζόμενων εδαφών θα οριστεί αρμοδίως Εντεταλμένο στέλεχος για τη Δίκαιη Μετάβαση.
- Ίδρυση Παραρτήματος του Παρατηρητηρίου ΔΑΜ στις επηρεαζόμενες περιοχές.

Ο κεντρικός πολιτικός σχεδιασμός για θέματα της Δίκαιης Μετάβασης διαμορφώνεται από τα κάτωθι όργανα:

- Κυβερνητική Επιτροπή ΔΑΜ: Η ΚΕΔΑΜ είναι το ανώτατο πολιτικό όργανο του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ με κύριο αντικείμενο την έγκριση & παρακολούθηση του ΣΔΑΜ.
- Επιτροπή Στρατηγικού Σχεδιασμού ΔΑΜ (Συντονιστική Επιτροπή): Η ΣΕΠ υποστηρίζει την ΚΕΔΑΜ στην εξειδίκευση της εθνικής πολιτικής/πολιτικών για την κατάρτιση και εφαρμογή του ΣΔΑΜ.

7. Επικοινωνία και προβολή

Παραπομπή: άρθρο 22 παράγραφος 3 στοιχείο ι) του ΚΚΔ

Κύριος επικοινωνιακός στόχος

Η επικοινωνιακή προβολή θα αναδείξει το διττό σκοπό του Προγράμματος που είναι αφενός η άμβλυνση των συνεπειών της απολιγνιτοποίησης και αφετέρου το κλείσιμο των εξαιρετικά ρυπογόνων θερμικών σταθμών στα νησιά.

Ως κύριος επικοινωνιακός στόχος ορίζεται η:

«Προβολή της συμβολής του νέου Προγράμματος Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση 2021-2027 στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, εργασιακών, οικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε εκείνες τις περιοχές της χώρας που επηρεάζονται από την παύση της λιγνιτικής δραστηριότητας και από τη σταδιακή κατάργηση των αναποτελεσματικών και πολύ ρυπογόνων Αυτόνομων Σταθμών Ηλεκτροπαραγωγής που χρησιμοποιούν μαζούτ και ντίζελ».

Η ιστοσελίδα του Προγράμματος θα συνδεθεί με την ενιαία διαδικτυακή πύλη, μέσω της οποίας παρέχεται πρόσβαση σε όλα τα Προγράμματα της χώρας, σύμφωνα με το άρθρο 46(b) του ΚΚΔ.

Ειδικοί επικοινωνιακοί στόχοι:

- Άμεση και έγκυρη ενημέρωση των τοπικών κοινωνιών των συγκεκριμένων περιοχών ΕΣΔΙΜ, για τις δυνατότητες που παρέχονται μέσω του Προγράμματος ΔΑΜ για την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της μετάβασης.
- Άμεση και έγκυρη ενημέρωση Δικαιούχων, οργανώσεων, εταίρων και άλλων πιθανών ενδιαφερομένων για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης που παρέχει το ΠΔΑΜ και τις διαδικασίες πρόσβασης σε αυτές.
- Ενίσχυση της αναγνωρισιμότητας, κατανόησης και θετικής στάσης για το ρόλο και τη συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση των περιοχών που επηρεάζονται από την κλιματική μετάβαση μέσα από τη χρηματοδότηση των παρεμβάσεων του Προγράμματος.
- Ενίσχυση της δικτύωσης των νέων και μεταφοράς της γνώσης.
- Διασφάλιση της διάδοσης της στρατηγικής του ΠΔΑΜ και της μέγιστης διαφάνειας ως προς τη διαχείριση και υλοποίηση του Προγράμματος.
- Υποστήριξη των Δικαιούχων κατά την υλοποίηση των έργων ως προς την επικοινωνία και προβολή των αποτελεσμάτων και του αντίκτυπου των πράξεων που υλοποιούν καθώς και τη συμμόρφωση με τις κανονιστικές υποχρεώσεις. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί στην επικοινωνία και προβολή των αποτελεσμάτων έργων στρατηγικής σημασίας.
- Ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης σε όλους τους πολίτες της χώρας ως εγγύηση για τη βιωσιμότητα των έργων που υλοποιούνται.

Κοινά –Στόχοι:

- Ευρύ κοινό: Πολίτες σε εθνικό και ειδικότερα σε περιφερειακό επίπεδο, με στόχο την ενημέρωση για τις κοινωνικοοικονομικές αλλαγές που προκαλεί η κλιματική μετάβαση και ο σχεδιασμός για την αντιστροφή αυτών, μέσω των παρεμβάσεων του ΠΔΑΜ. Έμφαση δίνεται στους κατοίκους των περιοχών μετάβασης (ηπειρωτικές και νησιωτικές περιοχές), οι οποίοι θα επηρεαστούν περισσότερο από την αλλαγή του οικονομικού μοντέλου. Ειδικότερες κατηγορίες – στόχοι είναι οι νέοι αλλά και οι ευπαθείς ομάδες των περιοχών αυτών.
- Δυνητικοί δικαιούχοι: Οι Δικαιούχοι προσδιορίζονται στην ανάλυση κάθε Προτεραιότητας του ΠΔΑΜ. • Εθνικές/ευρωπαϊκές διοικητικές αρχές και φορείς: Ευρωπαϊκά Όργανα, Οργανισμοί Δημοσίου, φορείς χάραξης πολιτικής
- Οργανισμοί - Φορείς διάχυσης ενημέρωσης: Δίκτυα πληροφόρησης, Διαμορφωτές κοινής γνώμης, κοινωνικοί εταίροι, κ.ά.

Μέσα Επικοινωνίας

Α. Δίαυλοι επικοινωνίας

Ως δίαυλοι επικοινωνίας, συνδυαστικά θα αξιοποιηθούν κυρίως:

- Έντυπος εθνικός και περιφερειακός-τοπικός τύπος, για τη συνεχή και έγκυρη πληροφόρηση του κοινού και ειδικότερα των Ομάδων-Στόχων.
- Εταιρείες πληροφόρησης, για πολύπλευρη επικοινωνία
- Δίκτυα ενδιαφερομένων.

Β. Μέσα/Δράσεις επικοινωνίας.

Η επιλογή, ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός των ενεργειών επικοινωνίας και των επικοινωνιακών μέσων που θα χρησιμοποιηθούν, θα βασιστεί σε έρευνες κοινής γνώμης στο γενικό πληθυσμό ή σε ειδικά κοινά, εκφρασμένες απόψεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κ.ο.κ.

Ως επικοινωνιακά μέσα, ενδεικτικά, αναφέρονται:

- προετοιμασία έντυπου και ηλεκτρονικού ενημερωτικού υλικού
- προώθηση δελτίων τύπου, σχετικής αρθρογραφίας και δημοσιευμάτων
- ψηφιακή παρουσία και προβολή μέσω της ιστοσελίδας και των λογαριασμών κοινωνικής δικτύωσης του ΠΔΑΜ (facebook, youtube)
- γενικές ενημερωτικές εκδηλώσεις για την προσέλκυση του κοινού και ομάδων στόχων
- στοχευμένες εκδηλώσεις σε επιμέρους πληθυσμιακές ομάδες όπως νέοι, οι οποίοι εκτός από άμεσα ωφελούμενοι μπορούν να αποτελέσουν πολλαπλασιαστές των επικοινωνιακών μηνυμάτων
- διοργάνωση Συνεδρίων.

Προϋπολογισμός

Ο προϋπολογισμός για την επικοινωνία σύμφωνα με τις δράσεις που προαναφέρθηκαν, εκτιμάται ότι θα κυμανθεί σε ποσοστό 10,9 % του συνολικού προϋπολογισμού των Προτεραιοτήτων 6 και 6Α (Τεχνική βοήθεια του Προγράμματος & Τεχνική Βοήθεια ΠΕ Ν. Αιγαίου).

Παρακολούθηση και Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση της επικοινωνίας προδιαγράφεται ήδη από το στάδιο σχεδιασμού των επιμέρους επικοινωνιακών ενεργειών και μέσων/εργαλείων, παρακολουθείται κατά την υλοποίηση και αποτιμάται μετά την ολοκλήρωση τους.

Ο Υπεύθυνος Επικοινωνίας του Προγράμματος θα οριστεί στο κείμενο της Επικοινωνιακής Στρατηγικής που θα εγκριθεί κατά την 1η Επιτροπή Παρακολούθησης.

8. Χρήση μοναδιαίων δαπανών, κατ’ αποκοπή ποσών, ενιαίων συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Παραπομπή: Άρθρα 94 και 95 του ΚΚΔ

Πίνακας 14: Χρήση μοναδιαίων δαπανών, κατ’ αποκοπή ποσών, ενιαίων συντελεστών και χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες

Προβλεπόμενη χρήση των άρθρων 94 και 95 του ΚΚΔ	Ναι	Όχι
Από την έγκριση, το πρόγραμμα θα κάνει χρήση της επιστροφής της ενωσιακής συνεισφοράς βάσει μοναδιαίων δαπανών, κατ’ αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών στο πλαίσιο της προτεραιότητας σύμφωνα με το άρθρο 94 του ΚΚΔ	☐	☒
Από την έγκριση, το πρόγραμμα θα κάνει χρήση της επιστροφής της ενωσιακής συνεισφοράς βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες σύμφωνα με το άρθρο 95 του ΚΚΔ	☒	☐

Προσάρτημα 1: Συνεισφορά της Ένωσης βάσει μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών

Α. Σύνοψη των κύριων στοιχείων

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Εκτιμώμενο ποσοστό του συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου στο πλαίσιο της προτεραιότητας στην οποία θα εφαρμοστούν οι ΑΕΚ σε %	Τύπος/-οι) καλυπτόμενων πράξεων		Δείκτης ενεργοποίησης της επιστροφής ποσών		Μονάδα μέτρησης για τον δείκτη ενεργοποίησης της επιστροφής ποσών	Τύπος ΑΕΚ (τυποποιημένη κλίμακα μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίωνσυντελεστών)	Ποσό (σε EUR) ή ποσοστό (σε περίπτωση ενιαίων συντελεστών) των ΑΕΚ
					Κωδικός(1)	Περιγραφή	Κωδικός(2)	Περιγραφή			

(1) Αναφέρεται στον κωδικό για τη διάσταση του πεδίου παρέμβασης στον Πίνακα 1 του παραρτήματος Ι του ΚΚΔ και στο παράρτημα IV του κανονισμού ΕΤΘΑΥ

(2) Αναφέρεται στον κωδικό κοινού δείκτη, κατά περίπτωση

Προσάρτημα 1: Συνεισφορά της Ένωσης βάσει μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών

Β. Λεπτομερή στοιχεία ανά τύπο πράξης

Γ. Υπολογισμός της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών

1. Πηγή δεδομένων που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών ή ενιαίων συντελεστών (ποιος παρήγαγε, συνέλεξε και καταχώρισε τα δεδομένα, πού αποθηκεύονται τα δεδομένα, προθεσμίες, επαλήθευση κ.λπ.)

2. Να διευκρινιστεί για ποιον λόγο ενδείκνυνται η προτεινόμενη μέθοδος και ο προτεινόμενος υπολογισμός βάσει του άρθρου 94 παράγραφος 2 του ΚΚΔ για τον τύπο πράξης.

3. Να προσδιορίσετε τον τρόπο διενέργειας των υπολογισμών, ιδίως περιλαμβάνοντας τυχόν παραδοχές ως προς την ποιότητα ή τις ποσότητες. Κατά περίπτωση, θα πρέπει να χρησιμοποιούνται και, εάν ζητηθεί, να παρέχονται στατιστικά αποδεικτικά στοιχεία και τιμές αναφοράς, σε μορφότυπο που να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την Επιτροπή.

4. Να εξηγήσετε πώς εξασφαλίσατε ότι στον υπολογισμό της τυποποιημένης κλίμακας μοναδιαίου κόστους, κατ' αποκοπή ποσού ή ενιαίου συντελεστή έχουν περιληφθεί μόνον επιλέξιμες δαπάνες.

5. Αξιολόγηση από την ή τις ελεγκτικές αρχές της μεθοδολογίας υπολογισμού και των ποσών, καθώς και των ρυθμίσεων για τη διασφάλιση της επαλήθευσης, της ποιότητας, της συλλογής και της αποθήκευσης των δεδομένων.

Προσάρτημα 2: Συνεισφορά της Ένωσης βάσει χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με δαπάνες

Α. Σύνοψη των κύριων στοιχείων

Προτεραιότητα	Ταμείο	Ειδικός στόχος	Κατηγορία περιφέρειας	Ποσό που καλύπτεται από τη μη συνδεόμενη με τις δαπάνες χρηματοδότηση	Τύπος/-οι καλυπτόμενης πράξης		Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Δείκτης		Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Προβλεπόμενο είδος της μεθόδου επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον/στους δικαιούχο/-ους
					Κωδικός (1)	Περιγραφή		Κωδικός (2)	Περιγραφή		
1	ΤΔΜ	JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού		73.680.661,00	021. Επιχειρηματική ανάπτυξη και διεθνοποίηση ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων	FNLC – Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ	1) 25 επενδυτικά έργα ΜΜΕ στο πλαίσιο του πεδίου παρέμβασης 021 και 2) 8 επενδυτικά έργα ΜΜΕ στο πλαίσιο του πεδίου παρέμβασης 052.	RCO02. Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	RCO02 Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις (RCO02 Firms: Grant aided)	Αριθμός επιχειρήσεων	Επιστροφή επιλέξιμων δαπανών που όντως πραγματοποιήθηκαν
2	ΤΔΜ	JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού		38.277.835,00	052. Άλλες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (συμπεριλαμβανομένης της γεωθερμικής ενέργειας)	FNLC – Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ	1) 25 επενδυτικά έργα ΜΜΕ στο πλαίσιο του πεδίου παρέμβασης 021 και 2) 8 επενδυτικά έργα ΜΜΕ στο πλαίσιο του πεδίου παρέμβασης 052.	RCO02. Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	RCO02 Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις (RCO02 Firms: Grant aided)	Αριθμός επιχειρήσεων	Επιστροφή επιλέξιμων δαπανών που όντως πραγματοποιήθηκαν

(1) Αναφέρεται στον κωδικό για τη διάσταση του πεδίου παρέμβασης στον Πίνακα 1 του παραρτήματος Ι του ΚΚΔ και στο παράρτημα IV του κανονισμού ΕΤΘΑΥ

(2) Αναφέρεται στον κωδικό κοινού δείκτη, κατά περίπτωση

Β. Λεπτομερή στοιχεία ανά τύπο πράξης

Σύντομος τίτλος τύπου πράξης	FNLC – Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ
1. Περιγραφή του τύπου πράξης, συμπεριλαμβανομένου του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης	Το FNLC στηρίζει επενδυτικά έργα μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στο πλαίσιο της Προτεραιότητας 1 «Ενίσχυση και προώθηση της επιχειρηματικότητας» και της Προτεραιότητας 2 «Ενεργειακή μετάβαση – Κλιματική ουδετερότητα» του ΠΔΑΜ 2021–2027. Καλύπτει δράσεις στήριξης ΜΜΕ μέσω μίας ή περισσότερων προσκλήσεων. Κάθε πρόσκληση έχει διακριτό πεδίο εφαρμογής και συνδέεται με τη σχετική Προτεραιότητα, το πεδίο παρέμβασης (ΠΠ) και την κατηγορία δράσης. Οι προσκλήσεις του παρόντος Παραρτήματος αποτελούν την τρέχουσα βάση εφαρμογής. Δύνανται να δημοσιευθούν πρόσθετες προσκλήσεις χωρίς τροποποίηση του Παραρτήματος, εφόσον εμπίπτουν στον ίδιο τύπο δράσης, στις ίδιες Προτεραιότητες, ΠΠ και στόχους, είναι συνεπείς με τους όρους, τα αποτελέσματα, τα ενδιάμεσα παραδοτέα, τις ρυθμίσεις επαλήθευσης και το ίχνος ελέγχου και δεν μεταβάλλουν το συνολικό ποσό FNLC, τον τελικό στόχο ή το προφίλ αποζημίωσης. Δικαιούχοι είναι νέες, υπό σύσταση ή υφιστάμενες ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται ή πρόκειται να δραστηριοποιηθούν νόμιμα στις επιλέξιμες περιοχές ΔΑΜ. Οφείλουν να πληρούν τις προϋποθέσεις επιλεξιμότητας, τα κριτήρια επιλογής, τις απαιτήσεις τεκμηρίωσης και τις υποχρεώσεις κάθε πρόσκλησης, καθώς και την ενωσιακή και εθνική νομοθεσία. Η ενίσχυση χορηγείται βάσει του Καν. (ΕΕ) 651/2014 (GBER), όπως ισχύει, ιδίως των άρθρων 14, 18, 19, 33 και 41, κατά περίπτωση. Η ένταση ενίσχυσης εξαρτάται από το μέγεθος της επιχείρησης, το είδος των δαπανών και τις εφαρμοστέες διατάξεις κρατικών ενισχύσεων. Οι όροι συμμετοχής, οι διαδικασίες υποβολής, αξιολόγησης, επιλογής και έγκρισης, οι επιλέξιμες δαπάνες, οι πληρωμές, οι διαχειριστικοί έλεγχοι, η παρακολούθηση και οι υποχρεώσεις των δικαιούχων εξειδικεύονται σε κάθε πρόσκληση. Επιλέξιμες δαπάνες: προσωπικό, περιλαμβανομένων επιδοτήσεων μισθών για εργαζομένους με αναπηρία, όπου εφαρμόζεται· παραγωγικός/επιχειρηματικός εξοπλισμός και μηχανήματα· ηλεκτρικά οχήματα· εξοπλισμός ΑΠΕ, όπως αντλίες θερμότητας, ανανεώσιμο υδρογόνο και ΣΗΘΥΑ από ΑΠΕ, καθώς και λοιπές δαπάνες του άρθρου 41· κατασκευή, ανακαίνιση και βελτίωση κτιρίων, εγκαταστάσεων και περιβάλλοντος χώρου· επαγγελματικές υπηρεσίες (πιστοποίηση/συμμόρφωση προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασιών, εκθέσεις, σχεδιασμός συσκευασίας/ετικετών/σημάτων, διανοητική ιδιοκτησία, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, μεταφορά τεχνολογίας, διαχείριση έργου)· αναγκαίες τεχνικές μελέτες· λογισμικό/άδειες· αγορά υφιστάμενων κτιρίων για επιχειρηματική χρήση. Η δημόσια δαπάνη (ΔΔ) συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (JTF) και εθνικούς πόρους. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Καν. (ΕΕ) 2021/1056, οι δράσεις συνδέονται άμεσα με τον ειδικό στόχο του JTF και τα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης, συμβάλλοντας στην οικονομική διαφοροποίηση, την επιχειρηματική ανάπτυξη, την απασχόληση και τον εκσυγχρονισμό των τοπικών

	οικονομιών. Ο συνολικός δημόσιος Π/Υ ανέρχεται σε €111.958.496, εκ των οποίων €95.164.718 συνεισφορά ΕΕ. Το συνολικό ποσό FNLC προσδιορίστηκε με bottom-up μεθοδολογία βάσει των προσκλήσεων του προγράμματος, σε 3 στάδια: (1) προσδιορισμός μοναδιαίου κόστους ανά πρόσκληση, ανάλογα με το στάδιο υλοποίησης και τα πλέον πρόσφατα στοιχεία· (2) εκτίμηση αριθμού επενδυτικών έργων ΜΜΕ που θα ολοκληρωθούν και θα τεθούν σε παραγωγική λειτουργία· (3) πολλαπλασιασμός μοναδιαίου κόστους επί τον εκτιμώμενο αριθμό ολοκληρωμένων έργων. Το FNLC ισούται με το άθροισμα της εκτιμώμενης ΔΔ όλων των προσκλήσεων. Η μεθοδολογία προσαρμόζεται στο στάδιο κάθε πρόσκλησης: όπου η αξιολόγηση/επιλογή και οι εγκρίσεις έχουν ολοκληρωθεί, το μοναδιαίο κόστος βασίζεται στην εγκεκριμένη ΔΔ και τα επιλεγμένα έργα· όπου η αξιολόγηση έχει ολοκληρωθεί αλλά η έγκριση εκκρεμεί, στα πλέον πρόσφατα δεδομένα υλοποίησης· όπου η πρόσκληση έχει δημοσιευθεί χωρίς ακόμη αιτήσεις, σε προγραμματικές εκτιμήσεις βάσει πεδίου, διαθέσιμου Π/Υ, εδαφικής κάλυψης και αναμενόμενου επενδυτικού προφίλ. Αντίστοιχα εκτιμάται και ο αριθμός ολοκληρωμένων έργων, με βάση επιλεγμένα έργα, υποβληθείσες αιτήσεις και προγραμματικές παραδοχές. Εκτιμώμενη ΔΔ/πρόσκληση = Μοναδιαίο κόστος × Εκτιμώμενος αριθμός ολοκληρωμένων έργων ΜΜΕ. Συνολικό FNLC = Συνολο εκτιμώμενης ΔΔ όλων των προσκλήσεων. Με βάση τις τρέχουσες εκτιμήσεις, ΔΔ €111.958.496 αντιστοιχεί σε 33 ολοκληρωμένα έργα ΜΜΕ, ή σταθμισμένη μέση ΔΔ €3.392.681,70 (~€3,39 εκ.)/έργο. Για το ΠΠ021, FNLC €73.680.661 αντιστοιχεί σε 25 έργα, με μέση ΔΔ €2.947.226,44/έργο. Για το ΠΠ052, FNLC €38.277.835 αντιστοιχεί σε 8 έργα, με μέση ΔΔ €4.784.729,38/έργο. Η διαφορά οφείλεται στο διαφορετικό εύρος, τη φύση και το επενδυτικό προφίλ των προσκλήσεων, καθώς οι επενδύσεις ΠΠ052 είναι γενικά εντάσεως κεφαλαίου λόγω εξοπλισμού, υποδομών και τεχνικών απαιτήσεων. Τα υπολογισθέντα μοναδιαία κόστη ανά ΠΠ και ο σταθμισμένος μέσος όρος, τα οποία εκφράζονται σε όρους ΔΔ, χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό του συνολικού FNLC και του τελικού στόχου, καθώς και ως βάση για τη στάθμιση της κατανομής μεταξύ των επιμέρους παραδοτέων. Δεν αποτελούν SCOs, τυποποιημένες κλίμακες μοναδιαίου κόστους ή κατ' αποκοπή ποσά για τους δικαιούχους. Οι δικαιούχοι αποζημιώνονται βάσει των επιλέξιμων δαπανών που πράγματι πραγματοποιήθηκαν και καταβλήθηκαν, σύμφωνα με τους ενωσιακούς και εθνικούς κανόνες, τις σχετικές προσκλήσεις και το ΣΔΕ. Η συνολική ΔΔ του FNLC ανέρχεται σε €111.958.496, εκ των οποίων €95.164.718 συνεισφορά ΕΕ. Το προφίλ αποζημίωσης προσδιορίζεται επί της συνεισφοράς ΕΕ, με κατανομή 50% στα D1–D3, 20% στα D4–D6 και 30% στα D7–D8. Η εσωτερική κατανομή μεταξύ των παραδοτέων λαμβάνει υπόψη τον αριθμό έργων ανά παραδοτέο και το διαφορετικό μοναδιαίο κόστος των ΠΠ021 και ΠΠ052, διατηρώντας τη σχετική στάθμιση της bottom-up μεθοδολογίας, χωρίς τα μοναδιαία κόστη να αποτελούν ποσά

	αποζημίωσης ανά έργο ή δικαιούχο. Το 50% της συνεισφοράς ΕΕ κατανέμεται στα D1–D3, αντανακλώντας το προχωρημένο στάδιο ωρίμανσης και τη συγκέντρωση διοικητικών, νομικών και χρηματοοικονομικών ενεργειών στην αρχική φάση. Τα D1–D3 επιτυγχάνονται μετά τη δημοσίευση των προσκλήσεων, την ολοκλήρωση της αξιολόγησης/επιλογής και την έκδοση των σχετικών αποφάσεων έγκρισης αποτελεσμάτων. Το 20% κατανέμεται στα D4–D6, που συνδέονται με την ουσιαστική πρόοδο υλοποίησης, και το 30% στα D7–D8, που συνδέονται με την ολοκλήρωση των έργων και την έναρξη παραγωγικής λειτουργίας. Μετά την έγκριση, οι δικαιούχοι δύνανται να λάβουν προκαταβολή έως 40% της εγκεκριμένης δημόσιας στήριξης έναντι ισόποσης τραπεζικής εγγύησης. Η δυνατότητα αυτή ενισχύει τη ρευστότητα και την έγκαιρη κινητοποίηση των επενδύσεων και επιτρέπει μέρος της στήριξης να καταβληθεί πριν από τη δήλωση της αντίστοιχης δαπάνης στην Επιτροπή. Έχει ήδη υποβληθεί αίτημα προκαταβολής για τουλάχιστον ένα έργο. Η κατανομή πόρων τεκμηριώνεται και από την πρόοδο: έχουν δημοσιευθεί 6 προσκλήσεις· για 3 έχει ολοκληρωθεί αξιολόγηση/επιλογή, για 1 η έγκριση αποτελεσμάτων είναι σε εξέλιξη και 2 παραμένουν ανοικτές. Η κατανομή αντανακλά την πραγματική ακολουθία υλοποίησης, τις εντάξεις, τις χρηματοδοτικές ανάγκες, τον αριθμό των ενισχυόμενων επιχειρήσεων και το χρονοδιάγραμμα, ώστε η επιστροφή της συνεισφοράς ΕΕ να ευθυγραμμίζεται με την προοδευτική υλοποίηση, ολοκλήρωση και έναρξη παραγωγικής λειτουργίας των επενδύσεων.
2. Ειδικός/-οί στόχος/-οι	JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού
3. Όροι που πρέπει να πληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	1) 25 επενδυτικά έργα ΜΜΕ στο πλαίσιο του πεδίου παρέμβασης 021 και 2) 8 επενδυτικά έργα ΜΜΕ στο πλαίσιο του πεδίου παρέμβασης 052.
4. Προθεσμία για την εκπλήρωση των όρων ή την επίτευξη των αποτελεσμάτων	31 Δεκ 2030
5. Ορισμός του δείκτη	RCO02 Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις (RCO02 Firms: Grant aided)
6. Μονάδα μέτρησης για τους όρους που πρέπει να εκπληρωθούν / αποτελέσματα που πρέπει να επιτευχθούν και που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή	Αριθμός επιχειρήσεων
7. Ενδιάμεσα παραδοτέα (αν	

υπάρχουν) που ενεργοποιούν την επιστροφή ποσών από την Επιτροπή με χρονοδιάγραμμα των επιστροφών	Ενδιάμεσα παραδοτέα	Προβλεπόμενη ημερομηνία	Ποσό (EUR)
	D1: Υπογεγραμμένες αποφάσεις έγκρισης αποτελεσμάτων αξιολόγησης για 18 επενδυτικά σχέδια στο ΠΠ021	30 Σεπ 2026	22.546.281,41
	D2: Υπογεγραμμένες αποφάσεις έγκρισης αποτελεσμάτων αξιολόγησης για 7 επιπλέον επενδυτικά σχέδια στο ΠΠ021	15 Οκτ 2026	8.767.998,32
	D3: Υπογεγραμμένες αποφάσεις έγκρισης αποτελεσμάτων αξιολόγησης για 8 επιπλέον επενδυτικά σχέδια στο ΠΠ052	30 Οκτ 2026	16.268.079,27
	D4: Έγκριση εκθέσεων προόδου υλοποίησης που επιβεβαιώνουν την υλοποίηση τουλάχιστον του 30% του εγκεκριμένου επενδυτικού σχεδίου για 5 υποστηριζόμενες ΜΜΕ στο ΠΠ021	31 Μαΐ 2027	5.857.394,39
	D5: Έγκριση εκθέσεων προόδου υλοποίησης που επιβεβαιώνουν την υλοποίηση τουλάχιστον του 30% του εγκεκριμένου επενδυτικού σχεδίου για 8 επιπλέον υποστηριζόμενες ΜΜΕ στο ΠΠ021	31 Ιουλ 2028	9.371.831,02
	D6: Έγκριση εκθέσεων προόδου υλοποίησης που επιβεβαιώνουν την υλοποίηση τουλάχιστον του 30% του εγκεκριμένου επενδυτικού σχεδίου	31 Ιουλ 2028	3.803.718,19

	για 2 επιπλέον υποστηριζόμενες ΜΜΕ στο ΠΠ052		
	D7: Ολοκλήρωση 25 επενδυτικών έργων ΜΜΕ στο ΠΠ021 και έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας των επιχειρήσεων που έλαβαν στήριξη	29 Ιουν 2029	18.788.567,84
	D8: Ολοκλήρωση 8 επιπλέον επενδυτικών έργων ΜΜΕ στο ΠΠ052 και έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας των επιχειρήσεων που έλαβαν στήριξη	31 Οκτ 2030	9.760.847,56

7.1. Μέθοδος επιστροφής που χρησιμοποιείται για την επιστροφή ποσών στον ή στους δικαιούχους	3. Επιστροφή επιλέξιμων δαπανών που όντως πραγματοποιήθηκαν
8. Συνολικό ποσό (συμπεριλαμβανομένης της ενωσιακής και της εθνικής χρηματοδότησης)	111.958.496,00
9. Μέθοδος προσαρμογής/-ών	Δεν ισχύει
10. Επαλήθευση της επίτευξης του αποτελέσματος ή της εκπλήρωσης του όρου (και, κατά περίπτωση, των ενδιάμεσων παραδοτέων): — να περιγραφεί ποιο ή ποια έγγραφα ή ποιο σύστημα θα χρησιμοποιηθεί για την επαλήθευση της επίτευξης του αποτελέσματος ή της εκπλήρωσης του όρου (και, κατά περίπτωση, καθένα από τα ενδιάμεσα παραδοτέα) — να περιγραφεί πώς θα διεξαχθούν οι διαχειριστικές επαληθεύσεις (συμπεριλαμβανομένων των επιτόπιων) και από ποιον — να περιγραφεί ποιες ρυθμίσεις θα θεσπιστούν για τη συλλογή και την αποθήκευση των σχετικών δεδομένων/εγγράφων	Η επαλήθευση της επίτευξης των αποτελεσμάτων, των προϋποθέσεων και των ενδιάμεσων παραδοτέων του προγράμματος FNLC θα διενεργείται σε επίπεδο προγράμματος στο πλαίσιο της επιστροφής της ενωσιακής συνεισφοράς σύμφωνα με το άρθρο 95 του Κανονισμού για τα Κοινά Ταμεία (CPR). Οι διαχειριστικοί έλεγχοι θα επιβεβαιώνουν ότι έχουν πληρωθεί οι προϋποθέσεις για την επιστροφή, ότι έχουν επιτευχθεί τα αποτελέσματα που συνδέονται με κάθε ενδιάμεσο παραδοτέο και ότι τα ποσά που έχουν δηλωθεί στην Επιτροπή αντιστοιχούν στα ποσά που καθορίζονται στο εγκεκριμένο πρόγραμμα FNLC. Ο έλεγχος βασίζεται στο Σύστημα Πληροφοριών Διαχείρισης (MIS/OPS), στο Ολοκληρωμένο Σύστημα Πληροφοριών για τις Κρατικές Ενισχύσεις (OPSKE) και στα διοικητικά αρχεία που τηρούνται από τη Διαχειριστική Αρχή και τον Ενδιάμεσο Φορέα (EFEPAE). Τα δικαιολογητικά στοιχεία διατηρούνται ηλεκτρονικά και παραμένουν διαθέσιμα για διαχειριστικούς ελέγχους, ελέγχους από την Ελεγκτική Αρχή και ελέγχους από την Επιτροπή. Η διαδρομή ελέγχου συμμορφώνεται με το Παράρτημα XIII, Τμήμα IV, του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 και περιλαμβάνει όλα τα απαραίτητα έγγραφα για την απόδειξη της εκπλήρωσης των σχετικών προϋποθέσεων και της επίτευξης των αντίστοιχων αποτελεσμάτων. Η διαδρομή ελέγχου περιλαμβάνει, όπου είναι σχετικό, την απόφαση

	της Επιτροπής για την έγκριση του προγράμματος FNLC, τις δημοσιευμένες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, αποσπάσματα από τα συστήματα MIS/OPS και OPSKE, έγγραφα αξιολόγησης και επιλογής, αποφάσεις ένταξης, εκθέσεις επαλήθευσης, αρχεία ολοκλήρωσης, ευρήματα ελέγχου όπου ισχύει, δικαιολογητικά για κάθε ενδιάμεσο παραδοτέο και παραπομπές στα αντίστοιχα ηλεκτρονικά αρχεία. Η Διαχειριστική Αρχή, σε συνεργασία με τον ΕΦΕΠΑΕ (ΕΦ), επαληθεύει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που υποστηρίζουν κάθε ενδιάμεσο παραδοτέο είναι πλήρη, αξιόπιστα, και συνεπή με τη σχετική πρόσκληση, την απόφαση ένταξης, την έκθεση επαλήθευσης, την απόφαση ολοκλήρωσης ή άλλη διοικητική πράξη. Οι διαχειριστικοί έλεγχοι βασίζονται στην εκτίμηση κινδύνου, είναι αναλογικοί, και διενεργούνται πριν από τη συμπερίληψη του αντίστοιχου ποσού FNLC σε αίτηση πληρωμής προς την Επιτροπή. Μπορούν να περιλαμβάνουν ελέγχους βάσει εγγράφων, βάσει συστημάτων, βάσει δειγμάτων και, όπου απαιτείται βάσει του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου ή δικαιολογείται με βάση τον κίνδυνο, επιτόπιους ελέγχους. Οι διαχειριστικοί έλεγχοι επιβεβαιώνουν ότι: (i) το δηλωθέν ποσό αντιστοιχεί στο ποσό που έχει διατεθεί για το σχετικό ενδιάμεσο παραδοτέο· (ii) η σχετική προϋπόθεση ή το σχετικό αποτέλεσμα έχει εκπληρωθεί· (iii) τα έργα που έχουν καταμετρηθεί συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του Προγράμματος και του συστήματος FNLC· (iv) τα δικαιολογητικά στοιχεία που τηρούνται στα συστήματα MIS/OPS, OPSKE και στους διοικητικούς φακέλους είναι επαρκή, αξιόπιστα και ανιχνεύσιμα· (v) δεν υφίσταται διπλή χρηματοδότηση· και (vi) τυχόν παρατυπίες, καταγγελίες, υποψίες απάτης, συγκρούσεις συμφερόντων ή άλλες παραβάσεις αξιολογούνται ως προς τον αντίκτυπό τους στην επίτευξη του σχετικού παραδοτέου. Ενδιάμεσα παραδοτέα D1–D3 Για τους σκοπούς του παρόντος προγράμματος FNLC, οι αποφάσεις έγκρισης των αποτελεσμάτων αξιολόγησης, με τις οποίες εγκρίνεται οριστικά η χορήγηση ενίσχυσης στα επιλεγέντα επενδυτικά έργα, αντιστοιχούν στις «Signed grant award decisions» που προβλέπονται για τα παραδοτέα D1–D3. Για τα παραδοτέα D1–D3, η Διαχειριστική Αρχή επαληθεύει ότι έχουν εγκριθεί επίσημα αποφάσεις χορήγησης επιχορηγήσεων για 18, 7 και 8 επενδυτικά έργα ΜΜΕ αντίστοιχα. Η επαλήθευση βασίζεται στις δημοσιευμένες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, στα αρχεία του συστήματος, στα έγγραφα αξιολόγησης και κατάταξης, στις αποφάσεις έγκρισης και στις αποφάσεις χορήγησης επιχορηγήσεων που έχουν καταχωριστεί στα συστήματα MIS/OPS και OPSKE. Η διαχειριστική επαλήθευση επιβεβαιώνει ότι ο απαιτούμενος αριθμός έργων έχει εγκριθεί επίσημα και μπορεί να καταμετρηθεί για το σχετικό ενδιάμεσο παραδοτέο. Ενδιάμεσα παραδοτέα D4–D6 Για τα παραδοτέα D4–D6, η Διαχειριστική Αρχή θα επαληθεύει την πιστοποιημένη πρόοδο υλοποίησης για 5, 8 και 2, αντίστοιχα, επιχορηγούμενα επενδυτικά έργα ΜΜΕ. Η επαλήθευση θα βασίζεται στις αιτήσεις των δικαιούχων που υποβλήθηκαν μέσω του ΟΠΣΚΕ, στις εκθέσεις διοικητικής επαλήθευσης, στα αρχεία του συστήματος

	που προσδιορίζουν το εγκεκριμένο έργο, στις επαληθευμένες δαπάνες και στο κατώφλι υλοποίησης που επιτεύχθηκε, στις αποφάσεις έγκρισης, στις αποφάσεις πληρωμής, όπου ισχύει, και στις εκθέσεις επιτόπιας επαλήθευσης, όπου απαιτείται. Το αποφασιστικό κριτήριο για την επαλήθευση του ορίου υλοποίησης είναι το ποσοστό υλοποίησης που πιστοποιείται από τον ΕΦ στην εγκεκριμένη έκθεση επαλήθευσης ή στο πιστοποιητικό, με βάση τις επαληθευμένες επιλέξιμες δαπάνες και την αντίστοιχη υλοποίηση του εγκεκριμένου φυσικού και οικονομικού πεδίου εφαρμογής του επενδυτικού έργου. Το ποσοστό υλοποίησης δεν βασίζεται αποκλειστικά σε δήλωση του δικαιούχου. Διενεργούνται διοικητικοί έλεγχοι για αιτήματα ενδιάμεσου ελέγχου και πιστοποίησης που αφορούν δαπάνες τουλάχιστον 30% και έως 50% των εγκεκριμένων επιδοτούμενων δαπανών, ενώ διενεργούνται επιτόπιοι έλεγχοι όταν το αίτημα αφορά δαπάνες που υπερβαίνουν το 50%. Ο έλεγχος επικεντρώνεται στην επιβεβαίωση ότι έχει επιτευχθεί το απαιτούμενο όριο υλοποίησης και δεν συνιστά επανάληψη λεπτομερών ελέγχων δαπανών ή επαλήθευσης μεμονωμένων τιμολογίων. Η Διαχειριστική Αρχή και ο ΕΦ παρακολουθούν την υλοποίηση μέσω των συστημάτων ΟΠΣ, ΟΠΣΚΕ και των διοικητικών αρχείων, προκειμένου να εντοπίσουν τα έργα που αναμένεται να φτάσουν στο απαιτούμενο στάδιο υλοποίησης και, όπου είναι απαραίτητο, να καλέσουν τους δικαιούχους να υποβάλουν εγκαίρως τα απαιτούμενα δικαιολογητικά ελέγχου και πιστοποίησης. Ενδιάμεσα παραδοτέα D7–D8 Για τα παραδοτέα D7–D8, η Διαχειριστική Αρχή θα επαληθεύσει την ολοκλήρωση 25 Ε/Σ ΜΜΕ στο ΠΠ021 και 8 επιπλέον Ε/Σ ΜΜΕ στο ΠΠ52 αντίστοιχα, που αντιστοιχούν σε συνολικά 33 ολοκληρωμένα έργα, καθώς και την έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας. Η επαλήθευση θα βασίζεται σε αιτήσεις τελικής επαλήθευσης, εκθέσεις τελικής επαλήθευσης, αποφάσεις ολοκλήρωσης, δικαιολογητικά που αποδεικνύουν την ολοκλήρωση του επενδυτικού έργου και την έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας, συμπεριλαμβανομένων αδειών, εγκρίσεων ή ισοδύναμων εγγράφων όπου απαιτείται, αρχείων ΟΠΣ και ΟΠΣΚΕ, της κατάστασης πληρωμών και εκθέσεων επιτόπιων επαληθεύσεων, όπου ισχύει. Όταν διενεργούνται επιτόπιες επαληθεύσεις, αυτές πρέπει επίσης να επιβεβαιώνουν την ολοκλήρωση της επένδυσης, την τοποθεσία της εντός της επιλέξιμης περιοχής του προγράμματος και την έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας. Μόνο τα έργα για τα οποία έχουν επαληθευθεί δεόντως η ολοκλήρωση και η παραγωγική λειτουργία μπορούν να υπολογιστούν στα παραδοτέα D7 και D8. Συλλογή και αποθήκευση δεδομένων και εγγράφων Τα δικαιολογητικά δεδομένα και έγγραφα συλλέγονται και αποθηκεύονται μέσω των συστημάτων ΟΠΣ, ΟΠΣΚΕ και των διοικητικών αρχείων της Διαχειριστικής Αρχής και του ΕΦΕΠΑΕ. Ο ΕΦΕΠΑΕ τηρεί την τεκμηρίωση που αφορά τις αιτήσεις, την αξιολόγηση, την επιλογή, τη χορήγηση επιχορήγησης, την υλοποίηση, την επαλήθευση, την ολοκλήρωση και τις πληρωμές στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που της έχουν ανατεθεί, ενώ η Διαχειριστική Αρχή τηρεί την τεκμηρίωση που υποστηρίζει τη δήλωση των ποσών FNLC

	προς την Επιτροπή και αποδεικνύει την εκπλήρωση των σχετικών όρων και αποτελεσμάτων. Οι πληροφορίες που διατηρούνται εξασφαλίζουν ότι κάθε έργο, πράξη ή στοιχείο που υπολογίζεται ως ενδιάμεσο αποτέλεσμα μπορεί να αναχθεί στην αντίστοιχη πρόσκληση υποβολής προτάσεων, αίτηση, απόφαση χορήγησης επιχορήγησης, αρχεία επαλήθευσης, αρχεία ολοκλήρωσης και καταχωρίσεις στο σύστημα. Η διαδρομή ελέγχου πρέπει να είναι επαρκής ώστε να επιτρέπει στη Διαχειριστική Αρχή, στην Ελεγκτική Αρχή και στην Επιτροπή να επαληθεύουν την εκπλήρωση των σχετικών όρων και την επίτευξη των αντίστοιχων αποτελεσμάτων σε επίπεδο προγράμματος.
11. Χρήση επιχορηγήσεων υπό μορφή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες. Η επιχορήγηση που παρέχεται από κράτος μέλος σε δικαιούχους λαμβάνει τη μορφή χρηματοδότησης που δεν συνδέεται με τις δαπάνες; [N/O]	Όχι
12. Ρυθμίσεις για την εξασφάλιση της διαδρομής λογιστικού ελέγχου. Προσδιορίστε τον/τους φορέα/-είς που είναι υπεύθυνος/-οι για τις ρυθμίσεις αυτές	Η διαδρομή ελέγχου για το καθεστώς FNLC ορίζεται σε επίπεδο προγράμματος και αφορά τη σχέση μεταξύ του κράτους μέλους και της Επιτροπής για την επιστροφή της συνεισφοράς της ΕΕ σύμφωνα με το άρθρο 95 του ΚΚΔ. Σκοπός είναι να τεκμηριώνεται ότι έχουν πληρωθεί οι προϋποθέσεις για την επιστροφή και ότι έχουν επιτευχθεί τα αποτελέσματα που συνδέονται με τα ενδιάμεσα παραδοτέα (D1–D8). Η Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ) του Προγράμματος ΔΑΜ 2021–2027 είναι υπεύθυνη για τη διασφάλιση της πληρότητας, αξιοπιστίας, ιχνηλασιμότητας και διαθεσιμότητας της διαδρομής ελέγχου, σε συνεργασία με τον ΕΦ, στο πλαίσιο του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ). Η διαδρομή ελέγχου συνάδει με το Παρ. 2 και το Παρ. XIII, Τμήμα IV, του Καν. (ΕΕ) 2021/1060 και περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία έγγραφα και δεδομένα για την απόδειξη της εκπλήρωσης των όρων FNLC και της επίτευξης των αντίστοιχων αποτελεσμάτων. Η τεκμηρίωση τηρείται ηλεκτρονικά από τη ΔΑ και/ή τον ΕΦ και παραμένει διαθέσιμη για διαχειριστικούς ελέγχους, ελέγχους της Ελεγκτικής Αρχής (ΕΑ), καθώς και ελέγχους και επιθεωρήσεις της Επιτροπής. Η διαδρομή ελέγχου περιλαμβάνει τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, τα έγγραφα αξιολόγησης και επιλογής, τις αποφάσεις ένταξης, τα δεδομένα και αρχεία συστημάτων για τα χρηματοδοτούμενα έργα ή άλλα στοιχεία που συμβάλλουν στις προϋποθέσεις και τα αποτελέσματα του FNLC, αποδεικτικά επίτευξης των D1–D8, αρχεία διαχειριστικών επαληθεύσεων, σχετική αλληλογραφία, καθώς και στοιχεία για παρατυπίες, καταγγελίες, υποψίες απάτης, συγκρούσεις συμφερόντων, διπλή χρηματοδότηση και τυχόν διορθωτικά μέτρα. Οι διαχειριστικοί έλεγχοι που διενεργούνται για το FNLC αποσκοπούν στην επαλήθευση ότι έχουν πληρωθεί οι προϋποθέσεις για την επιστροφή από την Επιτροπή ή ότι έχουν επιτευχθεί τα σχετικά αποτελέσματα. Βασίζονται σε εκτίμηση κινδύνου, είναι αναλογικοί προς τους εντοπισθέντες κινδύνους και διενεργούνται πριν από τη

	δήλωση του αντίστοιχου ποσού FNLC στην Επιτροπή. Οι διαχειριστικοί έλεγχοι επιβεβαιώνουν ότι: • το ποσό που δηλώνεται στην Επιτροπή αντιστοιχεί στο ποσό που καθορίστηκε για το σχετικό D στο FNLC· • έχει πληρωθεί η σχετική προϋπόθεση ή έχει επιτευχθεί το αποτέλεσμα που συνδέεται με το σχετικό D· • οι πράξεις, τα έργα ή τα στοιχεία που συμβάλλουν στην εκπλήρωση των προϋποθέσεων ή στην επίτευξη των αποτελεσμάτων συμμορφώνονται με τις ισχύουσες απαιτήσεις του Προγράμματος και του FNLC· • δεν υφίσταται διπλή χρηματοδότηση για τα ποσά που δηλώνονται στο FNLC· και • όταν η ΔΑ ενημερώνεται για παρατυπίες που αφορούν δημόσιες συμβάσεις (ΔΣ), κρατικές ενισχύσεις (ΚΕ), άλλους ενωσιακούς ή εθνικούς κανόνες, καθώς και υποψίες απάτης, αξιολογεί εάν επηρεάζεται η εκπλήρωση της σχετικής προϋπόθεσης ή η επίτευξη του σχετικού αποτελέσματος. Ο φάκελος διαχειριστικής επαλήθευσης περιλαμβάνει τον κατάλογο ελέγχου επαλήθευσης, τα αποδεικτικά στοιχεία που εξετάστηκαν, το αποτέλεσμα της επαλήθευσης, τυχόν διαπιστώσεις, τα διορθωτικά μέτρα που ελήφθησαν και το συμπέρασμα ως προς το αν η σχετική προϋπόθεση ή το σχετικό αποτέλεσμα μπορεί να ληφθεί υπόψη για τους σκοπούς του FNLC. Οι παρατυπίες που σχετίζονται με μη συμμόρφωση με την ισχύουσα ενωσιακή ή εθνική νομοθεσία αντιμετωπίζονται σύμφωνα με το ΣΔΕ και τις ισχύουσες εθνικές διαδικασίες. Όταν η ΔΑ διαπιστώνει παρατυπία σχετική με ΔΣ, ΚΕ ή άλλους ισχύοντες κανόνες, συμπεριλαμβανομένων υποψιών απάτης, αξιολογεί εάν η παρατυπία επηρεάζει την εκπλήρωση της σχετικής προϋπόθεσης FNLC ή την επίτευξη του σχετικού αποτελέσματος. Όταν η παρατυπία επηρεάζει όρο ή αποτέλεσμα FNLC, το σχετικό έργο, πράξη ή στοιχείο δεν λαμβάνεται υπόψη και εφαρμόζονται τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα. Όπου κρίνεται σκόπιμο, αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν ανάκληση ή μη δήλωση του αντίστοιχου ποσού FNLC ή εκ νέου δήλωσή του σε μεταγενέστερο στάδιο, μόλις εκπληρωθεί ο σχετικός όρος ή επιτευχθεί το αποτέλεσμα. Στη διαδρομή ελέγχου τηρούνται το αρχείο της παρατυπίας, η αξιολόγηση του αρμόδιου φορέα, το συμπέρασμα ως προς τον αντίκτυπο στον όρο ή αποτέλεσμα FNLC, η σχετική αλληλογραφία και τα τυχόν διορθωτικά μέτρα. Όταν η ΔΑ βασίζεται σε εξωτερική αξιολόγηση, γνώμη ή επαλήθευση σχετικά με τη συμμόρφωση με την εθνική νομοθεσία, η σχετική έκθεση ή αξιολόγηση διατηρείται στη διαδρομή ελέγχου. Οι προσκλήσεις προβλέπουν ότι οι δικαιούχοι υποβάλλουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά συμμόρφωσης στον ΕΦ και/ή στη ΔΑ μέσω ΟΠΣΚΕ, ΟΠΣ ή άλλων επίσημων καναλιών επικοινωνίας. Ο αρμόδιος φορέας εξετάζει τα δικαιολογητικά ή την εξωτερική αξιολόγηση, καταγράφει το αποτέλεσμα στο σχετικό πληροφοριακό σύστημα ή στον διοικητικό φάκελο και διαβιβάζει τα σχετικά πορίσματα ή πληροφορίες διασφάλισης στη ΔΑ, η οποία αξιολογεί εάν

	το ζήτημα επηρεάζει την εκπλήρωση της προϋπόθεσης FNLC ή την επίτευξη του σχετικού αποτελέσματος. Διαδικασίες για καταγγελίες, υποψίες απάτης και παραβάσεις των κανόνων της εσωτερικής αγοράς Οι καταγγελίες, οι υποψίες απάτης, οι συγκρούσεις συμφερόντων και οι ενδείξεις παραβάσεων των κανόνων της εσωτερικής αγοράς αντιμετωπίζονται σύμφωνα με το ΣΔΕ και τις ισχύουσες εθνικές και ενωσιακές διαδικασίες. Κάθε περίπτωση καταχωρίζεται, αξιολογείται και παρακολουθείται από τον αρμόδιο φορέα. Όταν οι περιπτώσεις αυτές αφορούν πράξη, έργο ή στοιχείο που συμβάλλει σε όρο ή αποτέλεσμα FNLC, η ΔΑ αξιολογεί εάν ο σχετικός όρος ή το σχετικό αποτέλεσμα μπορεί ακόμη να θεωρηθεί ότι πληρούται ή έχει επιτευχθεί. Όταν απάτη ή σύγκρουση συμφερόντων επηρεάζει επιχορήγηση, έργο, σύμβαση ή στοιχείο που συμβάλλει σε προϋπόθεση ή αποτέλεσμα FNLC, το αντίστοιχο στοιχείο δεν προσμετράται στο σχετικό D. Όπου απαιτείται, η υπόθεση παραπέμπεται στις αρμόδιες εθνικές ή ενωσιακές αρχές και εφαρμόζονται διορθωτικά μέτρα σύμφωνα με το ΣΔΕ. Στη διαδρομή ελέγχου καταγράφονται η καταγγελία ή ο ισχυρισμός, η διενεργηθείσα αξιολόγηση, η σχετική αλληλογραφία, το αποτέλεσμα της εξέτασης, τυχόν παραπομπή στις αρμόδιες αρχές και τα διορθωτικά μέτρα που ελήφθησαν. Διαχειριστικοί έλεγχοι και εργαλεία για τον περιορισμό του κινδύνου διπλής χρηματοδότησης Η ΔΑ και, όπου ενδείκνυται, ο ΕΦΕΠΑΕ εφαρμόζουν διαχειριστικούς ελέγχους και ελέγχους βάσει συστημάτων για τον μετριασμό του κινδύνου διπλής χρηματοδότησης στο FNLC. Οι έλεγχοι περιλαμβάνουν δηλώσεις δικαιούχων, επαλήθευση της μοναδικότητας και ταυτότητας του χρηματοδοτούμενου επενδυτικού έργου και του δικαιούχου στο ΟΠΣΚΕ και ΟΠΣ, διασταυρωτικούς ελέγχους με διαθέσιμες πληροφορίες για άλλες ενωσιακές ή εθνικές πηγές χρηματοδότησης, όπου απαιτείται, καθώς και διοικητικούς ελέγχους πριν από την έγκριση, την πληρωμή και την ολοκλήρωση της επένδυσης. Οι έλεγχοι διασφαλίζουν ότι το ίδιο έργο, πράξη, στοιχείο, κόστος ή αποτέλεσμα δεν χρηματοδοτείται δύο φορές από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και δεν προσμετράται περισσότερες από μία φορές για την επίτευξη των όρων ή αποτελεσμάτων FNLC. Όταν εντοπίζεται κίνδυνος διπλής χρηματοδότησης, η υπόθεση εξετάζεται πριν το σχετικό στοιχείο προσμετρηθεί στο FNLC. Εάν επιβεβαιωθεί και επηρεάζει σχετική προϋπόθεση ή αποτέλεσμα, το στοιχείο αποκλείεται και εφαρμόζονται διορθωτικά μέτρα. Στη διαδρομή ελέγχου καταγράφονται οι έλεγχοι, οι πηγές δεδομένων, τα αποτελέσματα και τα διορθωτικά μέτρα. Υπεύθυνοι για το ίχνος ελέγχου είναι η ΔΑ, με συνολική ευθύνη για το FNLC, ο ΕΦ και η ΕΑ. Η διαδρομή ελέγχου πρέπει να επιτρέπει στη ΔΑ, στην ΕΑ και στην Επιτροπή να επαληθεύουν την εκπλήρωση των σχετικών όρων και την επίτευξη των αντίστοιχων αποτελεσμάτων σε επίπεδο προγράμματος.

	Για κάθε στοιχείο που προσμετράται στα D1–D8 πρέπει να είναι δυνατή η σύνδεσή του με τη σχετική πρόσκληση, αίτηση, απόφαση, αρχεία επαλήθευσης και τις αντίστοιχες καταχωρίσεις στα συστήματα. Η ηλεκτρονική τεκμηρίωση πρέπει να αποδεικνύει σαφώς την επιλεξιμότητα του στοιχείου, τη σχετική επαλήθευση και τη σύνδεσή του με το ποσό FNLC που δηλώνεται στην Επιτροπή.

Προσάρτημα 3

Άρθρο 22 παράγραφος 3 του ΚΚΔ

Η **Ζώνη Καινοτομίας Δυτικής Μακεδονίας** συνιστά μοχλό αλλαγής του τοπικού οικονομικού και παραγωγικού μοντέλου. Ο 1ος Θύλακας της Ζώνης θα υλοποιηθεί σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και το ΕΚΕΤΑ, εστιάζοντας στους τομείς τεχνολογιών αιχμής πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού και αποσκοπώντας στην προσέλκυση επενδυτικού/επιχειρηματικού ενδιαφέροντος. Περιλαμβάνει υποδομές ανάπτυξης καινοτομίας, συστέγασης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, υλοποίησης εργαστηρίου Ευφυούς Πόλης, θερμοκοιτίδα και κόμβο επιτάχυνσης νεοφυούς επιχειρηματικότητας, και συναφείς παρεμβάσεις. Ο 2ος Θύλακας, είναι ο Κόμβος Καινοτομίας Πράσινου Υδρογόνου με φορέα το ΕΚΕΤΑ/ΙΔΕΠ Πτολεμαΐδας. Αποσκοπεί στο να προάγει την έρευνα σε τεχνολογίες πράσινου υδρογόνου (παραγωγή, αποθήκευση, διανομή) μέσω δημιουργίας εγκαταστάσεων πιλοτικής εφαρμογής και δοκιμών ερευνητικών αποτελεσμάτων και να αποτελέσει το εφαλτήριο για την επίτευξη επιχειρηματικών συνεργασιών με σκοπό την αξιοποίηση των εφαρμογών του υδρογόνου συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και στην πράσινη ενεργειακή μετάβαση. Ο 3ος Θύλακας είναι το Ζωντανό Εργαστήριο Έξυπνης Πόλης το οποίο θα υλοποιηθεί σε περιοχές μικρής κλίμακας σε συνέργεια με τις δράσεις του 1ου Θύλακα, σύμφωνα με τις πρακτικές του Joint Research Centre (JRC) &θα αποτελέσει τη βάση για την ενσωμάτωση καινοτομίας σε λύσεις και εφαρμογές έξυπνων πόλεων και την ενδυνάμωση της ικανότητας των επιχειρήσεων αλλά και των φορέων έρευνας, να διαμοιράζονται γνώση.

Ο Κόμβος Βιοοικονομίας είναι ένα σύνθετο έργο που συνιστά τον επιταχυντή για τη μετάβαση της τοπικής οικονομίας στους Δήμους της Μεγαλόπολης, Τρίπολης, Γορτυνίας &Οιχαλίας στη μεταλιγνιτική εποχή. Μέσα από την ανοιχτή συνεργασία φορέων της τριπλής έλικας: δημόσιο, ινστιτούτα γνώσης, επιχειρηματικότητα, επιδιώκεται ο οικονομικός & παραγωγικός μετασχηματισμός της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης με επίκεντρο το πλήρες φάσμα της αλυσίδας αξίας της Βιοοικονομίας (Αγροδιατροφή, Κυκλική &Ψηφιακή Οικονομία). Η οργάνωση του Κόμβου γίνεται σε τέσσερις θύλακες (δύο κύριους στη Μεγαλόπολη & την Τρίπολη & δύο δευτερεύοντες στην Οιχαλία και τη Γορτυνία).

Οι υποδομές των ανωτέρω θα ολοκληρωθούν έως το τέλος του 2029. Το σύνολο των δράσεων θα ολοκληρωθεί με το πέρας του ΠΔΑΜ.

Εδαφικό σχέδιο δίκαιης μετάβασης - TJTP_ISL.TJTP North & South Aegean Islands and Crete (4.0)

1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία α) και β), άρθρο 6

1.1. Διαδικασία και χρονοδιάγραμμα μετάβασης

Ισχύουσες δεσμεύσεις

Η Ελλάδα επικύρωσε το Πρωτόκολλο του Κιότο το 2002 & τη Συμφωνία του Παρισιού το 2016. Το ΕΣΕΚ, το βασικό εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής πολιτικής την επόμενη 10ετία, κυρώθηκε τον 12ο/2019 με αποφ. Κυβ. Συμβουλίου [(ΦΕΚ 4893/Β/2019)] & αντικατοπτρίζει τις αυξημένες κλιματικές φιλοδοξίες & τον εθνικό στόχο που τέθηκε στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα τον 9ο/2019: πλήρη απολιγνιτοποίηση της χώρας έως το 2028 με δραστική μείωση & πλήρη απένταξη του λιγνίτη από το μίγμα ηλεκτροπαραγωγής, βάσει οργανωμένου σχεδίου απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων, απανθρακοποίηση των νησιών έως το 2029. Ο στόχος αυτός χαρακτηρίστηκε «ορθή πρακτική» στο Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της ΕΕ για την «Αξιολόγηση του τελικού εθνικού σχεδίου της Ελλάδας για την ενέργεια & το κλίμα[1]».

Παράλληλα η Ελλάδα έχει αναπτύξει τη Μακροπρόθεσμη Στρατηγική 2050[2], με σενάρια απαλλαγής από τις ανθρακούχες πηγές. Στα 2 σενάρια που είναι συμβατά με τη συγκράτηση της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας κάτω από τον 1,5°C, η χώρα επιτυγχάνει μείωση των καθαρών εκπομπών της κατά 95% σε σχέση με το 1990.

Νεότερες εξελίξεις

Από την κύρωση του ΕΣΕΚ οι εξελίξεις στην ενέργεια & την κλιματική αλλαγή ήταν ραγδαίες, με βασικότερες: α) τη δέσμη μέτρων “Fit for 55” που εισάγει έναν πιο φιλόδοξο κλιματικό στόχο σε σχέση με τον στόχο του 40% που ίσχυε όταν εκπονήθηκε το ΕΣΕΚ & πρόσφατα β) η κοινή ευρωπαϊκή δράση REPowerEU.

Η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στις δεσμεύσεις της & υλοποιεί σταθερά ένα στοχευμένο πλέγμα συναφών δράσεων: διείσδυση ΑΠΕ, αδειοδοτικό/ρυθμιστικό πλαίσιο για την αποθήκευση ενέργειας & το Η2, ενεργειακή αναβάθμιση, κίνητρα για την ηλεκτροκίνηση, τηλεθέρμανση, εγκατάσταση ΥΒΣ, κ.ά. Τα ΕΣΔΙΜ εναρμονίζονται με αυτό το πλέγμα καθώς προβλέπουν παρεμβάσεις που προωθούν τις μηδενικές εκπομπές ρύπων από την παραγωγή ενέργειας & συνδράμουν στους υπόλοιπους τομείς ενδιαφέροντος του ΕΣΕΚ.

Η Χώρα παρακολουθεί τις τρέχουσες εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα & θα προβεί σε κατάλληλες προσαρμογές του εθνικού της σχεδιασμού, εφόσον απαιτηθεί.

Απόσυρση λιγνιτικών μονάδων/λιγνιτωρυχείων

Πολλές λιγνιτικές μονάδες έχουν ήδη αποσυρθεί. Το 2011 η παραγωγή των μονάδων της ΔΕΗ ήταν 27,4 TWh & το 2019 10,417 TWh, μειωμένη κατά 62%. Το 2020 η παραγωγή ενέργειας από την καύση λιγνίτη ήταν 5,7 TWh έναντι 8,1 TWh που προέβλεπε το ΕΣΕΚ για την ίδια χρονιά, μειωμένη κατά 30%.

Η διαδικασία μετάβασης προς τους στόχους της ΕΕ για το 2030 στα ΕΣΔΙΜ ΠΔΜ & Μεγαλόπολης ακολουθεί ως χρονοδιάγραμμα για την παύση εξόρυξης λιγνίτη & την παραγωγή ηλεκτρικής το εξής: όλες οι λιγνιτικές μονάδες θα αποσυρθούν έως το 2023, εκτός από μια (Πτολεμαΐδα V) η οποία θα αποσυρθεί μέχρι το 2028 (παρ.-πιν.1.1).

Μετάβαση στα νησιά

Σε Β. – Ν. Αιγαίο & Κρήτη η μετάβαση έως το 2029, βάσει της εθνικής πολιτικής, υλοποιείται διττά: (α) αυξάνοντας σταδιακά τη διείσδυση των ΑΠΕ στη κατανάλωση, βάσει του εγκεκριμένου πλάνου των

διασυνδέσεων με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό σύστημα ή/και με την εγκατάσταση ΥΒΣ, & (β) αποσύροντας σταδιακά τη λειτουργία των 32 αυτόνομων θερμικών ηλεκτρικών συστημάτων, καθένα από τα οποία τροφοδοτεί ένα ή περισσότερα μη-διασυνδεμένα νησιά (ΗΣ ΜΔΝ). Απώτερος στόχος είναι η κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των νησιών από καθαρή ενέργεια & η «εξαγωγή» της υπερβάλλουσας καθαρής ενέργειας στην ηπειρωτική χώρα (παρ.-ενοτ. 1.2/πιν.1-4).

Με αφετηρία το 2020, η υφιστάμενη εγκατεστημένη ισχύς (ΑΠΕ) ανά συστάδα νησιών είναι:

- 296MW – Κρήτη,
- 54MW – Κυκλάδες,
- 105MW – Δωδεκάνησα,
- 64MW – Β. Αιγαίο,

ενώ η συνολική συμμετοχή των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε είναι 24%, 30%, 16% & 18%.

Στο πέρας της ΠΠ 2021-2027, προβλέπεται η εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος (ΑΠΕ):

- 398MW – Κρήτη,
- 66 MW – Κυκλάδες,
- 163 MW – Δωδεκάνησα,
- 118 MW – Β. Αιγαίο,

που, βάσει στοιχείων του ΕΣΕΚ & παραδοχών στο πλαίσιο του ΕΣΔΙΜ, δύναται να οδηγήσει σε επίτευξη συνολικής συμμετοχής των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε –συνεκτιμημένου του μείγματος των διασυνδέσεων– 76%, 72%, 71% & 75%, αντίστοιχα (παρ.-ενοτ. 1.2/μεθοδολογία).

Ενδιάμεσα (2025-2026) τίθεται ως στόχος η εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος: 155-182 MW σε Κρήτη, 50-63,5 MW σε Δωδεκάνησα, 42-50 MW σε Β. Αιγαίο, 14MW σε Κυκλάδες.

Η διαθέσιμη έκταση ανά συστάδα νησιών για την ανάπτυξη της παραπάνω ισχύος ΑΠΕ θα προσδιορισθεί με την έγκριση του υπό εκπόνηση Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου ΑΠΕ.

Η εγκατάσταση ισχύος ΑΠΕ στο νησιωτικό χώρο εξαρτάται από τα διαθέσιμα περιθώρια (ηλεκτρικός χώρος) του δικτύου. Οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις των ΜΔΝ αυξάνουν τον «ηλεκτρικό χώρο» & η παραγόμενη ενέργεια από τους θερμικούς σταθμούς αντικαθίσταται από καθαρές μορφές. Μετά το πέρας των διασυνδέσεων, ορισμένες θερμικές μονάδες θα τεθούν σε καθεστώς ψυχρής εφεδρείας για την εγγύηση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Η υιοθέτηση νέων τεχνολογικών λύσεων & επιχειρηματικών μοντέλων μπορεί να άρει το εμπόδιο του «ηλεκτρικού χώρου» ανεξάρτητα από τις διασυνδέσεις. Το σχέδιο για την εγκατάσταση ΥΒΣ[3] στα νησιά χωρίς σαφές πλάνο διασύνδεσης μπορεί να οδηγήσει σε διείσδυση ΑΠΕ στην κατανάλωση άνω του 50%, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες ανά νησί. Εφόσον κριθεί αναγκαίο θα εκπονηθεί εξειδικευμένη μελέτη για τον προσδιορισμό του κατάλληλου % διείσδυσης ΑΠΕ ανά κατηγορία νησιών.

Από το πλάνο των διασυνδέσεων, 3 ΗΣ ΜΔΝ έχουν συνδεθεί ήδη με το ηπειρωτικό δίκτυο[4] ενώ το χρονοδιάγραμμα περάτωσης των υπολειπόμενων διασυνδέσεων, βάσει του πρόσφατου ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ (2023-2032) & του ΣΑΔ του ΔΕΔΔΗΕ (2021-2025), διαμορφώνεται ως εξής:

- 2023: Κρήτη (2η φάση – σε εξέλιξη)
- 2024: Κυκλάδες (4η φάση – σε εξέλιξη)
- 2028: Δωδεκάνησα
- 2028: Β. Αιγαίο

Όλα τα νησιά αναφοράς του ΕΣΔΙΜ (μεμονωμένα ή ως τμήμα ενός αυτόνομου ΗΣ) θα διασυνδεθούν με το ηπειρωτικό σύστημα έως το 2028, εκτός από 8 ΗΣ ΜΔΝ που καλύπτουν 9 νησιά (Γαύδος/Κρήτη, Αγ. Ευστράτιος/Β. Αιγαίο, Σύμη, Πάτμος, Μεγίστη, Αστυπάλαια, Αρκιοί, Μαράθι, Αγαθονήσι/Ν. Αιγαίο)[5].

Για αυτά -και όσα έχουν πρόβλεψη διασύνδεσης μετά το 2025- η μετάβαση δρομολογείται κατά προτεραιότητα με την ανάπτυξη ΥΒΣ Η/Π που συνδυάζουν αιολική-ηλιακή ενέργεια με συστήματα

αποθήκευσης. Η ΡΑΕ εκτιμά ότι σε όλα τα νησιά που θα εγκατασταθούν ΥΒΣ ο στόχος για διείσδυση ΑΠΕ 50-60% είναι εφικτός. Ειδικά σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια θα εφαρμοστεί πιλοτικά διείσδυση 80-90%, για να διερευνηθεί η σκοπιμότητα παρόμοιων έργων & σε άλλα νησιά σε επόμενη φάση.

Στάδια & δράσεις διαδικασίας μετάβασης

Η Ελλάδα ακολουθεί τα επιμέρους στάδια/πυλώνες & υποστηρικτικές δράσεις που προτάθηκαν στον οδικό χάρτη της World Bank για τη ΔΜ[6], για το σύνολο της διαδικασίας της ΔΑΜ προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες & των άλλων περιοχών. Αναγνωρίζονται 2 στάδια (σχεδιασμός/υλοποίηση) & 3 πυλώνες για τη ΔΑΜ:

1.Αποκατάσταση & επανάχρηση υποβαθμισμένων εκτάσεων-εγκαταστάσεων

2.Κοινωνική συνοχή & οικονομικός μετασχηματισμός (Μετάβαση στο νέο παραγωγικό μοντέλο)

3.Διακυβέρνηση

Πυλώνας 1: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τον Ν.4759/20 για το ΣΔΑΜ, περιλαμβάνει την έγκριση 2 προγραμματικών συμβάσεων (παρ. 2 & 3 του αρ. 155) για τον χωρικό σχεδιασμό (ΕΠΣ) & τη μεταβίβαση των εδαφών από τη ΔΕΗ στο κράτος, αντίστοιχα, & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των νέων χρήσεων γης το 2023. Η υλοποίηση ξεκινά με τις εργασίες αποκατάστασης των λιγνιτικών γαιών & ολοκληρώνεται με τη λειτουργία των πρώτων οργανωμένων υποδοχέων το 2025.

Πυλώνας 2: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε το 2020 με την εκπόνηση του ΣΔΑΜ [7] & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των ΕΣΔΙΜ & του ΠΔΑΜ το 2022. Η υλοποίηση θα ξεκινήσει με την ενεργοποίηση των δράσεων του ΠΔΑΜ (2022) & θα ολοκληρωθεί με το πέρας της ΠΠ. Περιλαμβάνει επίσης την ενεργοποίηση των δράσεων του 2ου & 3ου Πυλώνα ΜΔΜ.

Πυλώνας 3: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τη συγκρότηση Κυβ. & Συντ. Επιτροπής ΣΔΑΜ όπως ισχύει[8], τη σύσταση Τεχν. Γραμματείας της Συντ. Επιτροπής (Ν.4685/20) και ολοκληρώνεται με τη σύσταση/συγκρότηση/λειτουργία (α) της ΕΥ ΔΑΜ του Ν.4872/21 & (β) της εταιρείας ειδικού σκοπού «Μετάβαση Α.Ε» για την υποστήριξη Δικαιούχων και Επενδυτικών Σχεδίων.

Στο πιν. 1.2 (παρ.) απεικονίζεται το χρονοδιάγραμμα των σημαντικότερων δράσεων ανά στάδιο & πυλώνα.

Ορόσημα της διαδικασίας μετάβασης:

- 07.2020: Ανοιχτή πρόσκληση[9] υποβολής μη δεσμευτικών επενδυτικών προτάσεων & αναπτυξιακών σχεδίων από φορείς εκτός δημοσίου τομέα, σε συνεργασία με το Enterprise Greece.
- 2020-2021: Δρομολόγηση δράσεων για πιλοτική εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια, με έμφαση σε καθαρή ενέργεια, εξοικονόμηση & ηλεκτροκίνηση.
- 04.2021: Υιοθέτηση από την ΕΕ Αναθεωρημένων κατευθύνσεων περιφερειακών ενισχύσεων[10].
- 06.2021: Ανοιχτή πρόσκληση[11] σε δημόσιους φορείς για παρεμβάσεις ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, αναπροσανατολισμού της απασχόλησης, διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας, προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων & την προετοιμασία για την υποδοχή νέων δραστηριοτήτων & επενδύσεων μεγαλύτερης κλίμακας στις ΠΕ Κοζάνης, Φλώρινας & στον Δ. Μεγαλόπολης.
- 09.2021: Σχεδιασμός & έναρξη προγραμμάτων για τη στήριξη της απασχόλησης από τον ΟΑΕΔ.

1.2. Προσδιορισμός επηρεαζόμενων εδαφών

Κοινωνικός αντίκτυπος

Η απασχόληση στους ΗΣ ΜΔΝ (τακτικό προσωπικό, συμβασιούχοι & εργολάβοι) ανέρχεται σε 1.220 ΙΠΑ (485 στην Κρήτη, 369 στα Δωδεκάνησα, 236 στο Β. Αιγαίο και 130 στις ΝΔ Κυκλάδες). Η διακοπή της λειτουργίας τους συνεπάγεται άμεσες απώλειες Θ.Ε. στις μονάδες, καθώς και έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στο τοπικό παραγόμενο προϊόν και την απασχόληση (παρ.- ενοτ. 1.3/πιν.5).

Ευρύτερος οικονομικός αντίκτυπος

Όλα τα νησιά αντιμετωπίζουν σειρά προκλήσεων που απορρέουν από τους κλιματικούς στόχους της ΕΕ, εντείνοντας τον επείγοντα χαρακτήρα της ενεργειακής μετάβασης και την ανάγκη προώθησής της.

Η οδηγία (ΕΕ) 2015/2193 καθιστά πρακτικά αδύνατο για τις μονάδες των ΗΣ των μικρότερων νησιών να λειτουργούν >500 ώρες ετησίως, από το 2025 για νέες και από το 2030 για υφιστάμενες μονάδες. Για την αποφυγή πλήρους μπλακ-άουτ, η μετάβαση σε καθαρές πηγές ενέργειας έως το 2030 αποτελεί μονόδρομο, ειδικά για όσα θα καθυστερήσουν ή δεν θα διασυνδεθούν. Οι επενδύσεις ΑΠΕ σε αυτά είναι δαπανηρές και ασύμφορες, λόγω της μικρής τους κλίμακας.

Η δέσμη μέτρων «Fit for 55» περιλαμβάνει την επέκταση του ΣΕΔΕ στη ναυτιλία και τη σταδιακή κατάργηση των δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών για τις αερομεταφορές. Οι δύο αυτοί τομείς έχουν άμεσο αντίκτυπο στα νησιά, όντας μη-προσβάσιμα από ξηράς. Τα μέτρα ενδέχεται να οδηγήσουν σε περιορισμό της χρήσης περιφερειακών αεροδρομίων, μείωση των ακτοπλοϊκών συνδέσεων ή/και σημαντική οικονομική επιβάρυνση στα ναύλα με αντίστοιχες συνέπειες για τις νησιωτικές οικονομίες.

Η ενεργειακή μετάβαση συνιστά προϋπόθεση και κίνητρο για τον ευρύτερο μετασχηματισμό των οικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέεται με την επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας. Σε αυτό το πλαίσιο, και λαμβάνοντας υπόψιν το χρονοδιάγραμμα διείσδυσης των ΑΠΕ, είναι σημαντικός σε πρώτη φάση ο εξορθολογισμός της ζήτησης ενέργειας ως καταλύτης της μετάβασης[12].

1.3. Προσδιορισμός νησιών με συγκεκριμένες προκλήσεις

Τα νησιά επηρεάζονται δυσανάλογα και ανόμοια από τη μετάβαση λόγω των εγγενών προκλήσεων της νησιωτικότητας π.χ. απόσταση/γεωγραφική απομόνωση από την ηπειρωτική χώρα, έλλειψη οικονομίας κλίμακας και εξειδικευμένων ανθρώπινων πόρων, χαμηλή διαφοροποίηση της οικονομίας.

Το Β. Αιγαίο έχει υψηλή ανεργία, έως και 30% χαμηλότερη ΑΠΑ από τον εθνικό μ.ο. ενώ ο πληθυσμός του κατέγραψε τη μεγαλύτερη μείωση μεταξύ των νησιών την περίοδο 2011-2016.

Σε μειονεκτική θέση βρίσκονται ιδίως νησιά με χαμηλό πληθυσμό που χαρακτηρίζονται από πληθυσμιακή στασιμότητα, αδύναμες οικονομίες, χαμηλή ποιότητα δημόσιων υποδομών/υπηρεσιών, γεωγραφική απομόνωση. Αυτά τα νησιά εμπίπτουν στο αντικείμενο της εθνικής πρωτοβουλίας Greco Islands, διατομεακού χαρακτήρα, που σχεδιάζεται σε συνεργασία με την ΕΕ. Η Πρωτοβουλία χρηματοδοτείται κυρίως από το Τομεακό Πρόγραμμα του Υπ. Περιβάλλοντος (ΠΕΚΑ) και συμπληρωματικά από ΠΔΑΜ και τα οικεία ΠΕΠ, στοχεύει στον μετασχηματισμό-εκσυγχρονισμό του παραγωγικού μοντέλου με αφετηρία την ενεργειακή μετάβαση και τις αλλαγές που αυτή επιφέρει στις τοπικές οικονομίες.

Για να είναι δίκαιη, η διαδικασία μετάβασης των νησιών στην κλιματική ουδετερότητα πρέπει να ενισχύσει τις νησιωτικές οικονομίες και κοινωνίες ώστε οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις της να αναστραφούν μέσω της παραγωγής καθαρής ηλεκτρικής ενέργειας και της ανάπτυξης επιχειρηματικών οικοσυστημάτων γύρω από αυτή. Παράλληλα πρέπει να συμβάλλει στο μετασχηματισμό του τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας, δηλ. στους κύριους πυλώνες ανάπτυξης και στους μεγαλύτερους καταναλωτές ενέργειας των νησιών, προς ένα πιο βιώσιμο και καινοτόμο μοντέλο με βάση τις τοπικές ανάγκες και συνθήκες.

Ο μετασχηματισμός των τοπικών οικονομιών των νησιών, οι οποίες συνυπάρχουν και επηρεάζονται άμεσα και από τις φυσικές προκλήσεις της νησιωτικότητας, απαιτεί σημαντικού κόστους επενδύσεις. Τα νησιά δεν μπορούν να επωμιστούν εξ ολοκλήρου αυτό το κόστος, ενώ χωρίς τις επενδύσεις η μετάβασή τους θα είναι ελλιπής, με συνεπαγόμενες περιβαλλοντικές και κοινωνικές προεκτάσεις.

Με βάση τα παραπάνω, προβλέπεται η κατανομή του ~13% της συνολικής χρηματοδότησης του ΠΔΑΜ για στήριξη επενδύσεων που προσδιορίζονται από το ΕΣΔΙΜ και αφορούν κυρίως την καθαρή ενέργεια, τον βιώσιμο τουρισμό και τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία ως μοχλούς για τον οικονομικό μετασχηματισμό.

2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη:

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Έδαφος: Νησιά Βορείου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτη

2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Ο αντίκτυπος της μετάβασης αφορά διαφορετικά μεγέθη για κάθε Περιφέρεια ενδιαφέροντος, καθώς επηρεάζει με διαφορετικό τρόπο την κάθε περιοχή, ανάλογα με τον τρόπο εφαρμογής της (διασυνδέσεις, διείσδυση ΑΠΕ, ανάπτυξη υβριδικών σταθμών). Η ποσοτικοποίηση του πραγματοποιείται σε γεωγραφικό επίπεδο NUTS3, με εξαίρεση τις 4 ΠΕ της Κρήτης, οι οποίες αντιμετωπίζονται ενιαία σε επίπεδο νησιού:

Απώλεια θέσεων εργασίας και μείωση οικονομικής δραστηριότητας

Μετά την περάτωση της διασύνδεσης στην Κρήτη οι ΑΗΣ Λινοπεραμάτων και Χανίων, σύμφωνα με τον υφιστάμενο προγραμματισμό, θα αποσυρθούν ενώ ο ΑΗΣ Αθερινόλακκου θα τεθεί σε εφεδρεία έκτακτων αναγκών. Υπό αυτό το πρίσμα, εκτιμάται ότι το 50% του συνόλου των απασχολούμενων στους ηλεκτροπαραγωγικούς σταθμούς της περιφέρειας - τακτικού και έκτακτου προσωπικού (243 εργαζόμενοι πλήρους απασχόλησης), θα βρεθούν εκτός εργασίας. Παράλληλα, η οικονομία θα απωλέσει ~2 εκατ. € από ετήσιες δαπάνες της ΔΕΗ σε τοπικούς προμηθευτές.

Η απώλεια συνολικού ετήσιου εισοδήματος ~7,3 εκατ. €, καθώς και ~2 εκατ. € από δαπάνες στην περιφέρεια θα επιφέρει περαιτέρω μείωση της απασχόλησης κατά 118 θέσεις εργασίας και πτώση της προστιθέμενης αξίας της τοπικής οικονομίας κατά 5,6 εκατ. € ετησίως, λόγω της μείωσης της καταναλωτικής δαπάνης και των δραστηριοτήτων της εφοδιαστικής αλυσίδας των σταθμών.

Η εκτίμηση ότι η απόσυρση των αυτόνομων σταθμών Η/Π θα επηρεάσει το 50% των εργαζομένων σε αυτούς εφαρμόζεται και στις υπόλοιπες περιοχές μετάβασης.

Για τα Δωδεκάνησα η άμεση απώλεια θέσεων εργασίας ανέρχεται σε 185 ΙΠΑ ή ~5,3 εκατ. € ετήσιου εισοδήματος. Οι έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και την προστιθέμενη αξία της τοπικής οικονομίας υπολογίζονται σε 83 ΙΠΑ και 4,0 εκατ. € ετησίως.

Για τις Κυκλάδες η άμεση απώλεια θέσεων εργασίας ανέρχεται σε 65 ΙΠΑ ή ~1,8 εκατ. € ετήσιου εισοδήματος. Οι έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και την προστιθέμενη αξία της τοπικής οικονομίας υπολογίζονται σε 25 ΙΠΑ και 1,2 εκατ. € ετησίως.

Για την περιοχή Λέσβος-Λήμνος η άμεση απώλεια θέσεων εργασίας ανέρχεται σε 50 ΙΠΑ ή ~1,2 εκατ. € ετήσιου εισοδήματος. Οι έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και την προστιθέμενη αξία της τοπικής οικονομίας υπολογίζονται σε 19 ΙΠΑ και 0,9 εκατ. € ετησίως.

Για την περιοχή Ικαρία-Σάμος η άμεση απώλεια θέσεων εργασίας ανέρχεται σε 37 ΙΠΑ ή ~1,0 εκατ. € ετήσιου εισοδήματος. Οι έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και την προστιθέμενη αξία της τοπικής οικονομίας υπολογίζονται σε 14 ΙΠΑ και 0,6 εκατ. € ετησίως.

Για τη Χίο η άμεση απώλεια θέσεων εργασίας ανέρχεται σε 29 ΙΠΑ ή ~0,7 εκατ. € ετήσιου εισοδήματος. Οι έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις στην απασχόληση και την προστιθέμενη αξία της τοπικής οικονομίας υπολογίζονται σε 12 ΙΠΑ και 0,6 εκατ. € ετησίως.

Κόστος από την περιορισμένη μεταστροφή στην καθαρή ενέργεια και τη μη διαφοροποίηση της ευρύτερης οικονομίας

Η σταδιακή διείσδυση ΑΠΕ στα νησιά (βάσει του χρονοδιαγράμματος των διασυνδέσεων) επηρεάζει σημαντικά τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών τόσο σε σχέση με τη μεταστροφή/προσαρμογή των υφιστάμενων δραστηριοτήτων προς πιο πράσινες και βιώσιμες μορφές όσο και σε σχέση με την ανάπτυξη νέων πράσινων και βιώσιμων δραστηριοτήτων.

Βάσει των στόχων του ΜΔΜ, αλλά και της ΣΛΕΕ για άρση των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών, με ιδιαίτερη έμφαση σε νησιωτικές και άλλες μειονεκτικές περιοχές, η πράσινη μετάβαση οφείλει να συμβάλλει στον ευρύτερο οικονομικό μετασχηματισμό του παραγωγικού μοντέλου των νησιών. Σε αυτό το πλαίσιο, οι τομείς που κατά κανόνα αναπτύσσονται στα νησιά είναι η ενέργεια, ο τουρισμός και η γαλάζια οικονομία. Μάλιστα, η σύνδεση της ανάπτυξης της γαλάζιας οικονομίας με την πράσινη

μετάβαση μέσω του μετασχηματισμού των θαλάσσιων μεταφορών και των λιμανιών τονίζεται ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Έκθεση για τη Γαλάζια Οικονομία του 2021.

Στους τρεις τομείς δραστηριοποιούνται 732, 26.161, και 1.423 επιχειρήσεις που απασχολούν 1.301, 136.691, και 3.915 εργαζομένους, αντίστοιχα, και οποιαδήποτε αργοπορημένη, περιορισμένη ή ατελής αξιοποίηση των δυνατοτήτων για μετασχηματισμό τους εξαιτίας του προβλεπόμενου χρονοπρογραμματισμού των διασυνδέσεων, της διείσδυσης των ΑΠΕ ή/και της εγκατάστασης ΥΒΣ Η/Π θα επηρεάσει αρνητικά την οικονομική τους δραστηριοποίηση (κύκλος εργασιών). Υπό αυτό το πρίσμα, η ενεργοποίηση επενδύσεων δίκαιης μετάβασης παράλληλα με την πρόοδο των διαδικασιών της μετάβασης (δηλ. πριν από την ολοκλήρωση των διασυνδέσεων) δε θα διασφαλίσει απλώς τις υπάρχουσες δραστηριότητες και τον έγκαιρο μετασχηματισμό τους αλλά θα οδηγήσει και σε ουσιαστική διεύρυνση αυτών των δραστηριοτήτων.

Το κόστος στον τομέα της ενέργειας είναι μεγαλύτερο στην Κρήτη και τις Κυκλάδες όπου πλησιάζει η διασύνδεση και η ανάπτυξη των ΑΠΕ σύντομα αναμένεται να κλιμακωθεί. Όσον αφορά στον τουρισμό και την γαλάζια οικονομία, πλέον επηρεαζόμενες θεωρούνται περιοχές με σημαντική υφιστάμενη σχετική δραστηριότητα, συγκεκριμένα τα Δωδεκάνησα, όπου τα έσοδα από τον τουρισμό και τη γαλάζια οικονομία έφτασαν αντίστοιχα τα 1.230 εκατ. € και 46 εκατ. € το 2017 και η Κρήτη, με έσοδα 1.264 εκατ. € και 217 εκατ. €, αντίστοιχα.

Πιο συγκεκριμένα, ως προς τον τομέα της πράσινης ενέργειας, οι επενδύσεις σε ΑΠΕ, τόσο κατά τη φάση κατασκευής όσο και κατά τη λειτουργία τους, μπορούν να δώσουν σημαντική ώθηση στις τοπικές οικονομίες και να αποτελέσουν μοχλό ανάπτυξης και οικονομικής διαφοροποίησης για τις νησιωτικές περιοχές.

Οι άμεσες επιπτώσεις συνδέονται με το οικονομικό αποτύπωμα και τις θέσεις εργασίας από την κατασκευή και λειτουργία των έργων, ενώ οι έμμεσες και επαγόμενες συνδέονται με την εφοδιαστική αλυσίδα των έργων και τις δαπάνες κατανάλωσης των εργαζομένων σε αυτή.

Εξετάζονται η Περιφέρεια Κρήτης και οι Κυκλάδες που έχουν αναγνωρισθεί ως τα πλέον επηρεαζόμενα εδάφη ως προς αυτή τη διάσταση. Τονίζεται ότι η Κρήτη εξετάζεται στο σύνολό της, παρότι απαρτίζεται από τέσσερις περιοχές NUTS 3, καθώς αποτελεί ενιαίο ΗΣ ΜΔΝ.

Στην Κρήτη, η εκτιμώμενη ισχύς των έργων που θα μπορούσαν να κατασκευασθούν ανέρχεται σε 398 MW. Η ολική προστιθέμενη αξία των έργων (άμεση, έμμεση και επαγόμενη) μπορεί να ανέλθει έως τα 62,5 εκατ. €, ενώ η δημιουργούμενη απασχόληση υπολογίζεται σε έως 1.403 θ.ε.. Παράλληλα, οι οικονομικές επιπτώσεις που σχετίζονται με τη λειτουργία των έργων (πέραν των άμεσων εσόδων που δύναται να ανέλθουν σε 29,5 εκατ. € εφόσον διατηρηθούν τοπικά στο σύνολό τους), εκτιμώνται σε 3,8 εκατ. € και 89 θ.ε.. Στην περιοχή των Κυκλάδων συνολικά (δηλ. Β. Κυκλάδες & ΝΔ Κυκλάδες), αντίστοιχα, οι επιπτώσεις της προβλεπόμενης εγκατάστασης ΑΠΕ, εκτιμώνται σε 9,4 εκατ. € και 209 θ.ε., κατά την κατασκευή των έργων και 0,6 εκατ. € και 14 θ.ε. ετησίως, πλέον των άμεσων εσόδων 4,9 εκατ. €, κατά τη λειτουργία αυτών (παρ.- πιν.15).

Το κόστος για τις τοπικές κοινωνίες αυξάνεται επιπρόσθετα αν συνυπολογιστεί η αδυναμία ανάπτυξης μιας ευρύτερης αλυσίδας νέων καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων γύρω από την πράσινη ενέργεια.

Το κόστος όσον αφορά στην ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας συνδέεται με την αδυναμία προσέλκυσης νέων και σύγχρονων δραστηριοτήτων που απευθύνονται σε περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένους τουρίστες, που δίνουν έμφαση στην ποιότητα του παρεχόμενου προϊόντος έναντι της τιμής του. Η απώλεια των σχετικών δαπανών λαμβάνει χώρα σε βάρος της ανάπτυξης και διαφοροποίησης του τοπικού τουριστικού προϊόντος (άμεσες επιπτώσεις), ενώ παράλληλα περιορίζει την ανάπτυξη σειράς δραστηριοτήτων που συνδέονται με την εφοδιαστική αλυσίδα και την κατανάλωση των εργαζομένων σε αυτή (έμμεσες και επαγόμενες επιπτώσεις). Ένα σημαντικό μέρος αυτών αφορούν κλάδους γαλάζιας οικονομίας (θαλάσσιες μεταφορές, παράκτιος τουρισμός).

Η ποσοτικοποίηση του ως άνω κόστους γίνεται σε όρους παραγόμενου προϊόντος, προστιθέμενης αξίας και συντηρούμενης απασχόλησης. Το ύψος συναρτάται του μεγέθους της παγκόσμιας αγοράς του βιώσιμου τουρισμού, της αναπτυξιακής του προοπτικής τα επόμενα χρόνια και της τουριστικής δαπάνης του συγκεκριμένου μεριδίου τουριστών σε σύγκριση με το μέσο όρο της αγοράς.

Βάσει αναλύσεων της αγοράς του βιώσιμου τουρισμού, εξετάζεται η υπόθεση ότι η υιοθέτηση και προώθηση ενός βιώσιμου τουριστικού υποδείγματος μπορεί να οδηγήσει σε 2% ετήσια αύξηση[13]. Ο ρυθμός αυτός επιβεβαιώνεται και από σχετικές μελέτες νησιών παγκοσμίως, όπως στην περίπτωση των νήσων Αζόρες, τα οποία αύξησαν την επισκεψιμότητα τους κατά 15% σε διάστημα 7 ετών.

Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, οι ταξιδιώτες που επιλέγουν τον βιώσιμο τουρισμό είναι λιγότερο ευαίσθητοι στις τιμές και ξοδεύουν σημαντικά περισσότερα χρήματα (~51% υψηλότερη μέση δαπάνη).

Το ετήσιο κόστος σε απόλυτα μεγέθη υπολογίζεται συντηρητικά για το έτος 2024 κατά το οποίο, βάσει σχεδίου, θα έχουν ολοκληρωθεί οι διασυνδέσεις Κρήτης και Κυκλάδων και συνεπώς θα είναι εφικτή η δυνατότητα αξιοποίησης της πράσινης προοπτικής τους. Η τουριστική κίνηση για το 2024 εκτιμάται στα επίπεδα του 2019, με την υπόθεση ότι σε βάθος πενταετίας η εγχώρια τουριστική βιομηχανία θα έχει ανακάμψει πλήρως από τις επιπτώσεις της πανδημίας.

Υπό αυτό το πρίσμα, στα Δωδεκάνησα, το κόστος, πέραν των άμεσων εσόδων 58,3 εκατ. €, ανέρχεται σε τουλάχιστον 43,8 εκατ. € προστιθέμενης αξίας και 1.160 θ.ε. κατ' έτος. Αντίστοιχα, στην περιοχή Λέσβος-Λήμνος εκτιμάται σε 0,9 εκατ. € και 25 θ.ε., στην περιοχή Ικαρία-Σάμος σε 1,5 εκατ. € και 40 θ.ε. και στη Χίο σε 0,4 εκατ. € και 12 θ.ε., ετησίως (παρ.- πιν.16).

Σημειώνεται ότι τα κόστη για την εφοδιαστική αλυσίδα εκτιμώνται συντηρητικά, καθώς βασίζονται στην υφιστάμενη διάρθρωση των περιφερειακών οικονομιών. Η σταδιακή τοπική ανάπτυξη σχετικών δραστηριοτήτων αναμένεται να ενδυναμώσει περαιτέρω το τοπικό αναπτυξιακό αποτύπωμα, ιδιαίτερα εφόσον η βιώσιμη ανάκαμψη της τουριστικής βιομηχανίας στην Ελλάδα στηριχθεί και στην προώθηση προϊόντων που αξιοποιούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προορισμών και στηρίζονται στις νέες τάσεις για αειφορία.

Το παραπάνω κόστος, σχετιζόμενο με την ανάπτυξη του βιώσιμου τουρισμού, αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, και κυρίως για τις Π.Ε. Λέσβου, Λήμνου και Ικαρίας που παρουσίασαν οριακή μείωση τουριστικής κίνησης την τελευταία πενταετία, παρότι στο σύνολο της χώρας ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης για την ίδια περίοδο πλησίασε το 4%.

Τέλος, τις παραπάνω εκτιμήσεις έρχονται να επιβαρύνουν η ένταξη της ναυτιλίας στο ΣΕΔΕ και η κατάργηση των δωρεάν δικαιωμάτων εκπομπών στις αερομεταφορές, πλήττοντας τόσο στις εμπορευματικές όσο και στις επιβατικές μεταφορές.

Όσον αφορά στις εμπορευματικές μεταφορές, η μετακύλιση του επιπλέον κόστους στα διακινούμενα προϊόντα θα οδηγήσει σε αύξηση του κόστους διαβίωσης στα νησιά, τα οποία εξαρτώνται από τις εισαγωγές μηχανημάτων, οχημάτων, φαρμάκων και ιατρικού εξοπλισμού, καυσίμων, τροφίμων και άλλων καταναλωτικών αγαθών από την ηπειρωτική χώρα. Παράλληλα, η αύξηση των τιμών των εξαγόμενων τοπικών προϊόντων, άμεσα αλλά και έμμεσα μέσω του επιβαρυμένου κόστους παραγωγής από ακριβότερα καύσιμα, θα τα καταστήσει μη ανταγωνιστικά στην εγχώρια και τη διεθνή αγορά.

Αντίστοιχα, αύξηση του κόστους των επιβατικών μεταφορών θα οδηγήσει σε μείωση της τουριστικής κίνησης και συνεπώς σε συρρίκνωση των νησιωτικών οικονομιών[14]. Επιπλέον, θα επιβαρύνει δυσανάλογα τους νησιωτικούς πληθυσμούς που υποχρεώνονται σε συχνές εναέριες και θαλάσσιες μετακινήσεις λόγω της έλλειψης βασικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο (νοσοκομεία, δικαστήρια, δημόσιες υπηρεσίες, κλπ.). Συνεπώς η εξισορρόπηση των αρνητικών επιπτώσεων στις τοπικές οικονομίες μέσω του ΜΔΜ αποτελεί ουσιαστικό διακύβευμα προκειμένου να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητά τους.

2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο δ)

Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων και προκλήσεων της μετάβασης των νησιών του Βορείου, του Νοτίου Αιγαίου και της Κρήτης που παρατέθηκαν στην Ενότητα 1, αναδεικνύει συγκεκριμένες αναπτυξιακές

ανάγκες και προσδιορισμό στόχων στο πλαίσιο των ακόλουθων στρατηγικών προτεραιοτήτων:

Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας

Ενεργειακή μετάβαση - Κλιματική ουδετερότητα

Κυκλική οικονομία

Δίκαιη εργασιακή μετάβαση

Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας

καθώς και τη συμπληρωματικότητα των ενεργειών με άλλα Προγράμματα που εκτείνονται σε όλο το αναπτυξιακό φάσμα, τις ανάγκες και την περίμετρο των προκλήσεων της δίκαιης μετάβασης και δεν περιορίζονται στις επιλεξιμότητες του Κανονισμού του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης. Εκτενέστερη αναφορά σε περαιτέρω τομείς και περιοχές παρέμβασης του ΕΣΔΙΜ ακολουθεί στην ενότητα 2.4.4.

Αναφορικά με την απώλεια θέσεων εργασίας και τον περιορισμό του κοινωνικοοικονομικού αποτυπώματος των θερμικών μονάδων Η/Ε προκύπτει η ανάγκη στήριξης των εργαζομένων σε αυτές και των τοπικών προμηθευτών και συνεργατών τους που ανήκουν στους μετασχηματιζόμενους κλάδους της αλυσίδας αξίας της ενέργειας. Εν προκειμένω, αναπτυξιακούς στόχους αποτελούν:

- η στήριξη δράσεων έρευνας – καινοτομίας-προηγμένων τεχνολογιών, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ΠΜΕ και ΜΜΕ και ο ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων.
- η αναβάθμιση των δεξιοτήτων (upskilling) και η επανακατάρτιση (reskilling) του ανθρώπινου δυναμικού μέσω συμβουλευτικών υπηρεσιών εργαζομένων και ανέργων και πρακτική άσκηση
- η προώθηση στην απασχόληση κυρίως μέσω επιδότησης θέσεων εργασίας για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης στους τομείς της καθαρής ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας αλλά και ολοκληρωμένα προγράμματα συμβουλευτικής για ανέργους

Όσον αφορά στο κόστος από την περιορισμένη μεταστροφή στην καθαρή ενέργεια και τη μη διαφοροποίηση της ευρύτερης οικονομίας, οι ανάγκες των νησιών επικεντρώνονται στην προώθηση της μετάβασης μέσα από τους τομείς ζήτησης ενέργειας, την προετοιμασία των τοπικών κοινωνιών, και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους ώστε η παραγωγή καθαρής ενέργειας να αποτελέσει το έναυσμα για την ανάπτυξη ενός ευρύτερου οικοσυστήματος κλιματικά ουδέτερης οικονομίας από την παραγωγή έως την κατανάλωση.

Αυτό προϋποθέτει την ομαλή διείσδυση των ΑΠΕ, εναρμονισμένη με τα συμφέροντα των τοπικών κοινωνιών, μέσω και της προώθησης της αυτοαραγωγής, παράλληλα με την υλοποίηση φιλόδοξων παρεμβάσεων ενεργειακής εξοικονόμησης και αποδοτικότητας.

Επιπλέον απαιτεί τη στήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, ιδίως σε ό,τι αφορά τη δημιουργία οικοσυστημάτων. Για παράδειγμα, επιχειρήσεις οι οποίες εδρεύουν σε άλλες περιοχές και υποστηρίζουν την παραγωγή από ΑΠΕ ως εξωτερικοί συνεργάτες ή προμηθευτές στη βάση κατά περίσταση επισκέψεων, είναι κρίσιμο να αποκτήσουν κίνητρο ώστε να αναπτύξουν τοπική παρουσία στα νησιά. Αυτό θα συντελέσει άμεσα στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και αύξησης του παραγόμενου προϊόντος. Παράλληλα, θα δημιουργήσει πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη των δύο βασικών πυλώνων των νησιωτικών οικονομιών, του τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας, στο πλαίσιο των αρχών της βιωσιμότητας.

Συγκεκριμένοι στόχοι, που συνάδουν με τις στρατηγικές προτεραιότητες του Εδαφικού, είναι:

- η τόνωση της επιχειρηματικότητας μέσω:
    - στήριξης επιχειρήσεων με έμφαση στην καινοτομία και την οικονομική διαφοροποίηση των νησιωτικών περιοχών
    - υποστήριξης θεμελιωδών παραγόντων για την δημιουργία οικοσυστημάτων (στήριξη της ακαδημαϊκής κοινότητας, συνεργατικών σχημάτων, μεταφοράς τεχνογνωσίας, συν-ανάπτυξη καινοτομίας κ.α.)
- η συστράτευση και ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω:
    - ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με την ανάπτυξη των ΑΠΕ και τη βιώσιμη

οικονομία

- ο εκπαίδευσης και ανάπτυξης δεξιοτήτων συμβατών με τις απαιτήσεις της βιώσιμης οικονομίας, με έμφαση στην παραγωγή καθαρής ενέργειας, το βιώσιμο τουρισμού και τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία
- ο ενθάρρυνσης της συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ και την αειφόρο ανάπτυξη, ώστε να στηρίξει ενεργά τη μετάβαση

- η ανάπτυξη των απαραίτητων υποδομών για την προαγωγή των κλάδων της καθαρής ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας.

Τέλος, στα νησιά που έχουν απροσδιόριστο πλάνο διασύνδεσης ή για τα οποία δεν προβλέπεται διασύνδεση, μέσω της εθνικής πρωτοβουλίας Gr-eco Islands, ορίζεται ως στόχος η υλοποίηση ολιστικών παρεμβάσεων που θα συμβάλλουν στην ενεργειακή αυτονομία (αυτοπαραγωγή ενέργειας και εξορθολογισμός της ενεργειακής κατανάλωσης) και στη στροφή των τοπικών οικονομιών προς πιο πράσινες και βιώσιμες δραστηριότητες.

Σημειώνεται ότι το παραπάνω αναπτυξιακό πλαίσιο συνδέεται με τον περιφερειακό σχεδιασμό για τη μεγιστοποίηση του οφέλους από την πράσινη μετάβαση στις τοπικές κοινωνίες και προϋποθέτει τις απαραίτητες νομοθετικές παρεμβάσεις, ιδιαίτερα ως προς τη χωροθέτηση και αδειοδότηση των ΑΠΕ.

2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο ε)

2.3.1 Εθνικές και περιφερειακές RIS3

Εθνική RIS3 2014-2020: Συμβαδίζει με τους στόχους της ΔΑΜ συγκαταλέγοντας την ενέργεια, το περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη και την τεχνολογία μεταξύ των κλάδων στους οποίους επικεντρώνονται οι διαθέσιμοι πόροι καθώς αναγνωρίζει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και την αναπτυξιακή προοπτική τους σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, δίνει έμφαση και στο δίπτυχο τουρισμού-πολιτισμού που έχει ιδιαίτερη βαρύτητα για τις νησιωτικές περιοχές.

RIS3 Περιφ. Β. Αιγαίου 2014-2020: Βασίζεται σε 4 άξονες: καινοτομία και επιχειρηματικότητα, αγροδιατροφή, τουρισμός-φύση-πολιτισμός και ίσες ευκαιρίες οι οποίοι αντανακλούν τόσο τις θεματικές κατευθύνσεις της δίκαιης μετάβασης, όσο και τον οριζόντιο στόχο για άρση των ανισοτήτων. Επιπλέον συνδετικό κρίκο με τη δίκαιη μετάβαση αποτελεί η προώθηση της ενσωμάτωσης της τεχνολογίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των οικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τους παραπάνω τομείς.

RIS3 Περιφ. Ν. Αιγαίου 2014-2020: Δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στον τουρισμό, ως αναπτυξιακό κορμό της περιφέρειας, όπως έχει αναγνωριστεί και στο παρόν κείμενο, με έμφαση στην υιοθέτηση πρακτικών βιωσιμότητας. Τους τομείς παρέμβασης συμπληρώνουν η αγροδιατροφή και η αλιεία/υδατοκαλλιέργεια.Ως προς τους στόχους της ΔΑΜ, η στρατηγική εδράζεται στην ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων μέσω επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου μάθησης στους τομείς προτεραιότητας. Παράλληλα, θέτει ως προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη τον περιορισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω ανάπτυξης καθαρών πράσινων τεχνολογιών για την παραγωγή και την εξοικονόμηση ενέργειας, και προωθεί την αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών για την ενίσχυση της παραγωγικότητας.

RIS3 Περιφ. Κρήτης 2014-2020: Βασισμένη σε 4 προτεραιότητες : αγροδιατροφή, πολιτισμός-τουρισμός, περιβάλλον και γνώση, βρίσκεται σε συμφωνία με τη στοχοθεσία της ΔΑΜ. Δίνει έμφαση στην ανάπτυξη των ΑΠΕ με όρους αειφορίας και στην αξιοποίηση της καινοτομίας και της επιστημονικής γνώσης προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, σε περιβαλλοντικούς και σε κοινωνικούς όρους.

Πρόσφατα προσδιορίστηκαν οι 8 τομείς προτεραιότητας της Εθνικής RIS (ΣΕΕ) 2021-2027, οι οποίοι ταυτίζονται με τους 8 τομείς της Εθνικής RIS 2014-2020. Η περαιτέρω εξειδίκευσή τους σε περιφερειακό επίπεδο (με διαφορετικό χρονισμό ανά περιφέρεια) θα προσδιορίσει τις Περιφερειακές Απολήξεις της

ΣΕΕ 2021-2027.

Οι τομείς εξειδίκευσης και οι προτεινόμενες δράσεις του Εδαφικού Σχεδίου και του ΠΔΑΜ λαμβάνουν υπόψη τα κύρια συμπεράσματα και τις προτάσεις της ΣΕΕ 2021-2027 καιτης Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας 2021-2027 και προσδιορίστηκαν σε συνεργασία με τη ΓΓ Έρευνας & Καινοτομίας.

2.3.2. Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με άλλα περιφερειακά ή εθνικά σχέδια ανάπτυξης

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες εντοπίζονται και με τα ΠΕΠ των νήσων:

ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου 2021-2027: Το ΠΕΠ θέτει ως στρατηγικούς στόχους το μετασχηματισμό και τη μεγέθυνση της οικονομίας της περιφέρειας και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής. Όπως έχει αναγνωρισθεί και στο πλαίσιο της ΔΑΜ, η Περιφέρεια δοκιμάζεται από εδραιωμένη αναπτυξιακή ανισότητα και τις προκλήσεις της πολυνησιωτικότητας. Για την επίτευξη των στόχων η στρατηγική ευθυγραμμίζεται με τις επιδιώξεις της ΔΑΜ, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, την κυκλική οικονομία, την αναβάθμιση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών και την προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος ως μοχλό οικονομικής ανάπτυξης.

ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου 2021-2027: Ο στρατηγικός στόχος αποτελεσματικής διαχείρισης του περιβάλλοντος και των πόρων της ΠΝΑ συγκλίνει με τους στόχους της ΔΑΜ για την περιφέρεια, οι οποίοι τίθενται για την αντιμετώπιση δύο προκλήσεων: της περιβαλλοντικής όχλησης λόγω της παρατεινόμενης λειτουργίας των ηλεκτροπαραγωγικών σταθμών στα Δωδεκάνησα και της κοινωνικής αποδοχής των ΑΠΕ στις Κυκλάδες. Ο στόχος εξυπηρετείται μέσω του άξονα προτεραιότητας αειφορικής ανάπτυξης και βιώσιμης διαχείρισης των πόρων. Επιπλέον, ο στόχος ενδυνάμωσης της χωρικής συνοχής και άμβλυνσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων συμβαδίζει με τη βασική αρχή για κοινωνική δικαιοσύνη που διέπει το μηχανισμό δίκαιης μετάβασης.

ΠΕΠ Κρήτης 2021-2027: Παρουσιάζει συνέργειες με τη ΔΑΜ στις στρατηγικές στοχεύσεις για την ενσωμάτωση της Ε&Κ στην παραγωγική διαδικασία και την προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Το εδαφικό σχέδιο θα στηρίξει τη χρηματοδότηση των προαπαιτούμενων, για την υλοποίησή τους, δράσεων ανάπτυξης δεξιοτήτων και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και καινοτομίας.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία : Θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις σε συμφωνία με το περιεχόμενο του. Η ΔΑ ΕΣΠΑ-ΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται στην ΠΠ 2021-2027.

Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ (υπό εκπόνηση): Θα καθορίσει τους όρους και λοιπές προϋποθέσεις για τη χωροθέτηση και αδειοδότηση των ΑΠΕ που θα διασφαλίζουν την περιβαλλοντική συμμόρφωση και την κοινωνική αποδοχή των επενδύσεων.

Πρωτοβουλία Greco Islands: Το ΠΔΑΜ θα συμβάλλει χρηματοδοτικά στην υλοποίηση της πρωτοβουλίας στα νησιά που εμπίπτουν στις περιοχές παρέμβασης του ΕΣΔΙΜ και σύμφωνα με τις επιλεξιμότητες που επιτρέπει το ΤΔΜ.

Συνέργειες και συμπληρωματικότητες εντοπίζονται και με άλλα περιφερειακά σχέδια ανάπτυξης και κυρίως με τα εξής:

- Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία
- Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) 2030
- Μακροχρόνια Στρατηγική για το 2050
- Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την Ανακαίνιση του Κτιριακού Αποθέματος
- Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία
- Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας
- Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων
- Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας
- Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025
- Εθνικός Κλιματικός Νόμος

Οι νέες κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα οι οποίες θα ισχύσουν μέχρι το τέλος του 2027 προβλέπουν σημαντικά κίνητρα για την προσέλκυση επενδύσεων ικανών να αντισταθμίσουν τις επιπτώσεις της μετάβασής τους στην κλιματική ουδετερότητα και να εξασφαλίσουν νέες θέσεις εργασίας και αξία σε διαφορετικούς κλάδους. Παράλληλα εξασφαλίζονται βασικές προϋποθέσεις για την πιθανή συγχρηματοδότηση βασικών επενδύσεων στα νησιά (π.χ. υβριδικοί σταθμοί) που θα επιτρέψουν τον περιορισμό της εξάρτησής τους από τους παραδοσιακούς τομείς και την ουσιαστική συμμετοχή τους στην νέα οικονομία. Σημαντική βοήθεια θα μπορούσε να διαδραματίσει και ο μέσο παροχής τεχνικής βοήθειας JASPERS για το σχεδιασμό και την προετοιμασία κρίσιμων έργων στα εδάφη των Περιφερειών αναφοράς προκειμένου να λάβουν χρηματοδότησή από το InvestEU ή/και την ΕΤΕπ. Παράλληλα, κατά τη φάση υλοποίησης του σχεδίου θα μπορούσε να αξιοποιηθεί η τεχνογνωσία της Γραμματείας της Πρωτοβουλίας «Καθαρή Ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ» καθώς και της από κοινού πρωτοβουλίας της ΕΤΕπ και της ΕΕπ, ELENA.NA.

2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία ζ)-ια) και άρθρο 11 παράγραφος 5 του κανονισμού ΤΔΜ

Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας [Καν. ΤΔΜ, αρ. 8, παρ. α, β, γ, δ, η, θ, ια, ιγ]

Έρευνα - καινοτομία - προηγμένες τεχνολογίες

Δίνεται έμφαση στους τομείς της καθαρής ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας. Περιλαμβάνονται η στήριξη νεοφυών / υφιστάμενων καινοτόμων επιχειρήσεων, η δημιουργία θερμοκοιτίδων/εκκολαπτηρίων/επιταχυντών επιχειρήσεων, καινοτόμες συστάδες (clusters) για τη μεταφορά τεχνολογίας και επιστημονικής γνώσης στις επιχειρήσεις και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και καινοτομίας, μέτρα αντιμετώπισης της έλλειψης στελεχών υψηλών προσόντων στις τοπικές επιχειρήσεις και συγκράτησης / προσέλκυσης επιστημόνων (π.χ. βιομηχανικά μεταπτυχιακά, συμπράξεις καινοτομίας) αποσκοπώντας στην ενίσχυση της τοπικής ανταγωνιστικότητας και οικονομίας.

Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ και ΜΜΕ - Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων

Ανάπτυξη της καινοτομίας, της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων (υφιστάμενων, νέων και υπό σύσταση) με έμφαση στους τομείς του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων, της καινοτομίας και του βιώσιμου τουρισμού.. Προώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμου τουρισμού και βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας, μέσω και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων με έμφαση στην προώθηση του τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος με χρήση καινοτόμων τεχνολογιών.

Υποδομές και μηχανισμοί επιχειρηματικότητας

Χρηματοδότηση υποδομών και μηχανισμών προώθησης της καθαρής ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού, της γαλάζιας οικονομίας, κ.α.

Ενεργειακή μετάβαση - κλιματική ουδετερότητα [Καν. ΤΔΜ, αρ. 8, παρ. δ, ε, στ, ζ]

Ενεργειακή αποδοτικότητα

Στήριξη της ενεργειακής αποδοτικότητας στα νοικοκυριά, τα δημόσια/ δημοτικά κτίρια και υποδομές και τα κτίρια γραφείων και παραγωγικών μονάδων, για τη μείωση του ενεργειακού κόστους και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Καθαρή ενέργεια

Στήριξη των ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή (π.χ. ενεργειακές κοινότητες) και θέρμανση. Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας ή/και δικτύων τηλεθέρμανσης με αξιοποίηση γεωθερμικών πεδίων χαμηλής και μέσης ενθαλπίας. Ανάπτυξη μικρών μονάδων βιοαερίου σε ευθυγράμμιση με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 (RED II) και τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/841 (LULUCF), καθώς και συστημάτων αποθήκευσης ολικής εφεδρείας αναγκών.

Έξυπνη ενέργεια

Αξιοποίηση τεχνολογιών ΑΠΕ (συμπερ. γεωθερμίας) για παροχή θέρμανσης/ψύξης μέσω αντλιών θερμότητας. Προμήθεια ηλεκτρικών οχημάτων δημόσιας χρήσης και χρηματοδότηση σε επιχειρήσεις και σε φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης για την ανάπτυξη σταθμών φόρτισης.

Κυκλική οικονομία [Καν. ΤΔΜ, αρ. 8, παρ. θ, ι]

Περιλαμβάνει δράσεις κυκλικής οικονομίας που αφορούν στα νησιά.

Δίκαιη εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση ανθρωπίνου κεφαλαίου [Καν. ΤΔΜ, αρ. 8, παρ. ια, ιβ, ιγ, ιε]

Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής

Δημιουργία Κέντρων Δεξιοτήτων και Απασχόλησης για ανέργους, εργαζόμενους και εργοδότες (υπηρεσίες ενημέρωσης, συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, βραχείας διάρκειας επαγγελματική κατάρτιση).

Προώθηση της απασχόλησης

Επιδότηση θέσεων εργασίας για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης στους τομείς της Πράσινης και Γαλάζιας Ενέργειας και του βιώσιμου τουρισμού. Ολοκληρωμένα προγράμματα προώθησης στην απασχόληση για ανέργους (Δράσεις Συμβουλευτικής -Κατάρτισης, Πρακτικής Άσκησης)

Αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού

Ως ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, με βάση εξατομικευμένη προσέγγιση ως προς το προφίλ, την αξιολόγηση δεξιοτήτων και τον καθορισμό συγκεκριμένης διαδρομής για την προώθηση στην απασχόληση, δύναται να υλοποιηθούν:

- προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας - πρακτικής άσκησης για νέους, στοχευμένες δράσεις για ανέργους, μακροχρόνια ανέργους, αυταπασχολούμενους & εργαζόμενους σε επισφαλείς θ.ε., κυρίως μέσα από προγράμματα επαγγελματικής συμβουλευτικής/κατάρτισης σε δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας (με έμφαση σε πράσινες & ψηφιακές δεξιότητες), επιδότησης νέων θ.ε., προώθηση της επιχειρηματικότητας για αυταπασχολούμενους, δράσεις προσαρμοστικότητας των εργαζομένων & των επιχειρήσεων στις νέες συνθήκες της αγοράς εργασίας.

- δράσεις επιδότησης θ.ε. για την προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας και την καλύτερη συμφιλίωση επαγγελματικής & οικογενειακής ζωής & προγράμματα για την επιδότηση θ.ε. για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης ενδεικτικά στους τομείς των ΑΠΕ, των ΤΠΕ, της κυκλικής οικονομίας και του περιβάλλοντος.

Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού και οικονομικού ιστού

Προγράμματα διά βίου μάθησης για το περιβάλλον, την πράσινη οικονομία, τις ψηφιακές δεξιότητες και την επιχειρηματικότητα.

Υποδομές επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Ανάπτυξη, αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός υποδομών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας [Καν. ΤΔΜ, αρ. 8, παρ. ε, η, θ, στ, ι]

Ποιότητα ζωής και ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις σε αστικές και αγροτικές περιοχές

Έργα που στηρίζουν τη βιώσιμη αστική κινητικότητα και απορρέουν από ολοκληρωμένες εδαφικές ή άλλου τύπου στρατηγικές, συμπεριλαμβανομένων ποδηλατοδρόμων, μονοπατιών και ζωνών

απαγόρευσης χρήσης Ι.Χ.

Ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις για Greco Islands

Αφορά στην υποστήριξη της εθνικής πρωτοβουλίας Gr-eco Islands με πόρους του ΤΔΜ, η οποία περιλαμβάνει ένα συνεκτικό στρατηγικό σχέδιο παρεμβάσεων με βασικούς πυλώνες τους τομείς της ενέργειας, του περιβάλλοντος, της κυκλικής οικονομίας, των μεταφορών, του τουρισμού, πολιτισμού και της αγροδιατροφής και προγραμματίζεται να υλοποιηθεί ακολουθώντας το πρότυπο των ΟΧΕ όσον αφορά στη φιλοσοφία, τη μεθοδολογία και τις διαδικασίες σχεδιασμού. Σε αυτό το πλαίσιο, θα καλυφθούν χρηματοδοτικά εκείνες οι κατηγορίες παρεμβάσεων που είναι επιλέξιμες από τον Καν. ΤΔΜ και συνδέονται με την ενεργειακή μετάβαση («πρασίνισμα») των νησιών.

Ενδεικτικά: στοχευμένες δράσεις που θα διευκολύνουν τη διείσδυση των ΑΠΕ (ενεργειακές κοινότητες/δράσεις αυτοπαραγωγής) και την εγκατάσταση ΥΒΣ, την ενεργειακή αναβάθμιση, τη χρήση έξυπνων ενεργειακών δικτύων και ψηφιακών εφαρμογών, την ηλεκτροκίνηση, την ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών, κ.ο.κ.

Παράλληλα, περιλαμβάνονται δράσεις που προωθούνται για τις λοιπές περιοχές, αξιοποίηση αντλιών θερμότητας, ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών, γραφείων, δημόσιων και δημοτικών κτηρίων και υποδομών, βιώσιμη αστική κινητικότητα, και αυτοπαραγωγή.

Λοιπές παρεμβάσεις

Πράσινη κινητικότητα και υποδομές μεταφορών

Δημιουργία ποδηλατοδρόμων, μονοπατιών και ζωνών απαγόρευσης χρήσης Ι.Χ.. Αναβάθμιση λιμένων για την υποστήριξη ηλεκτροδότησης πλοίων (cold ironing) και ανάπτυξη πιλοτικών εφαρμογών για χρήση ηλεκτρικών πλοίων για τοπικές γραμμές μεταξύ νησιών. Ενίσχυση της νησιωτικής διασυνδεσιμότητας.

Ψηφιακές υποδομές

Αναβάθμιση των υφιστάμενων ενσύρματων δικτύων τηλεπικοινωνιών.

Έξυπνη διαχείριση αποβλήτων και κυκλική οικονομία

Στήριξη επενδύσεων για την ανάκτηση υλικών, την κομποστοποίηση στους παραγωγικούς κλάδους και τον τουρισμό, την ανακύκλωση και τη βιώσιμη διαχείριση αποβλήτων και λυμάτων (συμπ. τουριστικών σκαφών). Παρεμβάσεις για την αποδοτική χρήση του νερού σε κτήρια και βιομηχανικές χρήσεις.

2.4.2. Παραγωγικές επενδύσεις σε επιχειρήσεις άλλες από ΜΜΕ

Δεν προβλέπονται.

2.4.3. Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για να επιτευχθεί η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2003/87/ΕΚ·

Δεν προβλέπονται.

2.4.4. Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με πυλώνες Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης

Οι πυλώνες 2 και 3 του ΜΔΜ, δύναται να υποστηρίξουν ένα ευρύτερο φάσμα επενδύσεων, συμπληρωματικών σε σχέση με τις επιλέξιμες επενδύσεις από το ΤΔΜ στο πλαίσιο του πυλώνα 1, σε νευραλγικούς τομείς για την επίτευξη των στόχων του ΣΔΑΜ όπως: ενέργεια, μεταφορές, περιβάλλον, ψηφιακές υποδομές - τεχνολογίες - υπηρεσίες, πολιτισμός - τουρισμός, κοινωνικές επενδύσεις, κ.ο.κ.

Ειδικότερα, ο Πυλώνας 3 αφορά στη στήριξη δημόσιων επενδύσεων που δεν παράγουν επαρκή ροή εσόδων (π.χ. υποδομές ενέργειας και μεταφορών, πράσινη κινητικότητα, ενεργειακή αποδοτικότητα, επενδύσεις ΑΠΕ κ.λπ.) και έργα ενίσχυσης της οικονομικής διαφοροποίησης των εδαφών που επηρεάζονται από τη μετάβαση, τα οποία είναι εξόχως συμπληρωματικά με το ΤΔΜ (π.χ. μεταφορικές υποδομές ή/και ανακατασκευές και βελτιώσεις υφισταμένων, υποδομές /δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης, κ.λπ.). Η στήριξη του Πυλώνα 3 δίδεται μέσω δανείου που παρέχεται από την ΕΤΕπ συνοδευόμενο από

επιχορήγηση από τον π/υ της ΕΕ που αντιπροσωπεύει το 15% του δανείου και δύναται να αυξηθεί στο 25% εάν το έργο χωροθετείται σε λιγότερο αναπτυγμένη περιφέρεια. Επισημαίνεται ότι το 2025 είναι η καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων για τους πόρους που αφορούν την εθνική κατανομή που προορίζεται για την Ελλάδα. Συμβουλευτική υποστήριξη για τον Πυλώνα 3 δύναται να παρέχεται από το InvestEU Advisory Hub.

Υπό αυτό το πρίσμα, δύναται να υποστηριχθούν έργα ενίσχυσης της οικονομικής διαφοροποίησης των εδαφών που επηρεάζονται από τη μετάβαση, με βάση τη λογική της παρέμβασης του ΕΣΔΙΜ, είναι μη επιλέξιμα για το ΤΔΜ αλλά ταυτόχρονα είναι εξόχως συμπληρωματικά, όπως: υποδομές/δίκτυα ύδρευσης (π.χ. αφαλατώσεις σε νησιά), υποδομές/δίκτυα διαχείρισης λυμάτων και στερεών αποβλήτων, κοινωνικές υποδομές διαφόρων τύπων, έργα αντιπλημμυρικής και αντιπυρικής προστασίας, έργα ποιοτικής και ποσοτικής κατάστασης των υδατικών συστημάτων περιλαμβανομένων των παράκτιων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων, λιμενικές υποδομές μικρής κλίμακας στα μη διασυνδεδεμένα νησιά, κ.ο.κ.

Σε ό,τι αφορά στις χρηματοδοτικές δυνατότητες του Πυλώνα 2 (InvestEU, Just Transition Scheme) δύναται να αξιοποιηθούν δάνεια, εγγυήσεις, αντεγγυήσεις και κάθε άλλη μορφή πιστωτικής ενίσχυσης για: (α) τη στήριξη αναγκών μικροχρηματοδότησης σε πολύ μικρές επιχειρήσεις και (β) την ενίσχυση βιώσιμων επενδύσεων, από τεχνική και οικονομική άποψη, ιδίως στους τομείς των μεταφορών και αποθήκευσης, παραγωγής ενέργειας, ψηφιακής διασυνδεσιμότητας και ΤΠΕ, βιο-οικονομίας, μεταποίησης, υγείας, διαχείρισης αποβλήτων και κυκλικής οικονομίας.

Οι ελληνικές αρχές θα αξιοποιήσουν τις δυνατότητες τεχνικής υποστήριξης που παρέχονται από την Ε. Επιτροπή και την ΕΤΕπ για την υλοποίηση του συνολικού σχεδιασμού της ΔΑΜ προς όφελος των φορέων που εμπλέκονται σε όλα τα στάδια εφαρμογής του με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προκλήσεων.

- JASPERS: εστιάζει σε παρεμβάσεις του Πυλώνα 1.
- TSI: εστιάζει στην ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ για την υλοποίηση των Πυλώνων 2 & 3.
- PASS: εστιάζει, κατά προτεραιότητα, σε παρεμβάσεις Πυλώνων 2 και 3.

2.4.5. Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα

Η συνέργεια και συμπληρωματικότητα του ΠΔΑΜ με τα ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης και τα Τομεακά Προγράμματα των Στόχων Πολιτικής του ΕΣΠΑ 2021-2027 έχει συζητηθεί με τις αρμόδιες διαχειριστικές και συντονιστικές αρχές.

Όσον αφορά ειδικά στην υλοποίηση της εθνικής πρωτοβουλίας Greco Islands, στρατηγική επιλογή της χώρας είναι η εν λόγω πρωτοβουλία -υπό το συντονισμό και εποπτεία του Υπ. Ανάπτυξης- να αφορά σε περιορισμένο αριθμό νησιών και να χρηματοδοτηθεί πρωτίστως από το νέο Τομεακό Πρόγραμμα για το Περιβάλλον (ΠΕΚΑ) στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 2. Σε αυτό το πλαίσιο, το ΠΔΑΜ θα συμβάλλει συμπληρωματικά χρηματοδοτώντας δράσεις ενεργειακού χαρακτήρα που σχετίζονται/συμβάλλουν στο πρασίνισμα των νησιών που θα μετέχουν αυτής της πρωτοβουλίας, δράσεις ενδυνάμωσης του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού και δράσεις ψηφιακού χαρακτήρα/εφαρμογών σύμφωνα με τις ειδικότερες επιλεξιμότητες του ΤΔΜ. Επιπρόσθετα, τα οικεία ΠΕΠ θα μπορούν να συμβάλλουν ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πόρων τους σε δράσεις που δεν είναι επιλέξιμες ούτε από τον Στόχο Πολιτικής 2 ούτε από το ΤΔΜ.

Στην επιτάχυνση της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης των νησιών, εκτός από το ΤΔΜ, δύναται να συμβάλλουν συμπληρωματικά οριζόντιες παρεμβάσεις από άλλες πηγές χρηματοδότησης όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), ιδίως στον τομέα της γαλάζιας οικονομίας, το Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας (π.χ. ΑΠΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο στ)

3.1. Εταιρική σχέση

Η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕΠ) ΣΔΑΜ συνέβαλε στη συγκρότηση Ομάδα Εργασίας (ΟΕ) (ΥΑ 15/2/2021) για τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών στην κατάρτιση του ΕΣΔΙΜ Νήσων Βορ.-Νοτ. Αιγαίου & Κρήτης. Μέλη της ΟΕ είναι οι ΓΓ Αιγαίου & Νησιωτικής Πολιτικής (Πρόεδρος), Ενέργειας & Ορυκτών Πρώτων Υλών, Δημ. Επενδύσεων & ΕΣΠΑ, ο Πρόεδρος της ΣΕΠ ΣΔΑΜ, οι Περιφερειάρχες Βορ. - Νοτ. Αιγαίου & Κρήτης, οι Πρόεδροι των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων Βορ. - Νοτ. Αιγαίου & Κρήτης και ο Διευθ. Σύμβουλος της ΔΕΗ Α.Ε. και αρμοδιότητές της ο ρισμός των συμμετεχόντων στη διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΔΙΜ , η έγκριση της διαδικασίας ενημέρωσης & διαβούλευσης με τους συμμετέχοντες στη διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΔΙΜ και ο συντονισμός των συμμετεχόντων στη διαδικασία διαβούλευσης του ΕΣΔΙΜ.

Η ΟΕ οργάνωσε την εταιρική σχέση στο πλαίσιο του άρθρου 8 του ΚΚΔ με τη συμμετοχή φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης, οικονομικών-κοινωνικών φορέων, εκπρόσωπων επιστημονικών-ακαδημαϊκών φορέων & ερευνητικών κέντρων, επιμελητηρίων, εργατικών κέντρων/σωματείων εργαζομένων κ.ά.

Για το προσχέδιο του ΕΣΔΙΜ Νήσων, διενεργήθηκαν 2 κύκλοι διαβούλευσης με δομημένο θεματολόγιο/ερωτηματολόγιο προς διευκόλυνση των φορέων: 28-4-2021 έως 14-5-2021 & από 8-6-2021 έως 25-6-2021 στο πλαίσιο του ΠΔΑΜ 2021-2027.

Οι φορείς αποτύπωσαν τις σχετικές προτάσεις τους και το ΕΣΔΙΜ αναπροσαρμόστηκε: στην αποτύπωση του χρονοδιαγράμματος μετάβασης και ομαλής διείσδυσης των ΑΠΕ, στον εμπλουτισμό των παρεμβάσεων στήριξης της βιώσιμης τουριστικής δραστηριότητας/άρσης της απομόνωσης των νησιών, στην ενίσχυση της λογικής παρέμβασης με την ανάδειξη των στρατηγικών επιλογών για την άμβλυνση των επιπτώσεων της μετάβασης και την πληρέστερη αποτύπωση των ενδεικτικών παρεμβάσεων, στην αναμόρφωση της διακυβέρνησης για να αποτυπώνεται η εμπλοκή των τοπικών φορέων στη προετοιμασία & υλοποίηση του ΕΣΔΙΜ.

Η εμπλοκή των τοπικών φορέων της εταιρικής σχέσης στην υλοποίηση της ΔΑΜ διασφαλίζεται ως εξής:

Ίδρυση παραρτήματος/γραφείου της Μετάβαση ΑΕ στις περιοχές ΔΑΜ για την παροχή τεχνικής υποστήριξης σε τοπικούς δικαιούχους κατά την ωρίμανση των έργων τους & την οργανωμένη υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των επενδυτών στις περιοχές ΔΑΜ.

Σύσταση Επιτροπών Αξιολόγησης Έργων ΔΑΜ, σε εφαρμογή των προβλέψεων του νόμου ΔΑΜ (ν.4872/2021, άρθρο 14), με αρμοδιότητα την αξιολόγηση έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ενδιαφέροντος ΔΑΜ και στις οποίες θα συμμετέχει υποχρεωτικά ένας εκπρόσωπος από κάθε επηρεαζόμενη Περιφέρεια.

Για το ΕΣΔΙΜ των Νήσων συγκροτείται Περιφερειακή/Εδαφική Επιτροπή, κατά τα πρότυπα του άρθρου 64 Ν.4914/2022, υπό την προεδρεία των τοπικών αρχών, με συμβουλευτικό και εισηγητικό ρόλο προς τις δομές διακυβέρνησης ΔΑΜ και την Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ, ως προς την υλοποίηση της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Η Επιτροπή αυτή επιπλέον θα προωθεί σε τοπικό επίπεδο τον διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων.

Στις ΔΑ των ΠΕΠ του ΕΣΔΙΜ Νήσων θα οριστεί αρμοδίως Εντεταλμένο στέλεχος για τη Δίκαιη Μετάβαση.

Ίδρυση Παραρτήματος του Παρατηρητηρίου ΔΑΜ στις Περιφέρειες του ΕΣΔΙΜ Νήσων.

3.2. Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Ο έλεγχος της διαδικασίας μετάβασης διενεργείται από την Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ (ΕΥ ΔΑΜ) του ν.4872/2021 και είναι κοινή για το σύνολο των επηρεαζόμενων περιοχών. Η ΕΥ ΔΑΜ θα διενεργεί τη συστηματική παρακολούθηση των στόχων που έχουν τεθεί και θα παρέχει έγκυρη πληροφόρηση, αξιολόγηση και ανάλυση για το είδος και την έκταση των κοινωνικο-οικονομικών μεταβολών στις επηρεαζόμενες περιοχές, με σκοπό τη λήψη διορθωτικών μέτρων ή/και την αναπροσαρμογή των

πολιτικών.

3.3. Φορέας/Φορείς συντονισμού και παρακολούθησης

Η οργανωτική δομή της εγχώριας διαδικασίας μετάβασης περιλαμβάνει:

- Κυβερνητική Επιτροπή ΔΑΜ: Η ΚΕΔΑΜ είναι το ανώτατο πολιτικό όργανο του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ με κύριο αντικείμενο την έγκριση & παρακολούθηση του ΣΔΑΜ.
- Συντονιστική Επιτροπή: Η ΣΕΠ υποστηρίζει την ΚΕΔΑΜ στην εξειδίκευση της εθνικής πολιτικής/πολιτικών για την κατάρτιση και εφαρμογή του ΣΔΑΜ.
- ΕΥ ΔΑΜ: Κύρια αρμοδιότητά της είναι ο κεντρικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των πολιτικών ΔΑΜ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης των έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ΔΑΜ, η διαχείριση και ο συντονισμός της αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων εθνικών ή ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης. Η ΕΥ ΔΑΜ περιλαμβάνει ως διακριτές δομές: τη Διαχειριστική Αρχή του ΠΔΑΜ (ΔΑ ΕΣΠΑ -ΔΑΜ) , τη Δ/νση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Συντονισμού Χρηματοδότησης, το Αυτοτελές Τμήμα Παρατηρητηρίου ΔΑΜ, το Τμήμα Νομικής Υποστήριξης.
- Παρατηρητήριο ΔΑΜ: Αυτοτελές τμήμα της ΕΥΔΑΜ υπό τον Διοικητή ΕΥΔΑΜ. Το Παρατηρητήριο παρακολουθεί την επίτευξη των στόχων και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των προβλέψεων του ΣΔΑΜ και συγκεντρώνει και επεξεργάζεται ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία που αναφέρονται στις τοπικές/περιφερειακές δράσεις στις περιοχές μετάβασης
- Μετάβαση ΑΕ: ΝΠΙΔ που συστήθηκε με τον ν.4872/2021, ανήκει στους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και στην κυριότητά του θα περιέλθουν οι γαίες που θα παραχωρήσει η ΔΕΗ στο Ελληνικό Δημόσιο. Η Μετάβαση ΑΕ θα αναλάβει το σύνολο των διεργασιών για την υλοποίηση επενδυτικών έργων/σχεδίων εντός ΖΑΠ καθώς και το ρόλο ενός από τους δικαιούχους του ΠΔΑΜ όσον αφορά στην αναπροσαρμογή και επανάχρηση των παραχωρούμενων γαιών.
- Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ: Κορυφαίο όργανο για τη συμμετοχή των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση & αξιολόγηση του ΠΔΑΜ & των ΕΣΔΙΜ αποτελεί η Επ. Παρακολούθησης που θα συγκροτηθεί βάσει των απαιτήσεων του ΚΚΔ και του Ν.4914/2022

4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων

Παραπομπή: άρθρο 12 παράγραφος 1 του κανονισμού ΤΔΜ

Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης

Με βάση το μείγμα των ενδεικτικών δράσεων / πράξεων ανά στρατηγική προτεραιότητα, όπως αποτυπώνονται στο κεφ. 2.4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, γίνεται αναγωγή στις προτεραιότητες του Προγράμματος ΔΑΜ για να καλυφθούν ανάγκες από τη δημιουργία μικρού αριθμού ειδικών δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων συμπληρωματικά προς τους κοινούς δείκτες του Καν. 1056/2021.

Αναλυτικά η αιτιολόγηση των ειδικών δεικτών που φαίνονται στην ενότητα 4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης αποτυπώνεται στο Μεθοδολογικό Έγγραφο του Πλαισίου Επίδοσης για το Πρόγραμμα ΔΑΜ ανά δείκτη.

Πίνακας 1. Δείκτες εκροών

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
JSO8.1	PSO743	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα διά βίου μάθησης	Αριθμός Ατόμων	1.583,00	2.105,00
JSO8.1	PSO744	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/επαναφόρτισης) (RCO059)	Σημεία επαναφόρτισης	49,00	98,00
JSO8.1	PSO752	Πρωτοβουλίες για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε πρωτοβουλίες	0,00	4,00

Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
JSO8.1	PSR748	Συνολική ισχύς εγκατεστημένων ηλεκτρικών φορτιστών	kw	0,00	2021 -	4.900,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
JSO8.1	PSR749	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα διά βίου μάθησης και έλαβαν βεβαίωση παρακολούθησης	Αριθμός	0,00	2021 -	1.052,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
JSO8.1	PSR750	Ωφελούμενοι Δήμοι	Αριθμός	0,00	2021 -	26,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία α) και β), άρθρο 6

1.1. Διαδικασία και χρονοδιάγραμμα μετάβασης

Ισχύουσες δεσμεύσεις

Η Ελλάδα επικύρωσε το Πρωτόκολλο του Κιότο το 2002 & τη Συμφωνία του Παρισιού το 2016. Το ΕΣΕΚ, το βασικό εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής πολιτικής την επόμενη 10ετία, κυρώθηκε τον 12ο/2019 με αποφ. Κυβ. Συμβουλίου [(ΦΕΚ 4893/Β/2019)] & αντικατοπτρίζει τις αυξημένες κλιματικές φιλοδοξίες & τον εθνικό στόχο που τέθηκε στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα τον 9ο/2019: πλήρη απολιγνιτοποίηση της χώρας έως το 2028 με δραστική μείωση & πλήρη απένταξη του λιγνίτη από το μίγμα ηλεκτροπαραγωγής, βάσει οργανωμένου σχεδίου απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων, απανθρακοποίηση των νησιών έως το 2029. Ο στόχος αυτός χαρακτηρίστηκε «ορθή πρακτική» στο Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της ΕΕ για την «Αξιολόγηση του τελικού εθνικού σχεδίου της Ελλάδας για την ενέργεια & το κλίμα[1]».

Παράλληλα η Ελλάδα έχει αναπτύξει τη Μακροπρόθεσμη Στρατηγική 2050[2], με σενάρια απαλλαγής από τις ανθρακούχες πηγές. Στα 2 σενάρια που είναι συμβατά με τη συγκράτηση της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας κάτω από τον 1,5°C, η χώρα επιτυγχάνει μείωση των καθαρών εκπομπών της κατά 95% σε σχέση με το 1990.

Νεότερες εξελίξεις

Από την κύρωση του ΕΣΕΚ οι εξελίξεις στην ενέργεια & την κλιματική αλλαγή ήταν ραγδαίες, με βασικότερες: α) τη δέσμη μέτρων “Fit for 55” που εισάγει έναν πιο φιλόδοξο κλιματικό στόχο σε σχέση με τον στόχο του 40% που ίσχυε όταν εκπονήθηκε το ΕΣΕΚ & πρόσφατα β) η κοινή ευρωπαϊκή δράση REPowerEU.

Η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στις δεσμεύσεις της & υλοποιεί σταθερά ένα στοχευμένο πλέγμα συναφών δράσεων: διείσδυση ΑΠΕ, αδειοδοτικό/ρυθμιστικό πλαίσιο για την αποθήκευση ενέργειας & το Η2, ενεργειακή αναβάθμιση, κίνητρα για την ηλεκτροκίνηση, τηλεθέρμανση, εγκατάσταση ΥΒΣ, κ.ά. Τα ΕΣΔΙΜ εναρμονίζονται με αυτό το πλέγμα καθώς προβλέπουν παρεμβάσεις που προωθούν τις μηδενικές εκπομπές ρύπων από την παραγωγή ενέργειας & συνδράμουν στους υπόλοιπους τομείς ενδιαφέροντος του ΕΣΕΚ.

Η Χώρα παρακολουθεί τις τρέχουσες εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα & θα προβεί σε κατάλληλες προσαρμογές του εθνικού της σχεδιασμού, εφόσον απαιτηθεί.

Απόσυρση λιγνιτικών μονάδων/λιγνιτωρυχείων

Πολλές λιγνιτικές μονάδες έχουν ήδη αποσυρθεί. Το 2011 η παραγωγή των μονάδων της ΔΕΗ ήταν 27,4 TWh & το 2019 10,417 TWh, μειωμένη κατά 62%. Το 2020 η παραγωγή ενέργειας από την καύση λιγνίτη ήταν 5,7 TWh έναντι 8,1 TWh που προέβλεπε το ΕΣΕΚ για την ίδια χρονιά, μειωμένη κατά 30%.

Η διαδικασία μετάβασης προς τους στόχους της ΕΕ για το 2030 στα ΕΣΔΙΜ ΠΔΜ & Μεγαλόπολης ακολουθεί ως χρονοδιάγραμμα για την παύση εξόρυξης λιγνίτη & την παραγωγή ηλεκτρικής το εξής: όλες οι λιγνιτικές μονάδες θα αποσυρθούν έως το 2023, εκτός από μια (Πτολεμαΐδα V) η οποία θα αποσυρθεί

μέχρι το 2028 (παρ.-πιν.1.1).

Μετάβαση στα νησιά

Σε Β. – Ν. Αιγαίο & Κρήτη η μετάβαση έως το 2029, βάσει της εθνικής πολιτικής, υλοποιείται διττά: (α) αυξάνοντας σταδιακά τη διείσδυση των ΑΠΕ στη κατανάλωση, βάσει του εγκεκριμένου πλάνου των διασυνδέσεων με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό σύστημα ή/και με την εγκατάσταση ΥΒΣ, & (β) αποσύροντας σταδιακά τη λειτουργία των 32 αυτόνομων θερμικών ηλεκτρικών συστημάτων, καθένα από τα οποία τροφοδοτεί ένα ή περισσότερα μη-διασυνδεμένα νησιά (ΗΣ ΜΔΝ). Απώτερος στόχος είναι η κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των νησιών από καθαρή ενέργεια & η «εξαγωγή» της υπερβάλλουσας καθαρής ενέργειας στην ηπειρωτική χώρα (παρ.ΕΣΔΙΜ Νησιών-ενοτ. 1.2/πιν.1-4).

Με αφετηρία το 2020, η υφιστάμενη εγκατεστημένη ισχύς (ΑΠΕ) ανά συστάδα νησιών είναι:

- 296MW – Κρήτη,
- 54MW – Κυκλάδες,
- 105MW – Δωδεκάνησα,
- 64MW – Β. Αιγαίο,

ενώ η συνολική συμμετοχή των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε είναι 24%, 30%, 16% & 18%.

Στο πέρας της ΠΠ 2021-2027, προβλέπεται η εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος (ΑΠΕ):

- 398MW – Κρήτη,
- 66 MW – Κυκλάδες,
- 163 MW – Δωδεκάνησα,
- 118 MW – Β. Αιγαίο,

που, βάσει στοιχείων του ΕΣΕΚ & παραδοχών στο πλαίσιο του ΕΣΔΙΜ, δύναται να οδηγήσει σε επίτευξη συνολικής συμμετοχής των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε –συνεκτιμημένου του μείγματος των διασυνδέσεων– 76%, 72%, 71% & 75%, αντίστοιχα (παρ. ΕΣΔΙΜ Νησιών-ενοτ. 1.2/μεθοδολογία).

Ενδιάμεσα (2025-2026) τίθεται ως στόχος η εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος: 155-182 MW σε Κρήτη, 50-63,5 MW σε Δωδεκάνησα, 42-50 MW σε Β. Αιγαίο, 14MW σε Κυκλάδες.

Η διαθέσιμη έκταση ανά συστάδα νησιών για την ανάπτυξη της παραπάνω ισχύος ΑΠΕ θα προσδιορισθεί με την έγκριση του υπό εκπόνηση Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου ΑΠΕ.

Η εγκατάσταση ισχύος ΑΠΕ στο νησιωτικό χώρο εξαρτάται από τα διαθέσιμα περιθώρια (ηλεκτρικός χώρος) του δικτύου. Οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις των ΜΔΝ αυξάνουν τον «ηλεκτρικό χώρο» & η παραγόμενη ενέργεια από τους θερμικούς σταθμούς αντικαθίσταται από καθαρές μορφές. Μετά το πέρας των διασυνδέσεων, ορισμένες θερμικές μονάδες θα τεθούν σε καθεστώς ψυχρής εφεδρείας για την εγγύηση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Η υιοθέτηση νέων τεχνολογικών λύσεων & επιχειρηματικών μοντέλων μπορεί να άρει το εμπόδιο του «ηλεκτρικού χώρου» ανεξάρτητα από τις διασυνδέσεις. Το σχέδιο για την εγκατάσταση ΥΒΣ[3] στα νησιά χωρίς σαφές πλάνο διασύνδεσης μπορεί να οδηγήσει σε διείσδυση ΑΠΕ στην κατανάλωση άνω του 50%, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες ανά νησί. Εφόσον κριθεί αναγκαίο θα εκπονηθεί εξειδικευμένη μελέτη για τον προσδιορισμό του

κατάλληλου % διείσδυσης ΑΠΕ ανά κατηγορία νησιών.

Από το πλάνο των διασυνδέσεων, 3 ΗΣ ΜΔΝ έχουν συνδεθεί ήδη με το ηπειρωτικό δίκτυο[4] ενώ το χρονοδιάγραμμα περάτωσης των υπολειπόμενων διασυνδέσεων, βάσει του πρόσφατου ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ (2023-2032) & του ΣΑΔ του ΔΕΔΔΗΕ (2021-2025), διαμορφώνεται ως εξής:

- 2023: Κρήτη (2η φάση – σε εξέλιξη)
- 2024: Κυκλάδες (4η φάση – σε εξέλιξη)
- 2028: Δωδεκάνησα
- 2028: Β. Αιγαίο

Όλα τα νησιά αναφοράς του ΕΣΔΙΜ (μεμονωμένα ή ως τμήμα ενός αυτόνομου ΗΣ) θα διασυνδεθούν με το ηπειρωτικό σύστημα έως το 2028, εκτός από 8 ΗΣ ΜΔΝ που καλύπτουν 9 νησιά (Γαύδος/Κρήτη, Αγ. Ευστράτιος/Β. Αιγαίο, Σύμη, Πάτμος, Μεγίστη, Αστυπάλαια, Αρκιοί, Μαράθι, Αγαθονήσι/Ν. Αιγαίο)[5].

Για αυτά -και όσα έχουν πρόβλεψη διασύνδεσης μετά το 2025- η μετάβαση δρομολογείται κατά προτεραιότητα με την ανάπτυξη ΥΒΣ Η/Π που συνδυάζουν αιολική-ηλιακή ενέργεια με συστήματα αποθήκευσης. Η ΡΑΕ εκτιμά ότι σε όλα τα νησιά που θα εγκατασταθούν ΥΒΣ ο στόχος για διείσδυση ΑΠΕ 50-60% είναι εφικτός. Ειδικά σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια θα εφαρμοστεί πιλοτικά διείσδυση 80-90%, για να διερευνηθεί η σκοπιμότητα παρόμοιων έργων & σε άλλα νησιά σε επόμενη φάση.

<u>Στάδια & δράσεις διαδικασίας μετάβασης</u>

Η Ελλάδα ακολουθεί τα επιμέρους στάδια/πυλώνες & υποστηρικτικές δράσεις που προτάθηκαν στον οδικό χάρτη της World Bank για τη ΔΜ[6], για το σύνολο της διαδικασίας της ΔΑΜ προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες & των άλλων περιοχών. Αναγνωρίζονται 2 στάδια (σχεδιασμός/υλοποίηση) & 3 πυλώνες για τη ΔΑΜ:

1. Αποκατάσταση & επανάχρηση υποβαθμισμένων εκτάσεων-εγκαταστάσεων
2. Κοινωνική συνοχή & οικονομικός μετασχηματισμός (Μετάβαση στο νέο παραγωγικό μοντέλο)
3. Διακυβέρνηση

Πυλώνας 1: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τον Ν.4759/20 για το ΣΔΑΜ, περιλαμβάνει την έγκριση 2 προγραμματικών συμβάσεων (παρ. 2 & 3 του αρ. 155) για τον χωρικό σχεδιασμό (ΕΠΣ) & τη μεταβίβαση των εδαφών από τη ΔΕΗ στο κράτος, αντίστοιχα, & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των νέων χρήσεων γης το 2023. Η υλοποίηση ξεκινά με τις εργασίες αποκατάστασης των λιγνιτικών γαιών & ολοκληρώνεται με τη λειτουργία των πρώτων οργανωμένων υποδοχέων το 2025.

Πυλώνας 2: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε το 2020 με την εκπόνηση του ΣΔΑΜ [7] & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των ΕΣΔΙΜ & του ΠΔΑΜ το 2022. Η υλοποίηση θα ξεκινήσει με την ενεργοποίηση των δράσεων του ΠΔΑΜ (2022) & θα ολοκληρωθεί με το πέρας της ΠΠ. Περιλαμβάνει επίσης την ενεργοποίηση των δράσεων του 2ου & 3ου Πυλώνα ΜΔΜ.

Πυλώνας 3: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τη συγκρότηση Κυβ. & Συντ. Επιτροπής ΣΔΑΜ όπως ισχύει[8], τη σύσταση Τεχν. Γραμματείας της Συντ. Επιτροπής (Ν.4685/20) και ολοκληρώνεται με τη σύσταση/συγκρότηση/λειτουργία (α) της ΕΥ ΔΑΜ του Ν.4872/21 & (β) της εταιρείας ειδικού σκοπού «Μετάβαση Α.Ε» για την υποστήριξη Δικαιούχων και Επενδυτικών Σχεδίων.

Στο πιν. 1.2 (παρ.) απεικονίζεται το χρονοδιάγραμμα των σημαντικότερων δράσεων ανά στάδιο & πυλώνα.

Ορόσημα της διαδικασίας μετάβασης:

- 07.2020: Ανοιχτή πρόσκληση[9] υποβολής μη δεσμευτικών επενδυτικών προτάσεων & αναπτυξιακών σχεδίων από φορείς εκτός δημοσίου τομέα, σε συνεργασία με το Enterprise Greece.
- 2020-2021: Δρομολόγηση δράσεων για πιλοτική εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια, με έμφαση σε καθαρή ενέργεια, εξοικονόμηση & ηλεκτροκίνηση.
- 04.2021: Υιοθέτηση από την ΕΕ Αναθεωρημένων κατευθύνσεων περιφερειακών ενισχύσεων[10].
- 06.2021: Ανοιχτή πρόσκληση[11] σε δημόσιους φορείς για παρεμβάσεις ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, αναπροσανατολισμού της απασχόλησης, διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας, προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων & την προετοιμασία για την υποδοχή νέων δραστηριοτήτων & επενδύσεων μεγαλύτερης κλίμακας στις ΠΕ Κοζάνης, Φλώρινας & στον Δ. Μεγαλόπολης.
- 09.2021: Σχεδιασμός & έναρξη προγραμμάτων για τη στήριξη της απασχόλησης από τον ΟΑΕΔ.

1.2 Προσδιορισμός επηρεαζόμενων εδαφών

Στην περιοχή της Μεγαλόπολης βρίσκεται το 13% της εγκατεστημένης ισχύος ηλεκτροπαραγωγής της χώρας. Το σύνολο των μονάδων της περιοχής θα αποσυρθεί μέχρι το 2023. Η διαδικασία της απολιγνιτοποίησης, εναρμονίζεται με τον ενωσιακό & εθνικό στόχο για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Η εν λόγω μετάβαση συνεπάγεται παύση ή/και περιορισμό των δραστηριοτήτων & συναφών κλάδων, ενώ λόγω της σημασίας της εξόρυξης & της παραγωγής ενέργειας από την καύση του λιγνίτη, προκύπτουν σημαντικές δυσμενείς κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις.

- Από την απολιγνιτοποίηση εκτιμάται ότι θα επηρεαστεί άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα πρωτίστως ο Δ. Μεγαλόπολης (πληθυσμό 9,5 χιλ. κατ.), όπου εντοπίζεται ο πυρήνας της λιγνιτικής δραστηριότητας. Σε δεύτερο βαθμό εκτιμάται πως θα επηρεαστούν άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα οι όμοροι δήμοι Γορτυνίας (πληθυσμό 8,99 χιλ. κατ.), Τρίπολης (πληθυσμό 42,01 χιλ. κατ.) και Οιχαλίας (πληθυσμό 10,47 χιλ. κατ.). Όλοι οι δήμοι βρίσκονται στην ΠΕ Αρκαδίας, εκτός του τελευταίου, στην ΠΕ Μεσσηνίας.
- Κύριο χαρακτηριστικό των επηρεαζόμενων περιοχών θα παραμείνει η μη ανανέωση του πληθυσμού & η συνεπακόλουθη γήρανσή του, στερώντας την περιοχή από το απαραίτητο για την ανάπτυξή της ανθρώπινο κεφάλαιο (Πίν. 1.3 παρ.). Η διαχρονική τάση μείωσης του πληθυσμού της ευρύτερης περιοχής της Μεγαλόπολης εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί.
- Στην Πελοπόννησο, ο δείκτης Location Quotient (LQ), που υπολογίζει την παραγωγική εξειδίκευση, έχει τιμή για εξόρυξη & παραγωγή ενέργειας 1.12, σύμφωνα με μελέτη ΟΟΣΑ[12], η οποία αναγόμενη σε επίπεδο επηρεαζόμενης περιοχής εκτιμάται ως αρκετά υψηλή & δείχνει τη σημαντική εξάρτηση της οικονομικής δραστηριότητας από τη λιγνιτική παραγωγή. Η επίπτωση της απολιγνιτοποίησης στην οικονομία της επηρεαζόμενης περιοχής, πρωτίστως δε της Μεγαλόπολης, θα είναι ιδιαίτερα σημαντική (Συντον. Επιτροπή ΔΜ - ΣΔΑΜ λιγνιτικών περιοχών, 2020).
- Στην ΠΕ Αρκαδίας, η απασχόληση & η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του λιγνιτικού κλάδου είναι ιδιαίτερα σημαντικές (~50 % της απασχόλησης & 64 % της ΑΠΑ του κλάδου στο σύνολο της περιφέρειας).
- Στην ΠΕ Αρκαδίας (έτος βάσης 2019) ο κλάδος εξόρυξης, ενέργειας & ύδρευσης δημιουργεί άμεσα πάνω από 1,6 χιλ. θέσεις εργασίας. Η αλυσίδα αξίας της λιγνιτικής δραστηριότητας (άμεσες, έμμεσες & επαγόμενες επιδράσεις) συμβάλει στην απασχόληση περίπου 3.100 ατόμων.

- Ο συγκεκριμένος κλάδος εξόρυξης, ενέργειας & ύδρευσης παρουσιάζει αξιόλογο ποσοστό άμεσα απασχολουμένων στην ΠΕ Μεσσηνίας, ˜21%, που υποδηλώνει την αλληλεπίδραση με τη λιγνιτική δραστηριότητα στη Μεγαλόπολη.
- Πέραν της ΠΕ Αρκαδίας, προκύπτει συμβολή των δραστηριοτήτων της ενέργειας & της εξόρυξης στην ΠΕ Μεσσηνίας και συγκεκριμένα στον Δ. Οιχαλίας, που συνδέεται με την αλληλεπίδραση σε οικονομικό, επιχειρησιακό & επιχειρηματικό επίπεδο και σε επίπεδο απασχόλησης.
- Η απολιγνιτοποίηση έχει ξεκινήσει αρκετά χρόνια πριν (2014), χωρίς τη λήψη σημαντικών μέτρων. Στην ΠΕ Αρκαδίας εμφανίζεται χαμηλό ΑΕΠ σε σχέση με άλλες περιοχές της χώρας, μείωση του πληθυσμού & υψηλή ανεργία. Μέρος της Μεγαλόπολης θερμαίνεται με δίκτυο τηλεθέρμανσης, που αξιοποιεί την πλεονάζουσα θερμότητα των λιγνιτικών σταθμών & θα επηρεαστεί από την απολιγνιτοποίηση.
- Η συμβολή της λιγνιτικής δραστηριότητας στην οικονομία της ΠΕ Αρκαδίας επιβεβαιώνεται & από το ύψος των επενδύσεων που έχει υλοποιήσει η ΔΕΗ. Την περίοδο 2014–18 η ΔΕΗ εκτιμάται πως πραγματοποίησε επενδύσεις σε τοπικές εργολαβικές επιχειρήσεις ύψους ~ €119 εκ. Λαμβάνοντας υπόψη τις έμμεσες & επαγόμενες επιδράσεις της λιγνιτικής δραστηριότητας, οι επενδύσεις αυτές δημιουργούν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα ενισχύοντας περαιτέρω την τοπική οικονομία. Ειδικότερα, η δαπάνη του εργολαβικού προσωπικού της ΔΕΗ για το 2019 εκτιμάται σε € 22 εκ. Γίνεται αντιληπτή η σημαντική συμβολή του τομέα της ενέργειας, εξόρυξης και ύδρευσης στην ΠΕ Αρκαδίας & κατά συνέπεια η επιρροή που αναμένεται να έχει η απολιγνιτοποίηση στην οικονομία & την επιχειρηματική δραστηριότητα στον Δ. Μεγαλόπολης, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή.
- Η ευρύτερη εδαφική προσέγγιση, που περιλαμβάνει τους δήμους Μεγαλόπολης, Γορτυνίας, Τρίπολης & Οιχαλίας, οδηγεί ουσιαστικά σε ισχυρότερο οικονομικό & εργασιακό αντίκτυπο, καθώς θα προσφέρει μεγάλο αριθμό ευκαιριών απασχόλησης από μια γεωγραφικά περιορισμένη χρηματοδότηση. Αν και αναγνωρίζεται ότι ο Δ. Μεγαλόπολης θα πρέπει να αποκτήσει μια δυναμική αλλαγής ταυτότητας μέσω των σχετικών επενδύσεων, οι επενδυτές θα ενδιαφερθούν & θα εξετάσουν την ευρύτερη περιοχή στο σύνολό της, γεγονός που θα δημιουργήσει σημαντικές ευκαιρίες εδαφικής ανάπτυξης όχι μόνο για τη Μεγαλόπολη αλλά και για την ευρύτερη περιοχή.

Συνοψίζοντας, η διαδικασία της απολιγνιτοποίησης θα επηρεάσει πρωτίστως τον Δ. Μεγαλόπολης & δευτερευόντως τους όμορους Δήμους Τρίπολης & Γορτυνίας από την ΠΕ Αρκαδίας, καθώς και τον όμορο Δ. Οιχαλίας από την ΠΕ Μεσσηνίας.

Σε όρους υλοποίησης του ΠΔΑΜ, οι έννοιες «πρωτίστως» & «δευτερευόντως» σχετίζονται με τις παρεμβάσεις αναπροσαρμογής εδαφών & τις ολοκληρωμένες δράσεις της προτ. 5, που αφορούν αποκλειστικά τις «πρωτίστως» επηρεαζόμενες περιοχές.

2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη:

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Έδαφος: Μεγαλόπολη

2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Η διαδικασία της μετάβασης έχει ξεκινήσει στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης από το 2014, όταν έκλεισαν οι μονάδες «Μεγαλόπολη 1» και «Μεγαλόπολη 2». Η ύφεση που έπληξε την προηγούμενη 10ετία το σύνολο της ελληνικής επικράτειας δυσχέρανε την κατάσταση.

Η επιτάχυνση της διαδικασίας της μετάβασης συνεπάγεται ότι οι οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές επιπτώσεις που παρατηρήθηκαν την προηγούμενη περίοδο θα ενταθούν. Συγκεκριμένα:

- Η περιοχή της Μεγαλόπολης έχει (ισχυρή) εξειδίκευση στην εξόρυξη και την παραγωγή ενέργειας από την καύση του λιγνίτη. Η λιγνιτική δραστηριότητα δεν έχει προκαλέσει σημαντικές βιομηχανικές δευτερογενείς επιπτώσεις (spillovers) όλα αυτά τα χρόνια, ικανές να ενισχύσουν περαιτέρω τη βιομηχανική ανάπτυξη. Στην περιοχή της Τρίπολης υπάρχει μικρή βιομηχανική δραστηριότητα, που δεν σχετίζεται με την λιγνιτική αλυσίδα αξίας. Επιπρόσθετα, η βιομηχανική ανάπτυξη έχει περιοριστεί από τον κορεσμό της εκεί βιομηχανικής περιοχής. Συνεπώς, δεν υπάρχουν εναλλακτικές δυνατότητες προς τις οποίες να μπορούν να στραφούν οι εργαζόμενοι στον λιγνιτικό κλάδο και οι νέοι που αναζητούν εργασία.

Στο πλαίσιο αυτό, οι παρακμάζουσες και οι μετασχηματιζόμενες δραστηριότητες δύνανται να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- Κατηγορία Ι – Παρακμάζουσες δραστηριότητες: Οι επηρεαζόμενες οικονομικές δραστηριότητες στη Μεγαλόπολη και τους όμορους δήμους που στηρίζονται στην παραγωγή ορυκτών καυσίμων και στις οποίες αναμένεται παύση ή σημαντική μείωση δραστηριοτήτων λόγω της μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα (παρακμάζοντες τομείς) περιλαμβάνουν άμεσα τους τομείς εξόρυξης λιγνίτη και παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος με χρήση λιγνίτη[1] και έμμεσα τους τομείς συλλογής, επεξεργασίας και διαχείρισης εξορυκτικών αποβλήτων και εξυγίανσης.
- Κατηγορία ΙΙ – Μετασχηματιζόμενες δραστηριότητες: Στην εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνονται οι δραστηριότητες που εντάσσονται στην αλυσίδα αξίας της εξόρυξης λιγνίτη και της συμβατικής παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, όπως επιχειρήσεις χονδρικού και λιανικού εμπορίου πρώτων υλών και ανταλλακτικών σχετικά με τη λιγνιτική δραστηριότητα και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε μονάδες λιγνίτη, εξειδικευμένων κατασκευαστικών εργασιών, κατασκευής και εμπορίας μεταλλικών προϊόντων, μηχανημάτων και εξοπλισμού, παροχής μεταφορικών υπηρεσιών, παροχής υπηρεσιών επισκευής μηχανημάτων και βαρέων φορτηγών και παροχής επαγγελματικών, επιστημονικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών

Επιπροσθέτως θα πρέπει να αναφερθεί η δραστηριότητα των φορέων με ιδιαίτερο ρόλο στην περιοχή, ή σχέση με τον λιγνίτη/εξόρυξη λιγνίτη/λιγνιτική δραστηριότητα και οι οποίοι θα επηρεαστούν από την απολιγνιτοποίηση και θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουν τον ρόλο και τις υπηρεσίες τους. Πέραν της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τέτοιοι φορείς είναι (ενδεικτικά) το «Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου», η «ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ», η «Τηλεθέρμανση Μεγαλόπολης – Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ» και οι κοινωνικές υπηρεσίες της περιοχής.

- Το ΙΟΒΕ υπολογίζει τη συνολική επίπτωση στις θέσεις εργασίας από την απολιγνιτοποίηση σε 3.100 έως το 2029. Η άμεση επίπτωση της απολιγνιτοποίησης στην περιοχή θα είναι 1.263 θέσεις εργασίας. Οι εκτιμήσεις γίνονται σε σχέση με το 2019. Ειδικότερα, η άμεση επίπτωση της απολιγνιτοποίησης στην απασχόληση στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής στη Μεγαλόπολη εκτιμάται σε 481 θέσεις εργασίας έως το 2029 (σε σύγκριση με το 2019) και οι απώλειες στον τομέα εξόρυξης λιγνίτη σε 782 θέσεις εργασίας (σε ισοδύναμους όρους πλήρους απασχόλησης). Περισσότερες από τις μισές θέσεις εργασίας που θα χαθούν είναι σε δραστηριότητες που σχετίζονται με τον λιγνιτικό κλάδο έμμεσα και επαγόμενα. Η έμμεση και επαγόμενη επίπτωση της απολιγνιτοποίησης ανέρχεται σε 1,837 θέσεις εργασίας. Αυτό συμβαίνει επειδή η λιγνιτική δραστηριότητα αποτελεί μονοκαλλιέργεια, με πολύ καλούς μισθούς, και ως εκ τούτου, στηρίζει την κατανάλωση και τις θέσεις απασχόλησης σε όλη την τοπική οικονομία. Ελλείψει άλλου ισχυρού κλάδου, η απολιγνιτοποίηση θα έχει δυσμενέστατες επιπτώσεις στο σύνολο της απασχόλησης και τα εισοδήματα των κατοίκων της περιοχής. Αν ληφθεί υπόψη ότι η απολιγνιτοποίηση έχει ξεκινήσει πολύ νωρίτερα, η συνολική επίπτωση είναι μεγαλύτερη.

- Σε σχέση με τα επαγγελματικά προφίλ, τα τελευταία χρόνια η ΔΕΗ έχει αντικαταστήσει τους μόνιμους εργαζομένους της με εργαζόμενους με προσωρινές συμβάσεις και, κυρίως, με υπεργολάβους. Πρόκειται κυρίως για ανθρώπους νεότερων ηλικιών και οι θέσεις εργασίας τους θα είναι πλήρως επισφαλείς σε σχέση με τις μόνιμες θέσεις εργασίας στη ΔΕΗ, όταν κλείσουν τα λιγνιτωρυχεία και οι λιγνιτικές μονάδες. Το τακτικό προσωπικό της ΔΕΗ ΑΕ (737 εργαζόμενοι) έχει μέση ηλικία τα 50 έτη. Αποτελείται κυρίως (περίπου το 80%) από τεχνικούς (τεχνίτες, οδηγοί, μηχανοδηγοί και χειριστές) και έχει ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση (87,5%). Περίπου το 9% του τακτικού προσωπικού αφορά σε μηχανικούς και σε άλλους εργαζόμενους που έχουν τεχνολογική ή πανεπιστημιακή εκπαίδευση, ενώ το υπόλοιπο 11% αποτελεί διοικητικό και υποστηρικτικό προσωπικό. Η χρήση έκτακτου προσωπικού της ΔΕΗ ΑΕ είναι περιορισμένη (12 εργαζόμενοι με ηλικία από 27 έως 57 έτη) και αφορά αποκλειστικά τεχνικούς (τεχνίτες, οδηγοί, μηχανοδηγοί και χειριστές) που έχουν ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση. Οι εργαζόμενοι σε εργολάβους της ΔΕΗ ΑΕ είναι στην πλειονότητά τους (84%) τεχνικοί και έχουν ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση (96%).
- Η πλειονότητα του εργατικού δυναμικού στην Αρκαδία έχει χαμηλή εξειδίκευση (το 77% δεν έχει τριτοβάθμια εκπαίδευση), αλλά με προοπτική επανακατάρτισης, καθώς το 1/3 του εργατικού δυναμικού έχει ηλικία από 15 έως 44 έτη. Εν κατακλείδι, στις περιοχές μετάβασης, θα προκληθούν απώλειες θέσεων εργασίας στις συνδεδεμένες με τον λιγνίτη δραστηριότητες, αλλά συγχρόνως θα δημιουργηθούν ανάγκες για την επανεκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού προκειμένου να αξιοποιηθούν στις νέες δραστηριότητες που χρειάζεται να αναπτυχθούν. Σύμφωνα με το Master Plan, οι άμεσες ανάγκες για βελτίωση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση αφορούν πρωτίστως το έκτακτο προσωπικό της ΔΕΗ (~200 άτομα), τους εργαζόμενους σε εργολάβους της ΔΕΗ (~300 άτομα), σε άλλους εργαζόμενους σε τομείς που σχετίζονται με τη λιγνιτική δραστηριότητα, αλλά και σε μέρος των ανέργων της Μεγαλόπολης και των επηρεαζόμενων όμορων δήμων.
- Σε σχέση με τις επιπτώσεις στην οικονομία, το ΙΟΒΕ εκτιμά τη συνολική απώλεια Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) σε επίπεδο χώρας από τη μετάβαση σε €1.580 εκ. έως το 2029. Στην Πελοπόννησο, η απώλεια ΑΠΑ εκτιμάται σε περίπου €313 εκ. (ή ~22% του εκτιμώμενου ΑΕΠ της Αρκαδίας το 2019), εκ των οποίων η άμεση απώλεια είναι €217 εκ. και η έμμεση και επαγόμενη €96 εκ. Τα συγκεκριμένα μεγέθη είναι σε σχέση με το 2019.
- Τέλος, οι επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης στο περιβάλλον και την υγεία αφορούν στην περιοχή της Μεγαλόπολης, όπου βρίσκονται τα ορυχεία και οι λιγνιτικές μονάδες. Η απολιγνιτοποίηση αναμένεται να έχει προοπτικά θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, κυρίως λόγω της μείωσης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προκαλείται από τη λειτουργία των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής, αλλά και την εξόρυξη και τη μεταφορά του λιγνίτη από τα ορυχεία στις μονάδες. Ωστόσο, για να υπάρξουν μακροχρόνιες θετικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα των επηρεαζόμενων περιοχών, την ατμόσφαιρα και τα ύδατα, όπου υπήρξε ταπείνωση του υπόγειου υδροφορέα, καθώς και προστασία των εδαφών από τη διάβρωση και τις κατολισθήσεις, θα πρέπει να υλοποιηθούν τα απαραίτητα έργα αποκατάστασης. Τα έργα αυτά θα συμβάλουν και στην ελκυστικότητα της περιοχής ως τόπου κατοικίας και εργασίας.
- Αντίστοιχα, θα υπάρξουν θετικές επιπτώσεις άμεσα στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζόμενων και των πολιτών. Οι συνθήκες εργασίας στα λιγνιτωρυχεία είναι δύσκολες και ανθυγιεινές. Επίσης, παθήσεις που σχετίζονται με την ατμοσφαιρική ρύπανση αναμένεται να μειωθούν.

Σημαντικές είναι και ορισμένες επιμέρους ποιοτικές και ποσοτικές εκτιμήσεις σε σχέση με τις αναμενόμενες προαναφερόμενες επιπτώσεις:

- Εφόσον δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, η διαχρονική τάση μείωσης του πληθυσμού της ευρύτερης περιοχής της Μεγαλόπολης εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί, όπως έχει ήδη αναφερθεί στο κεφ. 1.2. Κύριο χαρακτηριστικό των επηρεαζόμενων περιοχών θα παραμείνει η μη ανανέωση του πληθυσμού και η συνεπακόλουθη γήρανσή του, στερώντας την περιοχή από το απαραίτητο για την ανάπτυξή της ανθρώπινο κεφάλαιο. Οι

συγκεκριμένες τάσεις θα ενισχυθούν, ακολουθώντας την επιτάχυνση της διαδικασίας της απολιγνιτοποίησης και την αύξηση της ανεργίας, πλήττοντας ακόμη και περιοχές που εμφανίζουν συγκριτικά καλύτερους δημογραφικούς δείκτες, όπως η πόλη της Μεγαλόπολης.

- Όσον αφορά στην έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία, οι επιδόσεις της περιφέρειας είναι χαμηλές (12η στις 13 περιφέρειες της χώρας, όσον αφορά στις δαπάνες σε E&A, 11η όσον αφορά στον αριθμό των ατόμων με πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης). Οι δραστηριότητες που είναι εγκατεστημένες στην περιοχή είναι κυρίως εντάσεως εργασίας. Η μείωση του πληθυσμού σε συνδυασμό με τις περιορισμένες ικανότητες τεχνολογικής καινοτομίας δημιουργούν ένα δυσμενές περιβάλλον για την ανταγωνιστικότητα των υφιστάμενων επιχειρήσεων και την προσέλκυση νέων δραστηριοτήτων.
- Μεγάλο πρόβλημα για τους κατοίκους της περιοχής αποτελεί το ζήτημα της τηλεθέρμανσης και το γεγονός ότι με την παύση της λειτουργίας των λιγνιτικών μονάδων περίπου το 30% της Μεγαλόπολης, ήτοι 516 κτίρια θα μείνουν χωρίς θέρμανση και ζεστό νερό χρήσης. Επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ενίσχυση οικ. καταναλωτών ηλεκτρικού ρεύματος και τα συστήματα τ/θ είχαν ως αποτέλεσμα στις περιοχές αυτές να υπάρχει μειωμένο ενδιαφέρον για δράσεις ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων. Επομένως, το ΤΔΜ θα πρέπει να καλύψει ένα σημαντικό κενό σε σχέση με την εξοικονόμηση, την αυτοπαραγωγή και την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ενεργειακής φτώχειας.

Συμπερασματικά, και λαμβάνοντας υπόψη ότι στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης ο ρόλος εναλλακτικών παραγωγικών δραστηριοτήτων παραμένει περιορισμένος και χωρικά εστιασμένος καθώς η λιγνιτική δραστηριότητα δεν έχει προκαλέσει σημαντικές βιομηχανικές δευτερογενείς επιπτώσεις (spillovers) και η όμορη βιομηχανική περιοχή της Τρίπολης έχει κορεστεί, είναι επιτακτική η ανάγκη ενδυνάμωσης και διαφοροποίησης του τοπικού παραγωγικού συστήματος μέσω της αξιοποίησης των εγγενών πλεονεκτημάτων της ευρύτερης περιοχής και ο σχεδιασμός ζωνών ανάπτυξης επιχειρηματικών/ βιομηχανικών και εμπορευματικών δραστηριοτήτων, μετατρέποντας την σε πόλο επιχειρηματικής ανάπτυξης.

Η ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας θα συνδράμει στον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό, τον εκσυγχρονισμό και τη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας, που σε συνδυασμό με την υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού θα οδηγήσουν στη αντιμετώπιση της ανεργίας και τη συγκράτηση του πληθυσμού στις επηρεαζόμενες περιοχές. Ο Κόμβος Βιοοικονομίας 360ο στην ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης (Δήμοι Μεγαλόπολης, Γορτυνίας, Οιχαλίας, Τρίπολης) με επιστημονικό φορέα το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και την συνεργασία Επιμελητηρίων, θα συνδράμει στον οικονομικό και παραγωγικό μετασχηματισμό της επιχειρηματικής δραστηριότητας στο πλήρες φάσμα της αλυσίδας αξίας της Βιοοικονομίας (Αγροδιατροφή, Κυκλική και Ψηφιακή Οικονομία), αξιοποιώντας τα ερευνητικά αποτελέσματα. Τέλος, η αποκατάσταση και αναπροσαρμογή των γαιών θα οδηγήσει i) σε νέες χρήσεις γης, που θα συνδράμουν στη διαφοροποίηση του οικονομικού – αναπτυξιακού μοντέλου, ii) στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και iii) στην αναβάθμιση και προστασία του περιβάλλοντος.

Σημ: Στους Πίνακες 2.1 και 2.2 του Παραρτήματος αντίστοιχα δίνονται στοιχεία Ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας κατά κλάδο (σε % επί της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας ανά περιφερειακή ενότητα, έτος βάσης: 2019) στοιχεία διάρθρωσης απασχόλησης ανά κλάδο (σε χιλ., έτος βάσης: 2019).

2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο δ)

Αναδιάρθρωση του παραγωγικού συστήματος της περιοχής

Το τοπικό παραγωγικό σύστημα έχει ανάγκη ενδυνάμωσης και διαφοροποίησης μέσω της αξιοποίησης των εγγενών πλεονεκτημάτων της ευρύτερης περιοχής. Η περιοχή χωροθετείται κεντροβαρικά στην περιφέρεια Πελοποννήσου, έχει καλή συνδεσιμότητα με τα οδικά δίκτυα (από την περιοχή διέρχεται ο αυτοκινητόδρομος Κόρινθος-Τρίπολη-Καλαμάτα & ο κλάδος Λεύκτρο - Σπάρτη) και γειτνιάζει με σημαντικά λιμάνια & αστικά κέντρα, όπως η Αθήνα, Πειραιάς και Πάτρα. Η περιοχή θα ωφεληθεί από το επικείμενο καθεστώς κινήτρων, ως απόρροια της απόφασης της ΕΕ περί περιφερειακών ενισχύσεων[1] και διαθέτει ένα αναγνωρίσιμο «brand name» (Αρκαδία), που δύναται να συνοδεύει τα προϊόντα της. Στο πλαίσιο αυτό, προκρίνεται η ανάπτυξη επιχειρηματικού /βιομηχανικού & εμπορευματικού πάρκου στην περιοχή του Δ. Μεγαλόπολης.

Παρατηρείται αυξημένο επιχειρηματικό ενδιαφέρον για την εγκατάσταση επιχειρήσεων στην περιοχή, όπου κάποιες από αυτές θα επιλέξουν να εγκατασταθούν, ακόμη και πριν την ολοκλήρωση του επιχειρηματικού πάρκου. Σε αυτές τις επιχειρήσεις θα απασχοληθεί τμήμα του επηρεαζόμενου από την απολιγνιτοποίηση εργατικού δυναμικού. Μέχρι την έναρξη λειτουργίας του επιχειρηματικού πάρκου, μέρος του εργατικού δυναμικού θα απασχοληθεί στις αποκαταστάσεις των μεταβιβαζόμενων από τη ΔΕΗ γαιών και σε δράσεις: i) ενεργειακής αποδοτικότητας, αυτοπαραγωγής, ii) τηλεθερμάνσεων και iii) πράσινου μετασχηματισμού των επιχειρήσεων & μεγάλων παραγωγικών συγκεντρώσεων (όπως οι υφιστάμενες ΒΙΠΕ). Σε κάθε περίπτωση, ειδικά στις ενεργειακές επενδύσεις, θα ακολουθηθεί το τελικό σχέδιο της ΕΕ «REPowerEU» για προσιτή, ασφαλή & βιώσιμη ενέργεια.

Πρόκληση για την επηρεαζόμενη περιοχή είναι η ριζική αναβάθμιση των τοπικών δυνατοτήτων Ε&Α, με την προώθηση κατάλληλων δράσεων & την ταυτόχρονη εισαγωγή τεχνογνωσίας (π.χ. ανάπτυξη κοινών δράσεων ερευνητικών ιδρυμάτων, ανταλλαγές, σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή) στους σε νέους δυναμικούς τομείς. Πρόκειται για δραστηριότητες που εμπίπτουν στους τομείς εθνικής σημασίας, της νέας Εθνικής RIS3, στους οποίους στοχεύει και η υπό εκπόνηση Περιφερειακή RIS. Ειδικότερα θα δοθεί έμφαση στους τομείς: αγροδιατροφής, ενέργειας, τεχνολογιών πληροφορικής & επικοινωνιών, υγείας, τουρισμού-πολιτισμού, υλικών & μηχανημάτων, περιβάλλοντος & κυκλικής οικονομίας, μεταφορών-εφοδιαστικής αλυσίδας, καθώς και σε τομείς της νέας Εθνικής RIS3 που δημιουργούν διεπαφές με τους ανωτέρω (π.χ. φαρμακευτικά προϊόντα, βιοτεχνολογία, δημιουργική βιομηχανία). Τα έργα πολιτισμού, θεωρούνται υψίστης σημασίας, διότι συμβάλλουν μεταξύ άλλων στην προσέλκυση εγχώριου & εισερχόμενου τουρισμού, με συνέπεια τη σύνδεση με ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων για την παραγωγή αγαθών & υπηρεσιών που καταναλώνονται από τους επισκέπτες μιας περιοχής.

Εφαρμόζονται οι κατευθύνσεις της Στρατηγικής Ψηφιακού Μετασχηματισμού ΔΑΜ εστιάζοντας στην ανάπτυξη λύσεων για βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων, ποιοτική διαβίωση, εργασία, επιχειρείν, προσελκύοντας επενδύσεις & εργαζομένους ιδιαίτερα υψηλών προσόντων (πράσινες και έξυπνες πόλεις).

Υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού και των κοινοτήτων που πλήττονται από την απολιγνιτοποίηση

Προϋπόθεση για την ενίσχυση της απασχόλησης στη μεταλιγνιτική εποχή και την προστασία των υφιστάμενων θέσεων εργασίας αποτελεί η αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου κεφαλαίου, η ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών και η ανάπτυξη & υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης / επανακατάρτισης σε νέες δραστηριότητες μείωσης του ανθρακικού αποτυπώματος στις παραγωγικές επενδύσεις και βιομηχανίες.

Λόγω του ότι οι τομείς της ενέργειας και της αγροδιατροφής προκρίνονται στην περίπτωση της Μεγαλόπολης ως σημαντικοί, για τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού συστήματος και καθώς σχεδιάζονται εκτεταμένες αποκαταστάσεις εκτάσεων, ενισχύεται η επανακατάρτιση (upskilling & reskilling) των εργαζομένων στις επηρεαζόμενες & μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις, δεδομένης της συνάφειας μεταξύ των υφιστάμενων δεξιοτήτων και αυτών που θα απαιτηθούν, προκειμένου να προωθηθούν σε νέες ειδικότητες στις βιομηχανίες που θα εγκατασταθούν στην περιοχή.

Προκύπτει η ανάγκη αναβάθμισης των υπηρεσιών των αρμόδιων εκπαιδευτικών φορέων με σκοπό την κατάρτιση του υφιστάμενου αλλά και μελλοντικού εργατικού δυναμικού, τη διασύνδεση με τις επιχειρήσεις, αλλά και επέκταση του ερευνητικού τους έργου σε νέες τεχνολογίες καθαρής ενέργειας, αγροδιατροφής (π.χ. υδροπονία) ή/και άλλες οικονομικές δραστηριότητες που ενδέχεται να αναπτυχθούν στην περιοχή.

Καίριας σημασίας είναι η αναβάθμιση των υπηρεσιών εύρεσης εργασίας, που μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του χρόνου που παραμένει κάποιος άνεργος. Η βελτίωση των εν λόγω υπηρεσιών δύναται να έχει θετικά οφέλη στην αύξηση της κινητικότητας μεταξύ κλάδων και στη διευκόλυνση της διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας. Τέλος, θα υποστηριχθούν οι κοινωνικές υποδομές για τους σκοπούς της φροντίδας των παιδιών και των ηλικιωμένων.

Η περιοχή αντιμετωπίζει το διττό πρόβλημα της κοινωνικο-οικονομικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Το ΤΔΜ στοχεύει στη βελτίωση της ελκυστικότητάς της ως τόπου εργασίας και κατοικίας. Στους οικισμούς που βρίσκονται εγγύτερα στα λιγνιτωρυχεία και τις μονάδες παραγωγής ενέργειας (πυρήνας της Ζώνης Απολιγνιτοποίησης, Ν. 4759/20 (ΦΕΚ 245/Α/20), εκτός από έργα περιβαλλοντικής εξυγίανσης, θα προωθηθούν σύγχρονες λύσεις για θέρμανση, βιώσιμη κινητικότητα, ενεργειακή αποδοτικότητα, προκειμένου να εξασφαλίζεται μια ιδιαίτερα ικανοποιητική ποιότητα ζωής.

Άμβλυνση των αρνητικών συνεπειών στο περιβάλλον, την υγεία και την ασφάλεια από την εξόρυξη και την παραγωγή ενέργειας από την καύση λιγνίτη και πρόληψη της δημιουργίας νέων παραγόντων ρύπανσης

Η απόσυρση των λιγνιτικών μονάδων δημιουργεί την ανάγκη αποκατάστασης γαιών και αναπροσαρμογής των χρήσεων γης, εντός του λιγνιτικού πεδίου. Στο πλαίσιο της αποκατάστασης και ανπροσαρμογής των εκτάσεων, επιδιώκεται και η ανάδειξη του πολυποίκιλου φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, μέσω της ανάπτυξης π.χ. χώρων πρασίνου, λιμνών, δασών. Η αποκατάσταση και αναπροσαρμογή των εδαφών έχει ως στόχο επιπλέον να δημιουργήσει τις κατάλληλες υποδομές για την προσέλκυση και ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Στην περίπτωση της διαχείρισης των υδάτων, θα εφαρμοστεί η σχετική διάταξη της αιτιολογικής σκέψης, σημ. 12 του Καν. 1056/2021 (JTF).

Είναι επιτακτική η ανάγκη στροφής προς ένα νέο παραγωγικό πρότυπο που να μη δημιουργήσει νέα προβλήματα στο περιβάλλον, γι’ αυτό προωθείται η ολοκληρωμένη διαχείριση απορριμμάτων των παραγωγικών δραστηριοτήτων [ανακύκλωση Φ/Β πάνελ και ηλεκτρικών συσσωρευτών (μπαταριών)].

Εν κατακλείδι στον πίνακα 2.3 παρουσιάζεται η λογική παρέμβασης που αναπτύχθηκε ανωτέρω και η σύνδεση με τις προτεραιότητες του κεφ. 2.4.

Με βάση τις αρχικές εκτιμήσεις του ΙΟΒΕ, το ΤΔΜ θα έχει δημιουργήσει και στηρίξει άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα ~3.250 θέσεις εργασίας, ένα έτος μετά την ολοκλήρωση της ΠΠ (2030).

2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο ε)

Οι αναπτυξιακές ανάγκες, οι οικονομικές και επιχειρηματικές προοπτικές - δυνατότητες και οι αναμενόμενοι στόχοι που τίθενται για τις επηρεαζόμενες περιοχές ευθυγραμμίζονται με τις ακόλουθες θεσπισμένες εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές και σχέδια:

Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020: Η ενίσχυση της συμβολής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα και η ανάπτυξη και αναβάθμιση των ενεργειακών & μεταφορικών υποδομών αποτυπώνονται στις εθνικές επιδιώξεις που θέτει η στρατηγική καθώς και στους

στόχους της δίκαιης μετάβασης του Δ. Μεγαλόπολης & των επηρεαζόμενων όμορων δήμων. Κοινοί στόχοι είναι η ενίσχυση του αγροδιατροφικού τομέα, της έρευνας, της καινοτομίας, της μεταφοράς προηγμένων τεχνολογιών, καθώς και η ανάπτυξη του πολιτιστικού & τουριστικού προϊόντος. Επισημαίνεται ότι λαμβάνονται υπόψη τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας 21-27 και της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 21-27, τόσο ως προς τους τομείς εξειδίκευσης, όσο και ως προς τις προτεινόμενες δράσεις. Σημειώνεται ότι σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας εκπονήθηκε πρόγραμμα δράσεων που συμπεριλήφθηκε στο ΕΣΔΙΜ και το ΠΔΑΜ.

Έξυπνη Εξειδίκευση Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας στις επιχειρήσεις & τον αγροτικό τομέα της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την περίοδο 14-20: Η εν λόγω στρατηγική ευθυγραμμίζεται με τις προτεραιότητες που διαμορφώνονται στο πλαίσιο της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης των επηρεαζόμενων περιοχών, για την αναβάθμιση του πρωτογενή τομέα με έμφαση στην ενίσχυση των τοπικών προϊόντων & της εξωστρέφειας της τοπικής παραγωγής, στην εύρεση νέων τεχνολογικών μέσων & μεθόδων προστασίας του περιβάλλοντος και στην περαιτέρω εκπαίδευση & αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού της περιοχής. Επισημαίνεται ότι θα ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 21-27 της Περιφέρειας, κατόπιν της έγκρισης-οριστικοποίησης της.

Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία: Η ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας και η προώθηση και μεταφορά νέας γνώσης και καινοτόμων μεθόδων & τεχνολογιών, ιδιαίτερα στον ενεργειακό τομέα, αποτελούν βασικά σημεία σύγκλισης της ως άνω εθνικής στρατηγικής με τη στρατηγική & τους αναπτυξιακούς στόχους της μετάβασης.

Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) 2030: Η έμφαση στον τομέα της καθαρής ενέργειας και στον μετασχηματισμό του ενεργειακού μείγματος αποτυπώνεται τόσο στο ΕΣΕΚ όσο & στις αναπτυξιακές ανάγκες για τη δίκαιη μετάβαση των επηρεαζόμενων περιοχών. Βασικό σημείο σύγκλισης αποτελεί η μέριμνα για την ανάπτυξη της έρευνας και καινοτομίας στον ενεργειακό τομέα.

Μακροχρόνια Στρατηγική για το 2050: Κοινές επιδιώξεις της στρατηγικής και της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης του Δ. Μεγαλόπολης & των επηρεαζόμενων όμορων δήμων είναι η μείωση των εκπομπών ρυπογόνων αερίων, η ενίσχυση της συμβολής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα και της κυκλικής οικονομίας, η τόνωση της επιχειρηματικότητας, της βιομηχανικής παραγωγής & της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης 2020 – 2029: Οι πολιτικές και τα μέτρα αποτελούν βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες της δίκαιης μετάβασης του Δ. Μεγαλόπολης & των επηρεαζόμενων όμορων δήμων και στοχεύουν κυρίως στη μετάβαση σε μια εποχή καθαρής ενέργειας, λιγότερων εκπομπών ρύπων και αύξησης της συμβολής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα.

Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025: Οι πολιτικές που τίθενται ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες και τους στόχους της δίκαιης μετάβασης του Δ. Μεγαλόπολης & των επηρεαζόμενων όμορων δήμων στους τομείς, μεταξύ άλλων, της πράσινης ανάπτυξης, της ενίσχυσης της απασχόλησης & της ποιοτικής κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού, στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας & της καινοτομίας καθώς και στην ενσωμάτωση νέας γνώσης & στον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα 2014-2029: Στοχεύει στη διασφάλιση της προστασίας των οικοσυστημάτων και του φυσικού πλούτου και στην αποδοτικότερη χρήση των πόρων καθώς και στην ανάπτυξη τομέων όπως η γεωργία, η κτηνοτροφία και ο τουρισμός, βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες και της μετάβασης στην υπό εξέταση περιοχή.

Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία: Βασικός στόχος για την Ελληνική Οικονομία είναι η συστηματική αύξηση των εισοδημάτων, μέσα από την υλοποίηση δράσεων οικονομικής πολιτικής που πρόκειται να ενισχύουν την παραγωγικότητα, την εργασία και τις επενδύσεις (Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία, 2020). Οι στόχοι αυτοί αποτυπώνονται και στο πλαίσιο της ΔΑΜ της ευρύτερης περιοχής της Μεγαλόπολης.

Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: Οι άξονες προτεραιότητας που περιλαμβάνονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας και αφορούν την πράσινη ανάπτυξη, τον ψηφιακό & οικονομικό μετασχηματισμό και την ενίσχυση της απασχόλησης ευθυγραμμίζονται με τους στόχους που τίθενται στο πλαίσιο της δίκαιης μετάβασης του Δ. Μεγαλόπολης & των επηρεαζόμενων όμορων δήμων.

Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ): Το ΕΣΔΑ καθορίζει τις προοπτικές διαχείρισης έως το 2020 σύμφωνα με την ενωσιακή στρατηγική που αποτυπώνεται και μέσα στη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» (Ελληνική Δημοκρατία - Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων, 2020). Η απορρύπανση των εκτάσεων, που βρίσκονται σήμερα οι λιγνιτικές μονάδες στην Μεγαλόπολη, αποτελεί βασική επιδίωξη για την προστασία του περιβάλλοντος & του φυσικού πλούτου.

Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΠΕΣΚΕ) Πελοποννήσου 2014-2020: Οι ανάγκες που προκύπτουν μέσα από την μετάβαση σε μια εποχή καθαρής οικονομίας, αυξημένης απασχολησιμότητας και κοινωνικής & εργασιακής ενσωμάτωσης, τόσο του επηρεαζόμενου ανθρώπινου δυναμικού, όσο και των ευπαθών ομάδων, συνάδει με τις επιδιώξεις της εν λόγω στρατηγικής. Στους κοινούς αναπτυξιακούς στόχους συγκαταλέγονται η βελτίωση των εκπαιδευτικών & κοινωνικών υπηρεσιών - υποδομών, με παράλληλη ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των επιχειρήσεων των επηρεαζόμενων περιοχών.

Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 20-25: Η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 20 –25 (Ελληνική Δημοκρατία - Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025, 2020) αφορά εγχειρίδιο που περιγράφει τη στρατηγική της χώρας για τη μετάβαση στην Ψηφιακή Ελλάδα. Για τον Δ. Μεγαλόπολης & την περιοχή των επηρεαζόμενων όμορων δήμων απαιτείται ψηφιακός μετασχηματισμός σε όλους τους τομείς της οικονομίας, της διοίκησης αλλά και των εκπαιδευτικών & κοινωνικών υπηρεσιών, επιδιώξεις άμεσα συνυφασμένες με τις πολιτικές που θέτει η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (την ευθύνη εκπόνησης του οποίου είχε ο Υπουργός Επικρατείας). Θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις & παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του, ενώ η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει κατά την ΠΠ 21-27.

2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία ζ)-ια) και άρθρο 11 παράγραφος 5 του κανονισμού ΤΔΜ

2.4.1 Κατηγορίες ενδεικτικών πράξεων

Ως σπουδαιότερες παρεμβάσεις σύμφωνα με τους στόχους και τις στρατηγικές προτεραιότητες του ΕΣΔΙΜ, αναφέρονται οι εξής:

Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας

Έρευνα - καινοτομία - προηγμένες τεχνολογίες

Ανάπτυξη της καινοτομίας, εξωστρέφειας, ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων & διασύνδεση τους με το οικοσύστημα ΕΤΑΚ. Έμφαση σε τομείς προτεραιότητας της Εθνικής RIS3 (κεφ. 2.2). Στήριξη νεοφυών/υφιστάμενων καινοτόμων επιχειρήσεων, δημιουργία θερμοκοιτίδων/ εκκολαπτηρίων/ επιταχυντών επιχειρήσεων, μέτρα συγκράτησης/προσέλκυσης επιστημόνων.

Εμβληματικό έργο για τον παραγωγικό μετασχηματισμό & τη στροφή της περιφέρειας στην έρευνα & καινοτομία: ο Κόμβος Βιοοικονομίας (κεφ. 2.1).

Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ & ΜΜΕ - Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων

Ίδρυση & στήριξη της ανταγωνιστικότητας των ΠΜΕ & ΜΜΕ, σε όλους τους τομείς (κεφ 2.1, 2.2), περιλαμβάνοντας τον πράσινο & ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων.

Υποδομές και μηχανισμοί επιχειρηματικότητας

Αναβάθμιση υφιστάμενων & στήριξη της δημιουργίας νέων οργανωμένων χωρικών υποδοχέων παραγωγικών δραστηριοτήτων. Υποστήριξη της δημιουργίας & χρηματοδότηση του Επιχειρηματικού Πάρκου Μεγαλόπολης, ως εμβληματικό έργο. Υποστηρικτικοί μηχανισμοί της επιχειρηματικότητας & της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Επενδύσεις σημαντικής κλίμακας

Υλοποίηση παραγωγικών επενδύσεων σημαντικής κλίμακας, που θα οδηγήσουν σε αύξηση των δημιουργούμενων θέσεων εργασίας μετά την απολιγνιτοποίηση, σε τομείς που αξιοποιούν το ενδογενές αναπτυξιακό δυναμικό της περιοχής (βιοτεχνολογία, βιοοικονομία).

Ενεργειακή μετάβαση - κλιματική ουδετερότητα

Ενεργειακή αποδοτικότητα

Στήριξη σε νοικοκυριά, δημόσια/δημοτικά κτίρια & υποδομές, κτίρια γραφείων & παραγωγικών μονάδων για μείωση του ενεργειακού κόστους.

Καθαρή & έξυπνη ενέργεια

Βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων (ως αστικές λειτουργίες και ως τόποι κατοικίας/εργασίας) («πράσινες και έξυπνες πόλεις»). Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας για θέρμανση/ψύξη ή/και συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ που θα αξιοποιείται για θέρμανση/ψύξη με αντλίες θερμότητας μεμονωμένα ή για τ/θ, κατά τα πρότυπα του "REPowerEU"με την προϋπόθεση μη επικαλύψεων μεταξύ των δράσεων.

Υποδομές μακροχρόνιας (ιδίως) αποθήκευσης καθαρής ενέργειας.

Δράσεις αυτοπαραγωγής, ενεργειακές κοινότητες κ.α.

Σημεία φόρτισης/ανεφοδιασμού για ηλεκτροκίνηση/κίνηση με καθαρά καύσιμα.

Στήριξη αναβάθμισης δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας για αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ.

Υποστήριξη της δημιουργίας:

1.
    - Μικρών μονάδων βιοαερίου, αξιοποιώντας κτηνοτροφικά, πτηνοτροφικά & αγροτικά υπολείμματα
    - Μονάδων βιομάζας για παραγωγή ενέργειας & τ/θ
    - Κέντρα διαχείρισης βιομάζας,

σε πλήρη συμμόρφωση με:

1.

1. Οδηγία RED II
2. “Cascading principle” στην πρόταση αναθεώρησής της
3. Κανονισμό LULUCF
4. ΕΣΕΚ
5. Στρατηγική για κυκλική οικονομία
6. Στόχους κλιματικής ουδετερότητας για το 2050

Αναπροσαρμογή χρήσεων γης - κυκλική οικονομία

Αναπροσαρμογή των εδαφών και των εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία

Στήριξη δράσεων για αναπροσαρμογή & επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων & εγκαταστάσεων στο λιγνιτικό πεδίο στη Ζ.ΑΠ. του Δ. Μεγαλόπολης. Αφορούν κυρίως α) πράσινες υποδομές, όπως είναι τα αντιπλημμυρικά έργα, οι αναβαθμίδες για την καλλιέργεια, οι δράσεις αποκατάστασης, διαχείρισης και παρακολούθησης της βιοποικιλότητας (εκτός PAF), υποδομές αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων, ιδίως του νερού και β) τεχνικά έργα για την αναπροσαρμογή της χρήσης, όπως υποδομές διευκόλυνσης της πρόσβασης, δίκτυα & υποδομές δημόσιου χαρακτήρα, αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρηματικών πάρκων & λοιπών επενδύσεων & δραστηριοτήτων εντός της περιμέτρου των πρώην λιγνιτικών ορυχείων κ.ο.κ

Στην περίπτωση της διαχείρισης των υδάτων, θα εφαρμοστεί η σχετική διάταξη της αιτιολογικής σκέψης, σημ. 12 του Καν. 1056/2021 (JTF).

Κυκλική οικονομία και ορθολογική χρήση φυσικών πόρων

Στήριξη επενδύσεων για την επαναχρησιμοποίηση, την επισκευή & την ανακύκλωση αποβλήτων, που σχετίζονται με τις αναδυόμενες αλυσίδες αξίας & τις νέες παραγωγικές επενδύσεις.

Δίκαιη εργασιακή μετάβαση & ενδυνάμωση ανθρωπίνου κεφαλαίου

Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης & κοινωνικής συνοχής

Άμεση στήριξη & προώθηση στην απασχόληση ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο απώλειας θ.ε. ή βρίσκονται σε καθεστώς ανεργίας, βάσει εξατομικευμένης προσέγγισης.

Προώθηση της απασχόλησης

Προγράμματα και δράσεις, που εντάσσονται στις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Ενδεικτικά: απόκτηση εργασιακής εμπειρίας/πρακτική άσκηση, επαγγελματική συμβουλευτική/κατάρτιση, προσαρμοστικότητα σε δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας, επιδότηση νέων θ.ε.

Αναβάθμιση δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού

Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού βάσει διάγνωσης των αναγκών των τοπικών αγορών εργασίας μέσω περιοδικών ερευνών πεδίου.

Έμφαση σε δράσεις που εξασφαλίζουν πρακτική άσκηση και πιστοποίηση των δεξιοτήτων των ωφελούμενων και σε πιλοτικές δράσεις με θεματικό

χαρακτήρα σε τομείς που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας.

Προσαρμοστικότητα εργαζομένων & επιχειρήσεων

Ολοκληρωμένα προγράμματα προσαρμογής εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων στις απαιτήσεις του νέου παραγωγικού μοντέλου της περιφερειακής οικονομίας, με έμφαση στην ενίσχυση ψηφιακών δεξιοτήτων, τεχνολογίες αιχμής, τη διασύνδεση με τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Κοινωνικοοικονομική ένταξη / Υποδομές κοινωνικής φροντίδας & πρόνοιας

Αναβάθμιση των υφιστάμενων κοινωνικών υποδομών για την ανάπτυξη πλέγματος κοινωνικών υπηρεσιών, συμπληρωματικών σε αυτές που παρέχουν ήδη, για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης του πληθυσμού, την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της διευκόλυνσης των ωφελούμενων για τη συμμετοχή σε άλλες δράσεις.

Υποδομές για την επαγγελματική εκπαίδευση &και κατάρτιση

Αναβάθμιση/εκσυγχρονισμός των υποδομών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης: «Πράσινες εκπαιδευτικές υποδομές».

Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού & οικονομικού ιστού

Προγράμματα δια βίου μάθησης για το περιβάλλον, την πράσινη οικονομία, τις ψηφιακές δεξιότητες & την επιχειρηματικότητα.

Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας

Χρηματοδότηση παρεμβάσεων στον Δ. Μεγαλόπολης μέσα από ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται κατά προτεραιότητα σε περιοχές εντός λιγνιτικού πεδίου ή που βρίσκονται εγγύτερα στα λιγνιτωρυχεία & τις μονάδες παραγωγής ενέργειας. Έμφαση σε παρεμβάσεις που προωθούν το δίπτυχο τουρισμός-πολιτισμός ως εναλλακτικό μοχλό ανάπτυξης της περιοχής.

2.4.2 Παραγωγικές επενδύσεις σε επιχειρήσεις άλλες από ΜΜΕ

Πρόκειται για απαραίτητες επενδύσεις για την υλοποίηση του Εδαφικού Σχεδίου, αφού συμβάλουν στην παραγωγική διαφοροποίηση της περιοχής, η οποία μέχρι σήμερα βασίζεται στον λιγνίτη.

Στις επηρεαζόμενες περιοχές εκτιμάται ότι θα χαθούν 3.100 θέσεις εργασίας (θ.ε) έως το 2029 (άμεσα, έμμεσα και επαγόμενα). Αρχικές εκτιμήσεις υποδεικνύουν ότι με τους πόρους του ΤΔΜ που θα κατευθυνθούν σε πράξεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας & των παραγωγικών επενδύσεων θα δημιουργηθούν και στηριχθούν στην περιοχή περίπου 2.750 (θ.ε) εφόσον δεν ενισχυθούν παραγωγικές επενδύσεις από μεγάλες επιχειρήσεις. Με την υλοποίηση παραγωγικών επενδύσεων από μεγάλες επιχειρήσεις, στις οποίες η ένταση ενίσχυσης λόγω της υψηλότερης κεφαλαιακής δαπάνης θα είναι αρκετά χαμηλότερη (~40% έναντι 60-65% σε ΜΜΕ), θα υπάρξει υψηλότερη μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων & αναμένεται να δημιουργηθούν, στηριχθούν στη Μεγαλόπολη περίπου 3.250 (θ.ε).

Στην ανοικτή πρόσκληση της Τεχνικής Επιτροπής ΔΑΜ προς τους ιδιώτες, κατά την εκπόνηση του ΣΔΑΜ, υποβλήθηκε μια αρκετά ώριμη πρόταση στον κλάδο των φαρμάκων.

Πρόκειται για:

Επιχείρηση παραγωγής πρώτων υλών ενέσιμων φαρμάκων & ενέσιμων τελικών φαρμακευτικών προϊόντων, με CAPEX €130M, δημιουργία 300 (θ.ε) στη λειτουργία & 350 (θ.ε) στην κατασκευή. Δεν περιλαμβάνονται έμμεσες & επαγόμενες (θ.ε) από τη λειτουργία της επένδυσης. Αναμενόμενα οφέλη: ενίσχυση του βιομηχανικού προφίλ της περιοχής, δυνατότητα συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου για την ανάπτυξη ερευνητικών προγραμμάτων,

προσέλευση νέου επιστημονικού δυναμικού, αντιστάθμιση απώλειας θέσεων εργασίας στην επηρεαζόμενη περιοχή, συγκράτηση του πληθυσμού.

Σύμφωνα με μελέτη του ΙΟΒΕ για τους κλαδικούς πολλαπλασιαστές του ΑΕΠ της χώρας, ο πολλαπλασιαστής ανάπτυξης του ΑΕΠ από τον κλάδο φαρμάκου (θεωρείται στρατηγικός κλάδος για τη χώρα) έχει πολύ υψηλή τιμή & η φαρμακευτική δραστηριότητα, δημιουργεί κυρίως θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης & αξίας. Ο κλάδος ενισχύεται από τις υφιστάμενες και νέες ΣΕΕ & ΕΤΑΚ.

Η εγγύτητα της νέας επιχείρησης με το υπάρχον συγκρότημα θα βοηθήσει στην εκπαίδευση του εργατικού & επιστημονικού προσωπικού στις υπάρχουσες εγκαταστάσεις.

Η συγκεκριμένη επιχείρηση έχει καταδειχθεί στον χώρο της παραγωγικής καινοτομίας & η λειτουργία της θα συμβάλει στη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050 & τους σχετικούς περιβαλλοντικούς στόχους.

Η επένδυση δεν αφορά σε μετεγκατάσταση.

Η ενδεικτική λίστα μεγάλων επιχειρήσεων περιέχεται στο παραρτ. κεφ 2.4.

2.4.3 Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για να επιτευχθεί η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στο παράρτημα I της οδηγίας 2003/87/ΕΚ·

Δεν έχουν καταγραφεί έως τώρα σχετικές επενδύσεις σε αυτή τη κατηγορία των επιχειρήσεων.

2.4.4 Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με πυλώνες ΜΔΜ

Ο Πυλώνας 2 θα αξιοποιηθεί σε κάθε μορφή πιστωτικής ενίσχυσης i) για τη μικροχρηματοδότηση ΠΜΕ & ii) για την ενίσχυση επενδύσεων σε νευραλγικούς τομείς για επίτευξη των στόχων της μετάβασης.

Ο Πυλώνας 3 θα αξιοποιηθεί σε δημόσιες επενδύσεις που δεν παράγουν επαρκή ροή εσόδων (π.χ. υποδομές ενέργειας & μεταφορών, δίκτυα τ/θ, πράσινη κινητικότητα, ενεργειακή αποδοτικότητα, επενδύσεις ΑΠΕ) & σε έργα ενίσχυσης της οικονομικής διαφοροποίησης των επηρεαζόμενων εδαφών από τη μετάβαση & είναι συμπληρωματικά με το ΤΔΜ (π.χ. νέα οδικά & σιδηροδρομικά έργα ή/& ανακατασκευές & βελτιώσεις υφισταμένων, υποδομές/δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης). Έχει υπογραφεί μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου & ΕΤΕπ, για στήριξη μέσω δανειακής διευκόλυνσης από την ΕΤΕπ & επιχορήγησης από την Ε.Ε (αντιπροσωπεύοντας έως το 25% του δανείου). Η απόφαση έγκρισης της επιχορήγησης θα ληφθεί από την Ε.Ε, υπό την προϋπόθεση χορήγησης της επιχορήγησης από την ΕΤΕπ για το ίδιο έργο. Καταληκτική ημερομηνία υποβολής πρότασης για το εθνικό μερίδιο που προορίζεται για την Ελλάδα, είναι το 2025.

Οι ελληνικές αρχές θα αξιοποιήσουν τις δυνατότητες τεχνικής υποστήριξης που παρέχονται από την Ε.Ε & την ΕΤΕπ για την υλοποίηση του συνολικού σχεδιασμού της ΔΑΜ προς όφελος των φορέων που εμπλέκονται σε όλα τα στάδια εφαρμογής του με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προκλήσεων.

- JASPERS: για παρεμβάσεις του Πυλώνα 1.
- TSI: για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ για την υλοποίηση των Πυλώνων 2 & 3.
- PASS: κατά προτεραιότητα για παρεμβάσεις Πυλώνων 2 και 3.

2.4.5 Συνέργειες και συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα

Οι παρεμβάσεις του ΤΔΜ έχουν συνέργεια και συμπληρωματικότητα με το ΠΕΠ Πελοποννήσου και τα συναφή Τομεακά Προγράμματα, μετά από

συνεννοήσεις με τις αρμόδιες ΔΑ, καθώς και με Προγράμματα εθνικών πόρων.

Συνέργειες με το Ταμείο Ανάκαμψης (ΤΑ)

Διασφαλίζεται η ύπαρξη συνεργειών & συμπληρωματικότητας του ΤΔΜ με το ΤΑ σχετικά με την αποκατάσταση & αναπροσαρμογή μεταβιβαζόμενων από τη ΔΕΗ γαιών & καθορίζονται κανόνες / κριτήρια διαχωρισμού για αποφυγή επικαλύψεων ως εξής:

(α) Το ΤΑ χρηματοδοτεί αποκλειστικά εργασίες "αποκατάστασης των εδαφών" / "land restoration" (ήτοι την κατάλληλη προετοιμασία των εδαφών ως υπόβαθρο για να υποδεχθούν τις νέες χρήσεις γης & τις συνακόλουθες οικονομικές δραστηριότητες), στις λιγνιτικές γαίες που θα περιέλθουν στην κυριότητα του ελληνικού δημοσίου. Οι σημαντικότερες γενικές κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης είναι: εργασίες σταθεροποίησης & διαμόρφωσης του εδάφους, διαμόρφωση νέων (τεχνητών) λιμνών, γεωτεχνικές & υδραυλικές εργασίες, χαρτογράφηση, επιθεωρήσεις, συντήρηση, απολύμανση/απορρύπανση εδάφους, διαχείριση αποβλήτων που σχετίζονται με την εξόρυξη λιγνίτη, κατεδαφίσεις υφιστάμενων υποδομών, εξειδικευμένη αποξήλωση / απομάκρυνση εξοπλισμού, κόστη που σχετίζονται με τη διαχείριση των εργασιών/έργων αποκατάστασης.

Το τελικό Εθνικό Σχέδιο του ΤΑ περιγράφει τις κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης, που θα υλοποιηθούν.

(β) Το ΤΔΜ χρηματοδοτεί κατά κανόνα έργα, αναγκαία για την "αναπροσαρμογή της χρήσης" / "repurposing" αυτών των εδαφών ως υποδοχέων νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Για τη συγκεκριμένη κατηγορία έργων, βλέπε κεφ. 2.4.1, σημ. 3.

Μεταβίβαση εδαφών & Αρχή «Ο Ρυπαίνων Πληρώνει»

Η διαδικασία μεταβίβασης λιγνιτικών γαιών από τη ΔΕΗ ΑΕ στο Ελληνικό Δημόσιο είναι αντικείμενο της της προγραμματικής σύμβασης, αρ. 155/παρ.3 του Ν.4759/20.

Μια από τις βασικές παραμέτρους, σε αυτή τη διαδικασία είναι η τήρηση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» διασφαλίζοντας ότι η αξία της προς μεταβίβαση γης –που θα γίνει από ανεξάρτητο εκτιμητή- θα είναι κατ' ελάχιστο ίση με το κόστος των απαιτούμενων εργασιών αποκατάστασης. (Παράρτ. κεφ.2.4).

Συνέργεια με το Στρατηγικό Σχέδιο για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027

Το ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027 θα αξιοποιηθεί στην κατεύθυνση πράσινων επενδύσεων και πρακτικών αγροτικής ανάπτυξης συμβάλλοντας στο στόχο της διαφοροποίησης της οικονομίας των επηρεαζόμενων περιοχών, σε πεδία κοινού ενδιαφέροντος με τον ΜΔΜ.

3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο στ)

3.1 Εταιρική σχέση

Η Συντονιστική Επιτροπή ΣΔΑΜ, σε συνεργασία με τις περιφερειακές αρχές, προχώρησε στην οργάνωση εταιρικής σχέσης στο πλαίσιο του άρθρου 8 του ΚΚΔ ώστε να συγκροτηθεί το ενδεδειγμένο σχήμα στο οποίο συμμετείχαν φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς, εκπρόσωποι επιστημονικών και ακαδημαϊκών φορέων, ερευνητικών κέντρων, επιμελητηρίων, εργατικών κέντρων/σωματείων εργαζομένων κ.ά.

Για το προσχέδιο του ΕΣΔΙΜ Μεγαλόπολης διενεργήθηκαν δυο κύκλοι διαβούλευσης με συγκεκριμένο δομημένο ερωτηματολόγιο προς διευκόλυνση των φορέων: από 8/2/2021 έως 19/3/2021 και από 8/6/2021 έως 25/6/2021 στο πλαίσιο του ΠΔΑΜ.

Η ανταπόκριση των φορέων ήταν μεγάλη, τόσο με απαντήσεις τους επί ερωτηματολογίων όσο και με τοποθετήσεις τους μέσω εγγράφων και επιστολών που αποτύπωσαν τις σχετικές προτάσεις τους.

Οι κύριες αλλαγές που πραγματοποιηθήκαν στο ΕΣΔΙΜ αφορούν στον εμπλουτισμό των στοιχείων με βάση τις μελέτες που εκπονήθηκαν, στην αποτύπωση ολιστικού χρονοδιαγράμματος μετάβασης, στην ενίσχυση της στατιστικής επεξεργασίας και την μεθοδολογία προσδιορισμού των επηρεαζόμενων εδαφών, σε αποσαφηνίσεις σχετικά με τις νέες χρήσεις γης και την αποκατάσταση εδαφών, στην ενίσχυση της λογικής παρέμβασης με την ανάδειξη των στρατηγικών επιλογών για την άμβλυνση των επιπτώσεων της μετάβασης, στην πληρέστερη αποτύπωση των ενδεικτικών παρεμβάσεων, με την εισαγωγή των εμβληματικών έργων και την συμμετοχή των μεγάλων επιχειρήσεων, καθώς και στην αναμόρφωση της διακυβέρνησης ώστε να αποτυπώνεται η εμπλοκή των τοπικών φορέων στη προετοιμασία και υλοποίηση του ΕΣΔΙΜ.

Η εμπλοκή των τοπικών φορέων της εταιρικής σχέσης στην υλοποίηση της ΔΑΜ διασφαλίζεται ως εξής:

- Ίδρυση παραρτήματος/γραφείου της Μετάβαση ΑΕ στην περιοχή της Μεγαλόπολης για την παροχή τεχνικής υποστήριξης σε τοπικούς δικαιούχους κατά την ωρίμανση των έργων τους & την οργανωμένη υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των επενδυτών στις περιοχές ΔΑΜ.
- Σύσταση Επιτροπών Αξιολόγησης Έργων ΔΑΜ, σε εφαρμογή των προβλέψεων του νόμου ΔΑΜ (ν.4872/2021, άρθρο 14), με αρμοδιότητα την αξιολόγηση έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ενδιαφέροντος ΔΑΜ και στις οποίες θα συμμετέχει υποχρεωτικά ένας εκπρόσωπος από κάθε επηρεαζόμενη Περιφέρεια.
- Για το ΕΣΔΙΜ της Μεγαλόπολης συγκροτείται Περιφερειακή/Εδαφική Επιτροπή, κατά τα πρότυπα του άρθρου 64 Ν.4914/2022, υπό την προεδρεία των τοπικών αρχών, με συμβουλευτικό και εισηγητικό ρόλο προς τις δομές διακυβέρνησης ΔΑΜ και την Επ.
- Παρακολούθησης ΠΔΑΜ, ως προς την υλοποίηση της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Η Επιτροπή αυτή επιπλέον θα προωθεί σε τοπικό επίπεδο τον διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων.
- Στη ΔΑ του ΠΕΠ Πελοποννήσου θα οριστεί αρμοδίως Εντεταλμένο στέλεχος για τη Δίκαιη Μετάβαση.
- Ίδρυση Παραρτήματος του Παρατηρητηρίου ΔΑΜ στην Περιφέρεια της Πελοποννήσου.

3.2 Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Ο έλεγχος της διαδικασίας μετάβασης διενεργείται από την Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ του ν.4872/2021 υπό το ΥΠΑΝΕΠ και είναι κοινή για το σύνολο των επηρεαζόμενων περιοχών. Η ΕΥ ΔΑΜ θα διενεργεί την συστηματική παρακολούθηση των στόχων που έχουν τεθεί και θα παρέχει έγκυρη πληροφόρηση, αξιολόγηση και ανάλυση για το είδος και την έκταση των κοινωνικο-οικονομικών μεταβολών στις επηρεαζόμενες περιοχές, με σκοπό τη λήψη διορθωτικών μέτρων ή/και την αναπροσαρμογή των πολιτικών.

3.3 Φορέας/Φορείς συντονισμού και παρακολούθησης

Η οργανωτική δομή της εγχώριας διαδικασίας μετάβασης περιλαμβάνει:

- Κυβερνητική Επιτροπή ΔΑΜ: Η ΚΕΔΑΜ είναι το ανώτατο πολιτικό όργανο του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ με κύριο αντικείμενο την έγκριση και παρακολούθηση του ΣΔΑΜ,.
- Συντονιστική Επιτροπή: Η ΣΕΠ υποστηρίζει την ΚΕΔΑΜ στην εξειδίκευση της εθνικής πολιτικής ΔΑΜ για την κατάρτιση και υλοποίηση του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ.
- Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ: Κύρια αρμοδιότητά της είναι ο κεντρικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των πολιτικών ΔΑΜ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης των έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ΔΑΜ, η διαχείριση και ο συντονισμός της αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων εθνικών ή ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης. Η ΕΥ ΔΑΜ περιλαμβάνει ως διακριτές δομές: τη ΔΑ ΠΔΑΜ-ΕΣΠΑ, τη Δ/νση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Συντονισμού Χρηματοδότησης, το Αυτοτελές Τμήμα Παρατηρητηρίου ΔΑΜ και το Τμήμα Νομικής Υποστήριξης.
- Παρατηρητήριο ΔΑΜ: Αυτοτελές τμήμα της ΕΥ ΔΑΜ υπό τον Διοικητή ΕΥ ΔΑΜ. Το Παρατηρητήριο παρακολουθεί την επίτευξη των στόχων και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των προβλέψεων του ΣΔΑΜ και συγκεντρώνει και επεξεργάζεται ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία που αναφέρονται στις τοπικές/περιφερειακές δράσεις στις περιοχές μετάβασης.
- Μετάβαση ΑΕ. ΝΠΙΔ που συστήθηκε με τον ν.4872/2021, ανήκει στους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και στην στην κυριότητα του θα περιέλθουν οι γαίες που θα παραχωρήσει η ΔΕΗ στο Ελληνικό Δημόσιο. Η Μετάβαση ΑΕ θα αναλάβει το σύνολο των διεργασιών για την υλοποίηση επενδυτικών έργων/σχεδίων εντός ΖΑΠ καθώς και το ρόλο δικαιούχου του ΠΔΑΜ όσον αφορά στην αναπροσαρμογή και επανάχρηση των παραχωρούμενων γαιών.
- Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ: Κορυφαίο όργανο για τη συμμετοχή των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΠΔΑΜ και των ΕΣΔΙΜ αποτελεί η Επιτροπή Παρακολούθησης που θα συγκροτηθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΚΚΔ και του Ν.4914/2022.

4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων

Παραπομπή: άρθρο 12 παράγραφος 1 του κανονισμού ΤΔΜ

Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης

Με βάση το μείγμα των ενδεικτικών δράσεων / πράξεων ανά προτεραιότητα, όπως αποτυπώνονται στο κεφ. 2.4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, προκύπτει η ανάγκη για τη δημιουργία μικρού αριθμού ειδικών δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων συμπληρωματικά προς τους κοινούς δείκτες του Καν. 1056/2021.

Αναλυτικά η αιτιολόγηση των ειδικών δεικτών που φαίνονται στην ενότητα 4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης αποτυπώνεται στο Μεθοδολογικό Έγγραφο του Πλαισίου Επίδοσης για το Πρόγραμμα ΔΑΜ ανά δείκτη.

Πίνακας 1. Δείκτες εκροών

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
JSO8.1	PSO740	Επιχειρηματικές υποδομές που ενισχύονται	Αριθμός	0,00	1,00
JSO8.1	PSO743	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα διά βίου μάθησης	Αριθμός Ατόμων	1.140,00	1.516,00
JSO8.1	PSO744	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/ επαναφόρτισης) (RCO059)	Σημεία Επαναφόρτισης	10,00	23,00

Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
JSO8.1	PSR746	Ωφελούμενος πληθυσμός	Πληθυσμός	0,00	2021 -	1.086.935,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
JSO8.1	PSR748	Συνολική ισχύς εγκατεστημένων ηλεκτρικών φορτιστών	Kw	0,00	2021 -	1.150,00	ΥΠΕΝ / Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργειας	
JSO8.1	PSR749	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα δια βίου μάθησης και έλαβαν βεβαίωση παρακολούθησης	Αριθμός	0,00	2021 -	759,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	
JSO8.1	PSR750	Ωφελούμενοι Δήμοι	Αριθμός	0,00	2021 -	2,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

1. Συνοπτική περιγραφή της διαδικασίας μετάβασης και προσδιορισμός των εδαφών του κράτους μέλους που επηρεάζονται αρνητικά σε μεγαλύτερο βαθμό

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία α) και β), άρθρο 6

1.1. Διαδικασία και χρονοδιάγραμμα μετάβασης

Ισχύουσες δεσμεύσεις

Η Ελλάδα επικύρωσε το Πρωτόκολλο του Κιότο το 2002 & τη Συμφωνία του Παρισιού το 2016. Το ΕΣΕΚ, το βασικό εργαλείο διαμόρφωσης της εθνικής πολιτικής την επόμενη 10ετία, κυρώθηκε τον 12ο/2019 με αποφ. Κυβ. Συμβουλίου [(ΦΕΚ 4893/Β/2019)] & αντικατοπτρίζει τις αυξημένες κλιματικές φιλοδοξίες & τον εθνικό στόχο που τέθηκε στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Κλίμα τον 9ο/2019: πλήρη απολιγνιτοποίηση της χώρας έως το 2028 με δραστική μείωση & πλήρη απένταξη του λιγνίτη από το μίγμα ηλεκτροπαραγωγής, βάσει οργανωμένου σχεδίου απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων, απανθρακοποίηση των νησιών έως το 2029. Ο στόχος αυτός χαρακτηρίστηκε «ορθή πρακτική» στο Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της ΕΕ για την «Αξιολόγηση του τελικού εθνικού σχεδίου της Ελλάδας για την ενέργεια & το κλίμα[1]».

Παράλληλα η Ελλάδα έχει αναπτύξει τη Μακροπρόθεσμη Στρατηγική 2050[2], με σενάρια απαλλαγής από τις ανθρακούχες πηγές. Στα 2 σενάρια που είναι συμβατά με τη συγκράτηση της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας κάτω από τον 1,5°C, η χώρα επιτυγχάνει μείωση των καθαρών εκπομπών της κατά 95% σε σχέση με το 1990.

Νεότερες εξελίξεις

Από την κύρωση του ΕΣΕΚ οι εξελίξεις στην ενέργεια & την κλιματική αλλαγή ήταν ραγδαίες, με βασικότερες: α) τη δέσμη μέτρων “Fit for 55” που εισάγει έναν πιο φιλόδοξο κλιματικό στόχο σε σχέση με τον στόχο του 40% που ίσχυε όταν εκπονήθηκε το ΕΣΕΚ & πρόσφατα β) η κοινή ευρωπαϊκή δράση REPowerEU.

Η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στις δεσμεύσεις της & υλοποιεί σταθερά ένα στοχευμένο πλέγμα συναφών δράσεων: διείσδυση ΑΠΕ, αδειοδοτικό/ρυθμιστικό πλαίσιο για την αποθήκευση ενέργειας & το Η2, ενεργειακή αναβάθμιση, κίνητρα για την ηλεκτροκίνηση, τηλεθέρμανση, εγκατάσταση ΥΒΣ, κ.ά. Τα ΕΣΔΙΜ εναρμονίζονται με αυτό το πλέγμα καθώς προβλέπουν παρεμβάσεις που προωθούν τις μηδενικές εκπομπές ρύπων από την παραγωγή ενέργειας & συνδράμουν στους υπόλοιπους τομείς ενδιαφέροντος του ΕΣΕΚ.

Η Χώρα παρακολουθεί τις τρέχουσες εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα & θα προβεί σε κατάλληλες προσαρμογές του εθνικού της σχεδιασμού, εφόσον απαιτηθεί.

Απόσυρση λιγνιτικών μονάδων/λιγνιτωρυχείων

Πολλές λιγνιτικές μονάδες έχουν ήδη αποσυρθεί. Το 2011 η παραγωγή των μονάδων της ΔΕΗ ήταν 27,4 TWh & το 2019 10,417 TWh, μειωμένη κατά 62%. Το 2020 η παραγωγή ενέργειας από την καύση λιγνίτη ήταν 5,7 TWh έναντι 8,1 TWh που προέβλεπε το ΕΣΕΚ για την ίδια χρονιά, μειωμένη κατά 30%.

Η διαδικασία μετάβασης προς τους στόχους της ΕΕ για το 2030 στα ΕΣΔΙΜ ΠΔΜ & Μεγαλόπολης ακολουθεί ως χρονοδιάγραμμα για την παύση εξόρυξης λιγνίτη & την παραγωγή ηλεκτρικής το εξής: όλες οι λιγνιτικές μονάδες θα αποσυρθούν έως το 2023, εκτός από μια (Πτολεμαΐδα V) η οποία θα αποσυρθεί

μέχρι το 2028 (παρ.-πιν.1.1).

Μετάβαση στα νησιά

Σε Β. – Ν. Αιγαίο & Κρήτη η μετάβαση έως το 2029, βάσει της εθνικής πολιτικής, υλοποιείται διττά: (α) αυξάνοντας σταδιακά τη διείσδυση των ΑΠΕ στη κατανάλωση, βάσει του εγκεκριμένου πλάνου των διασυνδέσεων με το ηπειρωτικό ηλεκτρικό σύστημα ή/και με την εγκατάσταση ΥΒΣ, & (β) αποσύροντας σταδιακά τη λειτουργία των 32 αυτόνομων θερμικών ηλεκτρικών συστημάτων, καθένα από τα οποία τροφοδοτεί ένα ή περισσότερα μη-διασυνδεμένα νησιά (ΗΣ ΜΔΝ). Απώτερος στόχος είναι η κάλυψη των ενεργειακών αναγκών των νησιών από καθαρή ενέργεια & η «εξαγωγή» της υπερβάλλουσας καθαρής ενέργειας στην ηπειρωτική χώρα (παρ.Νησιών-ενοτ. 1.2/πιν.1-4).

Με αφετηρία το 2020, η υφιστάμενη εγκατεστημένη ισχύς (ΑΠΕ) ανά συστάδα νησιών είναι:

- 296MW – Κρήτη,
- 54MW – Κυκλάδες,
- 105MW – Δωδεκάνησα,
- 64MW – Β. Αιγαίο,

ενώ η συνολική συμμετοχή των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε είναι 24%, 30%, 16% & 18%.

Στο πέρας της ΠΠ 2021-2027, προβλέπεται η εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος (ΑΠΕ):

- 398MW – Κρήτη,
- 66 MW – Κυκλάδες,
- 163 MW – Δωδεκάνησα,
- 118 MW – Β. Αιγαίο,

που, βάσει στοιχείων του ΕΣΕΚ & παραδοχών στο πλαίσιο του ΕΣΔΙΜ, δύναται να οδηγήσει σε επίτευξη συνολικής συμμετοχής των ΑΠΕ στην κατανάλωση η/ε –συνεκτιμημένου του μείγματος των διασυνδέσεων– 76%, 72%, 71% & 75%, αντίστοιχα (παρ.νησιών -ενοτ. 1.2/μεθοδ.).

Ενδιάμεσα (2025-2026) τίθεται ως στόχος η εγκατάσταση πρόσθετης ισχύος: 155-182 MW σε Κρήτη, 50-63,5 MW σε Δωδεκάνησα, 42-50 MW σε Β. Αιγαίο, 14MW σε Κυκλάδες.

Η διαθέσιμη έκταση ανά συστάδα νησιών για την ανάπτυξη της παραπάνω ισχύος ΑΠΕ θα προσδιορισθεί με την έγκριση του υπό εκπόνηση Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου ΑΠΕ.

Η εγκατάσταση ισχύος ΑΠΕ στο νησιωτικό χώρο εξαρτάται από τα διαθέσιμα περιθώρια (ηλεκτρικός χώρος) του δικτύου. Οι ηλεκτρικές διασυνδέσεις των ΜΔΝ αυξάνουν τον «ηλεκτρικό χώρο» & η παραγόμενη ενέργεια από τους θερμικούς σταθμούς αντικαθίσταται από καθαρές μορφές. Μετά το πέρας των διασυνδέσεων, ορισμένες θερμικές μονάδες θα τεθούν σε καθεστώς ψυχρής εφεδρείας για την εγγύηση της ασφάλειας εφοδιασμού.

Η υιοθέτηση νέων τεχνολογικών λύσεων & επιχειρηματικών μοντέλων μπορεί να άρει το εμπόδιο του «ηλεκτρικού χώρου» ανεξάρτητα από τις διασυνδέσεις. Το σχέδιο για την εγκατάσταση ΥΒΣ[3] στα νησιά χωρίς σαφές πλάνο διασύνδεσης μπορεί να οδηγήσει σε διείσδυση ΑΠΕ στην κατανάλωση άνω του 50%, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες ανά νησί. Εφόσον κριθεί αναγκαίο θα εκπονηθεί εξειδικευμένη μελέτη για τον προσδιορισμό του

κατάλληλου % διείσδυσης ΑΠΕ ανά κατηγορία νησιών.

Από το πλάνο των διασυνδέσεων, 3 ΗΣ ΜΔΝ έχουν συνδεθεί ήδη με το ηπειρωτικό δίκτυο[4] ενώ το χρονοδιάγραμμα περάτωσης των υπολειπόμενων διασυνδέσεων, βάσει του πρόσφατου ΔΠΑ του ΕΣΜΗΕ (2023-2032) & του ΣΑΔ του ΔΕΔΔΗΕ (2021-2025), διαμορφώνεται ως εξής:

- 2023: Κρήτη (2η φάση – σε εξέλιξη)
- 2024: Κυκλάδες (4η φάση – σε εξέλιξη)
- 2028: Δωδεκάνησα
- 2028: Β. Αιγαίο

Όλα τα νησιά αναφοράς του ΕΣΔΙΜ (μεμονωμένα ή ως τμήμα ενός αυτόνομου ΗΣ) θα διασυνδεθούν με το ηπειρωτικό σύστημα έως το 2028, εκτός από 8 ΗΣ ΜΔΝ που καλύπτουν 9 νησιά (Γαύδος/Κρήτη, Αγ. Ευστράτιος/Β. Αιγαίο, Σύμη, Πάτμος, Μεγίστη, Αστυπάλαια, Αρκιοί, Μαράθι, Αγαθονήσι/Ν. Αιγαίο)[5].

Για αυτά -και όσα έχουν πρόβλεψη διασύνδεσης μετά το 2025- η μετάβαση δρομολογείται κατά προτεραιότητα με την ανάπτυξη ΥΒΣ Η/Π που συνδυάζουν αιολική-ηλιακή ενέργεια με συστήματα αποθήκευσης. Η ΡΑΕ εκτιμά ότι σε όλα τα νησιά που θα εγκατασταθούν ΥΒΣ ο στόχος για διείσδυση ΑΠΕ 50-60% είναι εφικτός. Ειδικά σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια θα εφαρμοστεί πιλοτικά διείσδυση 80-90%, για να διερευνηθεί η σκοπιμότητα παρόμοιων έργων & σε άλλα νησιά σε επόμενη φάση.

<u>Στάδια & δράσεις διαδικασίας μετάβασης</u>

Η Ελλάδα ακολουθεί τα επιμέρους στάδια/πυλώνες & υποστηρικτικές δράσεις που προτάθηκαν στον οδικό χάρτη της World Bank για τη ΔΜ[6], για το σύνολο της διαδικασίας της ΔΑΜ προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες & των άλλων περιοχών. Αναγνωρίζονται 2 στάδια (σχεδιασμός/υλοποίηση) & 3 πυλώνες για τη ΔΑΜ:

1. Αποκατάσταση & επανάχρηση υποβαθμισμένων εκτάσεων-εγκαταστάσεων
2. Κοινωνική συνοχή & οικονομικός μετασχηματισμός (Μετάβαση στο νέο παραγωγικό μοντέλο)
3. Διακυβέρνηση

Πυλώνας 1: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τον Ν.4759/20 για το ΣΔΑΜ, περιλαμβάνει την έγκριση 2 προγραμματικών συμβάσεων (παρ. 2 & 3 του αρ. 155) για τον χωρικό σχεδιασμό (ΕΠΣ) & τη μεταβίβαση των εδαφών από τη ΔΕΗ στο κράτος, αντίστοιχα, & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των νέων χρήσεων γης το 2023. Η υλοποίηση ξεκινά με τις εργασίες αποκατάστασης των λιγνιτικών γαιών & ολοκληρώνεται με τη λειτουργία των πρώτων οργανωμένων υποδοχέων το 2025.

Πυλώνας 2: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε το 2020 με την εκπόνηση του ΣΔΑΜ [7] & θα ολοκληρωθεί με την έγκριση των ΕΣΔΙΜ & του ΠΔΑΜ το 2022. Η υλοποίηση θα ξεκινήσει με την ενεργοποίηση των δράσεων του ΠΔΑΜ (2022) & θα ολοκληρωθεί με το πέρας της ΠΠ. Περιλαμβάνει επίσης την ενεργοποίηση των δράσεων του 2ου & 3ου Πυλώνα ΜΔΜ.

Πυλώνας 3: Ο σχεδιασμός ξεκίνησε με τη συγκρότηση Κυβ. & Συντ. Επιτροπής ΣΔΑΜ όπως ισχύει[8], τη σύσταση Τεχν. Γραμματείας της Συντ. Επιτροπής (Ν.4685/20) και ολοκληρώνεται με τη σύσταση/συγκρότηση/λειτουργία (α) της ΕΥ ΔΑΜ του Ν.4872/21 & (β) της εταιρείας ειδικού σκοπού «Μετάβαση Α.Ε» για την υποστήριξη Δικαιούχων και Επενδυτικών Σχεδίων.

Στο πιν. 1.2 (παρ.) απεικονίζεται το χρονοδιάγραμμα των σημαντικότερων δράσεων ανά στάδιο & πυλώνα.

Ορόσημα της διαδικασίας μετάβασης:

- 07.2020: Ανοιχτή πρόσκληση[9] υποβολής μη δεσμευτικών επενδυτικών προτάσεων & αναπτυξιακών σχεδίων από φορείς εκτός δημοσίου τομέα, σε συνεργασία με το Enterprise Greece.
- 2020-2021: Δρομολόγηση δράσεων για πιλοτική εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων σε Αγ. Ευστράτιο & Αστυπάλαια, με έμφαση σε καθαρή ενέργεια, εξοικονόμηση & ηλεκτροκίνηση.
- 04.2021: Υιοθέτηση από την ΕΕ Αναθεωρημένων κατευθύνσεων περιφερειακών ενισχύσεων[10].
- 06.2021: Ανοιχτή πρόσκληση[11] σε δημόσιους φορείς για παρεμβάσεις ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, αναπροσανατολισμού της απασχόλησης, διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας, προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων & την προετοιμασία για την υποδοχή νέων δραστηριοτήτων & επενδύσεων μεγαλύτερης κλίμακας στις ΠΕ Κοζάνης, Φλώρινας & στον Δ. Μεγαλόπολης.
- 09.2021: Σχεδιασμός & έναρξη προγραμμάτων για τη στήριξη της απασχόλησης από τον ΟΑΕΔ.

1.2 Προσδιορισμός επηρεαζόμενων περιοχών

Στην ΠΔΜ, η διαδικασία της απολιγνιτοποίησης, ήτοι της πλήρους απόσυρσης των λιγνιτικών μονάδων & της περάτωσης λειτουργίας των λιγνιτωρυχείων, εναρμονίζεται με τον ενωσιακό & εθνικό στόχο για τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Αυτή η μετάβαση, ωστόσο, συνεπάγεται παύση ή/και περιορισμό των δραστηριοτήτων & συναφών κλάδων ενώ λόγω της σημασίας της εξόρυξης λιγνίτη & της παραγωγής ενέργειας από την καύση του για την ΠΔΜ, έχει δυσμενείς κοινωνικές & οικονομικές επιπτώσεις στο σύνολο της περιοχής.

- Η ΕΕ ανέθεσε στην Παγκόσμια Τράπεζα τη δημιουργία ενός οδικού χάρτη για τη μετάβαση στη μεταλιγνιτική εποχή. Η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών & Περιουσίας ανέθεσε σε σύμπραξη μελετητών την εκπόνηση του ΣΔΑΜ, το Ινστιτούτο Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) εκπόνησε μελέτη για τις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις & αντισταθμιστικές δράσεις, λόγω της απολιγνιτοποίησης, ενώ το Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης (ΙΕΝΕ) εκπόνησε μελέτη για την υφιστάμενη κατάσταση & τις προοπτικές για τις περιοχές που βρίσκονται σε μετάβαση στην Ελλάδα. Σημαντική πηγή στοιχείων αποτέλεσε επίσης η μελέτη για την περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα μετά το 2020 του ΟΟΣΑ & τα συμπεράσματα της μελέτης για τη βιομηχανική μετάβαση της χώρας, του Joint Research Centre της ΕΕ.
- Η περιφέρεια αποτελείται από 4 Περιφερειακές Ενότητες. Κυρίαρχη θέση στο παραγωγικό της σύστημα κατέχουν οι ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας, όπου διαμένει το 71 % των 266,16 χιλ. κατοίκων της ΔΜ, παράγεται το 80% του περιφερειακού ΑΕΠ και εντοπίζεται το μεγαλύτερο τμήμα της απασχόλησης (67,7 % των 87,10 χιλ. απασχολουμένων). Άρα, οποιαδήποτε επίπτωση στο παραγωγικό σύστημα των δύο αυτών ΠΕ επηρεάζει το σύνολο της οικονομίας της ΔΜ
- Η ανεργία στην ΠΔΜ, ήδη από το 2017 σημειώνει το μεγαλύτερο μέγεθος (29,1%) μεταξύ των υπολοίπων περιφερειών της ελληνικής επικράτειας & μεταξύ των περιφερειών (NUTS2) της Πρωτοβουλίας Coal Regions in Transition. Μάλιστα, το ποσοστό ανεργίας παραμένει διαχρονικά υψηλότερο από αυτό της χώρας (World Bank Group, 2020). Το γεγονός αυτό αποτελεί ένδειξη των διαρθρωτικών αδυναμιών της οικονομίας της περιοχής.
- Σύμφωνα με το ΙΕΝΕ, την τελευταία 10ετία, ο πληθυσμός της περιοχής βαίνει σταθερά μειούμενος (από 287,000), σωρευτικά προσεγγίζει το 7%. Η διατήρηση της παραγωγικής διάρθρωσης μέσα στην κρίση αναμφίβολα συντήρησε αυτό το μικρό σχετικά % συρρίκνωσης του πληθυσμού.

- Σύμφωνα με το ΙΕΝΕ, αναφορικά με το εκπαιδευτικό επίπεδο των κατοίκων της ΔΜ, παρατηρείται μια σημαντική μεταβολή, καθώς έχουμε υποχώρηση κατά 50% του πληθυσμού που δηλώνουν απόφοιτοι της α-βάθμιας έως και της χαμηλότερης β-βάθμιας εκπαίδευσης & παράλληλα αυξήθηκαν κατά 16,200 τα άτομα που ολοκλήρωσαν μεταδευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών & κατά 9,500 τα άτομα που έχουν αποφοιτήσει από γ-βάθμιο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Αυτή η μεταβολή αντανακλά ενδεχομένως μια ισχυρή δυνητική παραγωγική ικανότητα του υφιστάμενου εργατικού δυναμικού, η οποία πρέπει να αξιοποιηθεί στη φάση κλαδικής αναδιάρθρωσης & μετάβασης της περιφέρειας.
- Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ[12], η ΔΜ έχει (ισχυρή) εξειδίκευση (Location Quotient=6,36) στην εξόρυξη & την παραγωγή ενέργειας από τον λιγνίτη, προμηθεύοντας με ενέργεια εδώ και 10ετίες ολόκληρη τη χώρα. Η εξειδίκευση στους υπόλοιπους τομείς είναι αδύναμη έως μέτρια. Άρα στην περιφέρεια υπάρχει μονοκαλλιέργεια, γεγονός που καθιστά την οικονομία της ιδιαίτερα εξαρτημένη από τον λιγνίτη. Η απολιγνιτοποίηση θα επηρεάσει άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα το σύνολο της περιφέρειας.
- Επιπρόσθετα, οι μισθοί στον τομέα των ορυχείων & της ηλεκτρικής ενέργειας είναι υψηλοί, παρά το ότι έχουν μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Το μέσο ετήσιο εισόδημα κάποιου που ασχολείται με την εξόρυξη ανέρχεται σε €18.652 το 2018 από €31.149 το 2008. Στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, ο μέσος ετήσιος μισθός διαμορφώνεται σε €30.758 από €41.603 (Eurostat Labor Cost Surveys, 2008-2012-2016). Οι μισθοί αυτοί είναι σημαντικά υψηλότεροι από τους μισθούς στην υπόλοιπη οικονομία & συντηρούν μεγάλο τμήμα της κατανάλωσης και των θέσεων εργασίας της περιφέρειας.
- Στις ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας βρίσκεται το 76% & το 24% της εγκατεστημένης ισχύος ηλεκτροπαραγωγής της περιφέρειας, αντίστοιχα[11].
- Από την απολιγνιτοποίηση για το έτος βάσης 2019, εκτιμάται ότι θα επηρεαστούν περίπου 12.000 εργαζόμενοι συνολικά (άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα) σε όλη την περιφέρεια, εκ των οποίων η πλειονότητα περίπου 11.000 βρίσκονται στις ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας και οι υπόλοιποι στις ΠΕ Καστοριάς & Γρεβενών (παρ. πιν. 1.3).
- Οι ΠΕ Καστοριάς & Γρεβενών θα πληγούν κυρίως λόγω των έμμεσων επιπτώσεων στην αλυσίδα αξίας του λιγνίτη, αλλά & της επαγόμενης επίπτωσης στην κατανάλωση από τη μείωση της απασχόλησης και των εισοδημάτων στο σύνολο της περιοχής (παρ. πιν. 1.3).

Συνεπώς, η απολιγνιτοποίηση θα πλήξει πρωτίστως τις ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας και δευτερευόντως τις ΠΕ Καστοριάς & Γρεβενών. Σε όρους υλοποίησης του ΠΔΑΜ, οι έννοιες «πρωτίστως» & «δευτερευόντως» ερμηνεύονται ως εξής: Οι παρεμβάσεις αναπροσαρμογής εδαφών, οι δράσεις κυκλικής οικονομίας & οι ολοκληρωμένες δράσεις της προτ. 5, αφορούν αποκλειστικά τις «πρωτίστως» επηρεαζόμενες περιοχές.

2. Αξιολόγηση των προκλήσεων που παρουσιάζει η μετάβαση για καθένα από τα προσδιορισθέντα εδάφη:

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Έδαφος: Δυτική Μακεδονία

2.1. Εκτίμηση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών επιπτώσεων της μετάβασης προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο γ)

Η διαδικασία της μετάβασης έχει ξεκινήσει στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εδώ και αρκετά χρόνια, αν αναλογιστεί κανείς ότι η κορύφωση της λιγνιτικής παραγωγής έλαβε χώρα το 2004 και ότι η πρώτη λιγνιτική μονάδα (Πτολεμαΐδα Ι) αποσύρθηκε το 2011. Η ύφεση που έπληξε την προηγούμενη δεκαετία το σύνολο της ελληνικής επικράτειας δυσχέρανε την κατάσταση.

Η επιτάχυνση της διαδικασίας της μετάβασης συνεπάγεται ότι οι οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις, που παρατηρήθηκαν την προηγούμενη περίοδο, θα ενταθούν. Σε σχέση με τις επηρεαζόμενες οικονομικές δραστηριότητες και βιομηχανικούς τομείς και τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης σημειώνονται τα εξής:

Η περιφέρεια έχει (ισχυρή) εξειδίκευση στην εξόρυξη και την παραγωγή ενέργειας από την καύση του λιγνίτη. Η λιγνιτική δραστηριότητα δεν έχει προκαλέσει σημαντικές βιομηχανικές δευτερογενείς επιπτώσεις (spillovers) ικανές να ενισχύσουν περαιτέρω τη βιομηχανική ανάπτυξη και να αντισταθμίσουν τις απώλειες που θα υπάρξουν από την απολιγνιτοποίηση. Επίσης, στην περιφέρεια δεν έχουν αναπτυχθεί άλλες σημαντικές εναλλακτικές παραγωγικές δραστηριότητες, στις οποίες να μπορούν να στραφούν οι εργαζόμενοι του λιγνιτικού κλάδου, Ως εκ τούτου, οι παρακμάζουσες και μετασχηματιζόμενες δραστηριότητες κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- Κατηγορία Ι – Παρακμάζουσες δραστηριότητες: Οι επηρεαζόμενες οικονομικές δραστηριότητες στη Δυτική Μακεδονία που στηρίζονται στην παραγωγή ορυκτών καυσίμων και στις οποίες αναμένεται παύση ή σημαντική μείωση δραστηριοτήτων λόγω της μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα (παρακμάζοντες τομείς) περιλαμβάνουν άμεσα τους τομείς εξόρυξης λιγνίτη και παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος με χρήση λιγνίτη και έμμεσα τους τομείς συλλογής, επεξεργασίας και διαχείρισης εξορυκτικών αποβλήτων και εξυγίανσης.
- Κατηγορία ΙΙ – Μετασχηματιζόμενες δραστηριότητες: Στην εν λόγω κατηγορία περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις που εντάσσονται στην αλυσίδα αξίας της εξόρυξης λιγνίτη και της συμβατικής παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, όπως, επιχειρήσεις χονδρικού και λιανικού εμπορίου πρώτων υλών και οχημάτων και ανταλλακτικών σχετικά με τη λιγνιτική δραστηριότητα και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε μονάδες λιγνίτη, εξειδικευμένων κατασκευαστικών εργασιών, κατασκευής και εμπορίας μεταλλικών προϊόντων, μηχανημάτων και εξοπλισμού, κατασκευής ελαστικών και πλαστικών προϊόντων, παροχής υπηρεσιών μεταφορών, παροχής υπηρεσιών επισκευής μηχανημάτων και βαρέων φορτηγών και παροχής επαγγελματικών, επιστημονικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Επιπροσθέτως θα πρέπει να αναφερθεί η δραστηριότητα των φορέων με ιδιαίτερο ρόλο στην περιοχή, οι οποίοι θα επηρεαστούν από την απολιγνιτοποίηση και θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουν τις υπηρεσίες τους. Οι φορείς αυτοί ενδεικτικά είναι: η Τοπική Αυτοδιοίκηση, το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ), η Διαχείριση Απορριμμάτων Δυτικής Μακεδονίας Α.Ε. (ΔΙΑΔΥΜΑ), το Cluster Βιοοικονομίας και Περιβάλλοντος Δυτικής Μακεδονίας (CLuBE) κ.ά.

- Σύμφωνα με έρευνα της Παγκόσμιας Τράπεζας (Christiaensen & Ferré, October 2020), οι επιχειρήσεις που εξαρτώνται από τις δραστηριότητες εξόρυξης λιγνίτη και παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με λιγνίτη και έχουν έδρα στη Δυτική Μακεδονία, δραστηριοποιούνται κυρίως στη Μεταποίηση (24%) και το χονδρικό και λιανικό εμπόριο (20%) και σε μικρότερο βαθμό στις επαγγελματικές, επιστημονικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες (14%), τις κατασκευές (13%), τις υπηρεσίες (12%) και την εξόρυξη (10%).
- Οι επιχειρήσεις αυτές είναι εργολάβοι της ΔΕΗ και εξαρτούν σε μεγάλο βαθμό τα έσοδά τους από τη συνεργασία με τη ΔΕΗ, κυρίως δε οι μεγαλύτερες καθώς και εκείνες που δραστηριοποιούνται στον κλάδο εξόρυξης. Από τους εργολάβους της ΔΕΗ που απασχολούν περισσότερα από 50 άτομα, περίπου 7 στις 10 εξαρτούν περισσότερο από 80% των εσόδων τους από τις συμβάσεις με τη ΔΕΗ. Το 41% των επιχειρήσεων που

δραστηριοποιούνται στον κλάδο εξόρυξης, εξαρτούν τουλάχιστον το 50% των εσόδων τους από τις συμβάσεις με τη ΔΕΗ. Τα ποσοστά αυτά είναι μικρότερα σε άλλους τομείς. Το 26% των επιχειρήσεων στους τομείς κατασκευών και επαγγελματικών, επιστημονικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών εξαρτούν περισσότερο από 50% των εσόδων τους από τις συμβάσεις με τη ΔΕΗ, 21% στους τομείς μεταποίησης και υπηρεσιών και 10% στον τομέα του λιανικού εμπορίου.

- Σύμφωνα με τη μελέτη του ΙΟΒΕ, η άμεση επίπτωση της απολιγνιτοποίησης στην απασχόληση στη Δυτική Μακεδονία εκτιμάται σε 5,7 χιλ. θέσεις εργασίας έως το 2029 (η άμεση επίπτωση αφορά μόνο τις δραστηριότητες της ηλεκτροπαραγωγής και της εξόρυξης λιγνίτη που λαμβάνουν χώρα στη Δυτ. Μακεδονία και ειδικότερα στις Π.Ε. Κοζάνης και Φλώρινας). Δεδομένων των πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων που επιφέρει η λιγνιτική δραστηριότητα, η επίπτωση της απολιγνιτοποίησης θα είναι πολύ σημαντικότερη. Η μελέτη του ΙΟΒΕ εκτιμά τη συνολική απώλεια θέσεων εργασίας στη Δυτική Μακεδονία από την απολιγνιτοποίηση σε περίπου 10,6 χιλ. έως το 2029 (άμεσα, έμμεσα και επαγόμενα). Οι εκτιμήσεις γίνονται σε σχέση με το έτος 2019. Αν ληφθεί υπόψη ότι η απολιγνιτοποίηση έχει ξεκινήσει πολύ νωρίτερα, η συνολική επίπτωση εκτιμάται ότι είναι μεγαλύτερη. Σχεδόν οι μισές θέσεις εργασίας που θα χαθούν στη Δυτ. Μακεδονία από την απολιγνιτοποίηση είναι έμμεσες και επαγόμενες. Αυτό συμβαίνει επειδή η λιγνιτική δραστηριότητα αποτελεί μονοκαλλιέργεια, με πολύ καλούς μισθούς, και ως εκ τούτου, στηρίζει την κατανάλωση και τις θέσεις απασχόλησης σε όλη την τοπική οικονομία. Ελλείψει άλλου ισχυρού κλάδου, η απολιγνιτοποίηση θα έχει δυσμενέστατες επιπτώσεις στο σύνολο της απασχόλησης και τα εισοδήματα των κατοίκων της περιοχής.
- Σε σχέση με τα επαγγελματικά προφίλ, η ΔΕΗ έχει σταματήσει να προσλαμβάνει μόνιμους υπαλλήλους ήδη από το 2008, υποκαθιστώντας τμήμα του εργατικού δυναμικού με έκτακτο προσωπικό και υπεργολάβους. Το τακτικό προσωπικό της (περίπου 3.100 εργαζόμενοι) έχει μέση ηλικία τα 50 έτη. Αποτελείται κυρίως (περίπου το 80%) από τεχνικούς (τεχνίτες, οδηγοί, μηχανοδηγοί και χειριστές) και έχει ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση (87,5%), ενώ το 10% έχει τεχνολογική ή πανεπιστημιακή εκπαίδευση και το υπόλοιπο 10% αποτελεί διοικητικό και υποστηρικτικό προσωπικό. Το 86% του έκτακτου προσωπικού έχει ηλικία από 26 έως 55 έτη και αποτελείται κυρίως (84%) από τεχνικούς με δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση (96%). Μόλις το 4% του έκτακτου προσωπικού αφορά σε μηχανικούς και σε άλλους εργαζόμενους που έχουν τεχνολογική ή πανεπιστημιακή εκπαίδευση, ενώ το υπόλοιπο 12% αποτελεί υποστηρικτικό προσωπικό. Οι εργαζόμενοι σε εργολάβους της ΔΕΗ Α.Ε. είναι στην πλειονότητά τους (84%) τεχνικοί και έχουν ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή υποχρεωτική εκπαίδευση (96%).
- Σε σχέση με τις επιπτώσεις στην οικονομία, το ΙΟΒΕ εκτιμά τη συνολική απώλεια Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) σε επίπεδο χώρας από τη μετάβαση σε €1.580 εκ. έως το 2029. Στη Δυτική Μακεδονία η συνολική απώλεια ΑΠΑ εκτιμάται σε περισσότερο από €1 δις έως το 2029 (σε σύγκριση με το 2019), ή στο 26% του ΑΕΠ που είχε η Δυτική Μακεδονία το 2019 (~4 δις ευρώ). Συνεπώς, σε επίπεδο ΑΕΠ θα υπάρξει μια επίσης μεγάλη άμεση επίπτωση στη Δυτική Μακεδονία.

Σημαντικές είναι και ορισμένες επιμέρους ποιοτικές και ποσοτικές εκτιμήσεις πληθυσμιακών δεδομένων (για τις οποίες έχει γίνει επιγραμματική αναφορά στο κεφ. 1.2) σε σχέση με τις αναμενόμενες επιπτώσεις στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον:

- Η περιφέρεια παρουσιάζει διαχρονικά πληθυσμιακή μείωση στο σύνολο των επιμέρους περιφερειακών της ενοτήτων (Πίνακας 2.1 παράρτημα). Η παρατηρούμενη μείωση οφείλεται κυρίως στο μετανάστευση νεότερων ενηλίκων, οι οποίοι είναι πιο πιθανό να έχουν παιδιά ηλικίας κάτω των 15 ετών και οδηγεί σε γήρανση του πληθυσμού της περιφέρειας, ο οποίος ήταν ήδη από τους πλέον γερασμένους σε επίπεδο ελληνικής επικράτειας -οι ηλικιωμένοι (65+) αντιπροσώπευαν το 21,5 % του πληθυσμού της περιφέρειας το 2008, σε σύγκριση με το 23,6 % το 2018 (εθνικός μέσος όρος: 21,8 %) (Christiaensen & Ferré, October 2020). Εφόσον δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, η υφιστάμενη διαχρονική τάση μείωσης και γήρανσης του πληθυσμού της περιφέρειας θα ενταθεί, ακολουθώντας την επιτάχυνση της διαδικασίας της μετάβασης. Κύριο χαρακτηριστικό της θα παραμείνει η

μετανάστευση των νέων στερώντας την περιφέρεια από το απαραίτητο για την ανάπτυξή της ανθρώπινο κεφάλαιο.

- Τα άτομα ηλικίας 15-24 ετών βιώνουν πρωτοφανές ποσοστό ανεργίας άνω του 60 %, το οποίο είναι διπλάσιο από το περιφερειακό ποσοστό ανεργίας και σχεδόν 10 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τον εθνικό μέσο όρο για την εν λόγω ηλικιακή ομάδα. Το 34 % των γυναικών στη Δυτική Μακεδονία είναι άνεργες, ποσοστό υψηλότερο από τον περιφερειακό μέσο όρο. Η μακροχρόνια ανεργία είναι επίσης ιδιαίτερα υψηλή, με το 19 % του ενεργού πληθυσμού να είναι άνεργος για πάνω από 12 μήνες, ήτοι δύο στους τρεις ανέργους είναι άνεργοι για περισσότερους από 12 μήνες, υπογραμμίζοντας τη δυσκολία εύρεσης εργασίας στην περιοχή (Christiaensen & Ferré, October 2020). Συνεπώς, η ανεργία θα πλήξει περισσότερο τις πλέον ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, ήτοι τους νέους ηλικίας 15-24 ετών, τις γυναίκες και όσους είναι ήδη μακροχρόνια άνεργοι (Διάγραμμα 2.1, παράρτημα).
- Το ποσοστό φτώχειας στη Δυτική Μακεδονία είναι μεταξύ των υψηλότερων σε εθνικό επίπεδο και η φτώχεια είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ανεργία: 75 % του πληθυσμού ζει σε νοικοκυριό με επικεφαλής άνεργο[1]. Συνεπώς, η αύξηση της ανεργίας θα επιφέρει περαιτέρω φτωχοποίηση των νοικοκυριών και θα αυξηθεί ο ήδη υψηλός αριθμός των νοικοκυριών κάτω από το όριο της φτώχειας. Σημειώνεται ότι με βάση τα υφιστάμενα στοιχεία για την περιοχή, η φτώχεια πλήττει περισσότερο τις νεότερες γενεές, όσους έχουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και τα γυναικεία νοικοκυριά, δηλαδή αυτούς που κινδυνεύουν περισσότερο να μείνουν άνεργοι.

Η επίπτωση της απολιγνιτοποίησης δεν περιορίζεται μόνο στην απασχόληση και τα εισοδήματα. Είναι γεγονός ότι η απολιγνιτοποίηση θα έχει, εν γένει, θετική επίπτωση στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζόμενων και των πολιτών, υπό την προϋπόθεση ότι θα υλοποιηθούν τα απαραίτητα έργα αποκατάστασης γαιών των λιγνιτικών πεδίων.

Όμως, ένα από τα σημαντικά οφέλη της λιγνιτικής εποχής υπήρξε η αξιοποίηση της πλεονάζουσας θερμότητας των λιγνιτικών μονάδων για τη λειτουργία συστημάτων τηλεθέρμανσης σε 3 πόλεις (Πτολεμαΐδα, Κοζάνη και Αμύνταιο). Βάσει των κλιματικών χαρακτηριστικών, η ΠΔΜ χαρακτηρίζεται διαχρονικά από την υψηλότερη ανάγκη για θέρμανση μεταξύ των λοιπών περιφερειών της ελληνικής επικράτειας (2,22 χιλ. βαθμοημέρες θέρμανσης το 2019 έναντι 1,45 της ελληνικής επικράτειας) και αποτέλεσε την πρώτη περιφέρεια στην Ελλάδα όπου μελετήθηκαν και εγκαταστάθηκαν τα συστήματα τ/θ για τις ανάγκες των πολιτών. Συγκεκριμένα, περίπου 42 χιλ.νοικοκυριά και επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τηλεθέρμανση με συνολική ζήτηση ~600 GWh (ΙΕΝΕ, 2020).

Επίσης, εντός των διοικητικών ορίων της ΠΔΜ χορηγούνταν ενίσχυση για το σύνολο των οικιακών καταναλωτών ηλεκτρικού ρεύματος, λόγω επιβάρυνσης από τη λιγνιτική δραστηριότητα.

Αν για το σύνολο των οικιακών καταναλωτών μπορούμε να πούμε ότι με την απολιγνιτοποίηση θα εκλείψει ο λόγος για τον οποίο πλήρωναν μειωμένες τιμές ηλεκτρικού ρεύματος, δεν μπορούμε να ισχυριστούμε το ίδιο για τα 42 χιλ. νοικοκυριά και επιχειρήσεις, για τα οποία θα πρέπει να βρεθεί μια λύση, συμβατή με τις επιλέξιμες δράσεις του ΤΔΜ. Επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ενίσχυση οικ. καταναλωτών ηλεκτρικού ρεύματος και τα συστήματα τ/θ είχαν ως αποτέλεσμα στις περιοχές αυτές να υπάρχει μειωμένο ενδιαφέρον για δράσεις ενεργειακής αποδοτικότητας των κτιρίων. Επομένως, το ΤΔΜ θα πρέπει να καλύψει ένα σημαντικό κενό σε σχέση με την εξοικονόμηση, την αυτοπαραγωγή και την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ενεργειακής φτώχειας.

Στις περιοχές μετάβασης θα προκληθούν απώλειες θέσεων εργασίας στις συνδεδεμένες με τον λιγνίτη δραστηριότητες, αλλά συγχρόνως θα δημιουργηθούν ανάγκες για την επανεκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, προκειμένου να αξιοποιηθούν στις νέες δραστηριότητες που χρειάζεται να αναπτυχθούν, όπως θα αναλυθεί στο κεφ. 2.2. Σύμφωνα με το Master Plan, οι άμεσες ανάγκες για επανειδίκευση αφορούν πρωτίστως στο έκτακτο προσωπικό της ΔΕΗ (~800 άτομα), τους εργαζόμενους σε εργολάβους της ΔΕΗ (~1.850 άτομα), σε άλλους εργαζόμενους σε τομείς που σχετίζονται

με τη λιγνιτική δραστηριότητα και σε ένα μέρος του τακτικού προσωπικού της ΔΕΗ (57% εκ των 3.300 ατόμων) που δεν θα έχει θεμελιώσει δικαίωμα συνταξιοδότησης μέχρι το 2028. Ειδίκευση σε νέες δραστηριότητες θα χρειαστεί και μεγάλο μέρος των ανέργων της Δυτικής Μακεδονίας.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ[2], η περιοχή έχει εξαιρετικά χαμηλές δαπάνες στην Ε&Α σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο σε όλες τις υποκατηγορίες του ιδιωτικού, δημόσιου και του εκπαιδευτικού τομέα. Ακόμη και η ΔΕΗ Α.Ε. πραγματοποιεί χαμηλές επενδύσεις στην Ε&Α και την καινοτομία (Διάγραμμα 2.2 παράρτημα) όταν συγκρίνεται με κορυφαίες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας στον τομέα της ενέργειας, με συνέπεια την αργή διαφοροποίησή της από συμβατικές μεθόδους ηλεκτροπαραγωγής (World Bank Group, 2020). Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν την πολύ περιορισμένη ικανότητα της τοπικής ερευνητικής και παραγωγικής βάσης να καινοτομεί και την περιορισμένη ικανότητα του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα για τη στήριξη της καινοτομίας, των διαρθρωτικών προσαρμογών και της ανταγωνιστικότητας. Η απολιγνιτοποίηση θα εντείνει το πρόβλημα της χαμηλής επένδυσης/αποεπένδυσης στην καινοτομία, έχοντας περαιτέρω δυσμενείς επιπτώσεις στον μετασχηματισμό της οικονομίας, στην ανταγωνιστικότητα και την ελκυστικότητα της περιοχής ως τόπου κατοικίας και εργασίας.

2.2. Ανάγκες και στόχοι που συνδέονται με την ανάπτυξη έως το 2030 με σκοπό την επίτευξη κλιματικά ουδέτερης οικονομίας της Ένωσης έως το 2050

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο δ)

Αναδιάρθρωση του παραγωγικού συστήματος της περιφέρειας

Η λιγνιτική δραστηριότητα δημιούργησε μονοκαλλιέργεια στο παραγωγικό σύστημα της ΠΔΜ & περιορισμένες θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις, οδηγώντας τους υπολοίπους κλάδους της οικονομίας σε αδυναμία απορρόφησης πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού στην παρούσα φάση & δημιουργίας επαρκών θέσεων εργασίας (θ.ε.) στο μέλλον.

Η αναδιάρθρωση του παραγωγικού μοντέλου της ΠΔΜ θεωρείται καίριας σημασίας, σύμφωνα με: α) τη μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας (ΠΤ) για την αξιοποίηση της ενεργειακής ταυτότητας της περιοχής, της ευνοϊκής παγκόσμιας συγκυρίας στον κλάδο των ΑΠΕ & της αποθήκευσης ενέργειας, για την ανάδειξή της σε Εναλλακτικό Ενεργειακό Κόμβο, β) τη προσέγγιση του JRC[1] σχετικά με τα πλεονεκτήματα διεύρυνσης της ενεργειακής αλυσίδας αξίας της περιοχής.

Το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό της ΠΔΜ, η κομβική θέση στο ενεργειακό δίκτυο της χώρας, οι σημαντικές αδόμητες εκτάσεις (π.χ. λιγνιτικά πεδία), το πλούσιο υδάτινο δυναμικό επιβεβαιώνουν τις δυνατότητες στις ΑΠΕ, την αποθήκευση & παραγωγή πράσινου Η2. Σε λιγνιτικές μονάδες, π.χ. «Πτολεμαΐδα V», ο εκσυγχρονισμός & η λειτουργία χωρίς καύση λιγνίτη θα συμβάλλει στη διάσωση σημαντικού αριθμού θ.ε.[2]. Τμήμα του εργατικού δυναμικού θα απασχοληθεί στις αποκαταστάσεις γαιών, στις δραστηριότητες ΑΠΕ & αποθήκευσης, στις συμπληρωματικές δραστηριότητες της αλυσίδας αξίας του ενεργειακού κλάδου & σε δράσεις: i) ενεργειακής αποδοτικότητας/αυτοπαραγωγής ii) τηλεθερμάνσεων & iii) πράσινου μετασχηματισμού των επιχειρήσεων. Στις ενεργειακές επενδύσεις θα υιοθετηθεί το τελικό σχέδιο της ΕΕ "REPowerEU" για προσιτή, ασφαλή & βιώσιμη ενέργεια.

Στις αποφάσεις της ΕΕ περί περιφ. ενισχύσεων υιοθετείται πλέγμα κινήτρων για εκσυγχρονισμό, διαφοροποίηση, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων & προσέλκυση νέων επενδύσεων. Οι υφιστάμενες επιχειρήσεις θα υποστηριχθούν στον εκσυγχρονισμό ή τη διαφοροποίησή τους. Θα υποστηριχθεί η σύσταση νέων επιχειρήσεων σε δυναμικούς τομείς εθνικής σημασίας της νέας Εθνικής RIS3 (π.χ. βιομηχανικές διεργασίες για ενέργεια, υλικά μπαταριών, κ.ά.), στους οποίους στοχεύει & η Περιφερειακή RIS, στους τομείς: ενέργειας, R&D, περιβάλλοντος & κυκλικής οικονομίας,

αγροδιατροφής, υγείας, τουρισμού, πολιτισμού & δημιουργικής βιομηχανίας. Τα έργα πολιτισμού είναι κομβικά για την προσέλκυση εγχώριου & εισερχόμενου τουρισμού & τη σύνδεση με ένα ευρύ φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων για την παραγωγή αγαθών/υπηρεσιών προς τους επισκέπτες μιας περιοχής. Τέλος, θα υποστηριχθεί η προσέλκυση καινοτόμων παραγωγικών επενδύσεων σε επιχειρήσεις άλλες από ΜΜΕ, με έμφαση στην ενέργεια & τη σύγχρονη υδροπονία.

Η υστέρηση της τοπικής οικονομίας ως προς την καινοτομία & την ψηφιακή επιχειρηματικότητα είναι εμφανής. Κρίσιμος ο ρόλος της ΕΤΑΚ & η σύνδεση του τοπικού πανεπιστημίου & ερευνητικών κέντρων με τις επιχειρήσεις. Η στήριξη δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ, για ανάπτυξη επιχειρήσεων, προϊόντων & υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας (π.χ. καθαρές τεχνολογίες, ψηφιακές τεχνολογίες, βιοτεχνολογίες), η δημιουργία θ.ε. άνω του μέσου επιπέδου μισθών, η προώθηση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας για ενίσχυση της εξωστρέφειας & της ένταξή τους σε διεθνείς αλυσίδες υψηλής προστιθέμενης αξίας στη μετά-COVID 19 εποχή, είναι βαρύνουσας σημασίας. Η μελέτη της ΠΤ αναδεικνύει ως σημαντική τη δημιουργία οικοσυστήματος καινοτομίας στην ΠΔΜ, ιδίως στους τομείς της πράσινης ενέργειας, τις τεχνολογίες πληροφορικής & την αγροδιατροφή. Η Ζώνη Καινοτομίας (ΖΚ), που θα αναπτυχθεί στον άξονα Κοζάνη-Πτολεμαΐδα-Αμύνταιο-Φλώρινα, σύμφωνα με τις διεθνείς πρακτικές ανάπτυξης ΖΚ, θα είναι φορέας-ομπρέλα για την ανάπτυξη υποδομών & δράσεων για την καινοτομική επιχειρηματικότητα & θα αποτελέσει βασικό μοχλό αλλαγής του οικονομικού & παραγωγικού μοντέλου στη μεταλιγνιτική περίοδο. Εφαρμόζονται οι κατευθύνσεις της Στρατηγικής Ψηφ. Μετασχηματισμού ΔΑΜ για τη βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων ως τόπων κατοικίας, εργασίας & επιχειρείν προσελκύοντας επενδύσεις & εργαζομένους ιδιαίτερα υψηλών προσόντων (ευφυείς κοινότητες).

Υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού & των κοινοτήτων που επηρεάζονται από την απολιγνιτοποίηση

Το πολύ υψηλό % ανεργίας στην ΠΔΜ καθιστά αναγκαία την ανάληψη άμεσης δράσης για κατάρτιση & επανεκπαίδευση των ανέργων & του υφιστάμενου εργατικού δυναμικού σε τομείς με δυνατότητα απορρόφησης & προοπτικές στην περιοχή, που είναι συναφείς με τις υφιστάμενες δεξιότητες των εργαζόμενων που επηρεάζονται από την απολιγνιτοποίηση. Αφορούν στην ανακαίνιση & ενεργειακή αποδοτικότητα κτιρίων & υποδομών, την εγκατάσταση & συντήρηση των ΑΠΕ, την εγκατάσταση συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας, υπό το πρίσμα των νέων έργων που σχεδιάζονται στην περιοχή[3], την περιβαλλοντική αποκατάσταση των γαιών & άλλα «πράσινα επαγγέλματα».

Κομβική είναι η αναβάθμιση των υπηρεσιών εύρεσης εργασίας, που θα οδηγήσει σε μείωση του χρόνου παραμονής κάποιου ανέργου, καθώς θα συμβάλλει στη βελτίωση κινητικότητας μεταξύ κλάδων & στη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας.

Επιδιώκεται η ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας & της γυναικείας επιχειρηματικότητας, με στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης σε δυναμικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας (R&D, αγροδιατροφή, τουρισμός/πολιτισμός, δημιουργικές βιομηχανίες, κ.ά.), αλλά & υποστήριξη των κοινωνικών υποδομών για τους σκοπούς της φροντίδας των παιδιών & των ηλικιωμένων.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην καταγραφή & παρακολούθηση των ιδιαίτερων συνθηκών & παραμέτρων, που διαμορφώνουν/επηρεάζουν την επαγγελματική & κοινωνική ένταξη των κατοίκων της περιοχής, συμβάλλοντας σε πιο στοχευμένες δράσεις για την κοινωνική συνοχή.

Το ΤΔΜ θα στοχεύσει & στη βελτίωση της ελκυστικότητας των όμορων σε λιγνιτωρυχεία & μονάδες παραγωγής ενέργειας κοινοτήτων, ως τόπων ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε νέους τομείς (π.χ. τουρισμός), εργασίας & κατοικίας καθώς αντιμετωπίζουν εντονότερα το διττό πρόβλημα της κοινωνικο-οικονομικής & περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Άμβλυνση των αρνητικών συνεπειών στο περιβάλλον, την υγεία & την ασφάλεια από την εξόρυξη/καύση λιγνίτη & πρόληψη της δημιουργίας νέων παραγόντων ρύπανσης

Κομβικής σημασίας είναι η αποκατάσταση των λιγνιτικών γαιών & η υλοποίηση έργων προς ένα νέο παραγωγικό πρότυπο, που δε θα δημιουργήσει άλλα

περιβαλλοντικά προβλήματα (ανακύκλωση των παραπροϊόντων των ΑΠΕ, της αποθήκευσης, κ.ά.). Με την αναπροσαρμογή των εκτάσεων επιδιώκεται επιπλέον η ανάδειξη του πολυποίκιλου φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής (π.χ. ανάπτυξη χώρων πρασίνου, λιμνών, δασών) & η δημιουργία κατάλληλων υποδομών για την προσέλκυση & ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Στο παράρτημα/πιν. 2.2, παρουσιάζεται η λογική παρέμβασης που αναπτύχθηκε ανωτέρω (ανάγκες, στόχοι, αποτελέσματα) & η σύνδεση με τις προτεραιότητες του κεφ. 2.4.

Βάσει των αρχικών εκτιμήσεων του ΙΟΒΕ, το ΤΔΜ θα δημιουργήσει & στηρίξει άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα ~10.150 θ.ε., ένα έτος μετά την ολοκλήρωση της ΠΠ (2030).

2.3. Συνέπεια με άλλες σχετικές εθνικές, περιφερειακές ή εδαφικές στρατηγικές και σχέδια

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο ε)

Οι αναπτυξιακές ανάγκες, οι οικονομικές και επιχειρηματικές προοπτικές - δυνατότητες και οι αναμενόμενοι στόχοι που τίθενται για την ΠΔΜ, ευθυγραμμίζονται με τις ακόλουθες θεσπισμένες εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές και σχέδια:

Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση 2014-2020: Η ενίσχυση της συμβολής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα και η ανάπτυξη και αναβάθμιση των ενεργειακών υποδομών, η προώθηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, η έρευνα και καινοτομία στον τομέα του περιβάλλοντος, η ενίσχυση του αγροδιατροφικού τομέα, η ανάπτυξη του πολιτιστικού και του τουριστικού προϊόντος αποτυπώνονται στις εθνικές επιδιώξεις που θέτει η στρατηγική, καθώς και στους στόχους της δίκαιης μετάβασης της ΠΔΜ. Επισημαίνεται ότι λαμβάνονται υπόψη τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας 2021-2027 και της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027, τόσο ως προς τους τομείς εξειδίκευσης και τις προτεινόμενες δράσεις. Σε συνεργασία με τη ΓΓΕΚ εκπονήθηκε πρόγραμμα δράσεων που συμπεριλήφθηκε στο ΕΣΔΙΜ και το ΠΔΑΜ.

Σχέδιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης ΠΔΜ 2014 – 2020: Ευθυγραμμίζεται με τη ΔΑΜ σε ότι αφορά στον μετασχηματισμό του ενεργειακού μείγματος, στην περαιτέρω ανάπτυξη της τηλεθέρμανσης και την απορρύπανση των εκτάσεων, που βρίσκονται σήμερα οι λιγνιτικές μονάδες, καθώς και στην ενίσχυση του διαφοροποιημένου παραγωγικού μοντέλου (τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, αγροδιατροφή). Επισημαίνεται ότι θα ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της Περιφερειακής Στρατηγικής

Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027, κατόπιν της έγκρισης - οριστικοποίησής της.

Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία: Η ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας και η μεταφορά νέας γνώσης και καινοτόμων μεθόδων και τεχνολογιών, ιδιαίτερα στον ενεργειακό τομέα, αποτελούν βασικά σημεία σύγκλισης της συγκεκριμένης εθνικής στρατηγικής με τη στρατηγική και τους αναπτυξιακούς στόχους της μετάβασης των εξεταζόμενων περιοχών.

Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) 2030: Η έμφαση στον τομέα της καθαρής ενέργειας και τον μετασχηματισμό του ενεργειακού μείγματος αποτυπώνεται τόσο στο ΕΣΕΚ όσο και στις αναπτυξιακές ανάγκες για τη δίκαιη μετάβαση της ΠΔΜ. Βασικό σημείο σύγκλισης αποτελεί η μέριμνα για την ανάπτυξη της ΕΤΑΚ στον ενεργειακό τομέα.

Μακροχρόνια Στρατηγική για το 2050: Κοινές επιδιώξεις της στρατηγικής και της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης της ΔΜ είναι η μείωση των εκπομπών ρυπογόνων αερίων, η ενίσχυση της συμβολής των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα και της κυκλικής οικονομίας, η τόνωση της επιχειρηματικότητας, της βιομηχανικής παραγωγής και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.

Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης 2020 – 2029: Οι πολιτικές και τα μέτρα αποτελούν βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες της δίκαιης μετάβασης της ΠΔΜ και στοχεύουν κυρίως στη μετάβαση σε μια εποχή καθαρής ενέργειας και λιγότερων εκπομπών ρύπων.

Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-2025: Οι πολιτικές που θέτει το πρόγραμμα ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες και τους στόχους της δίκαιης μετάβασης της ΠΔΜ στους τομείς, μεταξύ άλλων, της πράσινης ανάπτυξης, της ενίσχυσης της απασχόλησης και της ποιοτικής κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού, στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας καθώς και στην ενσωμάτωση νέας γνώσης και στον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα 2014-2029: Στοχεύει στη διασφάλιση της προστασίας των οικοσυστημάτων και του φυσικού πλούτου και στην αποδοτικότερη χρήση των πόρων, προτεραιότητες άμεσα συνυφασμένες με τη δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση των επηρεαζόμενων από την απολιγνιτοποίηση περιοχών. Επιπλέον, επιδιώκεται η ανάπτυξη τομέων όπως η αγροδιατροφή και ο τουρισμός.

Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία: Βασικός στόχος είναι η συστηματική αύξηση των εισοδημάτων, μέσα από την υλοποίηση δράσεων οικονομικής πολιτικής που πρόκειται να ενισχύουν την παραγωγικότητα, την εργασία και τις επενδύσεις (Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία, 2020). Οι στόχοι αυτοί αποτυπώνονται και στο πλαίσιο της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: Οι άξονες προτεραιότητάς του, που αφορούν στην πράσινη ανάπτυξη, στον ψηφιακό και οικονομικό μετασχηματισμό και στην ενίσχυση της απασχόλησης ευθυγραμμίζονται με τους αναπτυξιακούς στόχους που τίθενται στο πλαίσιο της δίκαιης μετάβασης της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ): Καθορίζει τις προοπτικές διαχείρισης έως το 2020 σύμφωνα με την ενωσιακή στρατηγική η οποία αποτυπώνεται, μεταξύ άλλων, στη Στρατηγική «Ευρώπη 2020» (Ελληνική Δημοκρατία - Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων, 2020). Η απορρύπανση και των εκτάσεων που βρίσκονται σήμερα οι λιγνιτικές μονάδες, αποτελεί βασική επιδίωξη για την προστασία του περιβάλλοντος και του φυσικού πλούτου.

Το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Δυτικής Μακεδονίας για τις εξεταζόμενες περιοχές της μετάβασης, την εξειδίκευση του Εθνικού σχεδιασμού, όπου αποτυπώνεται η ανάγκη για προστασία του φυσικού πλούτου και για απορρύπανση των εκτάσεων, μέσω της ορθολογικότερης χρήσης των πόρων και των αποβλήτων.

Περιφερειακή Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΠΕΣΚΕ) Δυτικής Μακεδονίας: Στους κοινούς αναπτυξιακούς στόχους της εν λόγω στρατηγικής και της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης της ΠΔΜ συγκαταλέγεται η μέριμνα για την κοινωνική πρόνοια και την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, μέσω της μείωσης της ανεργίας και της κοινωνικής και εργασιακής ενσωμάτωσης.

Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025: Αφορά τη στρατηγική της χώρας για τη μετάβαση στην Ψηφιακή Ελλάδα. Για την ΠΔΜ απαιτείται ψηφιακός μετασχηματισμός σε όλους τους τομείς της οικονομίας, της διοίκησης, αλλά και των εκπαιδευτικών και κοινωνικών υπηρεσιών.

Επιχειρησιακό Σχέδιο Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΒΑΑ) Δυτικής Μακεδονία: Κοινές αναπτυξιακές πολιτικές του σχεδίου με τη ΔΑΜ αποτελούν η τόνωση της επιχειρηματικότητας και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η ανάπτυξη δομών κοινωνικής και οικονομικής προστασίας, η πράσινη και βιώσιμη ανάπτυξη, η ενίσχυση της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αναβάθμιση των υφιστάμενων, αλλά και η δημιουργία νέων υποδομών.

Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) Αξιοποίησης των Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας: Οι προτεραιότητες που τίθενται στο πλαίσιο της εν λόγω χωρικής

επένδυσης αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος και την ορθή αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πόρων, καθώς και στην παράλληλη ενίσχυση των τοπικών οικονομιών.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (την ευθύνη εκπόνησης του οποίου είχε ο Υπουργός Επικρατείας). Θα πραγματοποιηθούν επιμέρους στοχευμένες ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις, σε συμφωνία με το περιεχόμενο του, ενώ η Δομή Διαχείρισης του ΠΔΑΜ θα συμμετέχει στο θεματικό Δίκτυο για τα θέματα αναπηρίας που προβλέπεται να λειτουργήσει την ΠΠ 2021-2027.

2.4. Τύποι προβλεπόμενων πράξεων

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχεία ζ)-ια) και άρθρο 11 παράγραφος 5 του κανονισμού ΤΔΜ

2.4.1 Κατηγορίες ενδεικτικών πράξεων

Οι σπουδαιότερες παρεμβάσεις οι οποίες απορρέουν από τους στόχους και τις στρατηγικές προτεραιότητες του ΕΣΔΙΜ, προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτούμενες αναπτυξιακές ανάγκες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων και προκλήσεων της μετάβασης, είναι:

Ενίσχυση & προώθηση επιχειρηματικότητας

<u>Έρευνα - καινοτομία - προηγμένες τεχνολογίες</u>

Περιλαμβάνονται: στήριξη νεοφυών/υφιστάμενων καινοτόμων επιχειρήσεων, δημιουργία θερμοκοιτίδων/ εκκολαπτηρίων/ επιταχυντών επιχειρήσεων, μέτρα συγκράτησης/προσέλκυσης επιστημόνων.

Εμβληματικά έργα: α) Ζώνη Καινοτομίας, β) Πράσινο Κέντρο Δεδομένων & Υπερυπολογιστή ΠΔΜ, γ) Κόμβος Καινοτομίας για το πράσινο Η2 & την αποθήκευση ενέργειας στην ΠΔΜ.

<u>Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ και ΜΜΕ - Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων</u>

Ίδρυση & στήριξη της ανταγωνιστικότητας των ΠΜΕ & ΜΜΕ σε όλους τους τομείς του εδαφικού (κεφ. 2.1, 2.2).

<u>Υποδομές & μηχανισμοί επιχειρηματικότητας</u>

Αναβάθμιση υφιστάμενων και στήριξη της δημιουργίας νέων οργανωμένων χωρικών υποδοχέων παραγωγικών δραστηριοτήτων σε αποκατεστημένες εκτάσεις & εγκαταστάσεις. Εμβληματικό έργο: δημιουργία οικο-βιομηχανικής περιοχής.

<u>Επενδύσεις σημαντικής κλίμακας</u>

Υποστήριξη της υλοποίησης τους για ενίσχυση του ενεργειακού πυλώνα & καθετοποίηση της αλυσίδας αξίας, καθώς & δημιουργία άλλων παραγωγικών πυλώνων & αλυσίδων αξίας πέραν της ενέργειας, για αύξηση των δημιουργούμενων θέσεων εργασίας.

2. Ενεργειακή μετάβαση - κλιματική ουδετερότητα

<u>Ενεργειακή αποδοτικότητα</u>

Στήριξη στα νοικοκυριά, δημόσια/δημοτικά κτίρια & υποδομές, κτίρια γραφείων & παραγωγικών μονάδων είτε μέσω ενεργειακών κοινοτήτων είτε μεμονωμένα.

Καθαρή & έξυπνη ενέργεια

Βελτίωση της ελκυστικότητας των πόλεων (ως αστικές λειτουργίες και ως τόποι κατοικίας/εργασίας) («πράσινες και έξυπνες πόλεις»).

Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας για θέρμανση/ψύξη ή/και συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, κατά τα πρότυπα του "REPowerEU" με την προϋπόθεση μη επικαλύψεων μεταξύ των δράσεων.

Ανάπτυξη υποδομών μακροχρόνιας (ιδίως) αποθήκευσης καθαρής ενέργειας.

Δράσεις αυτοπαραγωγής, ενεργειακές κοινότητες κ.α.

Στήριξη αναβάθμισης των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας για την αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ.

Δράσεις δημιουργίας σημείων φόρτισης/ανεφοδιασμού για την ηλεκτροκίνηση/κίνηση με καθαρά καύσιμα.

Υποστήριξη της δημιουργίας:

1.
    - Μικρών μονάδων βιοαερίου, αξιοποιώντας κτηνοτροφικά, πτηνοτροφικά & αγροτικά υπολείμματα
    - Μονάδων βιομάζας για παραγωγή ενέργειας & τ/θ
    - Κέντρα διαχείρισης βιομάζας,

σε πλήρη συμμόρφωση με:

1.
    1. Οδηγία RED II
    2. "Cascading principle" στην πρόταση αναθεώρησής της
    3. Κανονισμό LULUCF
    4. ΕΣΕΚ
    5. Στρατηγική για κυκλική οικονομία
    6. Στόχους κλιματικής ουδετερότητας για το 2050

Αναπροσαρμογή χρήσεων γης - κυκλική οικονομία

Αναπροσαρμογή των εδαφών & των εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία

Στήριξη δράσεων για την αναπροσαρμογή & επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων & εγκαταστάσεων στις ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας. Αφορούν κυρίως α) πράσινες υποδομές, όπως: αντιπλημμυρικά έργα, αναβαθμίδες για την καλλιέργεια, δράσεις αποκατάστασης, διαχείρισης & παρακολούθησης της βιοποικιλότητας (εκτός PAF), υποδομές αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων, ιδίως του νερού και β) τεχνικά έργα για την αναπροσαρμογή της χρήσης,

όπως: υποδομές διευκόλυνσης της πρόσβασης, δίκτυα & υποδομές δημόσιου χαρακτήρα που θα κριθούν αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρηματικών πάρκων & των λοιπών επενδύσεων/δραστηριοτήτων, κ.ο.κ.

Στην περίπτωση της διαχείρισης των υδάτων, θα εφαρμοστεί η σχετική διάταξη της αιτιολογικής σκέψης, σημ. 12 του Καν. 1056/2021 (JTF).

Κυκλική οικονομία & ορθολογική χρήση φυσικών πόρων

Στήριξη επενδύσεων για επαναχρησιμοποίηση, επισκευή & ανακύκλωση των αποβλήτων, σε σχέση με τις αναδυόμενες αλυσίδες αξίας και τις νέες παραγωγικές επενδύσεις.

Δίκαιη εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση ανθρωπίνου κεφαλαίου

Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης & κοινωνικής συνοχής

Άμεση στήριξη & προώθηση στην απασχόληση ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο απώλειας θ.ε. ή βρίσκονται σε καθεστώς ανεργίας, βάσει εξατομικευμένης προσέγγισης.

Προώθηση της απασχόλησης

Προγράμματα και δράσεις, που εντάσσονται στις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης. Ενδεικτικά: απόκτηση εργασιακής εμπειρίας/πρακτική άσκηση, επαγγελματική συμβουλευτική/κατάρτιση, προσαρμοστικότητα σε δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας, επιδότηση νέων θ.ε.

Αναβάθμιση δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού

Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού βάσει διάγνωσης των αναγκών των τοπικών αγορών εργασίας μέσω περιοδικών ερευνών πεδίου.

Έμφαση σε δράσεις που εξασφαλίζουν πρακτική άσκηση και πιστοποίηση των δεξιοτήτων των ωφελούμενων και σε πιλοτικές δράσεις με θεματικό χαρακτήρα σε τομείς που σχετίζονται με το νέο υπόδειγμα της περιφερειακής οικονομίας.

Προσαρμοστικότητα εργαζομένων & επιχειρήσεων

Ολοκληρωμένα προγράμματα προσαρμογής εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων στις απαιτήσεις του νέου παραγωγικού μοντέλου της περιφερειακής οικονομίας, με έμφαση στην ενίσχυση ψηφιακών δεξιοτήτων, τεχνολογίες αιχμής, τη διασύνδεση με τις ανάγκες των επιχειρήσεων.

Κοινωνικοοικονομική ένταξη / Υποδομές κοινωνικής φροντίδας & πρόνοιας

Αναβάθμιση των υφιστάμενων κοινωνικών υποδομών για την ανάπτυξη πλέγματος κοινωνικών υπηρεσιών, συμπληρωματικών σε αυτές που παρέχουν ήδη, για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης του πληθυσμού, την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της διευκόλυνσης των ωφελούμενων για τη συμμετοχή σε άλλες δράσεις.

Υποδομές για την επαγγελματική εκπαίδευση &και κατάρτιση

Αναβάθμιση/εκσυγχρονισμός των υποδομών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης: «Πράσινες εκπαιδευτικές υποδομές».

Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού & οικονομικού ιστού

Προγράμματα δια βίου μάθησης για το περιβάλλον, την πράσινη οικονομία, τις ψηφιακές δεξιότητες & την επιχειρηματικότητα.

Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας

Παρεμβάσεις στις ΠΕ Κοζάνης & Φλώρινας, που προσδιορίζονται μέσα από ΟΧΕ. Έμφαση θα δοθεί στο δίπτυχο τουρισμός-πολιτισμός.

2.4.2 Παραγωγικές επενδύσεις σε επιχειρήσεις άλλες από ΜΜΕ

Οι επενδύσεις αυτές κρίνονται απαραίτητες, συμβάλλοντας στην καθετοποίηση της ενεργειακής αλυσίδας αξίας & στην παραγωγική διαφοροποίηση της περιοχής.

Στη ΔΜ οι θέσεις εργασίας (θ.ε) που εκτιμάται πως θα χαθούν έως το 2029 είναι 10.638 (θ.ε) έως το 2029 (άμεσα, έμμεσα & επαγόμενα). Αρχικές εκτιμήσεις υποδεικνύουν ότι με πόρους του ΤΔΜ που θα κατευθυνθούν σε πράξεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και των παραγωγικών επενδύσεων στη ΔΜ, θα δημιουργηθούν & στηριχθούν περίπου 8.500 (θ.ε), εφόσον δεν ενισχυθούν παραγωγικές επενδύσεις από μεγάλες επιχειρήσεις. Με την υλοποίηση παραγωγικών επενδύσεων από μεγάλες επιχειρήσεις, στις οποίες η ένταση ενίσχυσης λόγω της υψηλότερης κεφαλαιακής δαπάνης θα είναι αρκετά χαμηλότερη (~35% έναντι 60-65% σε ΜΜΕ), θα υπάρξει υψηλότερη μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων & αναμένεται να δημιουργηθούν, στηριχθούν στη ΔΜ περίπου 10.150 (θ.ε). Ενδεικτικά, βάσει στοιχείων από τις προτάσεις που υποβλήθηκαν ι) στην ανοικτή πρόσκληση της Τεχνικής Επιτροπής ΔΑΜ προς τους ιδιώτες & ιι) στο πλαίσιο του ΣΔΑΜ, 4 αξιόλογες παραγωγικές επενδύσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις, δημιουργούν, εφόσον υλοποιηθούν, 1.020 θέσεις εργασίας - κατασκευή (θ.ε-κ) και 1.350 κατά τη λειτουργία (θ.ε-λ), μη συμπεριλαμβανομένων των έμμεσων & επαγόμενων θέσεων εργασίας από τη λειτουργία των επενδύσεων αυτών.

Τρεις επιχειρήσεις αφορούν τον κλάδο της πράσινης βιομηχανίας/καθαρής ενέργειας. Η 4η αφορά έναν από τους δυναμικούς τομείς εθνικής σημασίας (κεφ. 2.2), συμβάλλει στη διαφοροποίηση του αναπτυξιακού μοντέλου στον τομέα της αγροδιατροφής & στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Όλες οι επιχειρήσεις συμβάλλουν στη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία έως το 2050 και δεν αφορούν σε μετεγκατάσταση.

Αναλυτικά οι επιχειρήσεις αφορούν:

i) Παραγωγή μπαταριών λιθίου νέας γενιάς: CAPEX €900M, 650 (θ.ε-λ), 500 (θ.ε-κ), οφέλη: δυναμική για εξαγωγές, ενσωμάτωση τεχνολογιών Industry 4.0, δυνατότητα για περαιτέρω ανάπτυξη της ηλεκτροκίνησης, δεδομένου ότι οι μπαταρίες θα αφορούν εξειδικευμένους τομείς ηλεκτροκίνησης (περονοφόρα οχήματα, ρομποτικές μηχανές, ναυτιλία, κ.λπ.), ενδυνάμωση τομέα της αποθήκευσης ενέργειας, δυνατότητα συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο ΔΜ για την ανάπτυξη ερευνητικών προγραμμάτων σχετικά με την αποθήκευση ενέργειας

ii) Αποθήκευση ενέργειας στη ΔΜ: Capex €280M, 100 (θ.ε-λ), 300 (θ.ε-κ), οφέλη: βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης στην τελική κατανάλωση ενέργειας, ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων & εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο, προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης, υποστήριξη στην ανάπτυξη καινοτόμων καθαρών τεχνολογιών.

iii) Παραγωγή πράσινου Η2: Capex €1.000M, 300 (θ.ε-λ), 150 (θ.ε-κ), οφέλη: βελτίωση ενεργειακής απόδοσης στην τελική κατανάλωση ενέργειας, ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων & εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο, προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης, υποστήριξη στην ανάπτυξη καινοτόμων καθαρών τεχνολογιών.

iv) Ανάπτυξη έξυπνης μονάδας υδροπονίας: Capex 100M€, 300 (θ.ε-λ), 70 (θ.ε-κ), αναμενόμενα οφέλη: βιώσιμη ανάπτυξη, αποτελεσματική διαχείριση φυσικών πόρων, προσέλκυση νέων γεωργών & διευκόλυνση της ανάπτυξης επιχειρήσεων στις αγροτικές περιοχές.

Η ενδεικτική λίστα μεγάλων επιχειρήσεων περιέχεται στο παράρτ. κεφ 2.4.

2.4.3 Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για να επιτευχθεί η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τις δραστηριότητες που παρατίθενται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 2003/87/ΕΚ·

Δεν έχουν καταγραφεί έως τώρα σχετικές επενδύσεις σε αυτή τη κατηγορία των επιχειρήσεων.

2.4.4 Συνέργειες & συμπληρωματικότητα με πυλώνες ΜΔΜ

Ο Πυλώνας 2 θα αξιοποιηθεί σε κάθε μορφή πιστωτικής ενίσχυσης i) για τη μικροχρηματοδότηση ΠΜΕ & ii) για την ενίσχυση επενδύσεων σε νευραλγικούς τομείς για επίτευξη των στόχων της μετάβασης.

Ο Πυλώνας 3 θα αξιοποιηθεί σε δημόσιες επενδύσεις που δεν παράγουν επαρκή ροή εσόδων (π.χ. υποδομές ενέργειας & μεταφορών, δίκτυα τ/θ, πράσινη κινητικότητα, ενεργειακή αποδοτικότητα, επενδύσεις ΑΠΕ) & σε έργα ενίσχυσης της οικονομικής διαφοροποίησης των επηρεαζόμενων εδαφών από τη μετάβαση & είναι συμπληρωματικά με το ΤΔΜ (π.χ. νέα οδικά & σιδηροδρομικά έργα ή/& ανακατασκευές & βελτιώσεις υφισταμένων, υποδομές/δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης). Έχει υπογραφεί μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου & ΕΤΕπ, για στήριξη μέσω δανειακής διευκόλυνσης από την ΕΤΕπ & επιχορήγησης από την Ε.Ε (αντιπροσωπεύοντας έως το 25% του δανείου). Η απόφαση έγκρισης της επιχορήγησης θα ληφθεί από την Ε.Ε, υπό την προϋπόθεση χορήγησης της επιχορήγησης από την ΕΤΕπ για το ίδιο έργο. Καταληκτική ημερομηνία υποβολής πρότασης για το εθνικό μερίδιο που προορίζεται για την Ελλάδα, είναι το 2025.

Οι ελληνικές αρχές θα αξιοποιήσουν τις δυνατότητες τεχνικής υποστήριξης που παρέχονται από την Ε. Επιτροπή και την ΕΤΕπ για την υλοποίηση του συνολικού σχεδιασμού της ΔΑΜ προς όφελος των φορέων που εμπλέκονται σε όλα τα στάδια εφαρμογής του με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προκλήσεων.

- JASPERS: για παρεμβάσεις του Πυλώνα 1.
- TSI: για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Δομών του συστήματος διακυβέρνησης ΔΑΜ για την υλοποίηση των Πυλώνων 2 & 3.
- PASS: κατά προτεραιότητα για παρεμβάσεις Πυλώνων 2 και 3.

2.4.5 Συνέργειες & συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα

Το θέμα συνεργειών – συμπληρωματικοτήτων, έχει συζητηθεί λεπτομερώς με τις ΔΑ των ΠΕΠ και τα συναφή Τομεακά καθώς και με Προγράμματα εθνικών πόρων.

Συνέργειες με το Ταμείο Ανάκαμψης (ΤΑ)

Διασφαλίζεται η ύπαρξη συνεργειών & συμπληρωματικότητας του ΤΔΜ με το ΤΑ σχετικά με την αποκατάσταση & αναπροσαρμογή μεταβιβαζόμενων από τη ΔΕΗ γαιών & καθορίζονται κανόνες / κριτήρια διαχωρισμού για αποφυγή επικαλύψεων ως εξής:

(α) Το ΤΑ χρηματοδοτεί αποκλειστικά εργασίες "αποκατάστασης των εδαφών" / "land restoration" (ήτοι την κατάλληλη προετοιμασία των εδαφών ως υπόβαθρο για να υποδεχθούν τις νέες χρήσεις γης & τις συνακόλουθες οικονομικές δραστηριότητες), στις λιγνιτικές γαίες που θα περιέλθουν στην κυριότητα του ελληνικού δημοσίου. Οι σημαντικότερες γενικές κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης είναι: εργασίες σταθεροποίησης & διαμόρφωσης του εδάφους, διαμόρφωση νέων (τεχνητών) λιμνών, γεωτεχνικές & υδραυλικές εργασίες, χαρτογράφηση, επιθεωρήσεις, συντήρηση, απολύμανση/απορρύπανση εδάφους, διαχείριση αποβλήτων που σχετίζονται με την εξόρυξη λιγνίτη, κατεδαφίσεις υφιστάμενων υποδομών, εξειδικευμένη αποξήλωση / απομάκρυνση εξοπλισμού, κόστη που σχετίζονται με τη διαχείριση των εργασιών/έργων αποκατάστασης.

Το τελικό Εθνικό Σχέδιο του ΤΑ περιγράφει τις κατηγορίες εργασιών/έργων αποκατάστασης, που θα υλοποιηθούν.

(β) Το ΤΔΜ χρηματοδοτεί κατά κανόνα έργα, αναγκαία για την "αναπροσαρμογή της χρήσης" / "repurposing" αυτών των εδαφών ως υποδοχέων νέων οικονομικών δραστηριοτήτων. Για τη συγκεκριμένη κατηγορία έργων, βλέπε κεφ. 2.4.1, σημ. 3.

Μεταβίβαση εδαφών & Αρχή «Ο Ρυπαίνων Πληρώνει»

Η διαδικασία μεταβίβασης λιγνιτικών γαιών από τη ΔΕΗ ΑΕ στο Ελληνικό Δημόσιο είναι αντικείμενο της προγρ. Σύμβασης, αρ. 155/παρ.3 του Ν.4759/2020.

Βασική παράμετρος σε αυτή τη διαδικασία είναι η τήρηση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» διασφαλίζοντας ότι η αξία της προς μεταβίβαση γης –που θα γίνει από ανεξάρτητο εκτιμητή- θα είναι κατ' ελάχιστο ίση με το κόστος των απαιτούμενων εργασιών αποκατάστασης. (Παράρτ. κεφ.2.4)

Συνέργεια με το Στρατηγικό Σχέδιο για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027

Το ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027 θα αξιοποιηθεί στην κατεύθυνση πράσινων επενδύσεων και πρακτικών αγροτικής ανάπτυξης συμβάλλοντας στο στόχο της διαφοροποίησης της οικονομίας των επηρεαζόμενων περιοχών, σε πεδία κοινού ενδιαφέροντος με τον ΜΔΜ.

3. Μηχανισμοί διακυβέρνησης

Παραπομπή: άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο στ)

3.1 Εταιρική σχέση

Η Συντονιστική Επιτροπή ΣΔΑΜ, σε συνεργασία με τιςπεριφερειακές αρχές, οργάνωσε την εταιρική σχέση στο πλαίσιο του άρθρου 8 του ΚΚΔ προκειμένου να συγκροτηθεί το ενδεδειγμένο σχήμα στο οποίο συμμετείχαν φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι, εκπρόσωποι επιστημονικών και ακαδημαϊκών φορέων, ερευνητικών κέντρων, επιμελητηρίων, εργατικών κέντρων/σωματείων εργαζομένων κ.ά.

Για το προσχέδιο του ΕΣΔΙΜ ΔΜ διενεργήθηκαν δυο κύκλοι διαβούλευσης με συγκεκριμένο δομημένο θεματολόγιο – ερωτηματολόγιο προς διευκόλυνση των φορέων από 8-2-2021 έως 19-3-2021 και από 8-6-2021 έως 25-6-2021 στο πλαίσιο του ΠΔΑΜ.

Η ανταπόκριση των φορέων ήταν μεγάλη, τόσο με απαντήσεις επί των ερωτηματολογίων όσο και με τοποθετήσεις μέσω επιστολών αποτυπώνοντας σχετικές προτάσεις. Κύριες αλλαγές που πραγματοποιηθήκαν στο ΕΣΔΙΜ αφορούν στον εμπλουτισμό των στοιχείων με βάση τις μελέτες που εκπονήθηκαν, στην αποτύπωσηολιστικού χρονοδιαγράμματος μετάβασης, στην ενίσχυση της στατιστικής επεξεργασίας και την μεθοδολογία προσδιορισμού των επηρεαζόμενων εδαφών, σε αποσαφηνίσεις για τις νέες χρήσεις γης και την αποκατάσταση εδαφών, στην ενίσχυση της λογικής παρέμβασης με την ανάδειξη των στρατηγικών επιλογών για την άμβλυνση των επιπτώσεων της μετάβασης, στην πληρέστερη αποτύπωση των ενδεικτικών παρεμβάσεων, με την εισαγωγή των εμβληματικών έργων και την συμμετοχή των μεγάλων επιχειρήσεων, καθώς και στην αναμόρφωση της διακυβέρνησης ώστε να αποτυπώνεται η εμπλοκή των τοπικών φορέων στη προετοιμασία και υλοποίηση του ΕΣΔΙΜ.

Η εμπλοκή των τοπικών φορέων της εταιρικής σχέσης στην υλοποίηση της ΔΑΜ διασφαλίζεται ως εξής:

- Ίδρυση παραρτήματος/γραφείου της Μετάβαση ΑΕ στην περιοχή της ΔΜ για την παροχή τεχνικής υποστήριξης σε τοπικούς δικαιούχους κατά την ωρίμανση των έργων τους & την οργανωμένη υποδοχή, ενημέρωση και υποστήριξη των επενδυτών στις περιοχές ΔΑΜ.
- Σύσταση Επιτροπών Αξιολόγησης Έργων ΔΑΜ, σε εφαρμογή των προβλέψεων του νόμου ΔΑΜ (ν.4872/2021, άρθρο 14), με αρμοδιότητα την αξιολόγηση έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ενδιαφέροντος ΔΑΜ και στις οποίες θα συμμετέχει υποχρεωτικά ένας εκπρόσωπος από κάθε επηρεαζόμενη Περιφέρεια.
- Για το ΕΣΔΙΜ της ΔΜ συγκροτείται Περιφερειακή/ Εδαφική Επιτροπή, κατά τα πρότυπα του άρθρου 64 Ν.4914/2022, υπό την προεδρεία των τοπικών αρχών, με συμβουλευτικό και εισηγητικό ρόλο προς τις δομές διακυβέρνησης ΔΑΜ και την Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ, ως προς την υλοποίηση της Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης. Η Επιτροπή αυτή επιπλέον θα προωθεί σε τοπικό επίπεδο τον διάλογο και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των ενδιαφερομένων φορέων.
- Στη ΔΑ του ΠΕΠ ΔΜ θα οριστεί αρμοδίως Εντεταλμένο στέλεχος για τη Δίκαιη Μετάβαση.
- Ίδρυση Παραρτήματος του Παρατηρητηρίου ΔΑΜ στην Περιφέρεια της ΔΜ.

3.2 Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Ο έλεγχος της διαδικασίας μετάβασης διενεργείται από την Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ του Ν.4872/2021 υπό το ΥΠΑΝΕΠ και είναι κοινή για το σύνολο των επηρεαζόμενων περιοχών. Η ΕΥΔ ΔΑΜ θα διενεργεί την συστηματική παρακολούθηση των στόχων που έχουν τεθεί και μέσω αυτής θα παρέχεται έγκυρη πληροφόρηση, αξιολόγηση και ανάλυση για το είδος και την έκταση των κοινωνικο-οικονομικών μεταβολών στις επηρεαζόμενες περιοχές, με σκοπό τη λήψη διορθωτικών μέτρων ή/και την αναπροσαρμογή των πολιτικών.

3.3 Φορέας/Φορείς συντονισμού και παρακολούθησης

Η οργανωτική δομή της εγχώριας διαδικασίας μετάβασης περιλαμβάνει:

- Κυβερνητική Επιτροπή ΔΑΜ: Η ΚΕΔΑΜ είναι το ανώτατο πολιτικό όργανο του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ με κύριο αντικείμενο την έγκριση και παρακολούθηση του ΣΔΑΜ.
- Συντονιστική Επιτροπή: Η ΣΕΠ υποστηρίζει την ΚΕΔΑΜ στην εξειδίκευση της εθνικής πολιτικής ΔΑΜ για την κατάρτιση και υλοποίηση του εθνικού Σχεδίου ΔΑΜ
- Ειδική Υπηρεσία ΔΑΜ: Κύρια αρμοδιότητά της είναι ο κεντρικός σχεδιασμός και προγραμματισμός των πολιτικών ΔΑΜ, η παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών υλοποίησης των έργων, επενδύσεων και αναπτυξιακών σχεδίων ΔΑΜ, η διαχείριση και ο συντονισμός της αξιοποίησης όλων των διαθέσιμων εθνικών ή ευρωπαϊκών πηγών χρηματοδότησης. Η ΕΥ ΔΑΜ περιλαμβάνει ως διακριτές δομές: τη ΔΑ ΠΔΑΜ-ΕΣΠΑ, τη Δ/νση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Συντονισμού Χρηματοδότησης, το Αυτοτελές Τμήμα Παρατηρητηρίου ΔΑΜ και το Τμήμα Νομικής Υποστήριξης
- Παρατηρητήριο ΔΑΜ: Αυτοτελές τμήμα της ΕΥ ΔΑΜ υπό τον Διοικητή ΕΥ ΔΑΜ. Το Παρατηρητήριο παρακολουθεί την επίτευξη των στόχων και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των προβλέψεων του ΣΔΑΜ και συγκεντρώνει και επεξεργάζεται ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία που αναφέρονται στις τοπικές/περιφερειακές δράσεις στις περιοχές μετάβασης.
- Μετάβαση ΑΕ. ΝΠΙΔ που συστήθηκε με τον ν.4872/2021, ανήκει στους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και στην κυριότητα του θα περιέλθουν οι γαίες που θα παραχωρήσει η ΔΕΗ στο Ελληνικό Δημόσιο. Η Μετάβαση ΑΕ θα αναλάβει το σύνολο των διεργασιών για την υλοποίηση επενδυτικών έργων/σχεδίων εντός ΖΑΠ καθώς και το ρόλο δικαιούχου του ΠΔΑΜ όσον αφορά στην αναπροσαρμογή και επανάχρηση των παραχωρούμενων γαιών.
- Επ. Παρακολούθησης ΠΔΑΜ: Κορυφαίο όργανο για τη συμμετοχή των εταίρων στην υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση του Προγράμματος και των ΕΣΔΙΜ αποτελεί η Επιτροπή Παρακολούθησης που θα συγκροτηθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΚΚΔ και του Ν.4914/2022

4. Ειδικοί ανά πρόγραμμα δείκτες εκροών ή αποτελεσμάτων

Παραπομπή: άρθρο 12 παράγραφος 1 του κανονισμού ΤΔΜ

Αιτιολόγηση της ανάγκης ειδικών ανά πρόγραμμα δεικτών εκροών ή αποτελεσμάτων με βάση το είδος της προβλεπόμενης πράξης

Με βάση το μείγμα των ενδεικτικών δράσεων / πράξεων, όπως αποτυπώνονται στο κεφ. 2.4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, γίνεται αναγωγή στις προτεραιότητες του Προγράμματος ΔΑΜ για να καλυφθούν ανάγκες από τη δημιουργία μικρού αριθμού ειδικών δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων συμπληρωματικά προς τους κοινούς δείκτες του Καν. 1056/2021.

Αναλυτικά η αιτιολόγηση των ειδικών δεικτών που φαίνονται στην ενότητα 4 των Εδαφικών Σχεδίων Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης αποτυπώνεται στο Μεθοδολογικό Έγγραφο του Πλαισίου Επίδοσης για το Πρόγραμμα ΔΑΜ ανά δείκτη.

Πίνακας 1. Δείκτες εκροών

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Ορόσημο (2024)	Στόχος (2029)
JSO8.1	PSO740	Επιχειρηματικές υποδομές που ενισχύονται	Αριθμός	0,00	1,00
JSO8.1	PSO742	Λύσεις για αποθήκευση ενέργειας (RCO105)	MWh	0,00	858,00
JSO8.1	PSO743	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα διά βίου μάθησης	Αριθμός Ατόμων	3.292,00	4.379,00
JSO8.1	PSO744	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/ επαναφόρτισης) (RCO059)	Σημεία Επαναφόρτισης	42,00	86,00
JSO8.1	PSO745	Στρατηγικές για ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη που υποστηρίζονται (RCO075)	Συνεισφορές σε στρατηγικές	0,00	1,00

Πίνακας 2. Δείκτες αποτελεσμάτων

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
JSO8.1	PSR747	Παραγόμενη ενέργεια που αποθηκεύεται	MW	0,00	2021 -	2,35	ΥΠΕΝ / Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργεια	
JSO8.1	PSR748	Συνολική ισχύς εγκατεστημένων ηλεκτρικών φορτιστών	Kw	0,00	2021 -	4.300,00	ΥΠΕΝ / Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Ενέργειας	
JSO8.1	PSR749	Άτομα (16-66+) που παρακολούθησαν προγράμματα διά βίου μάθησης και έλαβαν βεβαίωση παρακολούθησης	Αριθμός	0,00	2021 -	2.189,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

Ειδικός στόχος	Αναγνωριστικός κωδικός	Δείκτης	Μονάδα μέτρησης	Γραμμή βάσης ή τιμή αναφοράς	Έτος αναφοράς	Στόχος (2029)	Πηγή δεδομένων	Παρατηρήσεις
JSO8.1	PSR750	Ωφελούμενοι Δήμοι	Αριθμός	0,00	2021 -	3,00	Διαχειριστική Αρχή, Δικαιούχοι	

ΕΓΓΡΑΦΑ

Τίτλος εγγράφου	Είδος εγγράφου	Ημερομηνία εγγράφου	Τοπικός κωδικός αναφοράς	Κωδικός αναφοράς της Επιτροπής	Αρχεία	Ημερομηνία αποστολής	Απεστάλη από